



Müller Lajos S.J.

TANULJATOK TÖLEM

KORDA R.T. KIADÁSA BUDAPEST

Nagyméltóságú és Főtisztelendő

Dr. Czapik Gyula

úrnak

veszprémi megyéspüspöknek,

a magyar katolikus irodalom aranyos

tollú művelőjének s áldozatkész párt-

fogójának

tisztelettel ajánlja.

a Szerző

MÜLLER LAJOS S. J.:

TANULJATOK TŐLEM

**ELMÉLKEDÉSEK
PÜNKÖSD UTÁN VII. VASÁRNAPTÓL
A XV. VASÁRNAPIG**

**KORDA R. T. KIADÁSA
BUDAPEST, 1940.**

**NR. 800/1939. IMPRIMI POTEST. BUDA-
PESTINI, DIE 13. NOVEMBRIS 1939.
EUGENIUS SOMOGYI S. J. PRAEP.
PROV. HUNG. NIHIL OBSTAT. P. JOAN-
NES HEMM S. J. CENSOR DIOEC. NR.
8593/1939. IMPRIMATUR. STRIGONII,
DIE 24. NOVEMBRIS 1939. DR. JOAN-
NES DRAHOS VICARIUS GENERALIS.**

**KORDA R. T. NYOMDAJA
BUDAPEST, VIII., CSEPREGHY-U. 2.**

I

A HEGYIBESZÉD

**RÖVID ÖSSZEFOGLALÁS
A LEKGYAKORLATOK PONTJAI NYOMÁN**

Első előgyakorlat. „Boldogok a lelki szegények, ... a szelídek, ... akik sírnak, ... akik éheznek és szomjúhozzák az igazságot, ... az irgalmasok, ... a tiszta szívűek, ... a békességesek, ... akik üldözést szenvednek az igazságért ...

Úgy világoskodjék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket és dicsőítsék Atyátokat, ki mennyekben vagyon.

Nem jöttem (a törvényt) felbontani, hanem beteljesíteni.”¹

Második előgyakorlat. A helyszín és jelenet elgondolása. „A XIII. századig visszanyúló latin hagyomány a két csúcsú Karn (Kurun) Hattinban látja a hegyet.”² Papini így ír erről a hegyről, amelyről az evangélium megemlékezik: „Az a hegy, amelyen Jézus ült a beszéd napján, nem volt oly magas, mint az, ahonnan a sátán megmutatta neki a föld országait. Odalenn nem látszott egyéb, csak a barátságos napfényben andalgó mező, és egyfelől a Genezáreti-tó ovális ezüstje, másfelől a Karmel hosszú gerince ... De erről az alacsony „hegyről”, amelyet a krónikások túlzása nevezett el „hegynek”, amely talán csak afféle dombocska

volt... és meg sem érdemelte a „hegy” nevet, mutatta meg Jézus azt az országot, amelynek nincs vége s határa. Itt írta be a szívek húsába, nem mint hajdan Jahvé kötőablakra, az új ember énekét, a felmagasztosulás himnuszát.

„Mily szép a hegyeken annak lába, aki hirdeti és kikiáltja a békét!”³ Izaiás nem volt soha annyira próféta, mint ebben a pillanatban, amikor felbuggyantak lelkéből ezek a szavak.⁴

Az Üdvözítő életének egyik legkedvesebb, legszebb, legfenségesebb napja ez.⁵

Az előző éjszakát Urunk egy Kafarnaum melletti hegyen tölti virrasztva és imádkozva. Minő gondolatok foglalkoztatták, minő imák szálltak fel isteni Szívéből! Hiszen az apostolok kiválasztása előtt állott, akik művének alapkövei lesznek.

Midőn pedig pirkadni kezdett, leszállott a hegytetőről a fennsíkra, amelyet az Evangélista méltán szintén hegynek nevezhetett. Amint ezt a nép észreveszi, csakhamar előzőnli a térséget. Magával hozza betegeit, a vakokat, sántákat, bénákat, inaszakadtakat és ördögtől megszállottakat.

És miután megválasztotta apostolait, az irgalmasság műveibe kap. Ma mintha még a szokottnál is kegyesebb lenne. Mintha csak a keze, de még a ruhája szegélye is csodatévő könyörülettel csepegne. Minő megható mozgalom fejlődik ki körötte! A meggyógyultak ujjongva törnek keresztül a tömegen s hangos szóval magasztalják az Istennek jóságos hatalmát.

Mikor pedig elkészült az irgalom munkáival és senki sem maradt vigasztalan, ahogy Izrael írástanítói tenni szokták, „leüle és megnyitotta száját”.⁶ Ugyanaz, aki a prófétákét nyitotta meg az ószövetségben a szólásra.

Most tehát maga a Tekintély, a Legfelségesebb Törvényhozó beszél tulajdon ajkával.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a tökéletességnek azok az alapelvei, amelyeket hegyibeszédjében lefektetett, mélyen vésődjenek szívembe és valóban az én tulajdon vezérelveimmé legyenek.

1. *„Először: szeretett tanítványaihoz külön szól a nyolc boidogságról...“*

„Ha valamely felsőbb világból angyal szállna le hozzánk, emberekhez, s megkérdezné: mi a legtöbbet érő kincsünk... szellemünk mesterműve, nem vezetnék őt a hatalmas, olajozott gépek elé... hanem felajánlanánk neki a „Hegyibeszédet“ és aztán, de csak aztán, néhány száz kitépelt lapját minden nép költészetének. Mindazonáltal a Hegyibeszéd mindenkor az egyetlen gyémánt marad, amely tiszta fényben ragyog a smaragdok és zafirok színpompás nyomorúságának közepette...

Aki egyetlenegyszer is olvasta a „Hegyibeszédet“ és nem érezte, legalább az olvasás rövidke perceiben, a hálás gyengédségnek borzongását, a torkát fojtogató, kifakadni készülő sírást, a megsemmisülést a szeretetben, s a lelkipurdalást, azt a tétova, de izgató szükségérzetet, hogy *tenni kell valamit*, mert ez a beszéd nemcsak hang és jel, hanem közeli reménység, élő élet minden élőben, jelenvaló igazság, örökkévaló s mindenkinek szóló igazság... igen! aki csak egyetlenegyszer olvasta ezt a beszédet és mindez nem viharzott rajta végig... abban nincs semmi, amiért megérdemelné szeretetünket. Az ilyet az emberek sze-

retete nem kárpótolja mindazért, amit elvesztett.¹⁰⁸

Fontolgassuk:

a) *Ki mondja ezt a beszédet?*

Jézus Krisztus ajkáról árad e szó, ő nyitotta meg ajkát, az Istenkirály, maga a Bölcsesség, a Tekintély, a Jóság, aki „telve van malaszttal és igazsággal”.⁹

Ajkáról jön a szó, de Szívéből forraszik, mint ő maga állítja: „Ami a szájból kijön, a szívből származik.”¹⁰

Azt mondja a nyelve, amivel a szíve telve, „mert a szív bőségéből beszél a száj”.¹¹

b) *Kikhez beszél?*

Elsősorban és egyenesen a „kedves tanítványaihoz”, akiket csak nem régen válogatott össze érdemük nélkül, többnyire az alsóbb néposztályokból, magasztos hivatásukra. Amik lesznek, az ő malasztja által lesznek. És „mert szerette őket”,¹² azért külön is oktatja.

Az ő lelki és szellemi kiképzésük amúgy is, nagy hivatásuknál fogva, több gondot is igényel.

Amde úgy oktatja tanítványait, hogy a többi is mind meghallhassa. Okulhassanak, és később mint pásztoroktól, számonkérhessék az evangéliumi tökéletességet, amelyre elsősorban *ők* hivatottak és kötelesek.

c) *Mit tanít az Úr?*

Először is a nyolc boldogságot.

Hajdanában, mikor Sinai hegyén megadta az ószövetségnek és minden időknek programját, a tiz parancsot, villámlott, mennydörgött, a hegy füstölgött és a föld rengett. Itt, ezen a másik hegyen, ahol az újszövetség programja hangzik el, nem villámlik, nem mennydörög,

a föld nem remeg, hanem minden szív csupa boldogságtól, szeretettől reszket.

A törvény szövegezése is beh más! Hajdanta, a régi törvényben uralkodik a szigorú „tedd, ne tedd, mert különben jaj neked!” Itt meg, az új törvényben állandóan a „boldogok, boldogok, boldogok” visszhangzik.

Mint balzsam csöpög minden szó az ember-szívek sebére. Ajándék ez az újraszülető emberiség bölcsőjébe ejtve. Az örök és földi boldogságnak záloga. Igen, a földi boldogságé is! Ezt külön kihangsúlyozza Krisztus, mikor nem azt mondja, hogy majd egykor boldogok *lesztek*, hanem boldogok *vagytok!*

A lelkigyakorlatok halhatatlan szerzője a hegyibeszéd roppant anyagát sasszemmel áttekintve egyes szempontok alá összegezte.

Igy tesz mindjárt a nyolc boldogsággal is, amelyet a következő egységes gondolatba foglal össze. A meglehetősen nehéz és szigorú igazságokat, követelményeket az Úr belemártja ugyan a „boldogság” mézébe, de az egésznek értelme ez: „Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát”,¹³ tagadja meg természetes hajlamait s legyen *közömbös minden földi dolog iránt.*

Ne kívánja a gazdagságot, kényelmet, a bőséget, az érzéki örömeket, a békét s a nyugalmat inkább, mint az ellenkezőjét. Mert aki nem tud felülemelkedni a mulandó dolgok kecsegtető vagy ijesztő, vonzó vagy taszító hatásán, vagyis aki nem tud azokkal szemben, legalább akarata szerint, közömbös lenni, az nem alkalmas a Krisztus országának alapításában, terjesztésében és megszilárdításában vele

részteni. Hogy valaki az ő katonája legyen, és pedig minden körülmények közt megbízható katonája, az kell, hogy a boldogságát a lemondásban, a tűrésben, a sírásban, az üldöztetésben keresse. De azért ne féljen! Nem járt rosszul, számításában nem csalódik. Mert szegénységért, lemondásért a mennyek országát kapja kárpótlásul, szelídségéért, türelméért, békeszeretetéért övé lesz az igazi ígéretföldje; mint Isten fia, számíthat a menny örökségére. Majd odaát letörlik szeméből a könnyet s tiszta szemével meglátja az Istent. Azért boldogok, nyolcszorta, sőt ezerszerte boldogok, akik az ő programját felfogták és annak megvalósítására vállalkoznak.

2. *„Másodszor: buzdítja őket, hogy úgy világoskodják világosságuk az emberek előtt, hogy lássák jótetteiket és dicsőítsék az Atyjukat, ki mennyekben vagyon.”*¹⁴ (LelkiGY. k.)

a) *„Ti vagytok a világ világossága.”*¹⁵

Majd ha kiemelkedtek és kidolgozzátok magatokat a test és vér vonzalmainak alacsony, ködös légköréből, akkor lesztek méltók, hogy „a gyertyatartóra kerüljete s a világnak fényeskedjete!”¹⁶

Mert világoskodnotok kell *tanítással, példával és vezetéssel.*

Ki nem látja be, hogy ehhez múlhatatlanul szükséges az ember felülemelkedése az átlagon. Mert elvégre a test kívánságai szerint élni tud mindenki. Az ember méltán többet vár azoktól, akiktől tanulni kíván és példát, irányítást akar venni.

Kell tehát, hogy az apostoli lélek uralma alatt tartsa mindazt, ami egyrészt az érzéseket

csiklandja, másrészt, ami lemondást követel és az önszeretetet visszariasztja.

Minden vágyon és félelmen felül kell tehát annak emelkednie, aki a gyertyatartóra akar kerülni és Krisztus apostola akar lenni. E nélkül kiálszik az ő világossága. Pedig az Úr azt akarja, hogy világoskodjunk.

b) *Éspedig úgy, hogy lássák a mi jótetteinket.*

Mert mit használ prédikálni, tanítani, dirigálni, ha nem látnak minket jót cselekedni.

Mit használ, ha a nyolc boldogságot másnak hirdetjük, de mi a boldogságot egészen másban keressük?

Az apostolnak tehát *szegénynek, szelidnek, tisztának, türelmesnek, szóval önmegtagadottnak* kell lennie. Mindezt pedig azért:

c) *„Hogy dicsőítsék Atyátokat, ki menyekben vagyon.“*

Mert a gyertyát nem azért gyújtják, hogy magának ragyogjon, hanem „*hogy mindazoknak, kik a házban vannak, világítson.*”¹⁷ Nevezetesen pedig Istennek, aki a világosságot kigyújtotta. Ez a teremtés első s legfőbb célja. Ezért osztja Isten a talentumokat. Ezt kereste egyedül és kizárólag az édes Üdvözítő is. Én sem kereshetek tehát mást. Nem kereshetem magamat. Aki magát keresi, az nem dolgozik kegyelemmel és maradandó eredménnyel.

3. *Harmadszor az Úr úgy mutatja be magát, mint a törvény befejezőjét, nem pedig át-lépőjét. Megmagyarázza az V-ik és VI-ik parancsot, szól a hamis esküről és az ellenség-szeretetről: „Én pedig mondom nektek: Szeres-sétek ellenségeiteket, jót tegyetek azokkal, kik titeket gyűlölnék, imádkozzatok üldözőitekért*

és rágalalmazóikért, hogy fiai legyetek Atyátoknak, ki mennyekben vagyon."¹⁸

a) A krisztusi törvényt nemcsak úgy felébölköztetjük, hanem harmadából, ímmel-ámmal, hanem *tökéletesen* kell betölteni.

Ami magát a *törvényt* illeti, Jézus sokkal tökéletesebbet kíván, mint amit a zsidó törvény és a világ követel.

Nemcsak a külső vétkeket tiltja, hanem a belsőket is, nemcsak a vaskosakat, hanem a kisebbeket is. Nevezetesen nemcsak a gyilkosságot ítéli el, hanem az ellenségeskedésnek minden nemét is, sőt megparancsolja az ellenség-szeretetet. Nemcsak a bosszút tiltja, hanem elrendeli, hogy a követ kenyérrel dobjuk vissza. Nemcsak kárhóztatja a paráznaságot, hanem megtilt minden tisztátalan gondolatot és kívánságot. Nemcsak a hamis esküről nem akar hallani, hanem bűnösnek nyilvánít minden hamis és felesleges beszédet is.

Minő isteni tanok, aminöket a világ eddig még sohasem hallott!

b) A *norma*, az eszmény pedig, amelyet Jézus követői elé tűz, egyszerűen elérhetetlen és így egészen az utolsó lehetőségig folytonos törekvést és küzdelmet igényel.

„Legyetek tehát *tökéletesek*, mint a ti mennyei Atyátok *tökéletes*.”¹⁹ Szabadulnunk kell tehát nemcsak minden büntől, hanem minden rendetlen hajlamtól és tökéletlenségtől is. Szóval olyanok legyünk, mint a mi mennyei Atyánk. Milyen fenséges minta!

De egyben milyen hathatós indítóok is. Hiszen az istenfiaknak Atyjukhoz kell hasonlítaniok.

c) De azt se hagyjuk figyelmen kívül, hogy

Urunk milyen eréllyel köti tanait és törvényeit szívünkre.

„Ne gondoljátok, — úgymond — hogy felbontani jöttem a törvényt vagy a prófétákat, nem jöttem fölbontani, hanem beteljesíteni.”²⁰

Aztán szent emfázissal teszi hozzá: „Mert bizony mondom nektek (szóval: esküszöm!), míg elmúlik az ég és föld egy „i” betű vagy egy vesszőcske sem szűnik meg a törvényből, míg-csak mind be nem teljesedik.”²¹

Egyszóval: ígér, fenyeget, szorongat és édesget az Úr, csakhogy szeretettei tökéletesek, szentek és így egykor az égben igen-igen boldogok legyenek.

„És lön, mikor elvégezte Jézus e beszédek, álmélkodának a seregek az ő tanításán, mert úgy tanította őket, mint akinek hatalma van, és nem mint az ő írástudóik és a farizeusok.”²²

Mi is lélekben, ott az apostolok és tanítványok közt ülve, álmélkodó lélekkel hallgassuk az örök Bölcsesség ígéit, amint az Úr ajkáról édességgel és erővel áradnak felénk és át- meg átítatják lelkünket.

A gyümölcsök pedig, amelyeket ezekből a pontokból meríthetünk:

a) a hála és öröm, hogy ilyen Mesternek lehetünk tanítványai,

b) az epedő forró vágy a tökéletesség után. Ilyen tan! Ilyen norma! Ilyen nyomatékos ajánlás!

c) az erős elhatározás, hogy a keresztyén tökéletességre komolyan törekszünk, amire egyébként talán hivatásunknál fogva magunkat kötelezve is érezzük.

Feltételt is teszünk, és pedig valami konkrét formában. Tárgya lehet a szabálytartás, a szív-

tisztaságban való megalkuvás nélküli szigor, vagy a teljes lélekből való megbocsátás.

Beszélgetés az Úrral. Hálálkodunk neki. Kérjük jófeltételeinkre kegyelmét, áldását. Aztán elmondjuk, de egészen buzgón a „Miatyánkot“, amelyre minket Urunk, Szent Máté szerint, ugyancsak a „hegyibeszéd“ keretei közt²³ tanított.

¹ Mt. 5, 1—16. — ² Szentiványi dr.: A századok halhatatlan királya. — ³ Iz. 52, 7. — ⁴ G. Papini: Storia di Cristo. — ⁵ V. ö.: „Példát adtam nektek.“ XXXII. Második előgyakorlat. 202. l. — ⁶ V. ö. Mt. 5, 2. — ⁷ Lelkigy. k. — ⁸ G. Papini: Storia di Cristo. — ⁹ Jn. 1, 14. — ¹⁰ Mt. 15, 17. — ¹¹ Lk. 6, 45. — ¹² V. ö. Jn. 13, 1. — ¹³ Mt. 16, 24. — ¹⁴ Mt. 5, 16. Lelkigy. k. — ¹⁵ Mt. 5, 14. — ¹⁶ U. o. 15. — ¹⁷ Mt. 5, 15. — ¹⁸ Mt. 5, 44. 45. Lelkigy. k. — ¹⁹ Mt. 5, 48. — ²⁰ Mt. 5, 17. — ²¹ U. o. 18. — ²² Mt. 7, 28, 29. — ²³ Mt. 6, 9—13.

II

A HEGYIBESZÉD I

A NYOLC BOLDOGSÁG

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Baldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa.”¹

Második előgyakorlat. A helyszín és jelenet elgondolása.

„Ha Názáretből északkeleti irányban jön az ember, miután néhány óra hosszat sárgás, köves, de termékeny síkon áthaladt, megpillantja Genezáret gyönyörű tavának azúr csillámain és a tóból kilépő Jordán térs völgyét.

Tengernek is nevezik a Genezáreti-tavat, mert fővényborította partjain kis apály-dagály is mutatkozik. Dél kivéve, minden oldalról pirosba és tűzbe játszó, magas, tündöklő hegyek övezik, és így naplementekor ezüstbe foglalt azúr csészéhez hasonlít. Tojásdad idoma tökéletes lenne, ha a déli végén meg nem nyitná hegyeit, hogy lefolyást engedjen a Jordán-folyó kék, tiszta és átlátszó vizének.

Partjait hajdanában tíz város és számtalan nancs-, eper-, gránát-, borostyán- és rózsailatban úszó tanya és mezei lak díszítette és több mint 500 vitorla szántotta habjait. Nem volt tisztább levegő sehol.

Földi paradicsom volt ez, mondja Flavius József zsidó író, és örök tavaszt élveztek ott.

„Az Úr Jézus gyakran, mikor a roppant hőség semmi munkát sem enged Keleten, a tavat szegélyező dombok egyikére ült.

És ott, az enyhe árny alatt, a balzsamos természet ölén, felemelte az elméket és szíveket Ahhoz, ki fölkelte napját a jók és gonoszok fölött.

Beszédeinek egyike, talán elseje, a hegyibeszéd, nevezetes marad valamennyi között, mind terjedelme, mind tanának mennyei szépsége, mind hangja miatt. Van benne valami szelíd, csendes, sugárzó, mint a kelő nap, mint a pitymalló hajnal... „És megnyitván száját, tanítá őket, mondván: Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa”... És elmondja a „nyolc boldogságot”. Ez nagyszerű beszédének nyitánya.

Ezeket az első szavakat, „Nyolc boldogságot” némi elfojtott, de mély lelkesedés lengi át. Az Isten új országának mintegy alkotmánylevele ez, nyolc cikkelyben.

Ha elgondoljuk a világnak akkori állapotát, mikor e szavak elhangzottak, ha eszünkbe jut a szegényeknek, gyámoltalanoknak s a hatalmasok könyörtelen keze által összezúzott, eltiport áldozatoknak tömege, és ha tekintetbe vesszük, milyen önző volt és maradt az emberi szív... akkor nem állhatjuk meg, hogy meg ne csodáljuk e szavak mélységét, báját és mennyei alkalmyszerűségét. Ha az evangéliumban csak ez a nyolc szó volna, isteninek kellene állítanunk. Ezek ragadták ki a világot a barbárságból. Csak annyiban világosodott fel a világ, amennyiben ezeket a szavakat megértette s megszívlette. Örömet, békét addig nem élvez, míg csak majd sikerül ezeket az ígéket törvényeibe,

intézményeibe, szokásaiba beiktatni, mindenekelőtt pedig a szívekbe bevésnie.”²

1. „BOLDOGOK!”

Csodálatos egy szó: „*Boldogság!*”

Minden halandó szívnek egyetlen és legfőbb vágya. Világosan láthatjuk már csak ebből is, hogy mint Szent Ágoston oly találóan megjegyzi, szívünket Isten önmagáért alkotta. Mert Isten az egyetlen, igazi boldogság. Mikor tehát boldogság után vágyunk, voltaképpen öntudatlanul vagy öntudatosan Isten után vágyunk.

A boldogság utáni vágy Istennek szívünkön felejtett pillantása, mint ahogy a búcsúzó nap sugarát a hegyek csúcsán felejtí és azokat be-
aranyozza.

A boldogság után törtet minden itt a földön. A gyermek, amikor játszik, az ifjú, amikor elhagyja családi otthonát és kilép a világba. Nincs kunyhó és nincs palota, amelyben a boldogság várva-várt, szívesen fogadott és marasztalt vendég ne volna. Még a haldokló is a boldogság reménységébe kapaszkodik a sír szegélyén.

Az igazi boldogság Krisztus előtt csaknem ismeretlen volt.

A pogányság kétségbeesett, mert nem találta meg. A bölcselők és költők mint elsüllyedt szigetéről, mint elveszett paradicsomról beszélnek róla.

Ámde jön az édes Üdvözítő. Felhangzik ajkán: Boldogok! boldogok! boldogok! Idegenszerű, de mondhatatlanul kecségtető szó. Ámde egyben milyen, szinte érthetetlen, amikor leg-

először a szegényeket nevezi és hirdeti az Úr boldogoknak.

2. „BOLDOGOK A SZEGÉNYEK!”

Az ókorban a szegényt mindenki megvetette. A kitűnő lángész, Aristoteles szerint, a legnagyobb gyalázat szegénynek lenni. Plátó úgy véli, hogy a szegényeket a városból és az országból ki kellene kergetni. Hasonlóképpen gondolkodtak Cicero, Horátius és Virgilius is. Szinte közmondás volt a régieknél, hogy ember pénz nélkül, test lélek nélkül, tehát hullá.

Boldogságot hirdetni a szegényeknek valóságos örültség volt a pogány füleknek. De még a zsidó is, nevezetesen a farizeus az „am haarezst”, a szegény, műveletlen földnépét megvetette, átkozottnak hirdette, amellyel kár szóba állni, sőt amelyet „szét lehet tépni, akárcsak a halat”. A japánok is bámulva hallják Xaveri Szent Ferenc ajkáról, hogy a szegények boldogok, mikor pedig szerintük ezek még arra sem méltók, hogy az égbe jussanak. Így vélekedik, ha nem is ily kifejezetten és nyíltan, de valóságban a mai világ nagy része is a szegénységről.

És Jézus Krisztus?

Nemcsak boldogoknak hirdeti a szegényeket, hanem a szegénységet a keresztény tökéletesség alapkövévé, s az ő követhetése múlhatatlan feltételévé tette meg. „Mindaz közületek, aki le nem mond mindenről, amije van, nem lehet az én tanítványom.”¹

És amit a szegénységről csak tanított, azt példájával is igazolta. Eleven tanúbizonyság

erre Betlehem, Egyiptom, Názáret, a nyilvános élet és a Golgota. Amde nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy az Úr Jézus a hangsúlyt a *lelki szegénységre* helyezi.

3. „BOLDOGOK A LELKI SZEGÉNYEK!”

Kik azok a lelki szegények?

a) Azok, akik ha van is valamijük, de ettől szabad és független a lelkük, szívük. Ilyenek voltak Ábrahám és Jób már az ószövetségben. Az első nemcsak vagyonát, de még fia életét is az oltárra tette,⁴ a másik pedig még akkor is áldotta az Urat, amikor mindenét elvesztette.⁵

b) Lelki szegény az, aki a vagyont nem tekinti az életcéljának, aki bár küzd az emberhez méltó élet feltételeiért és szükségleteiért és megdolgozik azokért, de nem irigyli másoktól a nagyobb karaj kenyeret; s ha neki kisebb jutott, ezért nem érzi magát szerencsétlennek.

c) Lelki szegény, aki türelmesen viseli sorsát, sőt még filléreit is megosztva segíti felebarátját.

Az evangélium gyönyörű ilyen arcképeket őrzött meg számunkra.

A türelmes szegényt bemutatja a jobb latorban, aki mindenéből kifosztva, azt állítja: „megérdemeltük!”⁶

A megelégedett szegényt látjuk a szegény Lázárban, aki a dúsgazdag ajtajánál bár kér, de nem fenyegetődzik.⁷

A bőkezű szegényt bámuljuk s megszeretjük a szegény özvegyasszonyban, aki Jézus szava szerint jószívvel adott két fillérjével mindenkinél többet áldozott.⁸

d) De lelki szegénynek tartjuk méltán a szerényt, igénytelen és alázkodókat is, amilyen volt pl. Szent Bonaventura, akinek akkor hozták a magas pápai kitüntetést, amikor éppen a konyhában teljesített szolgálatot. „Akasszátok oda a szögpre, — szólott — ráérek vele akkor is, ha majd megfőtt a leves.” Ezekkel szemben állnak az evangéliumban annyira megfélemtetett „gazdagok”.

a) Az élvezetvágyó gazdagok, akiket Jézus a tékozló fiúról szóló parabolájában fest meg mesterien;⁹

b) a számító gazdagok, akik tömők a csürjüket és éléskamrájukat, aztán kezüket dörzsölve, boldogan mondogatják: „Én lelkem, van sok javad, sok esztendőre eltéve; nyugodjál, egyél, igyál, élvezd az életet!”¹⁰ S közben elfelejtik, hogy van Isten is, van lelkük is, van halál is, van pokol is!...

c) a köszívű gazdagok, akik dözsolnak, biborba, bársonyba öltöznek s a kapujuknál kurgó szegény Lázárokról megfélemedeznek.¹¹

4. „MIÉRT BOLDGOK A LELKI SZEGÉNYEK?”

a) A lelki szegény mentes mindazoktól a kísértésektől, amelyeket a gazdagság szinte szükségképen hoz magával. A gazdag ugyanis egyrészt nagyhamar elpuhul, vagy másrészt könnyen keményszívű és irgalmatlan lesz. A szegényt viszont az elpuhultságtól megőrzi a munka, és a keményszívűségtől pedig a tulajdon élettapasztalata. Mert tudja, hogy mi a nélkülözés, hamarabb osztja meg a még szegényebbel kenyerét. Igaz mondás, hogy a sze-

gény nem a gazdagoktól él, hanem a szegényektől.

b) A jámbor, vallásos életnek is, — nem ugyan a nyomor, amely egészen Isten szándékán kívül van — hanem a szegénység sokkal termékenyebb talaja, mint a gazdagság. Erre nézve mondja a Próféta: „Megpróbáltalak a nyomorúság kemencéjében.”¹² A szegénység nagy erényiskola.

c) A szegényekben több a szívbeli megelégedettség, mint a gazdagokban. Ritka ember tud ugyanis úgy gazdag lenni, hogy ne legyen rabszolgája a vagyonának. A rabszolgaság pedig keserű kenyér. A gazdagnak ugyanis igen sok az igénye, vágya. Mindig több, mint amit ki tudna elégíteni. Éppen azért elégedetlen, sőt sokszor életűnt. Aztán, hány gazdag szinte koplal, nehogy egyszer éhenhaljon. Nélkülöz, hogy a nevető örökösökre többet hagyjon. Mennyivel okosabb volna, ha a jó Isten takarékpénztárába rakogatná... vagyis, fölöslegéből a jótékony célokra adogatna...

Ezer ilyen gondról és aggodalomról nem tud a szegény. Szent Ferenc könnyekkel a szemében adott hálát, ha száraz kenyeret fogyasztott és aztán az útmenti hús forrás vizéből ihatott.

d) A szegénység aztán a nagy tettek szülője. A jó és erős bor a kemény, köves talajban nőtt vesszőn terem.

A gazdag szülők gyermekeiben többnyire kevés az ambíció, hiszen nem szorulnak arra, hogy magukat nagyon törjék, zúzzák. Miért is nagy tudósok, művészek, feltalálók, építészek stb. többnyire lelki szegénység szülöttei. Sőt maguk a gazdagok is a szegényekből lesznek,

míg ellenben a gazdagok elszegényednek, tönkre mennek.

e) A szegénység tette és teszi műveltté és boldoggá a világot. A keresztény kultúra a maga megbecsülhetetlen javaival a szegény apostolok és utódaik ajándéka. A szegény szerzetesek voltak a művelődés és boldogulás úttörői. Ma is többnyire ők azok a missziókban. A szegénység nyitotta és tartotta fenn az iskolákat, kórházakat és az irgalom ezer művét.

A szegénység kötüzi azokat a sebeket, amelyeket a gazdagság ejtett, a szegénység törli a gazdagság által fakasztott könnyeket.

Beszélgetés az Úrral. Tehetjük ezt Asszisi Szent Ferenc szavaival: „Ime, Uram Jézus, hogy a szegénység mennyire az erények királynője. Hiszen, hogy azt eljegyezzed, magad is azért szállottál le a földre.

Ettől, mint anyától származnak számodra a tökéletesség gyermekei.

A szegénység, a te jegyesed, hitvesed, lám, minő hűséggel ragaszkodik hozzád. Már a születésedkor az istállóban várt reád. Aztán kíséred volt minden lépten-nyomon. Pihenőpárna és fegyverhordozó volt a megváltásunkért vívott harcokon. Mikor mindenki cserben hagyott, egyedül a szegénység-királynő az, aki hűségesen kitartott melletted. Sőt, mikor a kereszt magasán már Édesanyád sem ölelhetett át, a szegénység még bensőségesebben szorított szívére, mint bármikor azelőtt. Jegyesed karja közt leheléd ki lelkedet. Temetésedről is Ő gondoskodott. hiszen mástól kérte kölcsön a sírt, amelyben szent Tested nyugodott. Fel-támadásodban is melletted volt. Hiszen a sírod-

ban mindent hátrahagytál, amit csak a világtól kaptál.

Végül a világon pecsétként hagytad a szegénységet, hogy azokat, akiket a tökéletességre kiválasztottál, vele megjelöld. Azt akartad, hogy ők is azon az ösvényen jussanak az égbe, amelyen te jártál.

Jófeltételt is formálok. Nevezetesen, ha fogadtam a szegénységet, ám hozzá a gyakorlatban is hű maradok. Nevezetesen a függetlenségről a földi dolgok használatában, sorsom intézésében s minden fölöslegről szívesen lemondok. Szeretettel viselem a szegénységnek egynémely érezhető hatását is. Ha pedig a világban élek, sőt bizonyos viszonylagos jóléttel is rendelkezem, akkor a többre, a kényelmesebbre törekvő vágyaimnak önként szárnyát szegem . . .

Ha szegény vagyok — bár a jobb módra okosan, mérsékeltén törekedhetem, de sorsomban magamat szerencsétlennek egyáltalában nem tartom, nem érzem, sőt inkább az Úr Jézus dédelgetett gyermekének. Hiszen nekem szól elsősorban az íge: „Boldogok a lelki szegények!”

¹ Mt. 5, 3. — ² V. ö. Poudaud: Kereszténység és korunk. II. — ³ Lk. 14, 33. — ⁴ Gen. 22. — ⁵ Jób 1, 21. — ⁶ V. ö. Lk. 23, 41. — ⁷ Lk. 16. — ⁸ Lk. 21, 1—4. — ⁹ Lk. 15. — ¹⁰ Lk. 12, 19. — ¹¹ Lk. 6, 24. — ¹² Iz. 48, 10.

III

A HEGYIBESZÉD II

A NYOLC BOLDOGSÁG

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Boldogok a szelídek, mert ők lesznek birtokosai a földnek.”¹

Második előgyakorlat, mint az előző elmélkedésben,

Harmadik előgyakorlat: Kérem az Urat, a szelíd és alázatos Szívűt, tegye szívemet az övéhez hasonlónak.

1. MI A SZELÍDSÉG?

A szelídség az az erény, amely elfojtja és kizárja a rendetlen haragot és megóvjá lelkünket a rendetlen szomorúságtól, amikor túrnivalónk akad.

Nem feladata tehát a szelídségnek minden haragot leszerelni. Mert van szent és igazságos harag is. Mikor bünt, igazságtalanságot látunk, akkor haragudnunk nemcsak szabad, hanem kötelesség is. Hiszen a harag magában véve szent és egészséges indulat, amelyet t. i. a rossz vált ki a lelkünkben. A harag csak akkor bűn, ha igazságtalan és túlságos. És éppen a szelídség hivatott arra, hogy még az igazságos haragnak túlságait is elsimítsa.

A szelídség gyakorlatai pedig a következők:

a) Az indulathullámok oly mérvű lecsendesítése, hogy a harag sem az arcunkon, sem taglejtésünkön ne mutatkozzék. Ez már nagy önuralmat tételez fel és szép erényt, ha ez magasabb indító okból, főleg Isten iránti szeretetből történik. A világ fiai sokszor bizony ebben túltesznek rajtunk, de csupa diplomáciából és haszonlesésből. Miért is ne tennők mi ezt Isten iránti szeretetből?

b) A nyájas és barátságos érintkezés másokkal. Hangunkból, modorunkból igyekezzünk mindent kiküszöbölni, ami sértő, bántó másokra nézve. Lehetőleg mondjuk másnak azt, ami őt kielégíti.

c) Necsak ne adjunk helyet a bosszúnak és megtorlásnak, hanem mint édes Üdvözítőnk bizonyos szónoki túlzással hirdeti:

„Ne álljatok ellen a gonosznak, hanem aki megüti jobb orcádat, fordítsd oda neki a másikat is!”²²

Szellemesen jegyzi meg erre Papini (Storia di Cristo): „Az embernek három módja van a bántalomra megfelelni: a bosszú, a menekülés és a másik arc odanyujtása. És az egyetlen helyes megoldás mégis csak ez az utóbbi, bármily nehéznek, sőt abszurdumnak látszik is. Mert ütést ütéssel viszonzni annyi, mint elfogadni a bántalmazónak alapelvét, elismerni, hogy olyanok vagyunk, mint ő. Meneküléssel felelni annyi, mint megalázkodni előtte és kitartásra buzdítani, sarkantyúzni. A józan ész szavaival felelni a nekivadult dühöngőnek: kárbavesztett fáradság. Ellenben a másik arcot is odatartva, az elfogadás gesztusával felelni, odanyujtani a kebledet annak, aki megütötte a válladat, ezret

adni annak, aki százat akar rabolni téled, három napig szenvedni attól, aki egy óráig akar győzörni téged, látszólagos hitványsága ellenére is, hősies cselekedet. Olyan rendkívüli, hogy istenségének elviselhetetlen fenségével lebírja a nekidühödött pofoszkodót. Csak az győzheti le ellenségét, aki legyőzte önmagát. Csak a szentek tudják legyőzni a farkasokat. Csak aki átfórmálta a tulajdon lelkét, csak az formálhatja át testvérei lelkét és cselekedhet akként, hogy a világ mindenki számára kevésbbé fájdalmas legyen.”

2. KIKKEL SZEMBEN LEGYÜNK SZELIDEK

A) *Felebarátainkkal szemben.*

Részint bennünk, részint kívülünk levő okokból nincs felebarátunk, aki szelídségünket és türelmünket ne igényelné.

a) Vannak előljáróink, akik nem mindig gondolkodnak s intézkednek úgy, amint mi azt jónak és helyesnek ítélnék. Természetünk nyomban hajlik a lázongásra, és ha talán szót fogadunk is, de csakis azért, hogy magunkat a további kellemetlenségektől megóvjuk s ezt talán hangunkkal vagy mozdulatainkkal kifejezésre is juttatjuk.

b) Vannak aztán alárendeltjeink, akik viszont nem akarják vagy nem tudják eltalálni a mi gondolatainkat és sokszor mintha csak következetesen az ellenkezőt cselekednék. Mire aztán felébred bennünk a természetes büszkeség és vétünk a szelídség ellen.

c) Végül vannak társaink, akikkel szintén szükségünk volna szelídségre és türelemre. Sőt nincs senki a világon, akivel hosszasan együtt

laknunk, működnünk lehetne a nélkül, hogy szelidségre és türelemre szükségünk ne lenne. Ha nincs meg bennünk a szelidség, nemcsak számtalan erényalkalmat szalasztunk el, hanem lelki életünk a háborgó tengerhez hasonlatos, amelyben Isten képe nem tud letükröződni.

Ámde hogyan szerezhethjük meg felebarátainkkal szemben a szelidség erényét?

Először is legyünk arról meggyőződve, hogy ez nem megy egyszerre, hanem hosszú, kitartó munkának rendkívül értékes eredménye. Nevezetes eszközök erre «) az elmélkedés.

Napi elmélkedésünk tárgyául sokszor válasszuk a türelem és szelidség erényét, amint ezt főképen az Üdvözítő élete, példája remekül feltünteti.

Hiszen ő maga iskolájában erre helyezi a főszólyt, amikor hangoztatja:

„Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.”¹⁾

Már a Próféta kiemeli Urunknak ezt az oly jellemző tulajdonságát: „Nem kiált ő, szava nem hallatszik az utcán; a megtört nádszálat össze nem zúzza s a füstölgő mécsbelet ki nem oltja”,²⁾ hanem annak a füstjét — ha mégoly fojtogató is, elviseli.

De főképen a szenvedésben volt Urunk utolérhetetlenül szelíd, úgy viselve magát, mint a szelíd bárány, amely nyírói előtt nem nyitja meg száját.³⁾

3) Sokszor fontolgassuk, hogy mily hasznos, szükséges számunkra a szelidség, s mennyire méltányos, hogy ebben az értünk szenvedő édes Megváltót utánozzuk.

7) Jó, ha alkalmas jelszót is választunk magunknak ez ügyben. Néri Szent Fülöp pl.

amikor szelídségét megpróbálták, azt szokta mondani:

„Mily jó Uram, hogy megalázott engem.”

Szalézi Szent Ferenc pedig:

„Azt a kelyhet, amelyet oly jóságos Atya nyújt nekem, vajjon ne igyam-e ki?”

δ) Készüljünk aztán már reggel azokra a lehetőségekre, amelyek szelídségünket napközben kipróbálhatják. „Az előre látott nyilak — mint Szent Gergely pápa szépen mondja — nem sebeznek annyira.”

ε) Itt is, mint minden erényben, ima nélkül alig boldogulunk. Tehát a buzgó könyörgés és állandó újratekzés!

B) Szelídek kell lennünk önmagunkkal szemben is.

Hiszen a szelídség a szeretet megnyilatkozása. Ámde nemcsak felebarátunkat, hanem és elsősorban önmagunkat is szeretnünk kell, ahogy ezt Jézus rendeli: „Szeresd felebarátodat, mint *tennenmagadat*.”⁶

Sőt az önmagunkkal való szelídség és türelem voltaképpen a másokkal való szelídség és türelemnek iskolája.

Bánjunk tehát magunkkal is szelíden, ami éppen nem zárja ki a szent szigort és az önmegtágadás szellemét, ami a legnagyobb s legokosabb szeretet önmagunk iránt. Ennek a szelídségnek magunkkal szemben a módban kell megnyilvánulnia. Nevezetesen türelmesek és szelídek vagyunk magunk iránt, ha

a) kísértések idején nyugalmunkat megőrizzük. Nemcsak búsulunk és nyugtalanítanunk nem szabad magunkat ilyenkor, hanem meg is kell köszönnünk Istennek, hogy ilyen jó alkal-

mat adott hűségünk beigazolására és érdemek gyűjtésére.

b) Ha pedig hibáztunk, bár azt nagyon kell sajnálnunk, de nem azért, mert ez reánk is kelemetlen, hanem azért, mert a jó Istent sérelem érte. B. P. Colombière-el még mellette örülhetünk is, hogy alkalmat adtunk az Úr Jézusnak legszebb passziója betöltésére, ami az irgalom, a bocsánat, a hiba jószágos letörlése, lemosása szentséges vérével.

c) Ne békétlenkedjünk és ne zaklassuk aztán magunkat, ha imánk száraz és vigasztalan. Nézzünk kissé utána, vajjon nem mi vagyunk-e annak okai szétszórt és kevésbé önmegtagadott életünkkel. Amennyiben okot magunkban nem találunk, várjuk türelemmel, mint Noé a bárkában, a majd visszatérő vigasz olajágát.

d) Ne nyugtalanítsuk magunkat akkor sem, ha látszat szerint nem haladunk a tökéletesség útján úgy, ahogy azt szeretnők. Mi tegyük meg szelíden a magunkét, a többit bízzuk az Úr kegyelmére. Teljesítsük csak rendes, magunk elé tűzött teendőinket tovább is nyugodtan. „Ha egyik lábunkat a másik elé tesszük, — mondja Szalézi Szent Ferenc — előbb-utóbb célt érünk.”

Az önmagunk iránti szelídség főleg két édes gyümölcsöt terem: a lelki békét és a szelídséget s türelmet mások iránt is.

Génuai Szent Katalint tartják emez erény védőjének. Kérjük tehát őt, hogy közbenjárása által kapjunk az önmagunkhoz való szelídséghez kegyelmet.

*C) Szelidek és türelmesek legyünk végül
még a jó Istennel szemben is.*

Mert még a jó Isten is megpróbálja türelmünket és szelidségünket.

Megpróbálja a *lassúságával*. A lassúság a Teremtőnek egyik legjellemzőbb vonása és hol is lennénk mi, ha ez nem így volna?! Isten lassú, mert örök s nincs oka sietni. Mi sietünk, mert életünk rövidke. Ebből aztán okvetlenül türelempróba támad. A kegyelmet siettetni akarjuk és az nem siet. Nőni, fejlődni akarunk a tökéletességben, és alig nővünk annyit, mint a hatalmas tölgy az év folyamán. Rettenetes olykor ez a lassúság! Nincs egyéb hátra, mint szelíden tűrni és várni.

De kipróbálja Isten szelidségünket *rejtettségével* is. A Próféta Istent titokzatosnak, rejtettnek nevezi.⁷ Csakugyan az. Hacsak valami jelét adná, hogy a szenvedésben, kísértésben velem van, és kegyelmét el nem vesztettem, milyen vigasztaló volna reám s könnyű volna a helyzetem. De Isten nem teszi meg. És így egész életem rejtély. Olykor felvillan vigasztaló arca lelkemben, de mielőtt meggyőződném, hogy valóban ő az, s lelkembe véshetném arcát, máris megint a felhők mögé rejtőzik, mint az elő-előbukkanó hold a borús éjtszakákon. A lelki életben mind beljebb csalogat, és mikor már nem egy áldozatot hoztam érte, mintha csak szigorú, rideg arccal azt kérdezné: Mit keressz te itt? ki hívott ide téged?

Mikor éppen nem várhatnám, becéz és gyengéden mulat velem, máskor meg szinte szándéktalan hibáimért aránytalannak látszó szi-

gorral vesz elő engem. „Bizony, titokzatos Isten vagy te!”¹⁰⁸

Mindebből csak az látszik, hogy Isten utai sokkal magasabbak, semhogy emberi okosság azokat felérhetné ésszel. Nincs tehát egyéb hátra, mint Istennel szemben is kitartó szelídség és türelem. És csaknem minden hibánknak itt a forrása. Elvesztettük szelídségünket és türelmünket a jó Istennel szemben.

Orvossága ennek az Úr szent félelme, amelyet a Szentlélek közöl a lélekkel. Nem szolgálai, hanem gyermeki félelem ez, amely retteg Istent megbántani, sőt vele a legkisebben is ellentétbe helyezkedni. Ez a szent félelem őrzi meg bennem a függésnek és várakozásnak érzetét. Igen! Várnunk kell Istent szent szelídséggel és türelemmel. Várnunk kell reá akkor is, ha szélvész dühöng, villámlik és mennydörög. Várnunk kell reá, mert ő azokhoz jön, akik várnak reá. Ha aztán jön és hív, menj utána. Lassan, gyorsan, egyre megy, csak vele maradj! Kövesd őt tisztelettel, csendben, hallgatva és célhoz vezet téged!

3. „MERT ŐK LESZNEK BIRTOKOSAI A FÖLDNEK”⁹

Ez a föld, amelyet az Úr a szelídeknek ígér, először is

a) a mi tulajdon lelkünk földje. Ha a szelídség olaját öntjük szívünk viharra annyira hajlamos tengerére, és ezt gyakran, szinte megszokottan tesszük, akkor bekövetkezik reánk az állandó béke és derű, amelyet a szenvedélyek alig tudnak már megingatni. És ebben a derült szívben majd Isten hallatja édes szavát: „Megtanítja útjaira a szelídeket.”¹¹⁰

b) De meghódítjuk az emberi szívek birodalmát is. Bámulatós a szelídségnek vonzó, ható ereje. Azért mondotta egy Szentatyja: „Semmi sem oly hasznos, mint ha az embert szeretik.” Főleg azoknak hasznos, sőt szükséges ez, akik apostoli pályán vannak.

Viszont nincs nagyobb akadálya a lelkekkel való érintkezésnek, mint a haragos, kellő szelídséget nélkülöző természet. Jól mondja Szalézi Szent Ferenc: „Egy csepp mézzel több legyet lehet fogni, mint egy akó ecettel.” Ki is érezné magát jól és otthonosan a vulkán tövében, amely folyton lávafröccsel fenyeget? Minden józan ember tisztos távolba húzódik tőle.

Szépen mondja a Bölcs: „Fiam! Végezd dolgodat alázatosan (szelíden), akkor emberi dicőségénél is jobban szeretnek.”¹¹

c) A szelíd előbb-utóbb minden akadályon áttör és minden nehézségen diadalmaskodik. Szépen mondja Papini: „A szelídek hasonlósak a vízhez, amely szelíd, nyugodt, minden elől kitér, de lassacskán elnyeli, némán megtámadja és nyugodtan elporlasztja évek türelmével a legszörnyűbb kősziklákat is.” (Storia di Cristo.)

d) Végül a szelídeké az örök haza, az igazi, minden jó léleknek szánt ígéretföldje. Az Úr Jézus itt biztonnal azokat az ígéreteket erősíti meg, amelyeket az Úr elsősorban ugyan a földi ígéretföldre, Palesztínára, de azon keresztül a messiási országra tett, amelynek a menny a célja és koronája . . . „Annak boldogságot élvez majd a lelke, és ivadéka örökli a földet.”¹²

Beszélgetés az Úrral. Fohászkodom a Szentlélekhez, aki a galamb képét megjelenésében

azért választotta, mert szereti a tisztaságot és szelidséget. Kérem őt, töltsön el engem is szellemével. Kérem azután az isteni Bírányt is, aki szintén kedvelt erénye miatt viseli ezt a szép nevet: „Bírány”. De Tehozzád is, menygyei Atya, folyamodom, aki „fékezed hatalmadat, enyhén ítélsz, és nagy kímélettel igazgatsz minket”.¹³ Mennyivel inkább kell nekem tehát így bánnom felebarátaimmal.

Mindjárt jófelltételt is teszek. Sokszor emlegetem ma és ismételten elmondom a kedves imafohászt: „Szelid és alázatos szívű Jézus! alakítsd szívemet a te Szíved szerint!” De aztán utánzom is a szelid, isteni Szívet, figyelmes, gyengéd és szolgálatkész leszek mindenkivel szemben.

¹ Mt. 5, 4. — ² Mt. 5, 39. — ³ Mt. 11, 29. —
⁴ Iz. 42, 2—4. — ⁵ V. ö. Iz. 53, 7. — ⁶ Mk. 12, 31. —
⁷ V. ö. Iz. 45, 15. — ⁸ U. o. — ⁹ Mt. 5, 4. — ¹⁰ 24.
zsolt. 9. — ¹¹ Jézus, Sir. f. 3, 19. — ¹² 24. zsolt. 13.
— ¹³ Bölcs. 12, 18

IV

A HEGYIBESZÉD III

A NYOLC BOLDOGSÁG

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalást találnak.”¹

Második előgyakorlat, mint az előző elmélkedésben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Úrtól azokat a könnyeket, amelyeknek vigasztalás van ígérve.

1. MI ÖRÖMRE SZÜLETTÜNK

Az öröm utáni vágy a szeretet mellett a leghatalmasabb szenvedélye szívünknek. Amint nem élhetünk szeretet nélkül, úgy öröm nélkül sem.

Azért mindenki örülni akar: a király, a koldus, a gyermek, az ifjú és az aggastyán egyaránt. Ez már az emberi szív szent joga és szükséglete.

Azonban mióta „a bűn bejött a világba”,² az öröm csak ritka vendég lett. A monda szerint a paradicsomból kiűzött embert néhány örömsugár ugyan elkísérte, de nem tudta, hogy hol telepedjék le. Végre az ártatlan gyermek szívében talált menedékhelyet.

A pogányság története voltaképpen az átoknak és fájdalomnak diadalútja. Csak Krisztus születésével kezd újra pirkadni az öröm hajnala. Már jászola felett örömet hirdetnek az angyalok,³ s vele csakugyan az öröm tartja megint bevonulását a világba. Mindenki örül, aki csak vele érintkezésbe lép. Örülnek szülei, a pásztorok, a három királyok. Örül Simeon, mikor élete alkonyán szívére ölelhette az új élet hajnalát. Örültek Neki a gyermeked lelkék, de a tékozló fiúk és Magdolnák is. Örült egész Jeruzsálem, amikor virágvasárnapján pálmákat lengetve fogadta. Hát még feltámadása után mily öröm volt Jézussal találkozni!

Az öröm Isten gyermekeinek öröksége, amelyet Jézus szerzett vissza és a Szentlélek önt a szívekbe. Tapasztalták ezt főleg a szentek. Így Szent Lucáról az van feljegyezve, hogy az öröm olajával volt felkenve. Megértették ezek és magukon meg is valósították a Szentlélek ígét: „A szívbeli öröm: élet az ember számára és ki nem fogyó, szent kincs.”⁴

2. MIÉRT KELL MÉGIS SÍRNUNK!

Az örömré született emberiség sír! A fájdalom ugyanis mint hatalmas fejedelem uralkodik ezen a világon. A szenvedés minden testbe, lélekbe beleszúrja fulánkját, legyen az szegény vagy gazdag, gyenge vagy hatalmas. Már a gyermek bölcsője felett virraszt. A leánynak, midőn a szerelem koszorút nyújt, a fájdalom is belefonja töviseit. A férfinak szét-tépi reményeit. A testet meggörnyeszti, beteg-ágyra veti. A fájdalmat aztán a halál koronázza be. Nincs olyan zár, amely elég erős

volna vele szemben. Behatol még az uralkodók palotáiba is. Olykor királyi palástba öltözik s koronával ékíti fejét. Némelykor a fejedelem maga nem egyéb, mint megtestesült fájdalom.

Szóval a fájdalom az örökség, a hozomány, amelyről senki emberfia le nem mondhat. Sem kultúra, sem tudomány, sem művészet előle menedéket nem nyújthat.

Miért is van ez így?

a) Először is azért, mert teremtmények vagyunk. Egyik alkotó elemünk a test, amely törékeny, táplálékra szorul, fogy, kopik, oszlik, pusztul. Innen a fájdalom. Így lett volna ez már a paradicsomban is, ha Isten ott az élet fájának gyümölcszeivel nem ellensúlyozta volna. De még az édenben sem volt teljes a béke. Az ember még ott sem volt végcéljánál és epesztette a szeretet Isten után. Ez az epesztő szeretet ösztökélte már ott az embert, hogy dolgozva és imádkozva érdemelje meg az eget.

b) Hozzájött aztán a bűn, amely gyermekével, a fájdalommal valamennyiönkre átöröklődött.

Azóta tövist és bogáncsot terem számunkra a föld⁸ s az öröm már csak szívünk szegélyét érinti, mint az alpesi alkonypir, amely rózsaszínűre festi az ormokat, mikor a nap már régen mögéjük bukott.

A paradicsom bezárult számunkra. Mindenki érzi ezt. Azóta a nevetés fájdalommal vegyül és az örömnök gyász a vége.⁹

c) Az általános fájdalom-örökséget kiki még saját bűneivel is bőven gyarapíthatja s tevékenyen közreműködik, hogy a föld csakugyan siralomvölgyé váljék számára.

Miért is van ez így? Ezt kérdi az emberiség kezdettől fogva máig. A pogány világ erre nézve hallgat és még a legbölcsebbjei is adósok maradnak a megnyugtató felelettel.

Seneca azt állítja, hogy még a legvidámabb s legszerencsésebb élet is csak tragédia, amely fájdalommal, aggodalmakkal és halállal végződik és a sír a záradéka. „Legjobb nem születni, — mondja a görög költő (Sophokles) — de ha már születünk, legjobb mielőbb meghalunk.” Homeros szerint pedig a föld csúszómászó lényekkel van tele, amelyek közt a legszánalomraméltóbb az ember.

Beh másként tanít az Úr Jézus!

Ő sohasem beszél kétségbeesésről, vigasztalanságról, hanem arra oktat, hogy még a szenvedés méhéből is örömet lehet kiaknázni: „Boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalást találnak.”¹⁷

Ugyanis az Úr Jézus tanításával és példájával rámutat először arra, hogy miért érdemes sírnunk, hogy vigasztalásra méltán számíthassunk.

a) Sírásunknak, gyászunknak első méltó oka legyen: *a bűnös voltunk*.

Mert a könny, a szenvedés a bűnnek zsoldja. Bűnösök vagyunk, adózzunk tehát vele!

A világ persze a gyászt megveti, mert a bűnt bűnnek el nem ismeri. A világ előtt a bűn a természet szükséglete, elkerülhetetlen gyengeség, sőt örömforrás. Arról, hogy a bűn a végtelenül szent, jó és igazságos Istennek sérelme, a világ tudni sem akar. Talán már volt idő, mikor az ilyen vakok közé tartoztunk mi is. De jött a kegyelem, talán viharos alakban,

talán villámcsapás módjára. A ködöt, a felhőt szétszórta és mi tudatára ébredünk rettentő felelősségünknek. Mi a legszentebb, legjobb és legigazságosabb Isten dicsőségén ejtettünk a bűn által csorbát. Ekkor aztán fellázadunk a saját gonoszságunk ellen és gyászba borulunk önmagunk felett. És ez jól van így. A keresztény életnek voltaképpen folytonos bűnbánatnak kellene lennie. Nézzük a Szenteket! Valamennyi vezekel kisebb-nagyobb botlása miatt. Valamennyi azt rebegeti a hős Makkabeussal: „Jobb nekünk nem élnünk, mint látnunk szentélyünk (lelkünk) pusztulását!”

Ez a gyász, hogy Istent valaha megbántottuk, ne legyen amolyan futólagos, hanem az egész életre kiterjedő, amilyen Dávid királyé volt, aki örökre klasszikus bűnbánati zsoltárában zengi: „Gonoszságomat elismerem és bűnöm előttem van *szüntelen*.” Ilyen volt a hagyomány szerint Péter apostolnak és Magdolnának gyásza, bánata is.

Ez a bűnbánat nyomja rá bélyegét minden cselekedetünkre. Szent Ágoston óva int, ne hogy valaki meghaljon bűnbánat nélkül. Ha ez a büntudat egyrészt nyomasztólag hat is ránk, de másrészt szelíd és nyugodt boldogsággal párosul, mert megszerzi a biztos tudatot, hogy „a töredelmes, alázatos szívet, Isten, nem veted meg”.

b) Másik rokon oka a keresztény örökös gyászának annak tudása és látása, hogy mily csúnyán, rosszul bánnak az emberek a jóságos Istennel és mily végtelenül hálátlanok iránta. Jézus is sokat sírt e miatt, nevezetesen az olajfákhegyi imaóráiban. Mi sem lehetünk ez-

iránt közömbösek. Jézus Szent Szive tiszteletének éppen az a főcélja: Isten engesztelése a rengeteg sérelem miatt, amelyet tapasztal a világ részéről. Szentéletű P. Ginhal S. J. egyszer gyászhirot kapott hazulról. Száraz szemekkel vett róla tudomást. Társai azt mondták, hogy nincs szive. De még aznap, mikor az utcán csúnya káromkodást hallott, hosszan siratta Isten sérelmét.

c) A harmadik ok, amely méltán fakaszthat könnyeket, mondhatjuk édes könnyeket, ez a részvét Krisztus drágalátos szenvedéseiben.

A szentek életében mily megható példákat találunk erre! Ó, mily jól eshetnek az Úr Jézusnak ezek a könnyek, amelyeket az iránta való tiszta szeretet fakaszt! Vajjon nem felele ezekre vigasszal, aminőt csak az ismer, aki már ilyesmit maga is tapasztalt.

3. HOGYAN SIRJUNK?

Ha azt akarjuk, hogy könnyeink örömvirágokat fakasszanak, bizonyos komoly, de nem pesszimiztikus életfelfogásra kell törekednünk. Ezt szerzi meg nekünk az a tudat, hogy itt a földön nincsen állandó házuk, „örök lakásunk“, mi itt csak átutazók, vándorok vagyunk. „Nincsen itt maradandó városunk, hanem a jövődöt keressük.“¹¹ „Az odafentvalókat keressük, ahol Krisztus vagyon.“¹²

Ez a tudat sohase hagyjon el minket. Akkor sem, ha reánk mosolyog a szerencse, de akkor sem, ha az elhagyni látszik bennünket. Hiszen úgyis mindent itt kell hagynunk, és pedig rövidesen! Csak az örökkévalóság dolgai az igazán kívánatosak, de viszont félelmetesek is.

Igaz ugyan, hogy ez a tudat bizonyos szent gyásznak fátyolát borítja reánk, de ennek a fájdalomnak van megígérve a vigasztalás.

Ez a gyász ugyanis nem engedi, hogy lelünk gyökereit túlságosan a mulandókba mélyesse... de meg is könnyíti, hogy azokból kiszabaduljunk. Hiszen tovább kell utaznunk. Ha az otthonába siető vándort szép tájakon árnyas, lombos pihenőhelyekkel kínálják meg, ha le is ül, de hamar felkel és búcsúzik, mert tovább kell mennie. Ha vidáman mulató társaságra akad, hiába tartóztatják. Megy tovább, haza!

Ezt a szent honvágyat sokszor szemünkre vetik nekünk, katolikusoknak a másvallásúak. Pedig ezzel csak azt ismerik el, hogy bennünk él a törekvés az örökkévalók után. Nem helyes-e ez? De mi eme epesztő vágy miatt nem panaszkodunk, mert édesnek találjuk azt.

Mi érezzük közben, hogy: „Boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalást találnak.”¹³

Hiszen mi tudjuk, hogy a mi szomorúságunk hamarosan öröme változik. „Bizony, bizony mondom nektek, hogy ti majd sírtok és jajgattok, a világ pedig örvendeni fog, ti majd szomorkodtok, de a ti szomorúságtok öröme fordul... örvendeni fog szívetek és örömeteket senki sem veszi el tőletek.”¹⁴ Kiirtok tehát szívemből minden keserűséget. Krisztus a kereszten is elutasította magától az epét, amellyel megkínálták. Ő keserűség nélkül akart szenvedni. Hiszen Őreá is éppen úgy vonatkoznak Apostola által hirdetett ígék, mint mireánk: „Ez a mi jelenlegi, pillanatnyi és könnyű szenvedésünk, a mennyei dicsőségnek föltötte nagy, örök

értékét szerzi meg nekünk.”¹⁵ Pál mondja ezt, akinek élete nem volt más, mint kereszt és vértanúság.

A vándor is feledi útjának minden fáradalmát, amikor megpillantja szülőfalujának kicsi tornyát. Mi mennyivel inkább megvigasztalódunk, amikor arra a mennyei hazára pillantunk, ahol örömök várnak reánk, amelyeket „szem nem látott, fül nem hallott, sem az emberi szívbe soha fel nem hatott.”¹⁶

A kereszténység éppen azért az imádságos vidámság vallása, s ki minél katolikusabban él, annál vidámabb, mert annál inkább áthatja szívét az isteni remény, az öröm igazi forrása. A Szentek mind mosolyogtak a könnyeiken keresztül. A középkor s az egész egyháztörténelem egyik legnagyobb Szentje, Aquinói Szent Tamás mondja: „A tökéletes istenszeretetnek egyik legvilágosabb jele s bélyege a rendületlen vidámság.”

Az Egyház, amikor a mennybeszálló Üdvözítő felé emeli fel szemét, liturgiájában így énekel:

Szívünk követ, te légy vezér;
Te légy az út, te légy a cél,
Érted a könny gyönyör legyen,
Te várj ránk túl az életen.

Beszélgetés az Úrral, aki az érte és Szíve szándéka szerint hullatott könnyeknek vigasztalást ígért. Mikor a Szentírás elbeszélése szerint Axa férjéhez költözött, így esedezett atyjához, Kalebhez: „Adj búcsúajándékot nekem: a délvidéki száraz földet adtad nékem (hozományul), adj hozzá forrásokat is.”¹⁷ Én is így sóhajtozom az Úrhoz az én száraz lelkekkel a könnyek

ajándéka után, amelyek érzem, vígasszal töltenek el: „Kitárom feléd kezemet, lelkem utánad mint szomjas föld eped.”¹⁸ Nyisd meg számomra Uram tehát a forrásokat, öntözd meg lelkem a bűnbánat, a részvét, az engesztelés könnyeivel. Azokkal a könnyekkel, amelyeket a szeretet és bizalmas remény édesít és amelyeknek a Te vigaszod van megígérve: „Boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalást találnak.”¹⁹

Fel is teszem magamban, hogy ma lelkem többször kisírja magát előtted, hullatva a bűnbánat, az engesztelés és részvét könnyeit a te szent oltárod előtt, vagy megjárva lélekben a keresztutat, amelyet a te vérkönnyeid nedvesítettek.

¹ Mt. 5, 5. — ² Róm. 5, 12. — ³ V. ö. Lk. 2, 10. — ⁴ Jézus, Sir. f. 30, 23. — ⁵ V. ö. Gen. 3, 18. — ⁶ V. ö. Péld. 14, 13. — ⁷ Mt. 5, 5. — ⁸ V. ö. I Makk. 3, 59. — ⁹ 50. zsolt. 5. — ¹⁰ 50. zsolt. 19. — ¹¹ Zsid. 13, 14. — ¹² V. ö. Kol. 3, 1. — ¹³ Mt. 5, 5. — ¹⁴ Jn. 16, 20—22. — ¹⁵ II Kor. 4, 17. — ¹⁶ V. ö. I Kor. 2, 9. — ¹⁷ Józs. 15, 19. — ¹⁸ 142. zsolt. 6. — ¹⁹ Mt. 5, 5.

V

A NYOLC BOLDOGSÁG IV

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Boldogok, akik éheznek és szomjúhozak az igazságot, mert ők kielégítést nyernek.”¹

Második előgyakorlat, mint az előző elmélkedésekben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Úrtól azt az éhséget és szomjúságot, amelynek kielégítést ígér.

1. AZ ÉHSÉG ÉS SZOMJ AZ IGAZSÁG UTÁN

Hogy milyen éhségről és szomjúságról van itt szó, már az ószövetségben megrázó szavakkal kijelenti nekünk az Úr: „Ime, napok multával... éhséget bocsátok az országra, éhséget, de nem kenyérre, szomjúságot, de nem vízre, hanem az *Úr igéjének hallgatására.*”² Azonban míg az ember idáig eljut, nagy utat kell megtennie. Már meg kellett előbb szereznie az előző hármas boldogságot. Vagyis, mint Jansen szépen mondja, kellett, hogy megvesse a földi hiúságos gazdagságot, tiszteletet és élvezeteket. Akkor ébred csak fel benne az igazi étvágy és szomjúság az Isten dolgai, a természetfeletti javak után. „Miután az ember megsiratta vétkeiket, vagyis az igazságtalanságot, akkor kezdi éhezni és szomjazni az igazságot. Éppen úgy,

mint mikor valaki már átszenvedte az éjtszaka sötétjét, akkor áhítozik csak igazán a világosság után, s miután gyomra meggyógyult, akkor kívánja annál fokozottabban s mohóbban a táplálékot." (S. Chromatius.)

Már a testi éhség és szomjúság is egyike a legnagyobb kínnak, amelyet a szegény emberi, vagy állati test elszenvedhet. Az éhség az, amely a madárkát elüzi fészkeről, a sast biztos sziklavárából s kiteszi a vadász fegyverének.

A szomjúság úzi ki a szarvast az erdő sűrűjéből s tereli a forráshoz, ahol talán már lesnek reá. Ábrahámot és Jákob fiait az éhség kergeti Egyiptomba, Jób pedig panaszolja, hogy amihez különben semmiáron sem nyúlt volna az éhség miatt tápláléka lett.³

Mire nem vállalkozik az éhező, szomjazó?

Az Úr Jézus igéi szerint ilyen mohó éhségnek és epezítő szomjúságnak kell bennünket eltöltenie az „igazság” után és ebből kifolyólag mindenre vállalkoznunk, hogy azt kielégítsük.

2. ÉS MI AZ AZ IGAZSÁG, AMELYET IGY KELLENE ÉHEZNÜNK ÉS SZOMJAZNUNK

a) Ez az igazság elsősorban *Isten szent akaratának teljesítése*, mire az édes Üdvözítő oly fenséges példát ad. Nem hiába mondja Ő a Sátánnak, ki látva Urunk éhségét, erről az oldalról akarja őt megkísérteni és böjtje abbahagyására rábírní: „Nemcsak kenyérből él az ember, hanem minden igével, mely az Isten szájából származik.” Mintha csak azt mondaná: Bár gyötör a testi éhség, de ez elenyésző semmi ahhoz a másik, lelki éhséghez képest, amely eltölt engem Atyám akaratát teljesíteni. Mert „Az én eledelem az, hogy annak akaratát

cselekedjem, ki engem küldött, hogy elvégezzem az ő művét.”¹⁸ Jézus lelki éhségének és szomjúságának hevére jellemző ama nyilatkozata, amelyet szenvedésére és kereszthalálára célozva tesz. „Keresztséggel kell megkereszteltetnem, és mily nehezen várom, míg be nem teljesedik.”¹⁸ Magán a kereszten is ezt „szomjazta” leginkább.

Ó jóságos Üdvözítőm, gerjessz bennem is éhséget és szomjúságot, hogy mennyei Atyám minden kívánságát betöltssem, még akkor is, ha az érzéki természetemnek nehezebbre esik, ahogy a Bölcs állítja: „Az éhség pedig a keserűt is édesnek találja.”¹⁹

b) Az „igazság” reánk, akiket Isten különös szolgálatára kiválasztott, a keresztény *tökéletesség és életszentség*. Szépen alkalmazhatjuk ide az Úr jeruzsálemi szentélyéhez zárandókló „búcsúsok” hő fohászimáját: „Erőt erővel tétezve (egyre frissebben), haladnak az úton, és meglátják az istenek Istenét a Sionon.”²⁰

A rendalapítók ugyancsak ezt az éhséget és szomjat igyekeztek ébreszteni és fokozni mindazokban, akik zászlajukhoz csatlakoztak. Így Szent Ignác előírja: „Mindnyájan állhatatos lélekkel azon iparkodjanak, hogy a tökéletesség dolgában semmit se mulasszanak el, amit Isten kegyelmével összes szabályaink teljesítése által elérhetünk.” (15. szab.) és ismét:

„Mindnyájan... arra törekedjenek, hogy valódi és tökéletes erényekre tegyenek szert... Győzödjenek meg róla, hogy ezekben nagyobb fontosság van, mint a tudományosságban, vagy egyéb természetes és emberi adományban.” (16. szab.) A Szentek tiszteletének is, ahogy azt mi katolikusok gyakoroljuk, nemcsak az a

célja, hogy közbenjárásukat kérjük, hanem, s leginkább az, hogy őket a tökéletesség útján lehetőleg kopírozzuk. Azok a kedvezések, amelyekben Isten őket részesítette, főleg arra valók, hogy bennünk az éhséget és szomjúságot utánzásukra felcsiholják.

Nekünk is tehát ezt az „igazságot“, vagyis a tökéletességet nemcsak éppen akarnunk és óhajtánunk, hanem egyszerűen éhezünk és szomjúhozunk kell, mint ezt a Zsoltáros oly meghatóan juttatja kifejezésre: „Amint kívánkozik a szarvas a forrás vizéhez, úgy kívánkozik lelkem Tehozzád, Istenem!“⁹ Ámde ennek az éhségnek és szomjnak nem szabad csupa sopánkodásban és epedésben kimerülnie, hanem át kell mennie a gyakorlatba is. Vagyis, alkalmaznunk kell mind szorgosabban a tökéletesség eszközeit. Nevezetesen, gyakoroljuk az önmegtagadást külsőleg és belsőleg, mert „annyit haladunk az erény és tökéletesség útján, amennyire magunkat megtagadjuk“. (Kempis.)

A végső titka pedig ennek a mindennél értékesebb éhségnek és szomjnak a tökéletesség után, az Úr Jézus szerelme. „Krisztus szeretete sürget minket.“¹⁰ A félelem, vagy bármely külső ok itt csakhamar felmondja a szolgálatot. Nézzük csak a testeket, amelyeket valami külső hajtó erő kényszerít a magasba szállásra. Folyton lassúdnak, aztán megállnak, végre visszahullanak előbbi helyükre. Míg ellenben azok a testek, amelyeket a föld középpontja vonz, gyorsulva sietnek céljuk felé. A lelki életben is lehet ilyen hajtó erő pl. a félelem, a külső ellenőrzés, a puszta lelkiismeretesség, vagy becsületérzés. A vonzó erő a szeretet. Jól meg

kell ezt a lelki vezetőknek s nevelőknek jegyezniük.

Ó Jézus! adj nekem is minél többet a szeretetből és az ebből fakadó szomjából és éhségből, hogy azt másokba is beolthassam.

c) Az „igazság”, amelyre éhezünk, szomjazunk kell, továbbá maga az Úr Jézus, akiről oly szépen mondja az Apostol, hogy „*Istentől igazságunkká és megszentelődésünké lett*”.¹¹ Ámde sehol, semmikor sem annyira igazságunk és megszentelődésünk nekünk az Úr, mint mikor az Eucharishtiában magunkhoz vesszük. Hiszen ez éppen arra van alapítva, hogy a mi igazságunkat és megszentelődésünket, t. i. a megszentelő kegyelmet megtartsa és fokozza. Sok függ azonban itt is attól, hogy mekkora az éhségünk és szomjúságunk utána. „Ez a kenyér — mondja Szent Ágoston — a belső embernek éhségét tételezi fel.” A testi táplálék is akkor használ, ha éhezünk utána, akkor tudja azt a gyomrunk feldolgozni és testünké, vérünké változtatni. Mennyivel inkább így van ez a lelki kenyérrel, Krisztussal. Akkor válik igazi lelki egészségünkre, ha szent éhséggel, mohó lelki szomjjal, étvágygal fogadjuk. Azért mondja a Zsoltáros: „Az *epedőket* kielégítette, az éhezőket jókkal betöltötte.”¹² Azért énekli a Szent Szűz is a Magnificatban: „Éhezőket betöltötte jókkal.”¹³ Hogy pedig ezt a lelki éhséget és szomjat magunkban a szentáldozás után felcsiholjuk, sokszor és alaposan fontolgassuk elmélkedéseinkben, hogy a „csodálatos Oltáriszentségnek” valóban milyen *csodálatosak* a hatásai és mennyire szükségünk van azokra.

a) Bezzeg betegek vagyunk valamennyien. Ime, itt az orvosságunk. Jézus eucharisztikus

életére is szóról-szóra illik, amit földön jártában mondtak róla: „erő megy ki belőle és meggyógyít mindenkit“.¹¹

b) Gyengék vagyunk? Ime, itt az erőforrás: „Ez a kenyér erősíti meg az ember szívét.“¹² Miután megáldoztak az apostolok, akkor mondja nekik az Úr: „Keljetek fel, menjünk innét.“¹³ Mintha azt mondaná: áldozva most már megerősödtetek, gyertek velem, vágjunk neki most már a szenvedés nagy útjának.

c) Kísértéseket szenvedünk? Mit is mond a Zsoltáros? „Asztalt terítesz számomra azok előtt, kik szorongatnak engem.“¹⁷

A szent tisztaságunk forog veszélyben? Nincs jobb s talán egyedüli fertőtlenítő szerünk a szentáldozásnál. Az Egyház, legutóbb X. Pius pápa és a Szentek ezt egyhangúlag így tanítják. A szentáldozásban látják az érzékiség ellenmérégét. Szent Jeromos, Szent Tamás és mások ide vonatkoztatják a prófétai ígéket: „Mily nagy az ő jósága, mily nagy az ő szépsége! Hiszen a gabona választott ifjakat s a bor szűzeket nevel.“¹⁸ Nevezetesen szűzies lelkületű papokat, világban és zárdákban élő angyalias lelkületű fiúkat, lányokat. Az egészséges testi táplálék tiszta vért és egészséges nedveket, ez a lelki táplálék pedig angyaltiszta érzelmeket termel.

d) Aztán örülni vágyol, boldog akarsz lenni? Aldozzál!

Reád száll az áldás, amelyet Jákob pátriárka fiára, Aserre adott: „Aser kenyere kövér, s királyoknak adhatna csemegét.“¹⁹

„Jézus Krisztus ez a csodálatos és mindeknélfelett gyönyörűséges Kenyér, — mondja Aquinói Szent Tamás — Kiben ezt a lelki

édességet a saját forrásában ízleljük." Olyannyira, hogy olykor ez az édesség a testre is kiárad és akkor elmondhatjuk a Zsoltárossal: „Ujjongva eped szívem és testem az élő Isten után.”²⁰

e) Az „igazság” végül, amelyet éhezünk és szomjaznunk kell, az *Isten látása és birtoklása az égben*.

Isten mérhetetlen sok szépet és jót árasztott és áraszt szét szüntelen a teremtésben, szívünk olykor el van ragadtatva tőlük. Pedig mindez nem azért van alkotva, hogy bennük megpihenjünk, hanem, hogy szívünk-lelkünk éhségét a végtelen Szépre irányítsa és szomját a végtelen Jó után felcsiholja.

A teremtett szépből megsejtjük a teremtetlen Szépet, minden szép forrását.

„Kell szebb túlvilágnak is lenni, mert különben az alkonypir sem volna olyan szép” — mondja Hettinger.

Szomjunkt csak méginkább fokozza az a körülmény, mert ez a szép minket is szebbé, szinte végtelen szépekké tesz.

Gyönyörűen mondja Ágoston: „Lelkünk rút a gonoszság folytán, de megszépül, ha Istent szereti. Ő szeretett minket, nem azért, hogy meghagyjon rútaknak, hanem, hogy a rútakból szépekké tegyen bennünket. Hogyan leszünk szépek? Úgy, hogy azt, aki mindig szép, szeretjük. Amennyire növekszünk a szeretetben, annyira növekszünk a szépségben, mert a szeretet a lélek szépsége.”²¹

„Eljön még egyszer a nap, — mondja ugyanő — amikor a látható világnak minden szépsége, mint a hangok kifejezhetetlenül magasztos Mesterének nagy éneke elhangzik.”²²

De megmarad a Mester, a Művész. Megmarad a forrás, megmarad ő, az örök minta, a minden szép, maga a Szép, mint az őt szerető teremtményeknek legfőbb, kifejezhetetlenül nagy jutalma. „Minden szépség — mondja megint Agoston — ettől az egy Széptől van. És ki más ez az Egy, mint az egy Isten, az egy Igazság, az emberek egyetlen Üdve, minden lények Lénye, akitől minden létező létezik.” „Ha valamely teremtményt, — mondja Eckehardt, a középkor nagy misztikusa — más teremtménnyel összehasonlítunk, szépnek tartjuk, mintha valami volna; ha azonban Istennel hasonlítjuk össze, látjuk, hogy semmi . . .”

Ki ne éhezné ezt a szépet és jót, akinek még egészséges szíve van? Ki ne várná epedve azt az órát, azt a pillanatot, mikor a függöny felgördül és meglátjuk Őt?

Mikor a hazájukba visszatérő görögök Xenophon szerint, megmászva egyik hegygerincet, hosszú-hosszú vándorlás után megpillantották a tengert, feledve minden fáradságot, örömittasan kiáltották: „Thalassza! Thalassza!” „A tenger! A tenger!”

És midőn Hannibál seregei ugyancsak átkelve az Alpokon, a Pó-völgybe leereszkedtek, lelkesülten kiáltották: „Itália! Itália!”

Amikor pedig kimerítő, veszélyekkel teli, bizonytalan utazás után Kolumbus egyik kísérő hajójának, a Pintának öre messziről világosságot pillantott meg, s jelentette azt, szinte önkívületben ujjongva kiáltották a már-már kétségbeesett hajósok: „Világosság! Világosság! Föld! Föld!” Am akkor milyen ujjongás tör ki majd belőlünk, ha a testből kilépő lel-

künk az égi haza partját, az örök világosságot s annak forrását, Istent pillantja meg?

Viszont minő szomorú és kétségbeejtő, mikor erről az örök hazáról le kell mondani.

VIII. Henrik angol király, Boleyn Annával, törvénytelen házásával egyik szépséges este a balkonról a csillagos eget némán szemlélte. Anna töri meg a csendet:

— Mily szép a csillagos ég! beh szép lehet azon túl, az Isten s a mennyország!

Mire Henrik kézenfogva elvonta onnan:

— Anna, — szólt szomorúan — nem a mi számunkra!

Mennyivel másként hangzik a kis Lukács Elvira nyilatkozata egyik társnője előtt: „Én biztosan tudom, hogy én halok meg előbb s felmegyek a mennyországba.” Arca erre egészen szép lett, mintha csak angyal lett volna.²¹

Nyssai Szent Gergely a feltételeket a Szűzekhez írt oktató könyvében így adja meg: „Meg akarod találni az igazi Szépet?! Akkor mindazt, amit az emberek szépnek és kedvesnek tartanak, mint földi lim-lomot, meg kell vetned. Mindaz a szép, amely téged csak körülvesz, kell hogy annak a Szépségnek szerelmére gyullasszon, akinek fényétől ragyog az ég, akinek dicsőítő éneket zeng a mindenség. Ha a lélek felszáll az égbe, mindent maga alatt hagy, mint sokkal kisebbet annál, amit ő keres; akkor látja majd meg a túlradó Szépet, aki az eget felett székel.”

Mondjam tehát a Zsoltárossal:

„Isten, én Istenem, virradatkor Tehozzád ébredek, Reád szomjazik lelkem, utánad oly nagyon sóvárog a testem e pusztá, úttalan, vi-zetlen vidéken.”²⁴

3. „MERT ŐK KIELÉGÍTÉST NYERNEK”

Ennek az éhségnek és szomjnak az „igazság” után kielégítés van megígérve. Krisztus szava kezeskedik érte! Olyan megnyugvás, öröm és béke, amely felkiáltani készlet: „Hiszen mim vagyon az égben és miben lenném a földön kedvemem Kívüled? Érje bár testemet, szívemet enyészet, szívem Istene s osztályrészem mindörökké az Isten.”²³

És jóllehet itt a földön még az isteni szeretet sem nyújt teljes és tökéletes pihenőt, mint az Irás mondja: „Kik engem esznek, még inkább éheznek, kik engem isznak, még inkább szomjaznak”,²⁰ de ez az éhség, szomjúság nem kínos, hanem kielégít és boldogít; és ha fokozódik, csak inkább kielégít és boldogít.

Az ilyen éhezőknek nem azt mondja az Isten: „Már jóllaktatok, már gazdagok lettek”²⁷ — az unalomig, az undorig, hanem azt: „Akkor majd bővelkedtek, ha majd megjelenik az én dicsőségem.”²⁸

Ó boldog éhség, amelynek jutalma ilyen kielégülés!

Beszélgetés az Úrral. Legyen ez az éhségnek és szomjúságnak felkeltése Isten és a Vele töltenő boldog örök élet után. Aztán imádkozzam: Mindenható Isten, segíts, hogy sem ma, sem soha el ne feledjem, hogy utam a te szívedből indult ki és a te szívedbe vezet vissza, mert én nem a mulandókért, hanem az örökkévalókért vagyok alkotva. Ó örök és mindig új szépség! Beh kár, hogy ennek csak oly későn ébredtem tudatára! (V. ö. Szent Ágoston.) De most már kárpótolni akarom magamat, és mint az örök haza polgára akarok élni. Ma jelszavam lesz

minden munkában és kísértésben: „*Nagyobbra születtem!*“

¹ Mt. 5, 6. — ² Amos 8, 11. — ³ V. ö. Jób 6, 7. — ⁴ Mt. 4, 4. — ⁵ Jn. 4, 34. — ⁶ Lk. 12, 50. — ⁷ Péld. 27, 7. — ⁸ 83. zsolt. 8. — ⁹ 41. zsolt. 2. — ¹⁰ II Kor. 5, 14. — ¹¹ I Kor. 1, 30. — ¹² 106. zsolt. 9. — ¹³ Lk. 1, 53. — ¹⁴ V. ö. Lk. 6, 19. — ¹⁵ V. ö. 103. zsolt. 15. — ¹⁶ Jn. 14, 31. — ¹⁷ 22. zsolt. 5. — ¹⁸ Zak. 9, 17. — ¹⁹ Gen. 49, 20. — ²⁰ 83. zsolt. 3. — ²¹ Aug. in Jn. 9, 9. — ²² Ágoston, Ep. 138. — ²³ Müller: „Rejtett gyémánt“ 30. l. — ²⁴ 62. zsolt. 2, 3. — ²⁵ 72. zsolt. 25, 26. — ²⁶ Jézus, Sir. f. 24, 29. — ²⁷ I Kor. 4, 8. — ²⁸ V. ö. 16. zsolt. 15.

VI

A NYOLC BOLDOGSÁG V

„BOLDOGOK AZ IRGALMASOK . . .” A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is irgalmaznak.”¹

Második előgyakorlat, mint az előző elmélkedésekben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy tegye az én szívemet is felebarátom minden bajával, nyomorúságával szemben részvétessé, irgalmassá.

1. „LEGYETEK IRGALMASOK, MINT A TI ATYÁTOK!”²

Valóban, midőn Urunk szívünkre köti az irgalmasságot, akkor az Atyának és saját Szíve irgalmasságára méltán hivatkozhatik. Éspedig mennyire időszerűen. Urunk eljövetele előtt a világ alig ismerte az irgalmat. Még isteneiben sem kereste vagy tételezte azt fel. Beszélt az istenek irigységéről, bosszújáról, de sohasem az irgalmáról. Mikor Phidias, a világnak talán legnagyobb szobrásza, megbízást kapott a főisten-ségnek, Zeusnak ábrázolására, előveszi a leg-szebb márványtömböt és a vésőjét. Kifaragja a főistent. Hatalmas fő, villámló tekintet. Keze

nincs áldásra emelve, hanem tüzes villámokat szorongat markában. Lábánál a sólyom, hogy haragja áldozatait kémselje és a tigris, hogy azokat széjjeltépje. Ilyen a pogányok istene.

A talmudista zsidó szellem és irodalom is irgalom szempontjából nagyon szűkkeblű. Szerinte az amhaárez, vagyis az írást nem tudó nép nem érdemel irgalmat, és mint elvet leszögezi: „Háromra nézve nem élet az élet: aki irgalmas (mert ez t. i. gyötri a szívét), aki hirtelen haragú s aki könnyen undorodik. (Pesachim.) Viszont a Próféta mit is mond Istenről, az igazi Istenről? „Miserationes eius super omnia opera eius“, amint a magyar Szentírás fordítja: „Könyörületes minden teremtményéhez.“³³ „Az Úr kegyelme öröktől fogva örökké kíséri azokat, akik őt félik.“³⁴

Ez a keresztények Istene, az igazi Isten!

Az ő jóságos irgalmából származik minden javunk.

A természetesek: Testünk, lelkünk s azoknak minden képessége. Aztán mindaz, ami ezeknek szükségletét kielégíti: lakás, táplálék, ruha, továbbá szellemi javaink, élvezeteink, örömeink. Jól kérdi Szent Pál: „Míd van, amit nem kap-tál?“³⁵

Hát még mit szólunk a *természetfeletti javakról*? Nevezetesen az *Úr Jézusról*. Hiszen „úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egy-szülött Fiát adta“³⁶, s Benne s Átala mindent. Öbenne valóban az Isten irgalma testesült meg. Gondoljunk az útjaira.

„Urunk itt a földön járva, forrásra akad. Vizet merít belőle, hogy neked lelki fürdőt készítsen. Elmegy az olajfa mellett, szent ujjával szétmorzsolja annak gyümölcsét, hogy enyhítő

irt cseppentsen a beteg sebére. Balzsamot is gyűjt és olajba keveri, hogy a bérnálásban a hitcsatákra erősítse a lelkeket. Szántóföldek és szőlők közt vezet el az útja, kalászt és fürtöt szed, hogy az örök élet ételét és italát készítse neked. Még a pap ajkát, lehelletét és hangszálait is felhasználja, hogy téged bűneidtől feloldozzon."

Igen! ez a keresztények Istene!

Ilyen Ő tehozzád is. Csak azt várja, hogy alkalmat adj neki rajtad könyörölni. Sőt amint Prohászka mondja, Isten az emberi szívet akkor is megérti, ha az néma és nem tud magáról és állapotáról számot adni.

„Itt a világon minden vagy az ember nyomorúságát, vagy pedig Isten irgalmát hirdeti. Arról tanúskodik, hogy mennyire tehetetlen az ember, ha elhagyja Istenét, s mennyire erős és hatalmas, ha megragadja Istene kezét.” (Pascal.) Mennyire bizalomgerjesztő Kis Szent Teréznek szellemes nyilatkozata is: „Mily öröme hangol az a gondolat, hogy a mi Urunk igazságos. Tehát számol a mi gyengeségünkkel s természetünk törékenységét tökéletesen ismeri. Mi rémíthetne el tehát Tőle engem?” (Egy lélek története.)

2. NEM KELLETT VOLNA-E TEHÁT NEKED IS KÖNYÖRÜLNÖD? ¹⁷

Ennél nincs észszerűbb és természetesebb következtetés. „Legyetek tehát irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas.”¹⁸

„Az Isten szeretet.”¹⁹ Őt nem szeretni annak, aki Őt ismeri, teljes lehetetlenség. Ámde ebből szorosan következik a felebaráti szeretet szükségessége. Hiszen a felebarát is, bár talán többé-

kevésbé eltorzult, de mégis Isten képe, Isten gyermeke, tulajdona, birtoka. Nagy érdekei fekszenek Istennek minden felebarátban. Lehetetlen tehát ezt a két szeretetet, az istenit és felebarátit, egymástól elválasztani. „Aki nem szeret, nem ismeri az Istent.”¹⁰ „Ha valaki azt mondja: Szeretem az Istent, és felebarátját gyűlöli, hazug. Mert aki nem szereti testvérét, akit lát, Istent, akit nem lát, hogyan szeretheti?”¹¹

Számtalan szempontból egymásra vagyunk utalva s egymás támogatására szorulunk, azért a felebaráti szeretet a segíteni kész jóakarásban, szóval az irgalomban éli ki magát s nyilatkozik meg.

Szent Ambrus ezt a legelemibb természet-törvénynek nevezi. „Semmi sem felel meg — úgymond — emberi természetünknek annyira, mint azokon segíteni, akik velünk az emberi természetet osztják.”¹²

3. AZ IRGALOM LEGYEN SZEMÉLYES

A krisztusi irgalom személyes. Krisztus *személyesen* jött le a földre, hogy irgalmat gyakoroljon. Személyesen kereste fel a reá szorulókat, hogy rajtuk segítsen.

A mi irgalmunknak is személyesnek kell tehát lennie, amely t. i. nem tér ki a nyomor elől s nem fordítja el szemét annak meglátásától. Nem elégszik meg azzal, hogy a segítséget idegen kéz, talán hatóság útján, hidegen nyújtja. Nem mulat reggelig, hogy a szegények könnyét felszárítsa.

A keresztény irgalom szemébe mer nézni a nyomornak, kezével érinti azt, mint az Úr Jézus a betegeket.

A régi keresztény időkben, a középkorban a királyok nem tartották rangjukon alulinak, hogy a szegények lábához boruljanak és azt megmossák. Szent István királyunk nem csupán nagycsütörtökön, nagy parádéval végezte ezt a lábmosást, hanem éjtszaka felkeresve a nyomor-
gók kunyhóit, bő alamizsnát is osztva nekik. Nem riasztotta vissza az a rengeteg megaláz-
tatás sem, amely az irgalom ily hősies gyakor-
latával kapcsolatos. Megesett, hogy szakállá-
nak javarésze a hozott alamizsnán civakodó
koldusok kezében maradt. (Brev. Rom. Pars
Hung.) A mi kedves magyar Szent Erzsébetünk
is *személyesen* megy le hercegi kastélyából,
hogy szegényeinek alamizsnát, vigaszt vigyen és
a betegeket ápolja, gondozza. Ó! azok a hálás
szívekből forraszó könnycseppek, amelyek
ilyenkor úgy véletlenül alamizsnás kezünkre
estek, jobban ékesítik azt minden gyémánt-
gyűrűnél. S az az öröm, amely ilyen hősi jó-
tétemény után a mi szívünkben fakad, többet
ér és nagyobb mindannál, mint ami örömet és
élvezetet a világ nyujthat.

4. IRGALOM A BETEGEKEL SZEMBEN

Alig van embertársunk, aki az irgalomra annyira rászorulna, mint a beteg, aki — tekint-
ve tehetetlenségét — egészen mások irgalmára,
szeretetére van utalva. Azért Isten is különös
hangsúllyal ajánlja a beteget irgalmunkba. Az
Úr Jézus magát a beteggel azonosítja: „Jöj-
jetelek Atyám áldottai, — mondja majd az utolsó
ítéletkor — vegyétek birtokotokba a világ kezde-
tétől nektek készített országot, ... mert *beteg
voltam* és meglátogattatok engem ... Mit egy-

nek a legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek.”¹³ „Boldog, ki a szegény betegnek gondját viseli! A tulajdon nyomorúsága, betegsége napján megmenti majd őt az Úr. Az Úr tartsa is meg őt, és éltesse és tegye boldoggá a földön.”¹⁴ Aki csak pohár friss vizet nyújt a betegnek, nem veszi el Urunk szavai szerint jutalmát.¹⁵ Hát ha még hosszas betegségben kitart mellette! Egy ilyen hosszas betegápolás s a jó halálra való előkészítés felér egy lelki-gyakorlattal. (Faulhaber bíboros.) Szívvel-lélekkel beteget ápolni hősi cselekedet és az életszentségnek valóságos iskolája. Sienai Szent Katalin önként, kitartóan ápolt egy Cecca nevű beteget és szelíd derűvel tűrte e mellett ennek gorombaságait, sőt kitartott akkor is, amikor már a ragály a saját kezén mutatkozott. Ez azonban a beteg halála után eltűnt és a Szentnek kezét valahogyan szebbé tette...

Hányszor mutatkozott Krisztus maga a betegben. Így tapasztalta ezt pl. Istenes Szent János, aki ezen csodálatos találkozás után úgy ragyogott, hogy azt hitték, tűzben ég, és félték, hogy felgyújtja a házat.

A főgond a betegápolásnál mindig a beteg lelki java legyen!

a) Értessük meg a beteggel, hogy „a betegség — mint Loyolai Szent Ignác mondja — nem kisebb ajándék, mint az egészség”. És hogy a betegségek „Isten irgalmasságai”, ahogy Lelliszi Szent Kamill a saját betegségeit nevezte.

b) Kössük a beteg szívére, hogy a betegség Isten követe, amely által az Úr azt üzeni neki: „Többé ne vétkezzél, nehogy rosszabbul járj!”¹⁶

c) Bátorítsuk a beteget a Szentek ama véleményével, hogy senki sem vesz el, aki a beteg-

ségben magát teljesen Isten akaratához alkalmazza.

Sőt a betegség által, mint a jobb lator a keresztfán, gyors ütemben az életszentségre juthat.

Szépen mondotta Majella Szent Gellért halálos ágyán: „Ez az ágy számomra *Isten akaratára*. Úgy érzem, hogy én arra rá vagyok szegezve. Úgy hiszem és remélem, hogy én és Istennek akaratára ezen az ágyon már egy és ugyanaz lettünk.” A betegágyat tehát valóságos megszentelt földnek tekintsük. Isten működik ott és végzi az operációkat. Mindenkit megment, aki magát az operációnak készséggel aláveti.

d) A betegápoló az irgalmat necsak testi segítséggel s gyengéd részvétel szavakkal, hanem a beteg testi és lelki egészségéért végzett imával gyakorolja.

e) Az első *a halhatatlan lélek!* Mikor XI. Lajos megtudta, hogy súlyos betegségében *testi* és *lelki* egészségéért imádkoznak, nemetszését fejezte ki. Ez — úgymond — egyszerű túlsok. Csak a *testi* gyógyulásomért imádkozzanak, a lelki javamért való imával ráérünk később is. Viszont XV. Benedek pápa, mikor halálos betegségében az orvos segélyére sietett, azt mondotta: „Első a lélek!”

f) A betegápolás tudományából Prohászka szerint a még leggyakorlottabb ápoló is akkor tanul legtöbbet, ha maga is betegen és segély nélkül fekszik.

Szívleljük meg továbbá Szent Benedek szabályát: „A betegekről való szorgoskodás mindenek előtt és mindenek fölött van. A betegnek úgy kell szolgálni, mint Krisztusnak. Mert valóban úgy is van, ilyenkor neki szolgálunk.

De a beteg is gondolja meg, hogy őt Isten szerelméért segítik, miért is az ápolóval szemben ne támasszon túlságos igényeket. Ha a beteg így viselkednék is, azért mégis türelmeseknek kell vele lennünk, mert így még nagyobb a betegápolás érdeme." (36. szabály.)

g) Végezetül fontoljuk itt meg, hogy az irgalomnak ez a nagyszerű műve, a betegápolás, mennyire szemefénye Egyházunknak, de egyben dicsősége is. Valóságos palotákat emelt az Egyház a szenvedő emberiségnek. Nyugaton már Szent Symmachus pápa (498—514) Rómában kórházat emelt, amelyet a Szentlélekről nevezett el. Mily szép gondolat a kórházat éppen a nagy Vigasztalóról nevezni! Keleten Nagy Szent Vazul (329—379) emeli az első kórházat azért, hogy — mint életrajzírója mondja — „abban kezdet nyujtson a szenvedőnek, megölelje, megcsókolja s ápolja Krisztust a betegágyon.”

Napjainkban is mennyi férfi és női ápolórend tagjai áldozzák fel ifjú életüket betegek szolgálatára. Mily pompás apológiája ez Egyházunknak!

5. TANULSÁGOK

„Boldogok az irgalmasok.” Maga a jó Isten is azért oly végtelenül boldog, mert végtelenül irgalmas tud lenni. Ő tud adni a nélkül, hogy viszonzásra szorulna: „Nagyobb boldogság adni, mint kapni.”¹¹

De a viszonzás igényéről azért mégsem mond le. Sőt sürgetően kívánja, hogy azt, amivel neki tartozunk, felebarátainknak fizessük meg. Legyünk tehát irgalmasok. Kivel szemben? Ebben

az elmélkedésben főképen a *betegeket* emeltük ki. De mi talán nem vagyunk betegápolók. Lehetünk még egyszer. És ha nincsenek kezünk ügyében testi betegek, ámde nem találunk-e lelki betegeket? Hiszen ilyenekkel telve van a világ. Sőt telve a család, az iskola, a társadalom. Csak nyissuk ki a szemünket és ne zárjuk el a szívünket. Valóságos lelki balzsam egy-egy részvétes szó, meleg érdeklődés, sőt barátságos tekintet.

Legyünk másoknak, főleg a betegeknek *lelki* ápolói. „Nagy kegyetlenség — mondja Faulhaber bíboros — a gyámoltalant világosság, vezér, útravaló és útlevél nélkül a sötétségbe kitzasztani.” ... Ne nyugodjunk, míg az ilyen lélekről nem gondoskodtunk. Buzgón imádkozunk és imádkoztassunk, aztán próbálkozzunk meg az irgalmasságnak ezzel a művével, a lélek megmentésével. Mikor Chopint, a híres zeneköltőt és művészt, aki gyermeksege hitét már régen félredobta, a betegségében barátja, Jelowicki pap meglátogatta, először visszautasítással találkozott. Chopin kijelentette előtte, hogy ránézve a szentségek és Egyház semmitmondó fogalmak. De mikor papi barátja a betegért végzett szentmise után újra felkereste s elhunyt testvérének emlékére kérte, hogy egy kívánságát tőle meg ne tagadja, Chopin megértette és kijelentette: tudom, mire gondolsz. Megcsókolta a neki nyújtott feszületet, könnyzárpor közt végzé szentgyónását, magához vette az Úr testét és fogadta saját kérésére a szentkenet szentségét. Még négy napon át élt, de ezt az időt, mint valami szent töltötte el. Látogatóinak csak „szíve nagy boldogságáról” beszélt. Utolsó pillanataiban még Jézus, Mária és József nevét

emlegette s a feszületet szorította ajkához. Végső szavai voltak: „Most vagyok a boldogság forrásánál.” († 1849 október 17.)

Beszélgetés az Úrral. Kérjük tőle, hogy adjon nekünk irgalmas szívet, olyant, amilyen az övé. Tegyük is fel, hogy ma módját ejtjük, hogy mi is valakivel jót tegyünk s gyakoroljuk az irgalmat. Ó Jézus, adj erre ma alkalmat!

.....
¹ Mt. 5, 7. — ² Lk. 6, 36. — 144. zsolt. 9. —
³ 103. zsolt. 17. — ⁴ I Kor. 4, 7. — ⁵ Jn. 3, 16. —
⁶ Mt. 18, 33. — ⁷ Lk. 6, 36. — ⁸ I Jn. 4, 16. —
⁹ I Jn. 4, 8. — ¹⁰ I Jn. 4, 20. — ¹¹ Amb. in Lc. 7, 84.
— ¹² Mt. 25, 34—40. — ¹³ V. ö. 40. zsolt. 2, 3. —
¹⁴ Mt. 10, 42. — ¹⁵ Jn. 5, 14. — ¹⁶ Ap. csel. 20, 35.

VII

A NYOLC BOLDOGSÁG V

„BOLDOGOK AZ IRGALMASOK” . . . B)

Az előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésekben.

1. *„Fogságban voltam és eljöttetek hozzám.”¹*

A keresztény irgalmasság a bűnösökre és gonosztevőkre is kiterjed. Az Irás szavaihoz: „Ne akarj túlságosan igaz lenni”², Szent Ágoston ezt a megjegyzést fűzi: „Irgalom kísérje az igazságosságot. Éppen azért, aki Istent utánozza, az nem igazságos mérték felett.” X. Ince az egyházi állam egyik börtöne kapujára ezt íratta: „Igazságosság és szelídség!” A firenzei börtön bejáratán pedig ez volt olvasható: „Oportet misereri!” „Szükséges irgalmazni!”

A középkor püspökeinek egyik legszebb kiváltságuk volt, hogy foglyokat szabadíthattak. A püspöki egyházak két diakonjának hivatalához tartozott a foglyokat szorgalmasan látogatni. Szent Domonkos a zsolozsma elvégzése után rendszeren a börtön lakóit kereste fel, hogy azokat vigasztalja. Szent Eligiusról azt jegyezték fel: „Vajjon volt fogoly, akit meg nem vigasztalt?”

Az irgalom eme művére lelkesítette őket az *ungyalok* példája, akik Dánielt az oroszlánok vermében, Szent Péter apostolt, Szent Ágnest, Szent Vincét, Szent Katalint és másokat a börtönben meglátogatták. A francia királyok is minden nagypénteken egy-egy fogolynak adták vissza a szabadságot. A roueni egyház kánonokainak is ugyancsak megvolt a kiváltságuk, hogy áldozócsütörtökön nagy ünnepélyességgel, harangzúgás közt egy-egy rabot a tömlőből kiszabadíthattak. Régi dal meg is örökítette azt: „Ha a roueni harangok megkondulnak, öröm tölt el várost, falvat a vidéken köröskörül.” . . . Ilyenkor aztán a legjobb bor került az asztalra, és ünnepelték Istennek végtelen irgalmát, amely megkönyörült a szegény bűnösön. Ez az az irgalom, amelyre Jézus tanított minket. „Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek.”³

Mi is részvétes szeretettel tekintünk a börtönök komor falára! S pillantsunk fel a rácsos ablakokra! Mennyi bánat szorongatja azok megett a szíveket, s hányszor töri meg a feltörő zokogás a néma éji csendet . . . Mennyi ott a tönkrement egzisztencia, mennyi reménység jutott ott zátonyra. A kórház után nincs hely, ahol a szívek, lelkek irgalomra annyira rászorulnának, de egyben az irgalommal, részvétellel szemben annyira fogékonyak volnának. Szent irigységgel gondoljunk tehát azokra, akik a fogházakban teljesíthetnek missziót.

De gondoljunk itt egyben az Úr nagy börtönére, a *tisztítóhelyre*. Hány millió lélek várja itt a szabadulás óráját. Hozzá még valamennyi szent és Istennek kedves lélek, s talán a mi szívünkhöz több címen is közel álló . . .

A kegyelet javallja, hogy a temetőket olykor meglátogassuk, ahol szeretteink porhüvelyé pihen, de a tisztítóhelyet látogatni s a szenvedő lelkeket imával, szentmisével segíteni és kiszabadítani, ez a keresztény *irgalom szent törvénye*.

Ha valamire, ám erre vonatkozik az Úr Jézus ígérete: „Boldogok az irgalmasok, mert majd önekik is (egykor, ha a tisztítóhelyen lesznek) irgalmaznak.”

Szent Gergely pápa szerint, midőn egy aszszony fogságban levő férjéért hetenkint misézett, ez ugyanakkor csodálatos módon, a megszűze távolban bilincseit lazulni érzé... Képe ez annak, ami a tisztítóhelyen állandóan történik...

2. *„Éheztem és ennem adtatok, szomjúhoz-
tam és innom adtatok... meztelen voltam és
felruháztatok engem...”*⁴⁵

Az irgalmasság valóban isteni tulajdonság és így Istennek lényegéhez tartozik. „Márpedig senki sem adhat mást, mint ami a lényege.” (Madách.) A nap tüztenger. Mit adjon mást, mint világosságot és meleget? A virág mit adjon mást, mint illatát, a pacsirta pedig örvendező, kedves dalát?...

Isten irgalma ki van feszítve felettünk, mint az égboltozat. Ő örködik a gyermek felett az őrangyalban. Ő gondoskodik a szegényről, szűkölködőről azáltal, akinek bővebben ad, de gondoskodik a gazdagról is, hogy a szegénynek nyújtott alamizsna által ő is üdvözljön.

Az erőnkhez mért alamizsnálkodást maga Isten köti szívünkre és a leghatásosabb indító okokkal és ígéretekkel támasztja alá. „Vagyo-

nodból adj alamizsnát és semmiféle szegénytől se fordítsd el arcodat, így aztán majd eléred, hogy az Úr sem fogja elfordítani tőled arcát.

Amennyire csak tudsz, irgalmas légy! Ha bőven lesz, adj bőven, ha szűken lesz, arra törekedjél, hogy a keveset is szívesen nyujtsd; így ugyanis jó kincset gyűjtesz magadnak a szükség napjára, mert az alamizsna megszabadít minden büntől és a haláltól, és nem engedi, hogy a lélek a sötétség honába (a pokolba) kerüljön.”⁶

Maga az Úr Jézus pedig a szegénynek juttatott segílyt úgy tekinti, mint a saját személyének szólót, és úgy is jutalmazza azt meg egykor az utolsó napon.⁷ Viszont a keményszívűséget akkor majd úgy bünteti meg, mint a saját maga iránt tanúsított kegyetlenséget.⁸

Az Isten Lelkétől áthatott Szentek ebben egytől-egyig szinte a hősiességig mentek. Nem tudták elhinni, hogy Istent felül lehet múlni a nagylelkűségben. Tudták, hogy jó adós az Úr, szívesen hiteleztek neki.

a) Nevezetesen *bátrak* voltak, amikor a szegények számára kérni kellett. De Paul Szent Vince találkozik a folyosón Annával, a francia királynővel, aki nyakán kincseket érő gyöngyfüzért viselt. „Felség, — szólítja meg kedves mosollyal — meg tudná-e tenni, hogy azok a „kövek” ott kenyerekké változzanak?” A királynő megértette, és csakhamar megtörtént a nagy csoda, a gyöngyök kenyérré változtak.

b) Aztán nem sokat kutatták, vajjon méltó-e a szegény a segítségre, ha egyszer valóban nélkülözött. „Charitas! Nem kérdezni! Nem visszapillantani! Nem ítélni! Segítség!” találjuk a

modern szociális apostolnak, Sonnenscheinnek feljegyzéseiben.

c) Nemigen számították a saját lehetőségeiket.

Lelliszi Szent Kamillt, mikor a portánál kenyeret osztogatott, arra figyelmeztették, hogy a házbelieknek sem jut már elég. Így válaszolt: „Ti gyávák! Bízatok Istenben! Vessétek a kenyereket az élet folyamába és az örökkévalóság folyamában visszanyeritek.”¹⁹

„Te vetted azt a kenyeret, — kérde más-kor hasonló körülmények közt — és te érlelted azt meg? Mondom neked, ha nem tész jót a szegénnyel Isten nevében, Isten sem tesz majd jót veled. A halál óráján avval a mértékkel mérnek majd neked, amellyel te mértél a szegénynek.”

d) Nem tudták a Szentek, mint Barat Szent Zsófia és mások megérteni, hogy miért éppen a legócskább és hasznavehetetlen dolog jusson csak a szegényeknek? Hát nem Krisztusnak adjuk azt? „Hiszen rongya már úgysis van a koldusnak, — mondotta Peyramale, Lourdes plébánosa a jelenések idején — miért szaporít-suk azt neki.” És a legújabb holmiját adta oda a kéregetőnek.

e) A Szentek aztán nemcsak akkor adtak, ha kérték őket, hanem fel is kutatták a szegényt.

Lelliszi Szent Kamillal vallották: „Ha nem volna már a föld színén szegény, ám akkor még a föld alól is ki kellene ásni azt, hogy vele irgalmat gyakorolhassunk, vele jót tehessünk.”

„Hadd legyen adni a szenvedélyem!” (Frey Klára.) „Inkább kabát nélkül, mint szeretet nélkül.” (Sziénai Szent Katalin.)

f) Mikor pedig adunk, követeve a Szenteket,

azon legyünk, hogy az alamizsna ne legyen meg-
szégyenítő. Értessük meg a szegénnyel, hogy
mikor adunk, mi csak Isten sáfárai vagyunk,
Istennek pedig mi is csak koldusai vagyunk.
Mert „Kell, hogy az éhezőknek Isten kenyér alak-
jában jelenjék meg.” (Ghandi.)

Nagy szeretetreméltóságunk felejtse el,
hogy mi mikor adunk, jobb helyzetben vagyunk,
és „nagyobb boldogság adni, mint kapni”.¹⁰

S akkor, mint Prohászka szépen megjegyzi:
„kicsiny szívességekben, s a szeretet derűs, csen-
des műveiben több emberszeretet nyilatkozik
meg, mint némely nagy adományokban”.

g) Végül a Szentek az adakozásban is nagy
okosságot tanúsítottak s méltán. Mert a méltat-
lannak juttatott segítséget a méltótól vontuk el.
Így magyar Szent Erzsébet jól tudva azt, hogy
a szegények rendszeren rossz gazdák s gazdasz-
szonyok, hiszen rendszerint azért jutottak kol-
dusbotra, egyszerre csak keveset juttatott nekik,
s ekkor sem pénzt, hanem inkább élelmiszert,
ruhát s főleg munkaalkalmat. Így az alamizsna
bérre lesz s nem megalázó.

3. „Boldogok . . . mert öneik is irgalmaznak.”

a) Ki ne szorulna irgalomra? Ki ne tekin-
tene előre bizonyos aggodalommal, mikor Isten
szigorú ítéletére gondol?

Ime, a megoldás! Legyünk irgalmasok! Álli-
tólág Krates pogány bölcs pénzét ezzel a ki-
jelentéssel dobta a tengerbe: „El veletek, go-
nosz szenvedélyek! A mélységbe süllyesztelek
benneteket, nehogy ti engem a mélységbe sülly-
lyesszetek.”

Mennyivel több okunk van nekünk, hogy a földi javakat a szegények ölébe süllyesszük.

b) Megáld ezért bennünket Isten már a földön. Annyira nyilvánvaló ez, hogy akárhány helyen szállóigévé vált még a nem keresztények közt is. Még az arab is hirdeti, mert tapasztalta: „Az alamizna nem tesz szegényebbé.” „A szívből jövő alamizna az adót és vevőt egyaránt boldogítja.” „A szegény és a fecske áldást hoz a házra s azokra, kik laknak benne.”

c) Az alamizna s a karitásznak keresztény szellemben gyakorolt minden munkája kifejezhetetlen örömet és vigaszt áraszt a szívben, s annyira boldogítja, hogy ha a világ fiai, kik az élveket annyira vadásszák, tudnák ezt, megirigyelnék tőlünk.

De Paul Szent Vince, midőn egyik irgalmas nővére halálos ágyánál állott, némi aggodalmat olvasott le annak arcáról. Az okát kérdezte.

— Nem félek, — szolt a haldokló — legfeljebb csak egytől . . . nekem a szegények szolgálata túlságos örömömre volt.

— Más nem aggasztja, leányom? — kérdi tőle a Szent.

— Egyéb nem, Atyám, — válaszolt a kérdezett . . . — De mikor oly szép is volt a dolog! Mikor a mi kedves szegényeink közt voltam, akkor úgy éreztem, hogy nem is járok, hanem repülök, annyira lendített engem az öröm, hogy nekik szolgálhatok. Atyám, helyesen volt-e ez így?

Mire Szent Vince könnytelt szemmel adta gyermekére utolsó áldását.

— Légy nyugodt gyermekem, — mondotta — ami a te szívedben mutatkozott, az a mennyország hajnalhasadása volt már ezen a földön.

Beszélgetés az Úrral. Kérem ismét tőle az irgalmasságnak ezt a lelkét. Aztán megint csak körültekintek és kutatom, miben lehetne nekem is irgalmat gyakorolnom. Ha nincs miből adnom, hiszen az anyagi alamizsnálkodást a szegénységi fogadalmam teszi lehetetlenné, akkor ne feledjem, hogy van ám alamizsna, mely pénzzel nem értékelhető. Vannak az irgalomnak *lelki* cselekedetei is. Felséges alamizsnát nyújt a bűnbocsátó pap, a betegápoló, a tanító. Alamizsna minden üdvös felvilágosítás, lelki vigasztalás s minden bátorító szó, amellyel a szenvedő szívbe vigaszt csepegtetünk. Sőt alamizsna maga a segíteni kész szív, amely imáiban a segíetésre megajánlkozik.

Fel is teszem magamban, hogy a mai nap nem múlik el a nélkül, hogy Isten nevében valakinek testi vagy lelki alamizsnát ne nyujtanék.

¹ Mt. 25, 36. — ² Pred. 7, 17. — ³ Mt. 6, 12. —
⁴ Mt. 5, 7. — ⁵ Mt. 25, 35—36. — ⁶ Tób. 4, 7—11. —
⁷ Mt. 25, 35—36. — ⁸ U. o. 41—46. — ⁹ V. ö. Pred.
11, 1. — ¹⁰ Ap. csel. 20, 35.

VIII

A NYOLC BOLDOGSÁG V

„BOLDOGOK AZ IRGALMASOK . . .” C)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésekben.

1. „BOCSÁSD MEG NEKÜNK A MI BŰNEINKET,
MIVELHOGY MAGUNK IS MEGENGEDÜNK
MINDEN ADÓSUNKNAK”¹

Az irgalmasságról elmélkedünk. Amde Szent Tamás szerint a megbocsátás a legnagyobb irgalom. (Exp. Decal.)

Nagyobb minden alamizsnánál. Szent Agoston szerint az alamizsnának két faja van: adni és elengedni. „Továbbadni a jót, amelyet szerezünk, és elengedni a rosszat, amelyet szenvedtünk.”² „Nagyobb alamizsna azonban nincs, mint szívből megbocsátani” — mondja ugyanő.³ És ugyan miért? Azért, mert akkor szívünk, becsületünk sérelméről mondunk le, fájóbb és nagyobb áldozatot hozunk, mint amikor külső javainktól válunk meg. Éppen azért a megbocsátás az irgalom mesterműve. Oly nagy és hősi cselekedet, hogy csakis Isten követelheti meg azt tőlünk, aki kegyelmével a lehetetlent is lehetővé tudja tenni.

A megbocsátás isteni parancs. Jézus a Hegybeszédben kihirdette az ellenségszeretet nagy-

szerü törvényét. „Hallottátok, hogy mondatott: Szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségedet. Én pedig mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket, jót tegyetek azokkal, kik titeket gyűlölnek, és imádkozzatok üldözőitekért és rágalmazóitekért, hogy fiai legyetek Atyátoknak, ki mennyekben vagyon, ki napját felkelti jókra és gonoszokra s esőt ad az igazaknak és hamisaknak...“¹⁴

Jézus jól tudta, hogy mily nagy dolgot kíván ezzel. Azt kívánja, hogy mi magához Istenhez legyünk hasonlatosak, kis földi istenek. Nem ezt állítja-e, amikor a megbocsátás nagy parancsának záradékául hozzáteszi: „Legyetek tehát tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.“¹⁵

A megbocsátás ez új embertípusnak a „Magna Chartája“, amellyel messze az állati nivó fölé emelkedik és Istenének hű képmása lesz.

Mert Isten az egyedüli, aki maradéktalanul és szívből tud megbocsátani.

„Az Ó földje adja a kenyeret s a virágokat még gyilkosainak is. Aki káromolja Őt, minden reggel, mikor felébred, ugyanazt a ragyogó napot látja, amely melengeti összekulcsolt kezét azoknak, akik a mezőn Őhöz imádkoznak. Az atya lehet megszorodott, szenvedhet, zokoghat, de nincs az az elvetemedett ember, aki őt magához tudná aljasítani, nincs aki bosszúra tudná őt csábítani.“ (Papini: Storia di Cristo.) Köszönjük meg Istennek, hogy mi Hozzá felemelkedhetünk, istenekké lehetünk: „Én mondtam: Ti istenek vagytok, és fiai a Fölségesnek mindnyájan.“¹⁶ Legyünk Atyánkhöz méltók, emelkedjünk felül sérelmeinken.

2. MENNYIRE MÉLTÁNYOS!

A megbocsátás, mikor azt Isten kéri és parancsolja, mennyire méltányos!

a) Méltányos, sőt kitüntető reánk, mert Isten maga vállalkozik ilyenkor a mi ügyvédünknek. Feltételül csak azt tűzi ki, hogy bizzuk meg őt és szabadkezet engedjünk neki: „Enyém a bosszúállás, s megfizetek én.” „Deus ultionum libere egit.” A bosszúállás Istene szabadon akar cselekedni!⁸

És mint Segneri szellemesen megjegyzi: Isten a mi ügyünket sokkal inkább szíven viseli, mint a saját személyes ügyét. Állítását a Szentírással igyekszik bizonyítani. „Kain — úgymond — két nagy bűnt követ el. Vétkezik Isten ellen, mert az őt megillető áldozatot megbecsteleníti.” Az első szentségtörés a világon! Aztán vétkezik testvére ellen, akit irigységből megöl. Ki ne gondolta volna, hogy Isten az első bűn miatt lesz engesztelhetetlen és már csak a példa miatt is lesujt. „Ámde mégis — kiált fel Aranyszájú Szent János — mily enyhe büntetést mér ki reá a szentségtörés miatt. Elintézi baráti szemrehányással. Midőn azonban Kain testvére, Ábel ellen vétkezett, nem türtöztette haragját, megátkozta őt és szemé elöl az erdők mélyébe számúzi.”⁹

b) De semmi sem győz meg bennünket annyira, hogy mily méltányosan követeli Isten tőlünk az engesztelékenységet és bocsánatot, mint az Úr Jézus egyik példabeszéde. Ebben Urunk szembe állítja a saját nagylelkűségét velünk, a mi szűkkeblőségünkkel, amelyet testvéreinkkel szemben tanúsítunk.

Jézus a kérdezősködő Péternek: vajjon hét-

szer is meg kell-e a sértő felebarátnak bocsátani, szívére köti: nem hétszer, de hetvenhétszer is, vagyis számtalanszor kell ezt megcselekedni. Erre aztán elmondja örökre emlékezetes paraboláját. Szolgáról beszél, aki urának tízezer talentummal tartozik. Ha föníciai talentumot veszünk, — s bizonylyan erre gondolt az Úr — akkor a mi pénzünkön huszonkét millió nyolcszázhatvanezer pengőt jelent ez az összeg. Szóval megfizethetetlen adósságot. Minthogy pedig a szolgának nem volt miből megfizetni a tartozást, a Tóra értelmében a hitelező, mondjuk a kincstár, őt eladhatta. „Ha a tolvajnak nincs miből megtéríteni a lopást, el kell adni őt magát”¹⁰ — mondja a törvény. Az aszszony követte urát a szolgasorsban.¹¹ Sőt a kíméletlen hitelező az apa tartozásáért a fiakat is eladhatta.¹² A szolgál, mondjuk, a sikasztó tisztviselő, térdre rogyva esedezik urához: „Légy türelemmel irántam, és mindent megfizetek neked.”¹³ Erre igazán szívbemarkoló, drámai jelenet következik. Az úr, bizonylyan király, valóban fejedelmi gesztussal mindent elenged.

Ki ne várná, hogy ilyen, valóban királyi nagylelkűség a szolgára mély hatással lesz, s őt egész életére belátásra és engedékenységre sarkallja másokkal szemben. De nem!

Alig hagyja el a királyi termet, talán már a palota lépcsőjén, találkozik szolgatársával, aki neki száz dénárral, vagyis a mi pénzünk szerint százhuszonhét pengővel tartozott. A szolgatárs is, mint néhány perccel előbb ő jó-maga, térdre borulva kér türelmet. De azt nem kapja meg, tömlöcbe kerül. Akik csak látták,

vagy megtudták a dolgot, fel vannak háborodva. Jelentik a királynak ezt a szörnyű méltánytalanságot. Ez haragra gyullad. Maga elé idézi a köszívű embert, „gonosznak”, „hitványnak” nevezi és nemcsak börtönre ítéli, hanem „átadá őt a poroszlóknak”.¹⁴ Vagyis a mi nyelvünkön a kőpadnak szolgáltatotta ki, „míg csak meg nem fizeti minden adósságát”,¹⁵ ami, tekintve az óriási tartozást, büntetést jelent életfogytiglan...

Mi vagyunk ez az eladósodott szolga. Urunktól vettünk minden jót: a földi életet, a megváltás folytán jogot és reményt az örök életre.

De mi mindennel visszaélünk. Eszünkkel, akaratunkkal, külső és belső érzékeinkkel, Krisztus ígéivel, vérével, szentségeivel. Ime, a tízezer talentumnyi adósság, amely a földre nyom, térdre kényszerít engem is, téged is, mindenkit. Uram bocsánat! Uram irgalom! „Leborulván pedig a szolga, esedezik neki, mondván: Légy türelemmel irántam és mindent megfizetek neked.”¹⁶

„Leborult” a szolga.

Valóban ez az én méltó helyem az Úrral szemben. Leborulok az Úr elé minden este, főleg mikor elgondolom, hogy adósságom az Úrral szemben a nap folyamán mennyivel szaporodott. Leborulok a gyóntatószék zsámolyához minden hónapban, minden héten, sőt talán többször is...

Leborulok majd egyszer, halálom pillanatában Istennek ítélőszéke előtt. Mit is tehetnék egyebet? Leborulok, bánkódom s fizetékép-telenségemet töredelmesen bevallom.

„Könyörülvéen tehát az úr ama szolgán, elbocsátá őt, és az adósságot elengedé neki.”¹⁷

Az alázatos és bánatos bűnvallomást Isten bocsánattal viszonozza. Lehajol hozzám. Én leborultam, ő felemel. Töpregek, vajjon lehetséges-e ez? Ekkora adósságtól csakugyan szabad volnék? Ő töprengésemre a béke csókjával felel.

Szívem erre kitágul, repes az örömtől, hálaáldokodom. „Mivel viszonozzam az Úrnak mindazt, amit velem cselekedett?”¹⁸

„*Legyetek irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas.*”¹⁹

Neked is vannak adósaid. Sokkal tartoznak talán. Becsületbeli, vagyoni károkat okoztak, feldúlták családi, lelki békédet, elrabolták boldogságodat. Sokkal tartoznak, de azért talán mégsem tízezer talentummal.

Gondolj viszont a te elengedett adósságodra. Ha életedben csak egyszer is súlyosan vétkeztél, mivel tartoznál te Istennek, ha el nem engedi? . . .

Ne fojtogasd tehát szolgatársadat! Ne légy köszívű, hanem irgalmas!

Hiszen *ember* bántott meg téged, olyan gyarló ember, mint te. Olyan elhamarkodó s olykor megfontolás nélkül cselekvő ember, mint te. Szenvedélyektől gyötört, kísértésektől zaklatott, olykor bukdácsoló ember, mint te. Higáadt óráiban aztán magában bánkódó ember, amilyen te vagy. Nem csoda, ha téged megbántott. Hiszen te megérdemelted a megbántást, ha nem most, hát máskor, ha nem tőle, hát mástól. Ne tulajdoníts túlságos jelentőséget az emberek cselekedeteinek. Alig pár pengő

az egész, amelyért őt fojtogatni akarod. Légy belátó, nagylelkű, irgalmas, mint a te Atyád.

Semmi sem emeli a lelket annyira a boldog Istenhez, mint a belátás, az irgalom, következőképpen semmi sem teszi oly boldoggá. Azért boldogok, igen boldogok az irgalmasok!

3 „DÉDELGETETT GYERMEKEIM RÖGÖS UTAKON JÁRTAK”²⁰

Isten dédelgetett gyermekeit semmi szenvedéstől sem kíméli, legkevésbé a megaláztatástól és megbántásoktól. Alkalmat akar nekik adni hősiességre és az ezekért kijáró fenséges korona kiérdemlésére.

Maga az Úristen egyszülötte, a leginkább „dédelgetett”, amikor az ellenszereget kemény törvényt hozta, a saját példájára hivatkozhatott.

Fenséges imája a keresztfán, amelyet gyilkosaiért mondott: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek”,²¹ felejthetetlen benyomást tett az emberiségre, s mint mag, termékeny talajra talált számtalanok lelkében. Mindjárt az első vértanú, Szent István diakonus utánozva Mesterét: „Uram, ne tulajdonítsd ezt nekik bűnül” szavakkal aludt el az Úrban.²² Az apostolok sem maradtak el Mesterük nyomától, „nem viszonzva a rosszat rosszal, sem szidalmat szidalommal, hanem inkább áldást mondván”.²³ Szent Pál is csak szócsöve az Úrnak, amikor tanítja: „Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszért... Amennyiben rajtatok áll, lehetőleg éljetekek békében minden emberrel. Ne tegyetekek magatoknak igazságot, kedveseim, hanem adjatok helyet az isteni harag-

nak, mert meg van írva: Enyém a bosszúállás, én majd megfizetek, úgymond az Úr. Hanem, ha ellenséged éhezik, adj neki enni, ha szomjazik, adj neki italt. Mert ha ezt míveled, *eleven parazsat gyűjtesz fejére.*²⁴ Vagyis a nem várt viszonzás ellenségedet mintha csak égetné. Legyőzve érzi magát s jobb belátásra ébred. A Szentek története telve van az ellenségszeretnek és bocsánatnak szebbnél-szebb példáival. Gualberti Szent János († 1073) mikor nagypénteken találkozik testvére gyilkosával, ez kitárva karját s ezzel a Megfeszítettre emlékeztetve kér bocsánatot, János erre kezét nyújtja neki. Nyomban utána egyik közeli templomba tér, a kereszt elé térdel e szavakkal: „Uram, én megtettem, amit parancsoltál: megbocsátottam! Most már te is bocsáss meg nekem!” Mire az Úr Jézus lehajtja hozzá fejét s megköszöni neki, hogy a bosszút áldozatul hozta. Ez a hőstett volt Jánosra az életszentség kiindulópontja.

Chantal Szent Franciska is, bár hosszas küszködés után, külsőleg is megbocsát annak, aki vigyázatlanságával férje halálának okozója volt. Ennek gyermekét keresztvízre vitte. Bolognában még ma is egyik utcát „Szeretet-utcának” neveznek ama édesanya emlékére, aki gyermeke gyilkosát, mikor még nem tudta, kivel van dolga, üldözői előtt rejtegette. S miután megtudta, hogy ez ölte meg fiát, annak mégis megbocsátott, és tulajdon gyermeke ruhájába öltöztetve lehetővé tette menekülését.

Önként adódnak.

a) Simítsuk el a társaséletünkben felmerülő ellentéteket. Áldott legyen, akinek megvan erre a hajlandósága és képessége. „Ne békebírák legyünk, hanem békeangyalok.” (Kis Szent Teréz.) „Boldog, aki a béke olajágát felemeli, és a békejobbot az ellenségnek odanyújtja.” (XV. Benedek békepápa.)

b) De aztán mi is bocsássunk meg szívünk-ből. Igen! Szívünk-ből! Jézus ezt különösen hangsúlyozza: „Ha meg nem bocsáttok, kiki az ő atyafiának *szívetekből*...”²⁵

Igen, szív-ből! Nehogy a hamis emberi természet holmi ürügyek és kifogások fedezéke mögé meneküljön! Megbocsátok, de többet számba nem állok vele, de látni sem akarom, de azért megéreztettem vele...

Szóval semmi de, hanem szív-ből! — Csak az ilyen remélhet az Atyától ugyancsak fenn-tartás nélküli bocsánatot s nem válik számára átokká a Miatyánk szava: „Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, *miképen mi is megbocsá-tunk az ellenünk vétetteknek.*”²⁶

Csak akkor mehetünk nyugodt lélekkel az oltárhoz s nem kell szívünkben az elutasító sugallatot hallanunk: „Eredj előbb megbékülni atyádfiával!”²⁷

c) Béküljünk ki hamarosan, lehetőleg még aznap: „A nap ne nyugodjék le haragotok fölött.”²⁸ Mikor Alamizsnás Szent Jánosra az alexandriai helytartó túlságosnak vélt jótékony-sága miatt megneheztelt, a szent püspök még aznap délután két papot küldött hozzá, azt üzenve: „Uram, a nap már nyugvóban

van..." A helytartó megértette és még azon órában békejobbot nyújtott. Békülj te is gyorsan, mert így „időt nyersz és a keserűséget hamarabb megemészted”.

Beszélgetés az Úrral. Végezzük ezt lélekben a keresztfá alatt. Az Úr szederjes ajkakkal kéri tőlem, hogy én is az ő kedvéért adjak minden megbántómnak bocsánatot. *Ez a haldokló édesatyának utolsó kívánsága.*

Vajjon akadhat-e gyermek, aki ezt ne teljesítené, hacsak szíve nincs kőből? Én is feltétlenül megfelelek kérésének és parancsának.

Átkutatom szívem minden redőjét és ha né tán találnék abban neheztelő, még meg nem emésztett, keserű érzést, igyekezzem azt elfojtani; főleg azáltal, hogy az illetőért imádkozom s ezt mindannyiszor megismétlem, valahányszor az ellenszenv vagy harag lelkemben rögződni kezd.

¹ Lk. 11, 4. — ² Ágoston, Serm. 42. — ³ Ágoston, Enchir. 73. — ⁴ Mt. 5, 43—45. — ⁵ Mt. 5, 48. — ⁶ 81. zsolt. 6. — ⁷ Deut. 32, 35. — ⁸ 3. zsolt. 1. — ⁹ V. ö. Gen. 4, 3—16. — ¹⁰ Ex. 22, 3. — ¹¹ U. o. 21, 3. — ¹² Lev. 25, 29. — ¹³ Mt. 18, 26. — ¹⁴ Mt. 18, 34. — ¹⁵ Mt. 18, 34. — ¹⁶ Mt. 18, 26. — ¹⁷ Mt. 18, 27. — ¹⁸ 115. zsolt. 12. — ¹⁹ Lk. 6, 36. — ²⁰ Baruk 4, 26. — ²¹ Lk. 23, 24. — ²² Ap. csel. 7, 60. — ²³ I Pét. 3, 9. — ²⁴ Róm. 12, 17—20. — ²⁵ Mt. 18, 35. — ²⁶ Mt. 6, 12. — ²⁷ Mt. 5, 24. — ²⁸ Ef. 4, 26.

IX

A NYOLC BOLDOGSÁG VI

„BOLDOGOK A TISZTASZÍVŰEK . . .” A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meg fogják látni az Istent.”

Második előgyakorlat, mint az előző elmélkedésekben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem Dáviddal az Urat: „Tiszta szívet teremts belém, Istenem, s újítsd meg az igaz lelket bensőmben.”

1. „BOLDOGOK!”

Már hatodszor üti meg fülünket és bájolja szívünket ez a csodálatos hang: „*boldogok!*” Ember így még sohasem szólott. A világ szomjazza a boldogságot s örülten rohan a szerencse szekere után, milliónyi kar tárul ki utána. Végre előáll valaki, aki megmondja, hogy mi az igazi boldogság, hol van s melyik út vezet hozzá.

Érdekes, hogy ezt a nagy titkot akkor árulja el Urunk az emberiségnek, amikor apostolait megválasztja. Ezt a csodálatos ajándékot mintegy apostolainak vándorbotjára köti, szegényes bugyrába rejti, hogy a világnak megvigyék és

lehetőleg kapjon belőle mindenki. Vagy talán könyv ez a „nyolc boldogság”, amely az egész kereszténységet tartalmazza, ami abban csak nagy és szép.

A tévedéseiben is nagy Napoleon a nyolc boldogságot tartotta a legszebb lapnak, amelyet a földön valaha megírtak. És ebben is a legszebb tétel: „Boldogok a tisztaszívűek, mert meglátják majd az Istent.”

Borgias nevű jámbor kapucinus kevéssel halála előtt ezt a nyilatkozatot tette: „A paradicsomot ugyan elvesztettük, de három dolog megmaradt belőle: a csillagok, a virágok és az ártatlan gyermekszemek.”

Mindhármat egy és ugyanaz teszi széppé: a tisztaság. Nem ér fel hozzájuk a világnak pora, piszka, füstje. A virág kinő a sáros földből és kecses dereka liliomkelyhet tár az ég felé. Virág, liliom csak addig marad, míg tiszta. Ha beszennyeződött, nem virág, nem liliom többé.

Az ártatlan gyermekben is, bár testből született, de van valami szellemies, angyalias. Olyan, mint a liliom. Nevezett kapucinus utolsó napjaiban néhány gyermeket, akikkel éppen enyelgett, így mutatott be ismerőseinek: „Íme angyalok a földi paradicsomból!”

A keresztény ókornak egyik bölcse ezt a gyermekded tisztaságot akarta látni a kereszténynek egész életében, nőben, férfiban csak úgy, mint a gyermekben. „Keresztény — úgy mond — legyen a világ férfja, de az Istennek gyermeke.” Vajjon az vagyok-e én is? Mindíg és mindenben az vagyok-e?

2. „A TISZTASZIVÜEK”

A tisztaságról Krisztus Urunk eljövele előtt a világnak igen homályos és téves fogalmai voltak. A pogány pl. azt hitte, hogy ha Mercurius forrásából iszik, akkor még a tolvajlás, csalás és uzsora foltjait is lemoshatja lelkéről. A farizeus azt hitte, hogy különböző mosakodások által lesz lelkileg is tisztává. Az isteni Mester viszont az *erkölcsi* fogyatkozásoktól mentes szívet nevezi tisztának. Egészen az ő szellemében ír az Apostol, amikor a tisztaságot „a tiszta szívből, a jó lelkiismeretből s a tettetés nélküli hitből származó szeretetbe”² helyezi.

a) A tiszta szívnek tehát mentesnek kell lennie nemcsak a súlyos, hanem a *kisebb bűnöktől is*, eltekintve a helyel-közzel elkövetett gyarlóságoktól, amelyekből világi életünkben nem lehetünk egészen szabadok s amelyekért — mint Kis Szent Teréz mondja — Isten ránk nem is haragszik.

b) A tiszta szív aztán megköveteli a *lelkiismeretünknek tisztaságát és szentségét*, amelyből viszont erednek a tiszta gondolatok, vágyak és cselekedetek.

c) A harmadik követelménye, inkább folyománya a tiszta szívnek. Ez a szándék egyszerűsége, a minden kétszínűségtől és tettetéstől ment eljárás Istennel és felebarátainkkal szemben.

„A tisztaszívűek tehát azok, akiknek nincs más vágyuk, mint a tökéletesség, nincs más örömük, mint a mindenfelől nyomukban lihegő bűnön vett győzelem. Akiknek csordultig van a szívük bolond vágyakozásokkal, földi ambi-

ciókkal, testies kevelységgel s mindazzal a szenvedéllyel, ami gyötri, tépázza ezt a földön fetregő férget (az embert), az sohasem látja meg színről-színre Istent, az sohasem omolhat bele édesdeden az ő boldog magasztosságába.“³

Bezzeg minő másként gondolkodik a modern ember a tisztaságról! Alig különben, mint a régi pogányság.

Az ember kifogástalan gavallér lehet, ha külsőleg nem lehet rá semmi vétséget bizonyítani.

Tudomásul sem veszi, hogy van *belső* élet, *belső* világ is. És ez a tulajdonképeni világ, ahová Isten belát, amelyet Isten figyel, ahol Isten elsősorban akar uralkodni. Ez az ő országa, birodalma.

Hogy mekkora és milyen vagy, ez főképen a szívedtől függ. Jó szív, jó ember, gonosz szív, gonosz ember.

A szív a te kerted, amelyben tevékenykedned kell, ha virágokat és édes gyümölcsöket akarsz termelni.

A szív a te műtermed, amelyben magadat kell formálnod, faragnod, hogy hivatáskörödbe s majdan az égbe be tudj illeszkedni.

Minthogy egész lényed súlypontja a szíved, azért Isten főleg arra áhítzik: „Add nekem, fiam, szívedet!“

Belsődet akarja legfőképen uralma alatt tartani: gondolataidat, vágyaidat, terveidet, szándékaidat. S azt kiáltja neked: „Boldogok a tisztaszívűek!“

3. A LEGTISZTÁBB SZÍV

Mikor pedig Urunk tiszta szívet követel tőlünk, akkor méltán állítja mintául oda az ő tulajdon Szívét.

Ehhez a Szívhez a bűnnek szeplője sohasem férközhetett. Méltán mondhatta magáról: „Ki vádolhat engem közületek a bűnről?”¹⁵ „A világ fejedelmének énbennem semmije sincs.”¹⁶

„Bűnt nem tett, sem álnokság az ő szájában nem találtatott.”¹⁷ Azért gyűlölte és átkozta a farizeusi kétszínűséget: „Jaj nektek — úgy-mond — képmutató írástudók és farizeusok! Mert megtisztítjátok a pohár és tál külsejét, belül pedig tele vagytok ragadmánnyal és szennyel. Te vak farizeus! Tisztítsd meg előbb a pohár és tál belsejét, hogy külseje is tiszta legyen.” „Jaj nektek . . . mert hasonlók vagytok a fehérre meszelt sírokhoz . . .”¹⁸

Ó isteni Megváltó! aki „az örök világosság kisugárzása, Isten fölségének szeplőtelen tükre és jóságának képmása”¹⁹ vagy, „hints meg izsóppal, hogy tiszta legyek, moss meg engem, hogy a hónál fehérebb legyek. Add, hogy örömet és vidámságot halljak, megtört csontjaim hadd ujjongjanak. Fordítsd el bűneimtől arcodat, töröld el minden gonoszágomat. Tiszta szívet teremts belém, Istenem, és újítsd meg az igaz lelket bensőmben!”²⁰

4. AZ ISTEN-LÁTÁS

A tiszta szívnek Isten-látás a jutalma. A pogány, amint nem ismerte a tiszta szívet, úgy az igazi Isten-látásról sem volt fogalma. A Talmud az Isten-látást kétféleképpen is értelmezi.

Istent látja — szerinte — a jámbor izraelita, aki az Isten kedves jelenlétében, a templomban vagy zsinagógában tartózkodik, sőt akkor is, ha a Tórát tanulmányozza vagy pedig imádkozik.

De már tudott a zsinagóga is valamit Isten színről-színre való látásáról. Első ily összehalálkozás Jahvéval a halál óráján lesz és ez az igazakra nézve folytatódik a paradicsomban.¹¹

A kereszténység ebben is tisztázta a fogalmakat és fenséges perspektívákat nyit és reményeket gyullaszt az Isten-látás mérhetetlen boldogságára. Az az Isten, aki a természet homályos tükrében is oly elragadóan szépnek mutatkozik s Pál igéi szerint mintegy talánynak adja fel magát, akkor majd „színről-színre” engedi arcát szemlélni. Most csak rész szerint ismerjük őt, akkor majd úgy ismerjük őt, ahogy ő ismer minket...¹² Ez a szinelátás aztán a teremtménynél lehetséges legnagyobb isten-hasonlóságot eszközli majd bennünk, szépségben, tudásban, szeretetben, boldogságban. „Tudjuk, hogy amikor meg fog jelenni, hasonlók leszünk hozzá, mert látni fogjuk őt, amint van.”¹³ Ebben a fénytengerben: „Éjtszaka nem lesz többé és nem szorulnak szövétnék fényére, sem napfényre, mert az Úr, az Isten világosítja meg őket.”¹⁴ „Az ő világossága által látunk világosságot.”¹⁵ „És majd akkor bővelkedem, ha megjelenik dicsőséged.”¹⁶

A firenzei szent zsinat egyesek tévedéseivel szemben dogmává avatta azt a hitet, hogy a teljesen tiszta lelkek a halál, illetőleg a purgatóriumban végbemenő tisztulás után nyomban az égbe jutnak és ott szemlélik a Szentháromságot, világosan, úgy, ahogy van, de természete-

tesen egyik tökéletesebben, mint a másik, kiki a szerzett érdemei szerint.¹⁷

Szent Ágoston felujjong örömeiben, mikor erre gondol: „Ó nagy Isten! minő is lesz a tekintet, amelyet majd reád vethetünk! Minő egészséges, minő szép, minő erős, minő tévedhetetlen, minő vidám, minő boldog!”¹⁸ És ez a szemlélet sohasem lesz unottá. „Ha majd őt szemléljük, epedő szomjunk mindinkább fellángol őt látni. Ez a vágy sohasem szűnik, mert a szív sohasem telik meg. Mert a végtelen Istennek nincsen határa és éppen azért nincsen mérteke a vágyódásnak sem utána.”¹⁹

„Oly mértékben látjuk majd Öt, amennyire hasonlók lettünk hozzá. Hiszen itt a földön is annyira nem látjuk, amennyire nem hasonlítunk hozzá. Hasonlóságunk pedig annyira fokozódik, amennyire az ő ismeretében és szeretetében haladunk.”²⁰

Mondhatjuk így is: amennyire tisztul a szívünk.

Midőn Asszisi Szent Ferencnek Isten kijelenté, hogy egykor biztosan az égbe, az Ó szinelátására jut, nyolc napon át mást sem tudott tenni, mint örömeiben sírt és énekelt. Szünet nélkül azt kiáltozta: „Paradicsom, paradicsom! Mi bemegyünk a paradicsomba! Mit törődöm én minden egyébbel, mikor én egykor birtokolom majd a paradicsomot.”

Nekünk is kár minden egyébbel törödni. Az egyetlen fontos: a szív tisztasága. „Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meg fogják látni az Istent!”²¹

Beszélgetés az Úrral. Kérdem Tőle a Zsol-tárossal: „Ki mehet fel az Úr hegyére? Ki állhat meg az Ő szent helyén?” Mire Ő felel ne-

kem: „Az, akinek keze ártatlan, kinek szive tiszta.”¹²²

Kérem tehát mindjárt tőle ezt a tiszta szívet. Egyben ígérem is, hogy szívemet számára — bármibe kerüljön is — tisztán megőrzöm. Fel is teszem magamban, hogy ma és mindenkor kerülöm azokat az alkalmakat, amelyek a szívtisztaságot veszélyeztethetik. Eltorlaszolom külső és belső érzéseim használatában azokat a hézagokat, amelyeken át a bűnök szennye lelkembe szívároghat.

¹ 50. zsolt. 12. — ² I Tim. 1, 5. — ³ Papini: Storia di Cristo. — ⁴ Péld. 23, 26. — ⁵ Jn. 8, 46. — ⁶ V. ö. Jn. 14, 30. — ⁷ I Pét. 2, 22. — ⁸ Mt. 23, 25—27. — ⁹ Bölcs. 7, 26. — ¹⁰ 50. zsolt. 9—12. — ¹¹ V. ö. Szentiványi: A századok halhatatlan királya. 193. — ¹² V. ö. I Kor. 13, 12—13. — ¹³ I Jn. 3, 2. — ¹⁴ Jel. k. 22, 5. — ¹⁵ V. ö. 35. zsolt. 10. — ¹⁶ 16. zsolt. 15. — ¹⁷ Flor. 1439. Dz. 693. — ¹⁸ Agoston de ord. 2, 19. 51. — ¹⁹ Nyss. Szt. Gergely de vit. Mos. — ²⁰ Agoston ép. 92, 3. — ²¹ Mt. 5, 8. — ²² 23. zsolt. 3, 4.

X

A NYOLC BOLDOGSÁG VI

„BOLDOGOK A TISZTASZIVŐEK . . .” B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. „MAGADAT ÓRIZD MEG TISZTÁNI!”

Mi is voltaképen a szívtisztaság?*

Megértjük, ha fontolóra vesszük, hogy mi az a tiszta szándék. Tiszta szándéka nemde annak van, aki egyedül és kizárólag azt az ügyet keresi, amelynek szolgál. Ha mellékcélokat is tűz ki, nevezetesen a saját előnyét, hasznát, dicsőségét, akkor megállapítjuk, hogy nem tiszta a szándéka.

Igy vagyunk az érzékiség terén is.

Isten már a paradicsomban kiadja a parancsot: „Legyen alattad a (bűn) kívánsága, és uralkodjál rajta!”² Mi más ez, mint hogy szenvedélyeid, ösztönösséged Isten és a józan ész

* A magyar nyelvben, sajnos, nincs szavunk erre az erényre, amelyet a latin „castitas”-nak, a rokon francia „chasteté”-nek, a német „Keuschheit”-nek nevez. Kénytelenek vagyunk a sokkal általánosabb értelmű „tisztaság” kifejezéssel beérni, jóllehet ez az erény kezdettől fogva gyönyörű példákkal mutatkozott be kereszténnyé lett népünk történelében. Elég legyen Imrére, Margitra hivatkoznunk.

törvényei s nem a saját rendetlen hajlamaid szerint igazodjanak. Szóval azt a célt szolgálják, amelyet nekik a Teremtő kitűzött.

Az érzékiségnek is megvan az Istentől kitűzött célja. Az érzékiség olyan, mint a folyam vagy a hegyi patak. Ha csak a célja felé tart, ha a medrében marad, áldás és termékenység eszközlője. De jaj, ha céljától eltér, kicsap a medréből! Pusztulást, nyomort okoz, piszok, sár és iszap marad a nyomában. Amit Isten az emberi nem fennmaradására és boldogságára rendelt, ugyanannak lealacsonyodását és pusztulását okozza.

Nincs semmi, ami az eszes embert annyira állattá tenné, s rajta szégyenletesebb sebeket ejtene, mint az érzékiséggel való visszaélés.

Mivel tehát az ember szándéka ebben a pontban a legrútabb módon nem tiszta, azért nevezük a rendetlen érzékiséget „*tisztátalanságnak*”, s az ezzel ellenkező nemes önuralmat „*tisztaságnak*”.

Az érzékiség már a paradicsomban is megvolt az emberben, de különös kegyajándékképpen egészen a józan ész uralma alatt állott.

Az önuralomnak ez a gyönyörű harmóniája az áteredő bűn folytán ugyan felbomlott, de nem annyira, hogy a szabadakaratot is tönkretette volna. Sőt még a keresztség után is hátramarad a forradalmasított ösztönösség a nélkül azonban, hogy a Jézus Krisztus kegyelmével támogatott léleknek árthatna. Sőt mi több: „aki szabályszerűen versenyez (küzd), koszorút nyer”.³ Így tanítja ezt Egyházunk a trienti szent zsinaton.⁴

Hitünk és a tapasztalás tanítja, hogy az

ember, férfi és nő egyaránt, tud egész életében önmegtagadott, tiszta életet élni.

És ha így él, már szinte visszahódította maga számára a paradicsomi elveszett épséget és szépséget. S amennyivel nehezebb a tisztaság most, mint volt a paradicsomi bűnbeesés előtt, annál imponálóbb és fenségesebb.

Ezzel egyben a tiszta szív élvez valamit a paradicsomi boldogságból is.

Kétkeddel talán benne? Ám tekintsd az ártatlan gyermekhomlokot! Nézz a tiszta gyermekszemekbe. Ezekből állandóan ugyanazt olvashatod ki, amit Urunk a hegyen hirdetett: „Boldogok a tisztaszívűek.”

Kétségbevonod a tiszta szív boldogságát? Figyeld az ártatlan gyermeket, amint dalol, vidáman kacag és lepkét kerget a kert virágai között.

A tiszta szív égi derűje mintha csak nimbuszt varázsolna köréje és megdicsőítené őt.

Van-e gyengébb a gyermeknél? És mégis, van-e erősebb, hatalmasabb? A zsarnok kardja lehanyatlik előtte. A legromlottabb szív is visszariad attól, hogy beszennyezze. Ha szende pír ömlik el a gyermekarcra, elnémitja a legszennyesebb ajkat is.

A szív tisztaságát akárhány költő is megénekelte, mert a tisztaság varázsa az ő szívüket is megihlette. A legszebb dalokat a tisztaság csalja ajkukra, a tisztaság királyi szépsége.

A tiszta szívű ifjú és hajadon előtt nyitva áll a világ. A tiszta férfi megküzd minden nehézséggel, megold minden feladatot, amelyet eléje tűz az élet. Rámosolyog a szerencse. A tisztaság az a szüntelen viruló bot, amely az aggot is támogatja élte alkonyán. Erre támasz-

kodva, bizakodva nyit be az örökkévalóságba. Hiszen tudja, hogy az elé kerül, aki a tisztaságot annyira szereti, és a tisztaszívűeket boldognak hirdeti.

2. A NÉPEK KÖZHITE

Az emberi nem Krisztus eljövetele előtt a megváltás bő kegyelme híján kétszeresen érezte annak a „törvénynek” nyomasztó voltát, amelynek terhéről maga az Apostol panaszkodik: „Más törvényt látok tagjaimba, ez küzd értelmem törvénye ellen.”⁵

A szenvedély ördögmalmába került szerencsétlen emberi szívet az ösztönösség szinte az örületbe kergette. Szent Pál ijesztő színekkel festi a korabeli pogányság erkölcsi züllését.⁶

De azért nem volt nép, amely a leggyalázatosabb botlások közt is, a tisztaságot ne becsülte volna.

Hol volt viszont nép, amely ezer csaták győztesére is megvetéssel ne tekintett volna, ha a saját testével vívott harcban elbukott?

Minden nép tudta, hogy a legnagyobb győzelem: Önmagunkat győzni le. Valamennyi azt várta, hogy majd a tisztaságból fakad orvossága, üdve.

A régi Athén fellegrvárának, az Akropolisznak északi szegélyén állott a periklészi idők legnagyobb remeke, a Phidias-alkotta „Athené parthenosznak”, az „Athené szűznek” szobra. Aranytól és elefántcsonttól ragyogott.

Bal kezében a pajzsot tartja, jobb kezén pedig a „Nikének”, a győzelem istennőjének kicsiny szobrát.

Midőn a nap felbukkant a tenger hullámos

sivatagából, első sugarai az ő sisakján verődtek vissza; őt üdvözölték a búcsúzó sugarak is, mielőtt a nap a szalamiszi vizekbe alámerült. A mitológia azt beszélte róla, hogy ez az egyetlen, tiszta szűz Zeusznak, a főistennek agyából született. Anyja pedig „Metisz“, a bölcsesség istennője. Mint ilyet tisztelte őt a klaszszikus görög nép s azt álmodta róla, hogy ő az egyetlen, aki még a természetes élet béklyóitól is egészen szabad.

Mi más ez, mint a tisztaságnak apoteozisa.

Rámutat ez egyben arra a paradicsomból ámentett hitre, hogy a világ üdve egy szűzzel van összefüggésben; utalt az Immaculatára.

A régi Róma, az ókor királynője is, menynyire megbecsülte a tisztaságot! A fórumon, ahol az arany mér földjelzőnél minden út találkozott s az egész világról mintegy központba összefutott, amely annyi diadalmas hadvezért látott, akik a kizsákmányolt világ kincseit ott rakták Róma lába elé; ahol a szószékről a világ sorsát tárgyalták és eldöntötték, állott Veszta szentélye. Feddhetetlen, tiszta szüzek végezhettek ebben mint papnők szolgálatot. Az ő szüzi kezükbe tették le a birodalom palladiumát mint az általános üdvnek, jólétnek jelképét, ahogy Cicero magát kifejezte: „Quod salvi simus futuri“, „azért, hogy a jövőben is épek maradjunk, boldoguljunk“.

A Veszta-szűzzel való véletlen találkozás is a vesztőhelyre hurcolt halálraítéltnek kegyelmet jelentett. Még az államhatalom képviselője is kiszállott hintójából, hogy a Veszta-szüzet előre üdvözölje.

Igy juttatta kifejezésre Róma az emberiség

közmegegyződését: „Casta placent superis.” „Az égieken tetszik a szüzesség.” Így hirdette önkénytelenül is a „bűn rabszolgaságára eladott, testi ember”,⁷ ahogy magát az Apostol kifejezi, ugyanazt, amit az édes Üdvözítő a hegyen oly elragadó bájjal hirdetett: „Boldogok a tisztaszívűek.”⁸

Mielőtt ennek a boldogságnak tanulmányozásába még mélyebben merülnénk, vonjunk le néhány tanulságot.

3. TANULSÁGOK

a) A szent tisztaság sértetlen megőrzése több-kisebb nehézséggel jár, kinek-kinek temperamentuma, vérmérséklete, öröklött vagy szerzett hajlamai szerint. Ez már az áteredő bűn következménye. Tehát nincs miért ezen csodálkoznunk, vagy rajta megdöbbenünk, magunkat vádolnunk. Természetünket nem magunk alkottuk, hanem úgy kaptuk és így meg sem változtathatjuk.

Isten jósága azonban a tisztaság megőrzésével járó nehézségeket az érdemek bőséges forrásává változtatta számunkra. Mindenegyes legyőzött kísértés újabb ékkövet és igazgyöngyöt jelent mennyei koronánkban. A visszatolakodó, de ellenállásunkon mindig megtörő kísértések Szent Ignác szerint Isten előtt egész különös érdemet jelentenek. „Kemény viadalban győzelmet juttatott neki (az Úr).”⁹

b) Ámde másrészt a tisztaság megőrzése, maga a szüzesség, mindkét nemnek és minden korban lehetséges, s a testi épségre, egészségre hátránnyal nem jár. Ezt nemcsak az orvostudo-

mány s a tapasztalás, hanem a tévmentes hit is igazolja.

Ha a tisztaság mindenkinek nem volna lehetséges, akkor Isten nem hirdethette volna ki Sínai-hegyéről egész általánosságban: „Ne paráználkodjál!”¹⁰ Akkor az Egyház 19 éves ifjakat az alszerpapság felvételekor ünnepélyes fogadalom erejével örök és tökéletes tisztaságra nem kötelezhetné, akkor nem erősíthetné meg a szerzetesrendeket, amelyekben ugyancsak ifjak, hajadonok százezer számra egész életükre tisztaságot fogadnak. Lehetetlenre ugyanis senki sem kötelezhető. Akkor nem taníthatná a tévmentes Egyház, hogy a nemi gyönyörbe való legrövidebb beleegyezés, még gondolatban is, azoknak, akik a házasságon kívül élnek, halálos bűn, amelyért Isten örök kárhozattal büntet.

c) A tisztaság megőrzése nem is olyan nehéz.

Kinyilatkoztatott igazság, hogy „az Ő parancsai nem nehezek”.¹¹ Igaz ugyan, hogy a tisztaság az átlagos emberi erőket felülmúlja és „Isten kegyelme, amelyet azonban Ő senkitől sem tagad meg, aki azt tőle igazán kéri”.¹²

Dr. Ringseis müncheni orvostanár, mikor Capri szigetére tett kirándulás alkalmával a társaság egyik tagja hangoztatta, hogy lehetetlen tisztának maradni, így válaszolt: „A tisztaság nehéz, de nem lehetetlen.” Erre elmondotta röviden élettörténetét. Münchenben, Bécsben, Párizsban tanult, sok kísértésnek volt kitéve, de „Isten a tanúm, — mondá — még mindig fehér pajzzsal állok itt”. Mire a szintén jelenlevő Lajos trónörökös meghatottan erősítette meg Ringseis állítását: „Igen Uraim! Ringseis-

nek igaza van, a tisztaság megőrzése bár nehéz, de nem lehetetlen." Ámde tudni kell, hogy Ringseis hitbuzgó katolikus volt, aki erejét a szentségekből és imádságból merítette.

Van a keletieknek egy szellemes meséje.

Kis társaság, egy művész, egy aggastyán és egy gyermek vándorlásában forrásra bukkant, amely felett ez a felírás volt olvasható: „Vegyetek példát tőlem!”

Tanakodtak, hogy mi ennek az értelme. A művész így magyarázta: „Amint a forrás vize előre igyekezve, nőttön nő és hatalmas folyam má szélesedik, így kell nekünk is folytonos munkával és szorgalommal nagy emberekké válnunk.”

Az aggastyán ezt olvasta ki a felírásból: „Legyünk olyan önzetlen adakozók, mint ahogy a forrás vizét kinek-kinek ingyen felkínálja.”

A gyermek pedig így fejtette meg a titkot: „A forrás csak addig kívánatos valami, amíg tiszta; ha beszennyeződött, mindenki undorral fordul el tőle. Így kell nekünk is tisztáknak lennünk, hogy másoknak hasznára lehessünk.”

Beszélgetés az Úrral. Kérjük tőle a tisztaság megbecsülhetetlen ajándékát az Egyház gyönyörű imájával: „Égesd Uram vesénket és szívünket, hogy neked szeplőtelen testtel szolgáljunk és tiszta szívvel kedvedben járjunk.”

Majd aztán forduljunk a szentséges Szűzhöz, a szent tisztaság legfőbb Pátrónájához, az annyira bevált imával:

„Ó Úrnőm, ó Anyám! Neked ajánlom magamat mindenestül, s hogy bizonyítsam, hogy csakugyan a te híved vagyok, neked szentelem ma szememet, fületem, számat, szívemet és

egész magamat. Mivel tehát a tied vagyok, ó jó Anyám, viseld gondomat és védelmezz, mint tulajdonodat és birtokodat. Amen." (100 n. b.)

¹ I Tim. 5, 22. — ² Gen. 4, 7. — ³ II Tim. 2, 5. — ⁴ Sess. V. 5. Denz. 792. — ⁵ Róm. 7, 23. — ⁶ V. ö. Róm. 1. — ⁷ V. ö. Róm. 7, 14. — ⁸ Mt. 5, 8. — ⁹ Bölcs. 10, 20. — ¹⁰ Ex. 20, 14. — ¹¹ I Jn. 5, 3. — ¹² Kat. Róm. 3, 12.

XI

A NYOLC BOLDOGSÁG VI

„BOLDOGOK A TISZTASZIVŰEK . . .” C)

Előgyakorlatok, mint az előző elmékedésekben.

1. „BE SZÉP A TISZTA NEMZEDÉK!”

A Szentírásnak ezeket a más tárgyra vonatkozó gyönyörű szavait Egyházunk példáját követve, a szent tisztaságra méltán alkalmazhatjuk.

Szalézi Szent Ferenc mondotta, hogy ő két dolgról nem szeret beszélni. Ezek az alázottság és a tisztaság. „Mert ha valaki — úgy mond — ezt a két erényt csak az én szavamból tanulná ismerni, nem becsülné annyira, mint azt megérdemlik.”

Mindenki érzi ezt a nehézséget, aki a tisztaság szépségét és értékességét megfontolja.

Még maga Lord Byron is így beszél róla: „Nagyra becsülöm ezt az erényt, bár könnyelműségem megfutott igájától.”

Ki magasztalhatja ezt méltóképen?

Szerencsére Isten siet ebben segítségünkre.

Isten, aki alkotta az égek magasait, a fenséges csillagrendszert, a csodásan szép fényt és

világosságot, a földön a virágos mezőket, homályos, erdős völgyeket, csillogó hóval borított bércóriásokat s annyi más szépet, — nem olvassuk, hogy ezek felett merengne, és róluk dicshimnuszokat zengene. Ezt inkább értelmes teremtményeire bízta.

De a tisztaság láttára mintegy megáll és ezt a remekművét maga is megbámulja.

Halljuk egyik-másik igazán idevonatkoztatható nyilatkozatát.

Mindennél bájosabbnak nevezi a szemérmest, és hozzáteszi: „Nincs semmi méltó ellenértéke a mértékletes (önmegettartóztató) léleknek.”¹²

Nincs tehát a tisztasággal semmi összehasonlítható kincs és szépség a földön.

És csakugyan, hányan voltak és lesznek, akik mindazt, amivel a világ őket megkínálta, rangot, vagyont, földi boldogságot, örömöket megvetettek, hogy biztosítsák maguknak a tisztaságnak, szüzességnek kincsét.

„Annak, ki szereti a szívnek tisztaságát, ajkai kedvessége miatti a király lesz a barátja.”¹³

Vajjon ki ez a Király, ha nem maga Isten, aki mint régi, meghitt ismerős száll a tiszta lélekbe, és szívesen lakik benne? Jelenlétével gyönyörködteti a tiszta szívet, kéréseit kegygyel meghallgatja, gyengéden társalog vele s legelrejtettebb titkaiba is beavatja.

Vajjon pályázom-e én is erre a dicsőségre?

„A győztesnek adok az élet fájáról, mely Istenemnek paradicsomában vagyon.”¹⁴

2. „JÉZUS A TISZTASÁG KEDVELŐJE”

Tetszett azonban Istennek, hogy a tisztaság iránti lángoló szerelmét necsak szavakkal ma-

gasztalja, hanem tulajdon példájában is bemutatassa. Jézus, mint a litánia szépen mondja róla: „a tisztaság kedvelője“, „a szűzek tisztasága“.

Annak a tiszta Istennek küldötte ő, akinek „még a hold sem fényes, s a csillagok sem tiszták szeme előtt“.⁵

Maga Jézus Krisztus pedig a mennyországról azt állítja, hogy „Semmi fertőzött sem lép be oda.“⁶ Miért? Mert nem is onnan jött. A bűn nem jön a boldogságból és nem is vezet a boldogságba. Bármit fecsegjenek is az irodalom, a költők, színmű- és regényírók, sőt újabban a „tudomány“ is, a tisztátalanságnak és érzéki ségnek semmi köze sincs a boldogsághoz.

Az a mennyország, amelyről az aljas dalok énekelnek s káprázatos színpadi jelenetek regélnek, nincs, nem is volt, nem is lesz. Nem! Nem! Hanem örökre igaz marad, hogy a mennyországba, a boldogságba semmi tisztátalan be nem megy. A boldogságot, a mennyországot Jézus Krisztus a tisztaszívűeknek ígéri oda. „Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent.“

Hogy mint vélekedett Urunk, Jézusunk a tisztaságról, azt életével is illusztrálja.

Az Istenember szívét, mialatt áthaladt a poros világon, egyetlen árnyék sem homályosította be.

Születhetett szennyes istállóban, viselhetette a szegény munkás darócruháját, kithetette magát a farizeusok gyűlölködő, gyilkos tekintete nyilainak, odanyujthatta ajkát az áruló csóknak, szent testét, mint gyengéd virágszálat odaadhatta, hogy hóhérai, mint a férget, lábbal

tiporják, de nem tűrhette magán a tisztátalanságnak legkisebb foltját.

Azért műveli azt a hallatlan csodát, hogy szeplőtelen anyától születik, akinek ezzel szűzies szépségét nem érinti, tisztaságát csak jobban megdicsőíti. Szűzi kebel hordozza, szűzi kezek építenek neki hajlékot, nyujtják neki a kenyeret, viszik a számkivetésbe, óvják bajban, veszélyben.

Kiket választ tanítványainak? Lehettek azok szegény, munkásemberek, nélkülözhatték a világi tudományt és műveltséget. Nyers és pórias tájszólásban vagy durva hangon beszélhettek vele, kérges kezekkel érinthették. De egyet nem nélkülözhatték: a tisztaságnak kedves illatát. Ebben mindnyájan kifogástalanok voltak. Egyik közülük, aki ezt az erényt gyermekségétől fogva a leggyengédebben őrizte, Mestere tisztaságos Szívének választott barátja lett. Ő borulhatott az első szentáldozás örömében isteni keblére. Reá hagyja haldokolva legdrágább kincsét: az édes Anyját.

Földi vándorlása alatt az Úr az emberek szívét csodálatos módon el tudta bűvölni. Ott hagytak érte mindent: házat, földet, feleséget és gyermeket. Nyomában kitartottak, tekintetüket reá szegezve, mert abból tisztaság sugárzott.

És az ember szeme, szíve felfogta ezeket a sugarakat, s maga is a tisztaságnak lelkesült szeretetére gyulladt. Azóta „Szűzek követik a Barányt, amerre csak megyen”,⁸ nemcsak a mennyországnak gyémánttal ragyogó utcáin, hanem a földi Jeruzsálemnek, az Anyaszentegyháznak kebelén is.

Követik, igen önfeledten követik. Nem azért, mert rút a bűn, hiszen azt akárhány nem is

ismeri, sem azért, mert az erény tiszteletreméltó, kitüntető, királyi, azért sem, mert útja virágos... hanem azért, mert Jézus Krisztus, a szívek Völegénye, ezt az erényt mindenekfelett szerette. Azért, mert tudják, hogy Jézus Krisztus féltékeny Szerető, s nem osztozik a szívek felett, Ő csak egész szívvel elégszik meg. Milyen fenséges felfogást árulnak el e tekintetben a keresztény őskor szüzei. Egy Cecília, egy Ágnes, egy Ágota s annyi mások, akik vidáman mennek a halálba, csakhogy a tisztaság koronája mellé a vértanúságát is megszerezzék, s annál inkább megnyerjék isteni Völegényük tetszését.

Nincs semmi, amiben az égi és földi szépség annyira egybeolvadna, mint a tisztaság. Azért ég és föld egyesül a magasztalásában is.

Szent Ágoston mondja: „Adj szerető szívet és megérti, amit mondok, a hideg szívet hidegen hagyja szóm.”

3. „BOLDGABB LESZ, HA ÚGY MARAD . . .”⁹

Az Apostol boldogabbnak nevezi az önmegtartóztató s szüzi tiszta állapotot. De vajjon kikre érti ezt?

Vannak, akik a szüzi állapotban csak a negatívumot látják, vagyis azt, amitől megfoszt, amit nélkülöz, amitől eltilt. Kétségkívül nem ezekről mondja az Apostol, hogy „boldogabbak lesznek”, „jobban cselekszenek”.¹⁰ Nem ezeket magasztalják a Szentatyák s övezi tisztelettel és dicsőséggel Isten egyháza. A pogány világ is csak ebben a negatívumban látta a tisztaságot s szüzességet. Ezt tükrözi vissza irodalma is. Így Szofoklesz Antigonéja folyton csak azon

kesereg, hogy szüzességben kell az árnyak birodalmába költöznie, Euripides is az ő szegény Hippolitusát szüzen engedi sírba szállni. Ez, — a költő szerint — mikor haldokolva édesatyjához azért esdekel, hogy sáppadt arcát borítsa szemfödővel, egyben feljajdul, hogy hiába maradt életében tiszta és erős... csalódottan kell az alvilág küszöbét átlépnie. A római polgár is, bár tisztelte a Veszta-szüzet, de mégis vagyonokat volt kész áldozni, hogy leányát ettől, a bár kiváltságos, de szerinte terméketlen állapottól megmentse.

Ámde a keresztény tisztaság és szüzesség nem csupa negatívum, vagyis lemondás és áldozat, hanem pozitívum is, és ez benne a leglényegesebb. Szent Pál erre világosan rámutat: „Akinek nincs felesége, — írja — arra gondol, ami az Úré, hogyan tessék az Istennek. Akinek pedig felesége van, arra gondol, ami a világé, hogyan tessék feleségének, és meg van osztva. Mind a férjtelen asszony, mind a szűz arra gondol, ami az Úré, hogy testben és lélekben szent legyen, aki azonban férjnél van, arra gondol, mi a világé, hogyan tessék férjének.”¹¹

Éppen azért, mint Szent Ágoston helyesen megjegyzi, „mi nem azt magasztaljuk a szűzekben, hogy szűzek, hanem hogy *Istennek szentelt*, jámbor, önmegtartóztatást gyakorló szűzek”. Sőt magában az Isten Anyjában, minden szűz Anyjában és Királynőjében sem annyira azt ünnepeljük, hogy minden szeplőtől mentes, hanem azt, hogy hittel, reménnyel, szeretettel és az Úr iránt odaadással teljes. „A mi szemünkben — mondja Szent Bernát — az ő ruhája azért fehér, mert szíve oly melegen ver az Istenért.”

A keresztény szűzet tehát a Krisztussal való lelki eljegyzettsége teszi azzá, ami. Ezért ad neki az Egyház fátyolt és gyűrűt. A feltétlen testi tisztaság és épség ennek a lelki jegyeségnek csupán természetszerű velejárója.

Jóllehet a szüzi állapot és a celibátus, mint a trienti szent zsinat¹² tanítja, jobb és boldogabb a házassálatnál, de azért Szent Pál hangsúlyozza, hogy: „A szűzekre nézve nincs parancsom az Úrtól; tanácsot azonban adok, mint aki irgalmasságot nyertem az Úrtól, hogy hű legyek. Azt tartom tehát, hogy... jó az embernek úgy lennie... Pedig hiszem, hogy bennem az Úr lelke vagyon.”¹³ Vagyis az Isten gondolatát közlöm veletek.

Beszélgetés az Úrral. Ajánljuk föl magunkat, testünket és lelkünket az Úrnak szent és szeplőtelen áldozatul, megígérve neki, hogy az állapotunk szerint a szent tisztaságot híven megőrizzük.

Ezúttal Szent Józsefhez fordulhatunk, aki Szűz Mária után a szent tisztaságnak legnagyobb pártfogója. Ma annál is inkább tegyük ezt, mert szerda éppen az ő napja. Alkalmazhatjuk e végből azt a szép imát, amelyet az Egyház búcsúval gazdagított:

„Szűz lelkek öre és atyja, dicsőséges Szent József, akinek hűségese őrizetére bizta Isten magát az ártatlanságot, Jézus Krisztust és a szűzek szűzét, Máriát! E drága zálogra, Jézusra és Máriára kérlek és könyörgök, segíts, hogy minden tisztátalanságtól menten, szeplőtelen elmével, tiszta szívvel, fertőzetlen testtel mindig tökéletes tisztaságban szolgáljak Jézusnak és Máriának. Amen.”

Tegyek is mindjárt valami gyakorlati jó-feltételt, pl. az érzékeknek gondosabb őrizetét, a szent szerénység szabályainak pontosabb megtartását.

¹ Bölcs. 4, 1. — ² Jézus, Sir. f. 26, 19—20. —
³ Péld. 22, 11., a latin fordítás szerint. — ⁴ Jel. k. 2, 7. — ⁵ Jób 25, 5. — ⁶ Jel. k. 22, 27. — ⁷ Mt. 5, 8. — ⁸ Jel. k. 14, 4. — ⁹ I Kor. 7, 40. — ¹⁰ I Kor. 7, 38. — ¹¹ I Kor. 7, 32—34. — ¹² Sess. XXIV. Cn. 10. Dz. 980. — ¹³ I Kor. 7, 25—40.

XII

A NYOLC BOLDOGSÁG VI

„BOLDOGOK A TISZTASZIVÜEK . . .” D)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. „VELE EGYÜTT A TÖBBI JAVAK IS
HOZZÁM JÖTTEK”¹

a) Kegyelmi, lelki javaink után legfőbb kincsünk: értelmünk fénye, amely leginkább tesz bennünket Istenhez hasonlatossá. A tisztaság ugyan nem fokozza az ember tehetségét, de feltétele annak, hogy eszünk kifejthesse Istentől beleoltott erejét. Aquinói Szent Tamásnak nem a fejére, hanem a szívére rajzolja a napot az Egyház szimbolikája. Mintha csak azt jelezné, hogy nem annyira az eszéből, mint inkább a tiszta szívéből forraszik kifogyhatatlan bőségű tudománya. Nagyon jól tudják ezt az ó- és modern kor nagy gondolkodói.

Már Szokrátesz int: „Nem hiszed-e, hogy a megneemtartóztatás az embertől legnagyobb javát, a bölcseséget rabolja el?”²

Hirdetik, hogy „az élet annál nagyobb értékű, minél fejlettebbek az ember magasabb erői (az értelem!) s az alacsonyak pedig szolgaságra vannak nevelve”. (Paulsen.) Ezzel szo-

rosan összefügg a fantázia fegyelmezett működése. „A képzelőerő szende Veszta-tűz, amelyet ha szüzién őriznek, világít és éltet, de felemészt, ha szabadjára engednek.”

Ebben is tehát az isteni Mester ígérését látjuk csak igazolva: boldogok, akiknek a szívük tiszta.

b) Másik főképeségünk az *akarat*.

Az értelem akarat nélkül szájalomraméltó. A királyi szabadakarat tesz minket nagyokká, szentekké. Márpedig a tisztaság adja az akaratnevelésre a legtágabb és legalkalmasabb teret. „Szenvedélyeink ugyanis olyanok, mint a fönix madarak, ha a régi elég, másik már a hamuból kikél.” (Goethe.) Bezzeg az akaratnak van dolga velük. De ezzel a birkózással aztán meg is izmosodik és szinte mindenhatóvá fejlődik. Ezzel megint a szívnemesség van szoros összeköttetésben. És valóban, ha találunk nemes lelkeket, akik Istenért, hazáért, felebarátért minden áldozatra képesek, tudnak nemes, nagy célokért kitartóan küzdeni, ezeket csak a tisztaszívűek közt lehet keresni.

Tehát boldogok, ismét csak boldogok ebben is a tiszta szívek.

c) A tisztaság üde egészségben őrzi és edzetté teszi a testet is és bámulatos szívósságot kölcsönöz neki a kitartó és fáradságos munkára. Példát adtak erre a keresztény ókor remetéi és manap is a zárdák lakói, akiket a gyermekded ártatlanság fiatalos szellemi és testi frissességben őriz meg a késő aggkorig.

Boldogok, mert tiszta a szívük.

d) A tisztaság forrása a *vidámságnak* is. Míg az ifjú szíve tiszta, addig víg és játékos.

Ne csodáld! A tiszta szívben szinte állandóan örömnep van. Ide is vonatkozik az Irás szava: „A derűs kedély olyan, mint a folytonos lakoma.”¹³ Ha a tiszta szívet olykor éri is valami szomorúság, ez csak amolyan tavaszi zápor. Hamar elvonul és utána csak annál derültebben mosolyog az ég.

Mindebből következik, hogy mily hálásaknak kell lennünk a minden jó Adományozójának a tiszta szív ajándékáért.

Tisztelet és hála illeti meg Egyházunkat, amely a tisztaságról nemcsak állandó nevelő hatásával, hanem a celebs papságban és a szerzetesrendekben intézményesen is gondoskodik. Merész vállalkozás volt ez, de az Egyház számított a benne lakozó Szentlélek kegyelmére, nevezetesen kifogyhatatlan erőforrására, az Oltáriszentségre.

Mint kristálytisza folyam hömpölyög végig a világon az oltár magastáján fakadó liliomos áradat. Partjain szépen tenyészik a tiszta, ideális családi élet is, amely azért termékeny gyermekekben és erényekben, mert a szüzi lelkek példája lelkesíti.

Azért írhatta egykor Szent Cyprián Itáliába: „Nálunk több szűz ölt fátyolt, mint ahány nálatok születik.”

2. „VISSZATÉRNEK, AKIK ÁRNYÉKÁBAN LAKNAK”¹⁴

Minél nagyobb s magasabb a tárgy, annál sötétebb és kiterjedtebb az árnyéka. Így vagyunk a tisztasággal is. Rámutatunk erre az árnyéokra is, hogy akik abban vannak, visszatérjenek a tisztaság világosságára, és akik a

tisztaság fényében ragyognak, óvakodjanak az ellenkező hibának még az árnyékától is.

a) A tisztátalanság: maga a rútság. Amint a test élete a lélek, úgy a lélek élete Isten. Nézd csak, minő lesz a test, ha elhagyja a lélek, s halvány sejtelkedés lesz, minő a lélek, ha elhagyja Isten. Am Isten, a legtisztább Szellemet talán semmi sem űzi oly távolra, mint a testiség fertője, mert semmivel sincs oly homlokegyenest ellentétben. Már a vízözön idején, látva Isten az erkölcsi pocsolyát, amelyben az ember fetrengött, így szólott: „Ne maradjon az én lelkem örökké az emberben, mivel test ő.”⁵ És meglátván Isten, „hogyan az ember szíve minden gondolata mindenkor gonoszra irányul, megbáná, hogy embert alkotott a földön”.⁶

A nem tiszta gyönyörbe való beleegyezés azonnal kiöli a lélekből a természetfeletti, kegyelmi életet, amely az igazi szépsége a léleknek. A lélek elfordult a végtelen Széptől, s ezáltal — mint Aquinói Szent Tamás megjegyzi — végtelenül rúttá lett.

b) A kegyelmi étellel nyomban kihál a benne gyökeredző természetfeletti *istenszeretet*. Mert Isten és bűnös kéjt egyszerre szeretni nem lehet. Egyben elhalványodik és meggyengül, ha nem is vesz ki azonnal, az isteni *remény*. Az Úr irgalma ezt meghagyja még, hogy annak pislogó fénye a bűnöst hozzá mégiscsak visszavezesse. A reménnyel aztán, főleg ha a bűnözés szokássá válik, rendszerint megínog a hit is, amely a „reménylett dolgok valósága”.⁷

c) De megtámadja a bűn természetes adományainkat is.

Meggyengíti és béklyóba veri az *értelmet*, tönkre teszi az *akaraterőt* és szívet. Ez most

már olyan, mint a remek szerkezetű óragépezet, amelynek legfinomabb rúgója elpattant.

Az ilyennek aztán nincs gyengédsége testvéreihez s társaihoz sem, csupa önzés. Hideg és merev marad szülői, előljárói legkedvesebb figyelmével szemben. Kihal belőle minden idealizmus, minden lelkesedés és törekvés a nagyobbra és nemesebbre. A tisztátalant sem az Egyház, sem a haza nem használhatja.

d) Igen gyakran ráfizet a bűnre az egészség, s így egyengeti az utat a korai sírba. A természet ellen véteni nem lehet a nélkül, hogy a bűnöst utol ne érné annak bosszúja.

e) Ami a vidámságot illeti, ide is illenek a nagy angol drámaíró szavai: „Hol az íróasztal? Ezt fel kell jegyeznem, hogy t. i. valaki nevetni tud és mindig nevetni és mégis gazember.”⁸

Mindezek megfontolása bizonytalanságot arra indít, hogy a szív tisztaságot mint legnagyobb kincset, féltve őrizzem, annál is inkább, mert annak elenségei nem tüzzel-vassal törnek reám, hanem többnyire behízelt modorban s csalfán igyekeznek hozzám férközni.

3. ESZKÖZÖK A TISZTASÁG MEGŐRZÉSÉRE

„A tisztaság erős, férfias, féltékenyen éber, gyengéd, de nehéz erény, amely telve van mégis belső örömmel.” (Gay.) Ezek a tulajdonságai egyben rámutatnak az eszközökre is, amelyekkel megóvható.

A tisztaság erős és férfias erény! Az önfejelemzés és önmehtagadás sziklakemény talajából sarjadó liliom.

Feltételezi az érzékekre, nevezetesen a szem-

re való gondos örködést. Mert: „Ablakainkon át mászik be a halál.”⁴

Megkívánja a puhaság és kényelemszeretet ellen való állandó küzdelmet.

„Mondd meg, mikor kelsz fel és megmondom, vajjon erkölcsös vagy-e?” (Payot.)

Megkívánja a *munkás életet*. „Ha a szellemünk erősen foglalkoztatva van, akkor a szenvedély sugallatai nem tudják a tudat küszöbét átlépni.

Csak az üres szellem engedi azokat betolakodni. Valóság az, amit általában mondanak, hogy „a lustaság minden rossz kezdete”. (Payot.)

Megkívánja az *óvatosságot* minden veszéllyel szemben. Mert hiába: „A lélek ugyan kész, de a test gyenge.”¹⁰

„Ha felfoghatnók Krisztus szent vérének néhány cseppjét, és alabástrom edényben göröngyös utakon kellene azt vinnünk, bezzeg mily óvatosan járnánk? Hasonló vigyázattal, éberséggel kell Krisztus drága vérén megvett tiszta lelkünkre vigyáznunk.” (Szent Bernát.)

Nevezetesen pedig egész vonalon, körömszakadtig kell védelmeznünk azt a védőbástyát, amelyet Isten jósága a tisztaságnak emelt. És ez a szemérmesség, amelyet Tertullian „az erkölcsösség virágának, a test díszjelének, mindkét nem ékességének, a szent épség alapkövének” nevez.¹¹ Megnyilatkozik ez az arckifejezésben, szemhordozásban, beszédben, egész magatartásban, nevezetesen a *ruházkodásban*.

Milyen gyönyörű példával szolgálnak ebben nekünk a Szentek. Mikor Szent Perpetuát, az amfiteátrumban hóhérai hite miatt a megvadult tehén elé vetették, ez a szarvával a vértanút a

levegőbe dobta. Amint ismét a földre hullott, az volt az első gondolata, hogy válla mezítelenségét ruhájával beborítsa. Midőn pedig Szent Borbálát kínzó ruhájától meg akarták fosztani, így imádkozik: „Isten, ki az eget felhőkkel bevonod, fedd be testemet az illetlen tekintetek elől.” S csakugyan — a hagyomány szerint — angyal jött, aki a szűzi testre fátyolt terített.

Mindezzel „mi, akik a nappaléi vagyunk, csak józanoknak bizonyultunk és magunkra öltöttük a hit és szeretet páncélját, sisak gyanánt pedig az üdvösség reményét”.¹²

Ezenkívül szükségünk van még a „Lélek kardjára”.¹³

Ezt a kardot, vagyis a pozitív eszközöket Vianney Szent János az Isten jelenlétére való gondolatban, az imában és a szentségekben jelöli meg.

A spanyol udvarban tartózkodó jezsuitákat mindenki csodálta, hogy ilyen légkörben annyira angyali módra tudnak élni. Azt rebesgették, hogy bizonyos csodafünek vannak birtokában, amely őket óvja. Be is vallották, hogy csakugyan így van: Ámde ez a csodafü nem egyéb, mint az Isten jelenlétében való állandó járás, az *Úr félelme*...

Mennyire kijózanít a kísértés mámorából az a gondolat: hogy „Mindnyájunknak (egykor) meg kell jelennünk Krisztus ítélőszéke előtt.”¹⁴

A szentségek közül pedig a gyónás és áldozás, mintha csak a tisztaság védelmére volnának berendezve.

A gyónásra alkalmazhatók a Szentírás szavai: „Nem boldogul, ki bűneit palástolja, de irgalmat nyer, ki megvallja s elhagyja azokat.”¹⁵

„A szeméremérzetet, amelyet az ördög a bűnbe-
esésnél elrabol, visszaadja, mikor a bukást be-
kellene vallani.”

Végül ha angyali módon akarunk élni, az
„angyali kenyeret” nem nélkülözhetjük.

A fiatal Pitet Károly emlékeztető jelül első
áldozása óta mindig fehér nyakkendőt hordott.
A csatatéren haldokolva, azzal a kijelentéssel
küldte azt vissza az őt megáldoztató lelkiatyja
által édesanyjának, hogy azon folt nem esett.
Ha mégis volna rajta folt, ez csak az édes ha-
záért ontott vére lehet...

Beszélgetés az Úrral. Mintha csak nekem
mondaná Jézus a szép szavakat: „Védd a
havasi gyopárt a hegyeken és ápd a liliumot
a völgyekben.” (Faulhaber.) Vigyen bár földi
zarándokutam hegynek, völgynek, főgondom
lesz, hogy szépen; tisztán, szeplőtelenül éljek.
Kérem erre az Úr Jézus kegyelmét s minden
kegyelem közvetítőjének, Szűz Máriának se-
gedelmét.

„Hiszen minél bensőbben tisztetem, szere-
tem a Boldogságos Szűzet, akinek még a neve
is legtisztább fénysugár, annál hevesebben un-
dorodom a tisztátalanság bűnétől.” (Prohászka.)

Megígérem neki e végből a legnagyobb óva-
tosságot.

„Mert ha ruhám szegélyét felemelem, hogy
a sárba ne érjen, vajjon az eszem elkalandozása-
t miképpen tűrhetem?” (Carmen Silva.)

Megfogadom előtte, hogy erélyesen fellépek
mindazzal szemben, aki vagy ami lelkem tisztaságát veszélybe sodorhatja, nehogy később
úgy kelljen tekintenem rája, „mint ahogy az
örökmécses tekint a templomrablóra”.

¹ Bölc. 7, 11. — ² Xenophon Memor. 4, 5. —
³ Péld. 15, 15. — ⁴ Oz. 14, 8. — ⁵ Gen. 6, 3. —
⁶ Gen. 6, 5. — ⁷ Zsid. 11, 1. — ⁸ Shakespeare:
Hamlet. — ⁹ V. ö. Jer. 10, 21. — ¹⁰ Mt. 26, 41.
— ¹¹ Tertullian: De pudic. 1. — ¹² I Tessz. 5, 8. —
¹³ Ef. 6, 17. — ¹⁴ II Kor. 5, 10. — ¹⁵ Péld. 28, 13.

XIII

A NYOLC BOLDOGSÁG VII

„BOLDOGOK A BÉKESSÉGESEK,
MERT ŐK ISTEN FIAINAK FOGNAK HIVATNI!”

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg, mint fent.

Második előgyakorlat, mint az előző elmélkedésekben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy Istennel, önmagammal és embertársaimmal mindig békében tudjak élni.

1. A BÉKE BOLDOGSÁGA

„Béke, ó édes béke! Mely az égből szállsz le, jöjj, ó jöjj a szívbe!” — hangzik a költő vándoréneke. (Goethe.) És minő méltán sóhajtozik utána. Hiszen milyen boldogító is az a béke. Mint balzsam cseppen a szív sebére. Ciceró méltán és igazán állítja, hogy a nép előtt semmi sem volt oly kívánatos, mint a béke. Ma sincs másképen. Mert békében virul fel minden. A földműves békében tudja hinteni a jövő termés magvait. Békében virul az iskola, a tudomány, a művészet. Viszont: „Inter arma silent musae.” „Fegyvercsörgés közt némák a múzsák.” És ki mondja meg, mit ér a társas-

a családi életnek békéje? Mennyire fellélekeznek a nemzetek, mikor a véres háborúk után a béke híre megérkezik.

Izrael népe az ószövetségben sok és fényes diadalt aratott. Dicsőséggel és zsákmánnyal megrakottan hagyta ott a csatateret. De boldognak mikor érezte magát? Akkor, midőn ott-hon, meghitt családi körben az ő fügefája vagy lugasa alatt békén eltársaloghatott.

Salamon is azt írja Hirámnak, Tirus királynának: „Most azonban az Úr, az én Istenem, nyugalmat adott nekem... éppen azért templomot szándékozom építeni az Úr, az én Istenem nevének.”²

Oly nagy a béke áldása, hogy az angyalok is az Üdvözítő jászola felett adott szerenádban csak békét emlegetnek mint az embernek legnagyobb javát.³

A régiek meséje szerint messze Ázsiában eredő kristálytiszta folyam békén hömpölygött gyönyörű tájakon, mígnem sötét szakadékból mérges, piszkos ér nem szakadt belé. Ez elrontott, beszennyezett mindent és kiölt minden életet.

Ez a mérges, szennyes ér a békebontó bűnnek hű jelképe.

A bűn megtörte a békét Istennel, de feldúlta a lélek békéjét is.

Azóta egyik gondolat hajszolja a másikat, egyik hajlam ellenszegül a másiknak s vívják egymással az élethalálharcot a szív csataterén.

Ez a harc nem marad elszigetelve szívünkben. Kitér onnan és szembe állítja egyik embert a másikkal, egyik nemzetet a másikkal. S ami még szomorúbb, nem ritkán nemcsak a rosszak állnak szemben a jókkal, hanem a jók

egymással és egymás közt is hadakoznak. És pedig vég nélkül.

Amit Achilles Priamusnak mond: „Néhány napig pihenünk, aztán majd megint tovább küzdünk“, voltaképen a világtörténelem dióhéjban.

Mi is olyan időket éltünk át, mikor forradalmak zaklatták a világot. Felforgatták az országok térképét, trónokat döntöttek le, labdázta a koronákkal, mint télen a gyermek a hógolyókkal.

Ömlött a vér, mintha a sátán csapra ütötte volna az emberiség vérhordóját.

Ebbe a háborús világba kiáltja bele az Úr ma is: „Boldogok a békességesek.“

Amde lehet-e még a mai sanyarú viszonyok közt is békéről beszélni? Kis Szent Teréz szépen jegyzi meg: „Aki a békéről beszél, ezzel még nem beszél egyben az *örömről* is, legalább is az *érezhető* örömről. Hogy valaki *békében* szenvedni tudjon, ahhoz elégséges mindazt akarni, amit az Úr akar.“ Már ebből is sejthetjük, hogy van többféle béke.

2. A ROSSZ BÉKE

Szent Bonaventura szerint van háromféle rossz béke: Van *istentelen*, van *hamis* és van *rendetlen* béke.

a) *Istentelen* volt a béke, amelyet Pilátus kötött Heródezzel, amelynek Krisztus pusztulása, halála volt az ára.

„Nincs békénk az istenteleneknek, úgymond az Úr.“ Ily békében ringatják magukat, akik elhitették önmagukkal, hogy vagy nincs Isten, vagy ha van is, kisebb gondja is nagyobb an-

nál, hogy velünk törődjék. Azért alusszák a bűn álmát, álmodják a világnak, az életnek hiú reményeit, amelyeket csak itt-ott zavar meg a fel-felriadó lelkiismeretnek sikolya, kínzó nyugtalansága. A teljes ébredés majd csak odaát lesz a rettenetes örökkévalóságban.

b) *Hamis* volt az a béke, amelynek kedvéért a zsidók eltették Krisztust láb alól: „Jobb nektek, — mondá Kaifás — hogy egy ember haljon meg a népért, mintsem az egész nemzet elveszen.”¹⁵ Ez a béke aztán nemsokára Jeruzsálem füstölgő romjai felett ütötte fel tanyáját.

Ezt a hamis békét keresik azok, akik szenvedélyeik kielégítésében keresik megnyugvásukat. Azt hiszik, békét élveznek majd, ha „szabadok” lesznek, s lerázták magukról az önuralomnak, az Isten törvényeinek, fogadalmainak szent ígáját. Ezek a szerencsétlenek életük romjain szoktak kiábrándulni.

c) Rendetlen béke volt az, amelyet Ádám azzal próbált megszerezni, hogy felesége hízélgésének, rábeszélésének enged és elfogadja az általa felkínált gyümölcsöt.

Ilyen rendetlen békét élvez az előljáró, aki a „béke kedvéért” elnézi alattvalóinak a szabályok megsértését és a fegyelem lazulását. Aztán a szülő, aki a „béke kedvéért” gyermekeinek mindent megenged. Eltűri bűnös viszonyukat, törvénytelen házasságukat... nehogy — mint mondani szokták — megzavarja „a boldogságukat”.

Ezt a békét ítéli el az édes Üdvözítő, amikor azt mondja: „Ne véljétek, hogy békét jöttem hozni a földre, nem jöttem békét hozni, hanem kardot.”¹⁶ Szóval, háborút jöttem indítani a bűn, a sátán, a világ ellen. Az én Szívem szerint azok

ily esetben a békességesek, akik háborút mernek indítani a háború ellen. Igen, az Isten ellen viselt harc ellen.

„Si vis pacem, para bellum”, „Ha a békét akarod, háborút kell indítanod.”

3. AZ IGAZI BÉKE

Az igazi béke egyértelmű a renddel, amint a békétlenség egybeesik a rendzavarással. Ha tehát életünk egyik legnagyobb javát élvezni akarjuk, ám tartsunk rendet.

a) Tartsunk rendet először az Istenhez való viszonyunkban. Szívünk legyen olyan, mint a jó óra. Pontosan mutassa Isten akaratát és együtt járjon azzal.

Nézd a gyermeket! Nézd homlokán az idilli derűt! Milyen szép! Miért? Mert még nincsenek rendetlen vágyai, ábrándjai, szenvedélyei. Szíve még együtt jár Isten szent akaratával. Hányan vannak a zárda falai közt is, akik kitéptek szívből minden földi vágyat, s most békén járnak a zárda folyosóit. Közben tapasztalják szívből a Zsoltáros érzelmeit: „Nagy a békéje azoknak, kik törvényedet szeretik, semmi sem vet tört nekik.”

Érzem-e én is ezt a békét, amely az Apostol szerint: „Meghalad minden értelmet és megőrzi szíveteket és elméteket Krisztus Jézusban”?⁸

Ám tegyek róla. Legyek én is olyan, mint a jó óra!

Különben békére ne számítsak sem itt, sem a síron túl.

Dávid koronával a fején, királyi palotában az egész emberiség nevében mondja: „Bűneim

miatt nincs nyugalma csontjaimnak, mert gonoszságaim elborítják fejemet és súlyos teherként nehezednek reám.¹⁹

Szóval: szívem belsejében nincsen békém, elrabolta azt tőlem a bűn.

Ezt a rendetlenséget tette jóvá Krisztus, amikor értünk meghalt a kereszten. Ezzel megadta a lehetőséget, hogy az igazi békére eljussunk. Amikor testébe hatoltak a szögek, akkor kihúzta szívünkől a békebontó töviseket. A Feltámadottnak ajka nyomban diadalmasan hirdeti: „Béke veletek!”

Ahítózom a béke után? Engedjem, hogy Krisztus a bűntövist az én szívemből is kihúzza.

Az előtte zokogó Magdolnát mázsás súly nyomja oda Mestere lábához. De mi történik? Jézus szóla hozzá: „Meg vannak bocsátva bűneid... menj békével!”²⁰ és íme, az nyomban megízlelte a régtől fogva áhított békét. A tövis kijött szívéből.

Jézus jóságos keze rengeteg sok tövist húz ki ma is naponkint a szentgyónásban. Hány van, akinek szívét ma is nem egy, hanem száz tövis szúrja, tépi. Mázsás súlyokat hord. Bűnei mint óriások, üldözik, rémítgetik, fenyegetik. Minden ellene fordul s romlására esküszik.

De akkor valami titkos erő megérinti lelkét. Fakadoz benne a bánat. A szív vérezni kezd, a szem könnybe lábad. Aztán elhatározza magát, történjék bármi, én szívemet feltárom. Alig-hogy ajkát megnyitotta, íme, az Üdvözítő már felel is neki papja által: „Ego te absolvo!” „Én téged feloldozlak. Menj békén és többé ne vétkezzél!” Kell még magyaráznom, hogy mi az az igazi béke?

„Boldogok a békességesek, mert őket majd Isten fiainak hívják.”¹¹

b) Azonban, ha a békét állandósítani akarjuk, nemcsak a bűn ellen kell háborút indítanunk s azt szívünkől kisöpönnünk, hanem annak forrásait is el kell tömnünk. Szóval állandóan küzdenünk kell *szenvedélyeink ellen*. Igen, ezeket a zsarnokokat le kell taszítanunk szívünk trónjáról. „Honnan a háborúságok és civakodások közöttetek?” — kérdi az Apostol és feleli: „Nem innen-e? a ti kívánságaitokból, melyek tagjaitokban háborognak.”¹²

Figyeld csak meg! Miért nincs békéd? Nemde azért, mert nem vagy megelégedve sorsoddal. Ha pedig mélyebbre hatolva ennek okát kutatod, nemde egyik szenvedélyedbe ütközöl, a hiúságba, kapzsiságba, érzékiségbe, szeretetlenségbe stb? Szent Juliánról feljegyezték, hogy mérges kígyókkal teli zsákba varrták és így dobták a tengerbe. Hú képe ez a szenvedélyektől zaklatott szívnek.

Amde hogyan győzhetnéd le szenvedélyeidet, hogyan tarthatnád azokat kordában? Kövesd az ősi keresztény alapelvet: „Abstine, sustine!” „Tartóztasd meg magad és tűrj!”

Az ébredező rendetlen kívánságnak kiáltsd oda, amit Keresztelő János mondott Heródesnek: „Nem szabad neked!”¹³ Ha pedig túrnivalód akad, halld csak, mit mond neked a béke Fejedelme! „Vegyétek magatokra az én ígámat és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatosszívű, és nyugalmat találtok lelketeknek.”¹⁴

Tehát szelídség és alázatosság! Ézsau testvére, Jákob ellen vonul.¹⁵ Szívében, szemében gyűlölet lángol. Kezében gyilok, körötte vad horda, amelyet hasonló érzület fűt és tüzel.

Jákob értesül erről, és félelem tölti el. Egész éjtszaka az Isten Lelkével küzd, titokkal teljes párviadalban s megkapja az Izra-El (Istennelviaskodó) nevet, mint aki bizonyos értelemben Istenét is legyőzte. Biztosíték volt ez arra, hogy szelídségével és alázatosságával az emberek felett is diadalt arat. Előbb ajándékot küld bátyjának. Aztán nyájait és pásztorait küldi, ezekután szolgálóinak és szolgálóinak karavánját. Erre legkedvesebb családtagjait. Ézsau szíve lágyul. Végre maga Jákob jön és hétszer hajtja meg magát egészen a földig bátyja előtt.

Mire ez hozzá fut, felemeli, nyakába borul és sír. Jákob erre bemutatja családját, amelyet Ézsau még nem ismert. A szépséges Ráchel, Jákob felesége leborul sógora, Ézsau előtt. Aztán a többiek...

Ézsau odavan a meghatottságtól és örömtől.

— Hát ezek a nyájak mik? — kérdi Ézsau.

— Ajándékba hoztam neked, bátyám, — szól Jákob — hogy kegyelmet találjak színed előtt.

— Ó, van nekem is elég, öcsém, tartsd meg magadnak! — szól Ézsau.

— Nem! — válaszolja Jákob — hiszen csak „ajándékokcskák” ezek. „Fogadd el azokat kezemből, mert úgy néztem arcodra, mintha az Isten színét néztem volna. Légy hozzám kegyelmes!”¹⁸ Az alázatosság és szelídség győzött!

És szent lett a béke. „Boldogok a békességesek...”

4. „MERT ŐK ISTEN FIAINAK FOGNAK HIVATNI“

Minő jutalom van a békességéseknek megígérve? „Isten fiainak“ nevezik majd őket. Ezt Jézus ígéri. Tehát úgy is lesz, ahogyan mondja. Valóban ők Istennek egészen különös értelemben vett, becézett fiai lesznek. „Lássátok, minő szeretetet tanúsított irántunk az Atya, hogy Isten fiainak neveztetünk és azok is vagyunk.“¹⁷

„Ha pedig fiai (leszünk), akkor örökösök is, Istennek az örökösei, Krisztusnak pedig társörökösei.“¹⁸

Ó, boldog békességések, akikre ilyen kitüntetés vár!

Beszélgetés az Úrral. Kérve tőle a békesség lelkét, amelyet megígért: „Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek, nem miként a világ adja, adom én nektek.“¹⁹

De meg is ígérem Neki, hogy kész leszek békéltető kegyelmével buzgón közre is működni. Szívárvány leszek, amely az eget a földdel, a szíveket egymással összeköti. Ez is lesz a mai jófeltételem.

¹ Mt. 5, 9. — ² III Kir. 5, 4—5. — ³ Lk. 2, 14. — ⁴ Iz. 48, 22. — ⁵ Jn. 11, 50. — ⁶ Mt. 10, 34. — ⁷ 118. zsolt. 165. — ⁸ Ef. 4, 7. — ⁹ 37. zsolt. 4, 5. — ¹⁰ Lk. 7, 49—50. — ¹¹ V. ö. Mt. 5, 9. — ¹² Jak. 4, 1. — ¹³ Mt. 14, 4. — ¹⁴ Mt. 11, 29. — ¹⁵ Gen. 33. — ¹⁶ Gen. 33, 10. — ¹⁷ I Jn. 3, 1. — ¹⁸ Róm. 8, 17. — ¹⁹ Jn. 14, 27.

XIV

A NYOLC BOLDOGSÁG VIII

„BOLDOGOK, AKIK ÜLDÖZÉST SZENVEDNEK AZ IGAZSÁGÉRT,
MERT ÖVÉK A MENNYEK ORSZÁGA”¹

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg, mint fent.

Második előgyakorlat. Már jóideje ülünk az Üdvözítő isteni lábánál a Boldogságok hegyén és elmélázva hallgatjuk mézédés igéit a boldogságról.

A Boldogságok hegye a felkelő nap sugaraiban fürdik. Köröskörül pompás tavaszi virágszönyegen a nép színes egyvelege. Ennek legbelsőbb körét az imént kinevezett apostolok teszik. A hegy lábánál az ezüstösen csillogó tenger.

Messze délen azonban másik, ugyancsak hegynek nevezett domb bontakozik ki a ködhomályból. Körötte a természet gyásza feketélik s magány borul rája. Ez a Golgota, vagy Kálvária dombja.

A Boldogság hegyéről az út ide vezet, sőt ide kell vezetnie, s innen fel az égbe...

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy ezt a boldogságot is, amely voltaképen a többinek eredője és össz foglalata, izleltesse meg velem.

1. AZ ÜLDÖZÖTT IGAZSÁG

Minden kétség és ellentmondás nélkül le-
szegezhetjük, hiszen Szent Pál kijelentése való-

ságos hitágazattá avatta, hogy „akik jámborul akarnak élni Krisztus Jézusban, üldözést fognak szenvedni”.²

Már önmagunkban is meg kell állapítanunk, hogy az érzéki természet üldözi az igazságot és erényt. Így van, és sajnos, így kell annak lennie.

Üldözés folyik kívülünk is az egész társadalomban, az egész világon. Már a pogány költő a megállapítója, hogy az erénynek e világon mindíg van szenvedni valója.

Olympiasról, a szent özvegyről († 408) beszéli Aranyszájú Szent János, hogy állandóan gyalázkodásnak, sértegetésnek és rágalmaknak volt céltáblája, pedig a légynek sem ártott s összes bűne határtalan jótékonyága volt.

Okai az üldöztetésnek „e világ fejedelme”³ és „ennek a sötétségnek világkormányzó”⁴ ahogy az Apostol a gonosz szellemeket nevezi. Ezek elvből gyűlölik Istent, s ami Óhozzá csak hasonlónak tesz, az erényt és igazságot. Ezek fűtik az ellenségeskedést és bujtogatják az embereket, nem ritkán még a jókat is egymás ellen. „És eljön az óra — mondja Urunk, hogy mindaz, aki megöl titeket, szolgálatot vél tenni az Istennek.”⁵ „Elárulnak szüleitek és testvéreitek, rokonaitok és barátaitok . . .”⁶ Vannak, akikben ez a tény a Gondviselésbe vetett hitet rendíti meg, s folyton csak azt kérdik és azon tündönek, hogy ilyesmit a jó, igazságos Isten hogyan engedhet meg? Már Szent Ágoston meg akarja előzni ezt az ellenvetést, amikor azt mondja: „Nincs tenger, amely mélysegeesebb volna, mint az isteni Gondviselésnek ama titka, hogy e földön a gonosz szerencsés és a jónak kell a szenvedés kelyhét kiinnia.”

2. A NAGY: MIÉRT!

A nagy: Miért-re már más elmélkedésben igyekeztünk megfelelni.* Itt csak néhány gondolattal egészítjük ki az ott elmondottakat.

a) Ha Krisztust nem üldözik ellenségei a Golgotára, az ember talán sohasem kapta volna meg a feleletet, hogy miként is kell átvennie a nyolc boldogságot a gyakorlatba. Ő ehhez a keresztfán illusztrációval szolgál és sohasem felejthető oktatást ad.

Itt a kereszten mutatta be, hogy boldogok a lelki szegények; aztán soha, senki sem gyakorolta inkább, mint a Keresztfeszített a szelidséget. Megmutatta itt, mit tesz sírni, az igazságot éhezni s szomjazni. és irgalmasságot gyakorolni. Megmutatta, hogyan kell megfeszíteni a testet és így megőrizni a tiszta szívet. Végül, ha valaha, ám itt szenvedte a legnagyobb üldözést az igazságért.

A Golgota tehát a Boldogság hegyén elmondottaknak a fenséges illusztrációja.

b) Itt tanuljuk meg, hogyan kell a boldogságot megérdemelni.

A régi ószövetségi törvény kimondotta: „Szemet szemért, fogat fogért, kezét kézért, lábat lábért.”

Ezt a kegyetlen jogszabályt mekkora szeretettel alkalmazza Urunk önmagára. Az ember kinyújtotta kezét a tilos gyümölcs után, az Istenember kinyújtja kezét a kereszt ágán. Az ember elkalandozott a bűn útjára, az Istenember odaszegeltette lábát a kereszt gerendá-

* Lásd: „Szeretett minket.” XL. elmélkedés 272. lap.

jára. Az ember szemét rosszra használta, az Istenember kénytelen alátekinteni a keresztről ellenségeinek kárörömtől vigyorgó arcára.

Az ember bűnös mértéktelenségre használja ínyét, ezért szenved az Istenember az epe keserűségét. Az ember feje telve bűnös gondolatokkal, azért körítik az Istenember fejét töviskoronával. Az ember szíve be van szennyezve, ezért van az Istenember szíve általszegezve.

Jézus megszenvedett az elveszett paradicsomért és visszahódította azt nekünk. Így mutatta meg, hogy mit kell nekünk is cselekednünk, s hogyan kell botlásainkért eleget téve, a paradicsomot megérdemelnünk.

A fa ellen fát állított. Onnan hirdeti: „Akik Krisztuséi, megfeszítették testüket a vétkekkel és kívánságokkal együtt.”¹⁸

A Tóra szerint „Isten átkozottja az, aki a fán függ”.⁹ De mióta Urunk függött rajta, azóta lelkesedve mondjuk: „Ó szent kereszt áldott fája.” „Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért!”

c) Az üldöztetés az, ami kikovácsolja bennünk az igazságot. A szenvedés bátorságot tételez fel és fejleszt. Már a pogány bölcs hirdeti, hogy senki sem bölcs, aki nem bátor. És csakugyan a kereszténység, a legnagyobb életbölcsesség, bennünket bátrakká tesz. Értjük, ha a pogány Cicero még saját gyengeségét mentegetve mondja: „Az embernek alkalmazkodnia kell az időkhöz és körülményekhez.” A kereszténytől azonban méltán több bátorságot várunk, erőt, amely elvei érdekében szembe tud szállni a korszellemmel.

Ez a bátorság pedig nem annyira abban ér-

vényesül, hogy az ember tudjon valamit tenni, hanem talán méginkább, hogy tudjon valamit tőrne.

d) Mindenesetre, ha a szenvedést, az üldöz-tetést saját bűneink okozták, nem kereshetünk benne boldogságot. Azért mondja az Apostol: „Senki pedig közületek ne szenvedjen mint gyilkos, vagy tolvaj, vagy átkozódó, vagy máséra áhítózó.”¹⁰ Hasonlóképen, ha a könnyel-mű élet roncsolta szét szervezetet, ne várj szenvedésedtől valami sok vigasztalást és örö-met.

Amde, ha igazságtalanul, nemes szeretetből szenvedsz, akkor szenvedésed magasabbrendű örömknek leszen forrása.

Ha az anya ott virraszt beteg gyermeke ágyánál, hívhatod őt táncolni, mulatni. Nem megy. Sőt méltatlankodva utasítja vissza ajánlatodat. Neki nagyobb java a szenvedés ott, a betegágy mellett, mint a világ minden öröme. Így a katonára is a sebesülés és életveszély, amelyet a béke és győzelem reményében el-szenved, nagyobb és értékesebb lehet minden egyéb földi jónál.

A messze földről hazatérő vándor felejt minden fáradsalmát, amikor megpillantja szülő-földjének kicsi tornyát. A tudós is sokszor mit áldoz! Nyugalmat, egészséget, életet ad a tu-dásban rejlő boldogságért.

„Ubi amatur, non laboratur, et si laboratur, labor ipse amatur.” — „Ahol szeretnek, nem szenvednek, vagy ha szenvednek, szenvedni szeretnek” — mondja oly szellemesen és iga-zán Szent Ágoston.

Jákobnak hétévi munka és szenvedés rö-

vidnek tűnt fel a Ráchel iránti szeretete miatt, akinek kezét így kellett kiérdemelnie.

Ha ennyit tehet a természetes szeretet, mennyire nem viheti, Uram, a te keresztedről forrasozó természetfeletti szereteted!

Milyen félnékek, mondjuk, gyávák voltak Krisztus szenvedése idején az apostolok! De mihelyt a Szentlélekisten kegyelme őket természetfeletti szeretettel eltöltötte, egyszerre örülnek, hogy Jézusért üldöztetést, gyalázatot szenvedhetnek. Magukon tapasztalják, hogy „boldogok az üldözöttek”.

Szent Lőrinc szeretettől hevülve szinte kedélyes a tüzes rostélyon is, amelyen vértanúságát bevégezte. Szent Tibornak pedig ugyancsak a paraszak rózsáknak tűnnek fel, amikor azokon hitéért mezítelen lábbal járnia kell.

Fisher János (1469—1535) angol püspököt katolikus meggyőződéséért vérpadra viszik. Eldobja öregsége és testi gyengesége támaszát, a botot, és kiegyenesedve, új életre kelve, mint ifjú lépdel a halál elé.

Szent Ágnes is úgy igyekszik a vesztőhelyre, mintha mulatságra, vígalomra, menyegzőre menne.

A kereszt szeretete adja Szent Teréz ajkára a híres jeligét: „Aut pati, aut mori!” — „Vagy szenvedni, vagy meghalni!” Pazzi Magdolna szájába pedig a még csodálatosabbat: „Pati et non mori! — Szenvetni és nem meghalni!” Keresztes Szent János sem imádkozott másért, mint a szenvedésért: „Uram, add, hogy érted szenvedhessek és miattad megvessenek engem az emberek!”

Szóval vannak értékek, amelyek nagyobbak

minden földi jónál s amelyekhez éppen az üldöztetés útján jutunk. Azért boldogok a hitért, meggyőződésért, erényért üldöztek!

3. HOGYANI

Amde te minderre azt feleled, hogy a Szentek dolga ez. Nekem ahhoz sem erőm, sem kedvem nincs, hogy az igazságért üldözést szenvedjek.

Akkor tehát jöjj fel vele a Golgotára. Krisztus oldalán még két megfeszítettet találsz. „Unus damnandus, alius salvandus”, „egyik a pokolra ítélandó, a másik pedig üdvözülendő”. (Szent Ágoston.)

Mind a kettő a kereszten van.

Itt nem mondhatod, hogy én arra, amit s ahogyan a jobb lator szenved, képtelen vagyok. Az sem kereste a keresztjét. Ő nem! sőt irtózott attól. A kereszt nem függ tőle, hanem ő függ rajta. Ő más utakon kereste a boldogságát, és íme a keresztre jutott.

Te sem kerested a keresztedet, elhiszem neked. De el nem kerülhetted. Most rajta vagy. Büntetésből vagy Istennek csupa irgalmából? Nem tudom. Mindegy. Rajta vagy. Nem tőled függ, te függsz rajta.

De legalább most már láss hozzá, hogy a kereszt téged is üdvözítsen, boldogítson.

Lehetséges ez? Miért is ne? Csattanóbb példát keresve sem találnál, mint a jobb lator esete. Ő megmutatta, miként lehet a nem önként keresett s nem önként vállalt keresztből lelki megnyugvást, örömet és boldogságot meríteni.

A módját tőle eltanulhatod.

a) Először is a szenvedésben megőrzi, sőt megszerzi *erős hitét*. Ő keresztrefeszülten a rá vigyorgó halállal farkasszemet nézve is hisz. Hisz az ugyancsak Megfeszítettben.

Mondhat erről a Megfeszítetttről akármit a zsinagóga, üvöltheti a tömeg, hogy méltó a halálra, lehet fején töviskorona és sóhajthat maga is elhagyottan Atyjához haldokolva, ő hisz és bizalommal kéri: „Uram! emlékezzél meg rólam, mikor eljössz királyságodba!”¹¹ Valóban, róla is elmondhatta Urunk — „csodálkozva” —: „Bizony mondom nektek, nem találtam ekkora hitet Izraelben.”¹²

b) A jobb lator *megebánta vétkét*. Hiszen csupán a megtérő, vezeklő lélek tudja azt bevallani és elismerni: „Mi igazság szerint (vagyunk büntetésben), mert tetteink méltó bérét vesszük.”¹³

Boldogságunkhoz szükséges, hogy szívünk megtisztuljon. Mit használna a börtönajtót felnyitni, a bilincseket leoldani, mielőtt a bűnös megbűnhődött és lelkileg meggyógyult? A jogtalan, meg nem érdemelt szabadság többet ártana neki, mint használna. Mit használna a beteget felöltöztetni és útnak engedni: „Eredj! nincs semmi bajod” — mielőtt az valóban meggyógyult volna?

A gyógyulást pedig a lélekre csak a kereszt hozza, reám az én kereszttem. „In cruce salus!” „A keresztben az üdvösség!”

Mert csak a keresztben van a gyógyulás, a bocsánat, az engesztelődés. A kereszt orvosolja a rendetlen szenvedélyeket.

c) Meg kell aztán tanulnunk a jobb lator-

tól az apostoli szeretetet. Nemde átkiált társának: „Te sem félsz az Istentől?”¹⁴ „Mi ugyan méltán szenvedünk.” Nyugodjál tehát szépen te is bele! Alighogy megtisztult, máris szeret. Még nem is tanult, máris tanít. „Nondum discipulus et iam magister.” Mily vigasztos és boldogító mások lelkéért valamit tehetni!

„Testvéreimet keresem” — mondotta József, mikor maga is a mezőn eltévedve bolyongott.¹⁵ Mikor magunk is az emberek és sorscsapások üldözöttei vagyunk, akkor tudunk mások sebére írt cseppenteni. Hogy már most is mennyivel boldogabb volt az a jobb lator, meggyőződhetesz, ha csak pillantást vetsz szerencsétlen társára. Ime, hogy dühöng az, hogy káromkodik, hogyan igyekszik odaszegzett kezét kitépni s a keresztről elszakítani... Hozzá még mi vár a jobb és bal latorra néhány óra múlva? A bal lator lelke leszállott az örök pokolra, míg a jobbnál bevált az Úr ígérete: „Ma velem leszel a paradicsomban.”¹⁶

d) Végre a jobb lator felismerte a kereszten Krisztus királyi hatalmának szimbolumát, mert a Megfeszítettnek elismeri túlvilági „országát”. Lemondva minden földi reményről és örömről, ő már csak ott akar lenni, ahol Krisztus.

„Ó Jézus, nélküled minden édes keserű, és veled minden keserű édes.” (Szent Ágoston.) Nem is kéri már, hogy vegyék le a keresztről, nem kérdi, meddig tart ez még? Annyira elmerül lelkével Jézusban, hogy feledi, hol is van. Neki Krisztussal lenni teljesen elég.

Ha ilyen boldoggá tehet a bűn töredelmes megbűnhődése, mennyivel boldogabb az igazság üldözöttje!

Beszélgetés az Úrral. Látom életemet mint vihartépte, jégverte fát. Jön Jézus és felemel és másik fához, mint karóhoz erősít. Ez a karó a szent kereszt.

Századok folyamán sokan jöttek és megpróbálkoztak, hogy az ember földre konyult fácskáját felemeljék és alátámasszák. Ámde filozófiájukkal nem sokra mentek. Jöttél te, édes jó Uram, hogy engem a kereszt fájához és általa tenmagadhoz erősíts. Boldog vagyok, amíg veled vagyok. Kérlek, Uram, ne hagyj magadtól elszakíttatni engem. S akkor jöhetnek az üldözések viharai, csak boldogítanak engem. „Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa.”¹⁷

Fel is teszem magamban, hogy ma különösen is a külső és belső szorongásban az Úr Jézus sebeiben keresek menedéket.

¹ Mt. 5, 10. — ² II Tim. 3, 12. — ³ Jn. 14, 30. — ⁴ Ef. 6, 12. — ⁵ Jn. 16, 2. — ⁶ Lk. 21, 16. — ⁷ Ex. 21, 24. — ⁸ Gal. 5, 24. — ⁹ Deut. 21, 23. — ¹⁰ I Pét. 4, 15. — ¹¹ Lk. 23, 42. — ¹² Mt. 8, 10. — ¹³ Lk. 23, 40—41. — ¹⁴ Mt. 23, 40. — ¹⁵ Gen. 37, 15—16. — ¹⁶ Mt. 23, 43. — ¹⁷ Mt. 5, 10.

XV
AZ ÚR IMÁDSÁGA

BEVEZETÉS

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Így imádkozzatok: Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, miképpen mennyben, azonképpen a földön is. Életünkre szükséges kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek, és ne vigy minket a kísértetbe, de szabadíts meg a gonosztól. Amen.”¹

Második előgyakorlat. Mint az előző elmélkedésben. De egyben elgondolhatjuk az Olajfák hegyét is, amelynek tetején, közel ahhoz a helyhez, ahol a mennyekbe szállott, egy más alkalommal a talán már felszaporodott tanítványokat Urunk újra erre a fenséges imára oktatja.² Már a negyedik században ezt az emlékezetes helyet Ilona császárné szép templommal jelölte meg. Ma női kolostor áll ott, amelyet oszlopcsarnok övez. Harminckét oszlopon a Miatyánk harminckét nyelven olvasható. Lélekben oda zarándokolok, hogy ott még jobban megtanuljam becsülni az „Úr imádságát”, amely oly mélységes benyomást tett az emberiség lelkére.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a Miatyánkban lefektetett hitigazságokat mindinkább

megértsem s megszívleljem; de egyben a Miatyánkot mint a leghathatósabb imát is nagyra becsüljem, mindig kellő tisztelettel és összeszedettséggel végezzem.

1. A MIATYÁNKOT AJÁNLJA ISTENI EREDETE

Híres hegyibeszédében Urunk óvott, ne-hogy a képmutatókat utánozzuk, akik azért imádkoznak a nyilvánosság előtt, hogy az emberek lássák és dicsérjék őket, de a pogányokat se kövessük, akik az imában szaporítják a szót abban a balhitben, mintha a bőbeszédűség miatt hallgatná meg őket Isten. Ezután megtanított bennünket a felülmúlhatatlanul tökéletes és szép imaformára, az ő imádságára, a Miatyánkra.

Nem azt mondta az Úr, hogy „ezt” imádkozzátok, hanem „így” imádkozzátok. Mert nem akarta még a legtökéletesebb imaformával sem állandóan lekötni lelkünk szárnyát. De viszont az is igaz, amit Szent Ágoston állít: „Vedd át az összes imamódokat, — véleményem szerint — egyre sem találsz, amely nincs a Miatyánkban, azzal valamiképen egybe nem esik.”³

Hogy pedig a Miatyánk a leghatásosabb ima, már csak abból is következik, mert benne éppen az adja ajkunkra a szót, akihez folyamodunk. Világos tehát, hogy meg akarja adni, amit tőle kérünk.

Egyházunk azonkívül a Miatyánkban isteni parancsot is lát. Hiszen minden szentmisében így imádkozik: „Üdvös *parancsodtól* megintve és isteni tanításodból okulva, bátorkodunk mondani: Miatyánk! stb.” Mennyi biztosíték ez megint a meghallgattatásra, amikor úgy imádko-

zunk, amint minden jó Adományozója azt rendelte, s ahogy az nekünk parancsolta.

2. A MIATYÁNKOT AJÁNlja FENSÉGES TARTALMA

Minden folyamodó azon van, hogy illő, méltányos és igazságos dolgot kérjen, mert különben inkább neheztelésre, mint meghallgattatásra lehet elkészülve. És íme, a Miatyánkban valóban a legjobb dolgokat kérjük:

I. Isten szempontjából. Istennek ugyan belső dicsőségét és boldogságát nem növelhetjük. De egyet, igen! kívánhatunk még neki, egyet kérhetünk tőle a saját számára. Ez az, hogy a cél, amiért a világot teremtette, csakugyan megvalósuljon. Elérje, megnyerje Isten az ő külső dicsőségét: „Szenteltessék meg a te neved.” Ezt mi Istennek teljes önzetlenséggel kívánjuk, habár tudjuk, hogy ez — az ő jóságos világterve szerint — összeesik a mi legnagyobb javunkkal.

II. De a magunk szempontjából sem kívánhatunk és kérhetünk jobbat, mint amit a Miatyánk szívünkbe és ajkunkra ad.

A)

a) Kérjük elsősorban a mennyei javakat, amelyekért teremtve vagyunk, s amelyek feltétlenül szükségesek számunkra. Reánk nincsen fontosabb, mint „jőjjön el a te országod”, vagyis hogy egyszer az égbe jussunk, Őt látni, bírni, élvezni mindörökre.

b) De hogy ezt elérjük, eszközökre is van szükségünk. Ezért kérjük, hogy mindenkor az ő szent akarata menjen velünk teljesedésbe. „Legyen meg a te akaratod.” Kegyelmet kérünk

ebben, hogy az ő szent szándéka, törvénye, parancsa szerint tudjunk élni.

c) Ehhez viszont a földi dolgokat egészen nem nélkülözhetjük. Ezeknek összefoglalata és szimbóluma „Az életünkre szükséges kenyér”.

B)

A továbbiakban ama rossz dolgok elhárításáért esedezünk, amelyek az imént felsorolt javakkal ellentétben vannak.

Olyan rossz, amely Isten dicsőségét csorbíthatná, voltaképpen nincs. Hiszen Istent megdicsőítik ugyan az igazak, midőn őt dicsérik és magasztalják, s így üdvözülnek, de a kárhozottak is, akik örök, rettentő szenvedéseikkel csak az ő végtelen igazságosságának szolgálnak igazat. Miért is Jób méltán kérdi: „Ha vétkezel, mit ártasz Neki?” „Az Úr mindent önmagáért alkotott, így a bűnöst is a balsors napjára.”³ Erre nézve tehát kérésünk a Miatyánkban nincs.

De annál inkább van rossz, amelytől a magunk szempontjából méltán kérünk szabadulást.

a) Van rossz, amely mennyei javainkat fenyegeti, ez a bűn. Azért kérjük: „Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket!”

b) Van rossz, amely Isten akaratától eltéríthet, s így lelki kincseinktől, nevezetesen a kegyelemtől foszthat meg bennünket, azért kérjük: „Ne vigy minket a kísértetbe!”

c) Vannak bajok, amelyek jogos földi s örök érdekeinkkel állnak ellentétben. Ezek ellen kérünk segílyt Urunktól, amikor hozzá bizalommal folyamodunk: „Szabadíts meg a gonosztól!”

Ezekben tehát Üdvözítőnk mennyei bölcse-

séggel leszögezte a lényeges, Istentől megállapított világiendet is.

A fő, az első, amiért minden létezik: Isten, az ő dicsősége, mert „Az Úr mindent önmagáért alkotott”.⁵ Ő a központ, a nap, amelyből minden sugár kiindul, és amelybe vissza kell futnia. Aztán jövök én, az én saját lelkem örök üdve. Fontosabb ez reám minden egyébnél széles e világon. Csak ezután következik mindaz, amit Szent Ignác „reliqua omnia”-nak, „a többi mind”-nek nevez. Szóval minden egyéb, ami Istenen és kívülem csak van. Mindennek arra kell valamiképpen szolgálnia, hogy én Istent dicsérjem, tiszteljem s parancsait teljesítsem, és ezáltal lelkemet üdvözítsem. Ez a lényeges rend s nem az, ahogyan azt a világ elgondolja s gyakorolja. A világ szemében teljesen megfordítva, az első s legfontosabb a „többi mind”, az egészség, a földi jólét, hírnév stb., ami az embert ideig-óráig boldogítja. Aztán jön csak a halhatatlan lélek, az ő örök érdekeivel, és az utolsó Isten, aki csak arra jó, hogy a „többi mind”-hez segítsen, vigasztaljon és bajtól, betegségtől, csapásoktól megóvjon.

Ime, a Miatyánknak csodálatosan szép, istenileg bölcs szerkezete. Valóban elmondhatjuk arról, aki a Miatyánkot öntudatosan imádkozza: „Igaz ajkak kedvesek a királynál, szereti azokat, kik helyesen beszélnek.” A Miatyánk által Isten „elrendezte bennem a szeretetet”.⁶

3. A MIATYÁNKOT AJÁNLJÁK KITŰNŐ TULAJDONSÁGAI

Az emberi adakozót is nagyon hajlítja a jótekonyságra, ha a kérelmező őt megfelelő érzülettel közelíti meg. Így van a jó Isten is.

Azért az Úr Jézus is az ő imádságát isteni művészettel úgy szerkesztette meg, hogy abból az Atyának tetsző érzelmek szinte önként fakadjanak, bugyogjanak. Nevezetesen:

a) *A bizalom.* A Miatyánk kérései oly meg-hittek, bizalmasak! „Szenteltessék“, „jöjjön“, „legyen“, „add“, „bocsásd meg“, „ne vigy“, „szabadíts“.

Csaknem inkább parancsok ezek, mint esdek-lések és mégis olyan bizalmasan egyszerűek, ahogy a gyermek szokott kérni. Mint az egyház a mise-liturgiában kifejezi, csak azért merünk Istennel így beszélni, mert erre Jézus tanítása és parancsa bátorít fel.

Aztán az a bámulatos rövidség! „Ne szaporítsátok a szót, mint a pogányok“,⁹ figyelmeztet minket Krisztus. Nos, meg is mutatja, hogyan kell ezt értenünk. Ily bizalmasan, minden bővebb magyarázat és megokolás nélkül, az ember atyához beszél éspedig ahhoz az Atyához, aki amúgyis nagyon jól tudja, hogy mire van szükségünk és mit kíván a szívünk. „Tudja a ti Atyátok, mire van szükségetek, mielőtt kérnétek őt.“¹⁰

b) A Miatyánk aztán bámulatos *szeretetet* is lehel:

1. Isten iránt, akit egyszerűen „Atyának“ címez, akinek érdekeit, dicsőségét helyezi mindenek fölé és elé. „Szenteltessék meg a te neved!“, akinek akaratával akar összeforrasztani, s akitől oly gyermekdeden kér bocsánatot.

2. De a felebaráti szeretet is gyönyörűen érvényesül a Miatyánkban. Hiszen Istent valamennyiünk közös atyjának nevezteti és a kéréseket hozzá mindnyájunk nevében intézteti. Mennyire növeli ez bennünk a tudatot, hogy

mi, mint közös Atyának gyermekei, testvérek vagyunk!

3. De a meghallgattatás harmadik, oly lényeges feltétele, az alázatosság, is pompásan jut kifejezésre a Miatyánkban. Hiszen az egész Miatyánkban, mint olyanok állunk Istenünk elé, akik mindenben és teljesen Istenre szorulunk, s mindent csakis tőle remélhetünk, várhatunk. Szóval az egész Miatyánkot az a nyugodt, de megsemmisülő érzület lengi át: Isten minden, én semmi vagyok.

4. A MIATYÁNKOT AJÁNLJÁK AZ EGYHÁZ ÉS SZENTEINEK ÉRZÜLETE

a) Az Egyház felfogását a Miatyánkról jellemzi, hogy már az apostoli időktől fogva felvette azt liturgiájába (Apostoli konstitúciók). De a hívek magánhasználatában is közkeletű volt.¹¹

Viszont azonban az ősi Egyház a Miatyánkot ama titkai közé sorolta, amelyeknek (a „disciplina arcani” értelmében) a nemkeresztények előtt rejtve kellett maradniok. Egyrészt azért, mert csak a keresztényt vélte feljogosítottnak, hogy Istent egyszerűen „Atyjának” nevezze, de meg talán azért is, mert a „minden napi kenyeret” elsősorban az Eucharisziára, a legmélyebb és legrejtettebb titokra vonatkoztatta. Csak az újonnan megkereszteltek mondhatták el tehát először a Miatyánkot, aminek emléke a kereszteléskor a kisdéd nevében a keresztszülő által elmondott Miatyánk.

b) A Szentek életéből is néhány adat. Mikor B. Jordánt, a domonkosrendűek generálisát kérdezték, mivel hálálja meg a jötevőknek a

szegények számára gyűjtött dús alamizsnát, ezt felelte: „Egyetlen, igazi, bensőséges áhitattal elmondott Miatyánk gazdag viszonzása a kapott jótéteményeknek. Ez a rövid ima üdvöt és áldást von le mindazokra, akik keresztény felebaráti szeretetből a nélkülözőket alamizsnával segítéyzik.” (Mehler.)

Magyarhoni Szent Erzsébetünkről van feljegyezve, hogy olykor kis zarándokutat tett valami búcsújáróhelyre, amely néhány óráig tartott és közben egyszer mondotta el a Miatyánkot, de oly bensőséggel és áhitattal, hogy az az egy Miatyánk órákra kinyúlott. (Szent Ignác ú. n. Második imamódja.) Midőn Szalézi Szent Ferenc egykori tanítójáért, az imént elhunyt Déage kanonokért, mondotta a gyászmisét, azt sok sóhajjal szötte át. Mindenki észrevehette, hogy mily mélyen gyászolja az elhunytat. De mikor az átváltoztatás után a Pater Nosterhez ért, sírásba tört ki, s jóideig alig tudta a szent cselekményt folytatni. Mikor gyóntatója őt a szentmise után szobájába kíséré, néhány vigasztos szót intézett hozzá. Mire a Szent így válaszolt: „Ó! az ő (Déage) lelke jó helyen van, nem is kívánczik ide vissza. Hiszen Isten karjaiban, az ő irgalmasságának ölen, mint Szent János, Urunk keblén pihen. De tudja, miért kellett a Pater Nosternél annyira sírnom? Eszembe jutott, hogy ez a kedves ember volt az, aki engem a Miatyánkra megtanított.”

Beszélgetés az Úrral. Legyen az a Miatyánk, amelyet talán úgy, mint még soha, egészen Egyházunk és a Szentek érzületével akarok elmondani.

¹ Mt. 6, 9—13. — ² Lk. 11, 1—4. — ³ Épist. 121.
— ⁴ Jób 35, 6. — ⁵ Péld. 16, 4. — ⁶ U. o. — ⁷ Péld.
16, 13. — ⁸ É. é. 2, 4. a Vulgata szerint. — ⁹ Mt.
6, 7. — ¹⁰ Mt. 6, 8. — ¹¹ Tertullian: De oratione
cap. 19.

XVI
AZ ÚR IMÁDSÁGA I
„MI ATIYÁNK, KI VAGY A MENNYEKBEN”

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésekben.

1. MIATYÁNK

Elmélkedjünk most már a Miatyánkról, amely „koronája minden imának, témája, alaphangja, vezérfonala minden keresztény imádkozásnak, hétszínű szívárvány, amely hidat ver a föld és ég között. Héthúros hárfá, amelynek csodálatos melódiája belecseng az ember köznap és ünnepi életfolyásába.” (Keppler.)

Mily mélységes értelmű és megható, mikor mi Istent mindjárt az ima elején „Atyánknak” címezzük, szólítjuk.

A zsidó Istene nevét, amelyet ő Mózes által kinyilatkoztatott: „Jáhve”, „Aki van!” nem merte soha ajkára venni. Azt az Istent, aki neki a felhőoszlopban és Sinai ormán oly rettenetesen mutatkozott be, csak „Adonai”-nak, vagyis Úrnak nevezte. Az édes Üdvözítő adta szánkba a mindennél édesebb szót: „Atyánk!” Nekünk tehát azóta *szabad* Istent Atyánknak szólítanunk.

1. *Szabad* Atyának nevezni Öt, mert:

a) Jézus minket így tanított és ezt így parancsolta meg. „Praeceptis salutaribus moniti et divina institutione formati audemus dicere.” „Üdvös parancsra és isteni oktatásra támaszkodva vagyunk bátrak mondani”: Mi Atyánk! Ez felment bennünket a vakmerőség vádjá alól. Bár elismerem semmiségemet, de azért ki merem mondani: „Nos, Uram, te a mi Atyánk vagy! mi vagyunk az agyag, te vagy a formálónk.”²

b) Azért is merem mondani „Atyám”, mert arcod képére alkottál engem s mint ilyen, oltalmadba veszesz, vezetsz, táplálsz és szeretsz: „Vajjon nem egy Atyánk van valamennyiünknek? Vajjon nem egy Isten teremtett-e minket?”³

c) De egész különös jogcímet ad arra, hogy „Atyámnak” hívjalak, a kegyelmi élet, amellyel — hallatlan méltóság! — rokoni kötelékbe léptél velem, meg téve saját természeted részesévé.⁴

„Bizalommal hidd leányom, — szolt Urunk Szent Mechtildhez — hogy veled mindig úgy bánok, mint a legszeretőbb Atya legkedvesebb gyermekével. Mert valóban nincs atya, aki minden javát, birtokát olyan becsületesen osztaná meg gyermekével, mint ahogy én veled javaimat és magamat megosztottam és megosztom. Aki hisz az én jóságomban és abban remél, s gyermekdeden nekem magát átadja, üdvözülni.” „Örülök, hogy engem Atyának neveznek, hívnak, s atyai jóságomban bíznak. Az ilyeneket én az életben atyaként oltalmazom és a halál után túl bőven megjutalmazom.”⁵

2. De nemcsak szabad, hanem *kell* is Istent Atyának szólítanunk. Ebből az elnevezésből, „Atya”, ugyanis szinte önként adódnak szá-

munkra a mélységes, üdvös tanok és a mindenél hathatósabb motívumok.

Emlékeztet ez a szó, Atya, ugyanis:

a) *méltóságunkra*. „A nemes nemeshez méltóan gondolkodik.”¹⁶ A sátán éppen azért következtelenül és ostobán számított, amikor Urunk kísértését azzal kezdte: „Ha Isten fia vagy...” és azzal végezte: „Mindezeket neked adom, ha leborulva imádasz engem.” De ilyet *attól* kívánni, aki Istennek Fia, és akinek Isten az Atyja! Vajjon felcserélhető-e ez a méltóság a világ összes kincsével? Erre valóban nem lehet más feleletet adni: „Távozzál sátán!”¹⁸

b) Figyelmeztet ez az elnevezés, „Atya”, Istennek megszámlálhatatlan *jótéteményére* is, ami viszont szeretetre, tiszteletre, engedelmes-ségre hív fel Iránta. No meg arra is, hogy Istentől megadó, sőt örvendező, hálás lélekkel fogadjuk, amikor bennünket fenyít és fegyelmez: „A fegyelemért maradjatok állhatatosak — int az Apostol. — Mint fiakkal, úgy bánik veletek az Isten, mert melyik fiú az, akit atyja meg nem fenyít?”¹⁹ Ha tehát betegséget, nélkülözést vagy egyéb szenvedést küld reánk, akkor is el kell ismernünk, s pedig hálával, hogy ő mégis a mi jóságos Atyánk.

c) Az Atya cím aztán *bizalomra* hangol. „Amikor valami hatalmas ember színe elé járulunk, hogy kérést terjesszünk elé, — mondja szépen Aranyszájú Szent János — a szolgálószemélyzetnél, nemde tudakozódni szoktunk, vajjon nem jöttünk-e alkalmatlan időben? És ha arról értesülünk, hogy az úr éppen asztalnál ül vagy alszik vagy mással foglalkozik, távozzunk, hogy máskor, alkalmasabb időben kopogtas-

sunk. Az Isten portájánál azonban nem áll katoná, aki visszautasítson, nincs szolgál, aki tudtunkra adja, hogy ma nincs fogadás s legjobb esetben előjegyez holnapra. Istennél nem kell gondoskodnom jóbarátról, aki eléje vezet. Istenhez csak azt kell kiáltanom: „Atyám!” és íme nyílnak az ajtók és én a következő pillanatban máris Atyám keblére borultam.” (Anibas.)

2. MI ATYÁNK

Az a körülmény is, hogy mi Istent nemcsak egyszerűen Atyának, hanem a „*mi*” Atyánknak nevezhetjük és kell is neveznünk, szinte kifogyhatatlan bő megfontolásokra nyújt ismét alkalmat.

Rámutat e szócska viszonyunkra *Istenhez*, hogy t. i. Isten a *mi* Istenünk, mi viszont az övéi vagyunk, egyszóval mi szorosan egymáshoz tartozunk. Másrészt megvilágítja viszonyunkat *felebarátainkhoz* is. Isten ugyanis nemcsak az *én* Atyám, hanem *valamennyiünké*, miértis egymásközt testvérek vagyunk. Mélyítsük itt el egy kissé ezt az utóbbi gondolatot.

1. Hogy nem az *én Atyámhoz*, hanem a *mi* Atyánkhoz intézzük kéréseinket, ez nagyon alkalmas, hogy bennünk a testvéri szolidaritás érzetét ébren tartsa. „Mert volna-e egyáltalában a „*Mi Atyánknak*” értelme, ha elfelejtünk, hogy mi egymásközt testvérek vagyunk.”¹⁰

Mily nemessé, széppé teszi ez a mással is törődés, mással is gondolás az imádságot! Gallitzen hercegnő írja naplójában, hogy a Wesel hídján átmentében rokkant katonának

alamizsnát adott. Ez nyomban odament a szomszédos padon üldögélő és ugyancsak kolduló, vak kollégájához, hogy vele az alamizsnát örömmel megossa. A hercegnő megfigyeli s mindjárt megkérdi tőle, vajjon testvére az illető? Mire a rokkant így válaszolt: „Nem ugyan testszerinti testvérem, hanem testvérem Krisztusban. Bajtársak voltunk a háborúban. Most nyomorult vak a szerencsétlen, aki éppen azért még koldulni sem igen tud. Én látok, illik tehát, hogy neki is szerezzek alamizsnát.” Ezt a nemes eljárást a hercegnő most már arannyal jutalmazta. Ó, bár csak ezt a nemes szolidaritást mi is gyakorolnók és éppen azért bizonyos öntudatossággal mondanók a *Mi Atyánkot* azokért is, akik nem látnak...

2. Az idézett kis példa azt a nehézséget is megfejteni látszik, hogy Isten ajándékaiból reánk majd kevesebb esik, ha azt másokkal már eleve megosztjuk, amikor az imát a *mi Atyánkhöz* intézzük. Sőt éppen ellenkezőleg. Az ima nem számtanpélda, amelyben az osztás kisebb számokra vezet. „Hiszen a kicsit is, a nagyot is Ő, a *mi Atyánk*, alkotta s egyaránt viseli gondját mindegyiknek.”¹⁰ Adva nem fogy a kincse, gazdagsága Istennek s nem lesz szegényebb.

Sőt a bőkezűségét csak fokozza, ha látja bennünk az alázatosságot és szeretetet. Az alázatosságot, mert a „*mi*” szóból nyilvánvaló, hogy mi nem irigykedünk s nem versengünk, mások elé nem tolakszunk. A szeretetet, mikor megmutatjuk, úgy önzetlenül másokra is gondolunk.

3. A *mi Atyánk* kifejezés aztán imánkat

közös imává, katolikussá teszi s ezzel hatóerejét módfelett fokozza. Megvan ennek a természetes oka is. Így ugyanis egyikünk gyarlóságát kiegyenlíti, elsímítja a többiek imaheve, buzgósága. De meg a közösségbe Isten bölcs okokból, amúgyis különös kieszközlő erőt rejtett, olyannyira, hogy Urunk ígéje szerint „ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük”.¹²

A *mi* Atyánk elnevezés egybekapcsolt bennünket azzal és közénk vonja azt, aki egész különös értelemben Istent Atyjának mondhatta.¹³

3. KI VAGY A MENNYEKBEN

Ezekkel az igékkel az Úr Jézus hitvallást tétet velünk, hogy hiszünk az egy, élő, személyes Istenben: „*Ki vagy!*” Végtelenül fontos reánk nézve ez a hit, „mert az Istenhez járulónak hinnie kell, hogy ő *van*, és az őt keresőknek megjutalmazója”.¹⁴ Ember, aki eszét használja, még ha egyébként jóhiszemű volna is, e hit nélkül nem üdvözülhet.

Ez a személyes Isten, bár mindent, még a poklot is áthatja jelenlétével, de magát választottai által látni és élvezni az égben engedi.

Mikor pedig az Üdvözítő Atyánk lakását az égben jelöli meg, mintha csak azt kiáltaná nekünk: „*Sursum corda!*” „*Fel a szívekkel!*” Hiszen amúgyis minden jó imának végső rúgója a vágy Isten és az örök javai után. Minden szív betege, sebesültje az Isten utáni epedésnek. „Mert az emberi lélek nem üres tábla. Érti, hogy magamagának nem elégséges. Miért is kínzó, rejtélyes ürt és nyugtalanságot ta-

pasztal magában. Valami honvágyat az örökkévalóság, a teljesség után, mint a beteg az egészség után.¹⁵ És méltán! Mert „a mi ott-honunk Isten. A boldogult lelkek mérhetetlen lakása Isten, aki az igazság, aki a bölcsesség, aki az erő, az örökkévalóság, aki a legfőbb jó”.¹⁶ „Bár kitöltenél engem egykor, ó örökkévaló!”

Ez az epedés, vágy a Végtelen, az Isten után, amelyet már a természet Alkotója oltott szívünkbe, adja meg a biztonságérzetet, hogy azt el is érjük. Az az Isten, aki a méhecskébe vágyat teremtett a méz után, teljes bizonyossággal virágot is teremtett, amelyben a méh azt felleli. Éppen így: „epedésem a végtelen után bizonyossá tesz, hogy azt el is érem. Mert hogyan is szerzett volna a lélek fogalmat a végtelenről, ha nem volna közte és a végtelen között valami viszonyosság. A végtelen Jóság nem adhatta volna a lélekbe az ösztönt az örökkévalókra gondolni és azok után kíváncsozni, ha nem adta volna meg egyben a módot és eszközöket, hogy azt el is tudjuk érni.” (Szalézi Szent Ferenc.)

Az a tudat, hogy van Atyám az égben, tölt el aztán korlátlan bizalommal is, hogy van, aki gondol rám, van, aki megsegít.

Amikor Assisi Szent Ferenc édesatyja felhívására a püspök előtt ünnepélyesen lemondott minden jogigényéről a családi vagyona, még a felöltőjét is atyjának önként ezzel a felejtethetlen kijelentéssel adta vissza: „Nos, most már annál szabadabban mondhatom Istennek, aki ettől fogva egyedüli atyám lesz: Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben!”

És mikor III. Honorius pápa 1223-ban Assisi Szentjének a feltétlen és teljes szegénységre alapított rendje megerősítését csak bizonyos aggodalmak közt adta meg, felvetette a kérdést: „Hát miből éltek majd meg?” — A Szent ezt a választ adta: „Anyánk (a rend), igaz, nagyon szegény, de van helyette igen gazdag Atyánk az égben. Majd ő táplál minket.”

Az Eudoxia császárnő által száműzött Aranyszájú Szent Jánost is ez a gondolat vigasztalta: „Bárhová menjek, mindenütt feletem az ég, ahol az én Atyám lakik, aki engem teremtett. Most is kétségtelenül atyailag gondoskodik rólam, engem vezet, táplál, ruház és szeret. Mindenütt elmondhatom: Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben.”

Hogy tehát Hugó bíborossal mindent összegezzünk, összefoglaljunk:

„Eme szó kapcsán: „*Atya*” felindul a *hitem*, amellyel Istent csakugyan *Atyámnak* vallom és elismerem.

E szó által: „*Mi*” fellángol *szeretetem*, amellyel Isten gyermekei, fi- és nőtestvéreim iránt viseltetem.

E kijelentés folytán: „*Ki* vagy a mennyekben” megszilárdul a *reményem*, hogy egykor meglátom Istent az égben és elérem örök üdvömet.”

Beszélgetés az Úrral. Tegyem ezt ismét a Miatyánk gyönyörű igéivel. De különös melegséggel időzzem azoknál a szavaknál, amelyeket ma elmélkedésem tárgyává tettem.

Ujoncnő nyitott egyszer Kis Szent Teréz cellájába, ahol mesternője valami kézimunkával volt éppen elfoglalva. Arca azonban el-

árulta, hogy lelkével egészen és mélységesen Istenébe van merülve.

Az ujoncnő egyideig csak némán bámulva szemlélte a Szentet. Majd aztán félénken megkérdezte, vajjon mire is gondol most? Teréz ezt válaszolta: „A Miatyánkról elmélkedem. Minő édes is Istent mi Atyánknak nevezni!” Közben könnyek áztatták szende arcát.

Igyekszem én is e szavak édességét átízlelni. Nemcsak most, hanem valahányszor csak a Miatyánkot mondom.

¹ Ex. 3, 14. — ² Iz. 64, 8. — ³ Mal. 2, 10. —
⁴ II Pét. 1, 4. — ⁵ Blosius Concl. an. fid. Monile
c. 11. — ⁶ Iz. 32, 8. — ⁷ Mt. 4, 6—9. — ⁸ Mt.
4, 10. — ⁹ Zsid. 12, 7. — ¹⁰ Sonnenschein Notizen
12, 7—25. — ¹¹ Bölcs. 6, 8. — ¹² Mt. 18, 20. —
¹³ Mt. 26, 42. — ¹⁴ Zsid. 11, 8. — ¹⁵ Adam Jesus
Chr. 312. — ¹⁶ Bernát De consid. 5, 1—2.

XVII

AZ ÚR IMÁDSÁGA II

„SZENTELTESSÉK MEG A TE NEVED”¹

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg, mint fent.

Második és harmadik előgyakorlat, mint az előző elmélkedésekben.

1. „A TE NEVED”

Miután a Miatyánk bevezetésében az „Atya” neve szeretetre hangolt, a „mi” szócska emberi nemünknek Istenhez való viszonyára utalt, s a „mennyről” való megemlékezés pedig Isten felségére emlékeztetett, mi lehetne az első gondolatunk, az első kérésünk, mint hogy ezt a jószágos Atyát mindenki elismerje, szeresse, magasztalja, egyszóval az ő nevét mindenki „megszentelje”. „Mikor pedig az „Isten” nevet hallod, nehogy azt gondold, hogy ez csak üres hang, színtelen, tehetetlen szó. Tudd meg, hogy ez Isten örök hatalmának, fenségének, magasztosságának, méltóságának és nagyságának hatalmasan dörgő szimboluma.”²

Isten neve ugyan már kifejezésre jut a bevezető szavakban: „Mi Atyánk, „*ki vagy*”. Te léttenger, létforrás, végtelen, örökkévaló, szük-

ségszerű lét. „Ki vagy!” Minthogy pedig értelmünk itt szinte ájuldoz és Istent, mint ilyet átfogni képtelen, azért adunk Istennek részletneveket. Megnevezzük egyes tulajdonságait, amelyek azonban Vele azonosak, egybeesnek. De ezek a nevek, mint a „nagy”, a „jó”, a „bölc” stb. csak a mi teremtményi korlátotságunkat, nyelvünk tehetetlenségét árulják el. Ezek a nevek nem az a rettenetes, boldog név, amellyel Isten magát s belső életét kifejezi: „Aki van!”

„Te keresel Istennek nevet? — kérdi Szent Ágoston. — Nem találsz ilyet. Valamiképen meg akarod őt mégis nevezni, hát mindennek nevezheted.”³ Mindennek, t. i. ami nagy, szép, magasztos, bár egyik sem tudja őt kifejezni. „Amit róla ki lehet mondani, már csak azért sem fejezi ki Őt, és azért sem méltó hozzá, mert ki lehet mondani. Hiszen az Ő fensége oly nagy, hogy az ész megsejteni sem tudja, annál kevésbbé a dadogó nyelv szavakban kifejezni.”⁴

Ki látta Őt, hogy le tudná írni, és ki tudta magasztalni úgy, amint kezdettől fogva vagyton?⁵ Ha Istenről van szó: „Mikor bevégzi az ember, akkor kezdi csak, és mikor abba-hagyja, zavarba jön...”⁶

Isten nevét nem lehet megmagyarázni, — mondja Szent Tamás⁷ — mert Őt kifejezni az összes nyelvek képtelenek.

„Könnyebb elmondani róla, mi nem Ő, mint azt, hogy mi Ő.”⁸

„Mit is tud az ember mondani, amikor Rólad beszél? És mégis jaj annak, aki Rólad hallgat, mikor még azok is, akik szólnak Rólad,

olyanok, mint a némák.¹⁹ Isten kimondhatatlan. „Még a legméltóbb szó is róla nem találó, hanem legfeljebb azt a vágyat tolmácsolja, hogy szeretnénk róla valami méltót mondani.”¹⁰

„Istenben vannak meg nem határozható tulajdonságoknak, tökéletességeknek mélységei, amelyeket az ember azért nem tud megnevezni, mert nincsenek róluk igazi fogalmai. A szépségnek és magasztosságnak oly magaslatai vannak benne, hogy ezek árnyai, ha ugyan vetnek árnyékot, messze a mi világunkon, sőt az egész véges teremtéson kívül esnek...” (Faber V.)

Szirakuza uralkodója megkérdi Simonides bölcsét, hogy mi az Isten. Ez egynapi gondolkodási időt kért, majd két napot, aztán megismét négyet, végül nyolcat. A türelmetlen fejedelem előtt aztán bevallja: „Minél tovább gondolkodom a kérdés felett, annál lehetetlenebbnek látszik előttem a felelet...” (Jeromos.)

„Mikor Istenről van szó, nincs más hátra, mint térdre borulni — mondja a tudós Pasteur — és bénító hódolattal kérni kíméletet eszünk számára, nehogy szerkezete felmondja a szolgálatot.”

Nem csoda, ha Newton, a világ egyik legnagyobb csillagásza fejét mindig lefedte, ha Isten nevét kiejtette vagy említették előtte.

Mennyire méltán kérjük és kívánjuk tehát, hogy „szenteltessek meg a te neved”.

2. „SZENTELTESSEK MEG A TE NEVED”

Ezt a kifejezést: „megszentelni” kétféle értelemben lehet venni. Első értelme ez: valamit szentté tenni. Ebben az értelemben tette Isten a pihenő, hetedik napot szentté.¹¹

Világos, hogy ilyen értelemben a megszentelés Istenre nem vonatkozhatik.

„Nincs senki oly esztelen, — mondja Arany-szájú Szent János — aki azt hinné, hogy Istent még szentebbé lehetne tenni, amikor azt kérjük: „Szenteltessék meg a te neved“... Mert Ő szent, egészen szent, s minden szentek közt a legszentebb. Ezt a dicséretet adják meg neki a szeráfok, amikor szünet nélkül hangoztatják: Szent, Szent, Szent...” „Mi tehát nem adjuk neki a szentséget, ahogy a királyt sem tesszük királlyá, amikor annak nevezzük, hanem csak dicsőítjük az ő szentségét, amelyet birtokol.”¹²

A másik értelme a megszentelésnek az, amit Isten megkíván, amikor parancsolja: „Emlékezzél meg arról, hogy a szombat napját megszenteljed.”¹³ Vagyis ünnepelve engem, ismerjétek el uraságomat, fenségemet.

a) Dicsőítenünk kell tehát Istent szívvel és ajakkal. Imánk ne merüljön ki a kérdésben, hálálkodásban, sőt engesztelésben sem, bár ezekből is dicsőség hárul Istenre. Legyen gondunk a kifejezett istendicséretre is. A zsoltárok minő pompás formákkal szolgálnak ehhez! Az Egyház azt mintegy felfokozza, amikor a „Gloria Patri”-t is mindannyiszor hozzáadja.

b) Ennek a Gloria Patrinak azonban meg kell nyilatkoznia egész életünkben.

„Ebbe az örvendező, ujjongó kitörésbe: „Gloria Patri”, „Szent, Szent, Szent!” azonban itt a földön mindig valami mélabú vegyül. Beleszendül mindannyiszor a büntherhelte lélek jajkiáltása is, amikor Istenét dicsőíti és szentnek nevezi. Midőn ezt a címet „Szent” háromszor egymásután megadja, úgy hangzik, mint a

fájdalomtól szorongatott szívéből elő-előtörő sírás. Mintegy fokozódó vád ez a miatt, mert jaj, mi nem vagyunk szentek." (Lippert: Credo.) És nagyon igaza van Prohászkanak, mikor azt állítja, hogy az Isten iránti hódolatból eredő első kötelesség a tisztaság.

Méltatlanságunk azonban nem ment fel, sőt szükségképpen fokozza buzgalmunkat Isten nevének megdicsőítésére.

3. „HAZUG MINDEN EMBER”¹⁴

Minden hiba és bűn voltaképpen meghazudtolja gyakorlatban, amit naponkint biztonnal többször is kérünk a Miatyánkban: „Szenteltessek meg a te neved!”

Egyes vétkekre azonban egész különösen is vonatkozik a Szentléleknek ez a megbélyegző és megalázó, de találó ítélete.

Nevezetesen meghazudtoljuk életünkkel imánkat, valahányszor

a) megszenstelenítjük a vasárnapot és a parancsolt ünnepeket a szentmise elhanyagolásával és a nem feltétlenül szükséges szolgai munkával.

b) De még több megszenstelenítése történik Isten nevének az ajkak által, különösen

1. ha azt hiába vesszük, annál inkább, ha azt haraggal emlegetjük, vagy átkokkal hozzuk kapcsolatba. „Ne vedd hiába az Úrnak, a te Istenednek nevét, mert nem marad büntetlen, ki hiábavaló dologra veszi az ő nevét.”¹⁵ Ez azonban nem lépi még túl a bocsánatos bűn határát.

2. De annál könnyebben és gyakrabban megtörténik ez az istenkáromlással, amellyel

teljesen egynemű és egysúlyú az Istennel kapcsolatban levő személyeknek és dolgoknak, mint a szenteknek, angyaloknak, szentségeknek megvető vagy gyalázó szavakkal való említése. Erre Isten már az ószövetségben a legsúlyosabb fenytéket, a halálbüntetést szabta. „Aki káromolja az Úr nevét, halállal lakoljon, kövekkel verje agyon az egész sokaság... mert aki az Úr nevét káromolja, annak halállal kell lakolnia.”¹⁶

Ha némileg is tisztult fogalmunk van Isten nevének szentségéről, hogyne szorulna el szívünk, amikor meggondoljuk, hogy Isten nevét írásban, jelekkel, szavakkal hányszor és hányan káromolják. Ide tartoznak azok is, akik Isten igazságosságát, bölcsességét, jóságát nyíltan megvádolják. A csapásoknak, amelyek a világot érik és amelyek még majd sujtják a jövőben, mint éhínség, dögvész, háború, stb. egyik főokozója kétségkívül a káromkodás, amely a végtelen fenségű Isten haragját oly vakmerően és arcátlanul kihívja.

Nagyon megokolt tehát, hogy törvényeket hoznak, lígák alakulnak a káromkodás ellen. Hollandiában sok vasúti állomáson olvasható a kiírás: „Ha hiszesz a mindenható Isten léteben... ne gyalázd meg azt... ha nem hiszesz benne, káromkodva meggyalázod magadat és botránnyt adsz másoknak.” M. Postel Mária rendalapítónő már gyermekkorában, amikor mennydörgést hallott, felujjongott és tapsolt örömeiben. Mikor kérdezték, miért teszi, ezt a feleletet adta: „Most rettegnek a gonosz emberek, s nem merik Istent gyalázni, káromolni.” Még kilencven éves korában is hasonló értelem-

ben nyilatkozott. Mi se tőrjünk szó nélkül a káromlásokat, vagy ha nem szólhatunk, léphe-tünk fel, legalább igyekezzünk azonnal kérlelni Urunkat az őt ért hallatlan gyalázatért, s neki valami elégtételt adni.

3. Isten nevét sérti aztán a felesleges és hamis eskü is. Istent hamis tanúnak hívni mindig súlyos bűn, mégha egyébként jelentéktelen dologban történnék is az.

c) Isten nevének megszentelése ellen van végül a buzgalom hiányossága is, mikor Isten becsülete és érdekei forognak szóban.

Itt méltán vethetjük fel a kérdést, vajjon érdekel-e minket igazában Isten ügye? Isten nevét megszentelik-e itt a földön, ahogy az megtörténik az égben? Terjed-e Isten ismerete, rombadőlnek-e a bálványok, térnek-e az Egy-házba az eretnekek s pogányok?

Mikor Szent Teréz a Szentek életét olvas-gatta, sokkal nagyobb örömet érzett apostoli buzgalmuk sikerei, mint az Istenért kiállott szenvedéseik felett. Éppen ezért sokat imád-kozott a buzgó papokért, akik a lelkeket térítik. Ha egy ilyen megbetegedett, külön ájtatos-ságot végzett gyógyulásáért, s ha ilyen meghalt, keserű könnyekkel gyászolta, jóllehet tulajdon fítestvérének elhúnyta szinte közömbösen hagyta. Mindez azért, mert a papban mint a lel-kek megtérítőjében és vezérében Isten meg-szentelésének hathatós eszközét látta.

Mikor Campion Ödön S. J. angol vértanút hitéért és a Szentszékhez való hűségéért 1581-ben kivégezték, a vesztőhelyre menet a Te Deumot zengette. Közvetlen halála előtt a bá-mézszkodó tömeghez ezt a kis beszédet intézte:

„Mindig kértem Istent és most is kérem őt, hogy halálom, amelyet készséges szívvel szenvedek el, engesztelő áldozat legyen bűneitekért, nektek megszerezze a hitet és üdvösséget, és hogy ezentúl dicsőítsétek és szenteljétek meg Isten nevét, amint most örömmel dicsőíteni és megszentelni akarom én is utolsó csepp véremmel.”

d) A legszomorúbb Isten nevének megszentelése szempontjából, hogy hányan szenvednek botrányt a pogányok és hitetlenek közt azoknak a keresztényeknek szomorú példáján, akiken a kereszténység máz csupán, s akiknek élete a hitnek valóságos szégyene s kigúnyolása.

Ezekre panaszkodik az Úr Ezekiel próféta ajka által: „Ők bementek a nemzetekhez, melyek közé eljutottak és meggyalázták szent nevemet, mikor így beszéltek róluk: „Az Úr népe az, és az ő földéről jöttek.”¹¹⁷

Nemcsak a missziós területekre vonatkozik ez, hanem Európára is, ahol sajnos, modern pogányok közt élünk.

Ma is időszerű azért az Apostol intelme: „Senkinek se okozunk semmiféle botrányt, hogy ne szidalmaztassék a mi szolgálatunk (a mi katolikus voltunk), hanem viselkedjünk mindenben Isten szolgálóiként.”¹¹⁸

Beszélgetés az Úrral. Legyen ez megkérlelő ima. Ajánljuk fel engesztelésül az Úrnak egész életünket, de főleg Szent Fia szenvedését, véres és eucharisztikus áldozatát a Szentek érdemeivel egyetemben engesztelésül a sok káromlásért és Isten nevének minden megszenteléseért. Tegyük általános jófeltételt, hogy minden gondolatunk, szavunk és cselekedetünk

oda irányuljon, hogy Isten neve mindinkább megszenteltessék. De tegyünk valami gyakorlati jófelltételt is. Nevezetesen ma talán azt, hogy Isten nevét soha feleslegesen, hanem mindig kellő tisztelettel ejtem ki.

¹ Mt. 6, 9. — ² V. ö. Lippert Credo 2, 27. —
³ Aug. in. I Jn. 13, 2—5. — ⁴ Greg. Mor. 20, 25.
— ⁵ Jézus, Sir. f. 43, 35. — ⁶ Jézus, Sir. f. 18, 6. —
⁷ De or dom. 2, 3. — ⁸ Aug. in Ps. 85, 12. —
⁹ Agoston, Vallomások 1, 4. 4. — ¹⁰ Agoston, De
Doctr. Christ. 1, 6. — ¹¹ V. ö. Exod. 20, 11. — ¹² De
Aug. port. et in or dom. — ¹³ Ex. 20, 8. —
¹⁴ 115. zsolt. 11. — ¹⁵ Deut. 5, 11. — ¹⁶ Lev. 24, 16.
— ¹⁷ Ez. 36, 20. — ¹⁸ II Kor. 6, 3—4.

XVIII

AZ ÚR IMÁDSÁGA III

„JÖJJÖN EL A TE ORSZÁGOD”¹

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg, mint fent.

Második előgyakorlat, mint az előző elmélkedésekben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy az ő országa bennem és általam mindinkább eljőjön.

1. ISTEN ORSZÁGA MIBENNÜNK

„Minden belőle, általa és érte van. Dicsőség neki örökre.”² Szent Pál e gyönyörű kijelentésében mintha Isten háromszoros országára történnék célzás. Isten ugyanis király akar lenni szívünk kis birodalmában. Mint a kegyelem fiai, valóban *belőle* születünk. De király akar lenni ama látható, külső országban, amelyet szent Fia *által* alapított. Végre király akar lenni a mennyek országában is, ahol dicsőséggel és boldogsággal akarja koronázni mindazokat, akik *érte* vannak teremtve és valóban *érte* éltek.

Az első pontban elmélkedjünk Isten országáról mibennünk.

„Mi tudjuk, hogy a halálból átvitettünk az

életre.”³ Ez az élet a megszentelő kegyelem élete. Ez az új élet — mint a római káté kifejti — nem csupán bűnbocsánatot jelent, hanem a léleknek maradandó sajtóságát. Hasonlít ez a fénysugárhoz, amely nemcsak a szeplőt tünteti el a lélekről, hanem azt ragyogóan széppé is teszi.⁴

Mikor tehát Isten jósága a kegyelmet visszaadja, nemcsak összevarrja megint a lélek szép fehér terítőjén támadt szakadást, amely azt csúfítja, hanem hogy annak egészen nyoma vesszen, a varrás fölé gyönyörű virágot is hímez. Szébb lett a lélek, mint volt.⁵

Ha Isten a fizikai épséget nem is adja vissza, de más szépséggel kárpótolja. Így némely lélek tehát a bukás és megtérés után még szébb lesz, mint volt a bukás előtt. Vigasz ez a Magdolnáknak és a tékozló fiaknak.

Ad azután a megszentelő malaszt valamit Isten életéből és természetéből.

„A megszentelő kegyelem csodálatos egyiséget teremt Istennel, a nélkül azonban, hogy az örök, áthidalhatatlan különbséget, amely a Teremtőt a teremtménytől elválasztja, megszüntetné. Képességet, módot ad, hogy Isten és lélek egymásra találjanak a nélkül, hogy megkerülnék azt az örvénylő, végtelen távolságot, amely őket elkülöníti. Meghagyja a malaszt Istent a maga égi magaslatán és a lelket a maga teremtményi semmiségében, és mégis úgy tudja őket egyesíteni, hogy bizalmasabb közelség, bensőségesebb ölelkezés, édesdedebb együttes nem lehetséges. Maga Isten bölcsesége sem tudna valami bizalmasabbat, bensőségesebbet és édesdedebbet kigondolni.” „A kegyelem által,

mint Tauler állítja, minden jó ember Istennek valóságos mennyországáa." „Aki ezt a mennyországot nem hordja magában, hiába keresi azt az egész mindenségben.” (Sonnenschein.)

Ezt a kegyelmi állapotot keresi és becsüli meg bennünk Isten. Ez lelkünknek nemessége. Ha ezt nélkülözi, akkor nincs miért foglalkozzék Isten vele, miért adja magát neki. Bölcsen mondja Kempis: „Kegyelem nélkül mit sem számítanak Úram, előtted a művészetek, sem a gazdagság, sem a szépség, sem a bátorság, sem a lángész, sem az ékesszólás. Mert a természetes adományok jónak és rossznak egyaránt kijárnak, a kegyelem azonban a választottaknak juttatott különös ajándék, amellyel Isten azokat tünteti ki, akiket méltóknak ítél az örök életre.”

Nekem is mindennél többre kell tehát becsülnöm a kegyelmi életet. Minden gondom legyen, hogy az bennem megszilárduljon és gyarapodjék. Minden jócselekedet, minden önmegtagadás és szenvedés, amelyet Istenért vállalok és viselek, gyarapítja bennem a kegyelmet, és pedig *állandóan fokozottabb mértékben*. Az érdem ugyanis a cselekvőnek méltóságától is függ. Ámde ez a lelki méltóság, vagyis a megszentelő malaszt, minden jócselekedettel gyarapszik. A ma elmondott Miatyánk tehát — ha egyéb feltételek is megvannak — érdemhezőbb, mint az, amelyet tegnap mondtam el. Mert tegnap óta bizonynyal a szentmise hallgatása, szentáldozás stb. által a megszentelő malasztban nagyban előrehaladtam.

Ó bár a mohó vágy is nőttön-nőne bennem a megszentelő malaszt után és adná szívembe

és ajkamra sokszor az epedő imát: „Jöjjön el a te országod!” Legyek is kész mindent feláldozni, mindent inkább odaadni, mint erről a belső birodalomról lemondani. Viszont, ha azt nélkülözném, semmi áldozat se legyen túl sok és túl nagy, hogy azt visszaszerezsem.

A mongol nagyherceghez vendégségbe meghívott dervisek semmiáron sem akartak rongyaiktól megválni, hogy a helyett az etikett által megkívánt díszöltönyt magukra öltsek. Miért? Mert rongyaikban hordták titkon bevarrva pénzüket. Hányan lemondanak a kegyelem díszköntöséről és megmaradnak lelki rongyaikban, mert féltik pénzüket, az anyagi előnyöket, amelyek lelki rongyaikba vannak varrva.

Legyek bölcsebb! Uram, kész az én szívem mindenre, csak: „Jöjjön el a te országod!”

2. ISTEN ORSZÁGA KIVÜLÜNK: AZ EGYHÁZ

„Látám a szent várost, az új Jeruzsálemet Istentől leszállni az égből, mint férjének felékesített menyasszonyt.”⁹ Ez a menyasszony, mely Szent Pál szerint dicső, szent és szeplőtelen: az Egyház,⁹ a mi anyánk, de egyben lelkünk otthona, birodalma is. Mikor a Miatyánkban azt kérjük: „Jöjjön el a te országod”, azért is imádkozunk, hogy az Egyház határai mindinkább kiterjedjenek, s minél több ember vesse magát alá az Ő üdvözítő munkájának.”¹⁰

a) Indítsunk itt magunkban először is mélységes hálát Isten iránt, akinek kegyelme, hogy mi katolikusok lehetünk. Ki mérheti meg ennek az ajándéknak nagyságát, főleg ha azt az örök élet szemszögéből tekintjük? Hahn-Hahn Ida grófnő (1805—1880) hírneves írónő, aki az utat

a protestantizmusból a katolikus Egyház anyai keblére szerencsésen megtalálta, szinte állandóan áradozott e miatt a jubiláló hálában. Úgy érzi magát — mondogatta — mint akit koldusnőből királynővé tettek.

Főképen majd a halál óráján érezzük át ennek a kegyelemnek óriási nagyságát. Irgalmasnővér írja, aki magyar táborigazgatóként teljesített szolgálatot, hogy több protestáns beteg megtért, látva, hogy katolikus bajtársaik mekkora vigaszt és megnyugvást merítenek az Egyház szentségeiből, nevezetesen a szentkenetből. Ezek a szegény hajótöröttek felismerték, hogy „protestáns módon kényelmesebben lehet élni, de katolikus módon jobb meghalni”.

b) Töltsön el bennünket szent önérettel és büszkeséggel, hogy mi katolikusok lehetünk. Napóleon egyik szép, csendes este gondolataiba elmélyedve áll Szent Ilona-szigetének egyik tengerbe nyúló szikláján s merengve figyeli a hullámok játékát. Egyszerre csak megszólal az Úrangyalára hívó esti harangszó. Mire a fogoly császár mintegy feleszmélve, ünnepélyes hangon így szól kíséretjéhez: „A népek tovatűnnek, a trónok rombadőlnek, csupán a katolikus Egyház áll mindörökre.”

c) Legyek aztán Egyházamnak ne kritikusa, hanem engedelmes fia, leánya. „Ha valaki az Egyházra nem hallgat, legyen neked, mint pogány és vámos.”¹¹

d) Imádkozzam aztán az Egyházért az Egyházzal. Az Úr Jézus meg is adta erre e legszébb és legrövidebb formát, amelyet hő vágygial sokszor mondogassak: „Jöjjön el a te országod!”

3. ISTENNEK MENNYEI ORSZÁGA

Az Úr Jézus minket annyira szerető szívére annyira jellemző, hogy naponkint többször is kéreti velünk az eget, amelyben aztán minket végleg és örökre boldoggá tehet.

Bár a halhatatlanság hite mindig élt az emberiségben, de a mikéntről az ókornak csak igen homályos, vigasztalan fogalmai voltak. „Nos, ubi decidimus pulvis et umbra sumus.” „A halál után por és árnyék vagyunk”, éneklí Horátius. A zsidók is főképen a Krisztustól távolabb eső időkben a „seólról”, az „alvilágról”, mint homályos „veremről” beszélnek. A zsidó, mint sajnos, ma még akárhány keresztény is, jutalmát, boldogságát itt a földön akarja megkapni és élvezni. A földi életet a mennyországgal szívesen felcserélné... Még a Zsoltáros is ezt a közhitet juttatja kifejezésre, amikor azt zengi: „Nem a holtak dicsérnek téged, Uram, és egy sem azok közül, akik az alvilágba szálltak.”¹²

Jézus Krisztus oszlatja el ezt a nyomasztó homályt, sőt egész vallását a mennyországra, annak ígéretére, reményére építi fel. Gyönyörű programbeszédének, a „Nyolc boldogság”-nak szinte állandó refrénje a mennyország. Aztán szünet nélkül ismétlődik a mennyországra való hivatkozás és emlékeztetés. A többen összefogva imádkozók bármit kérnek, „megnyerik azt Atyámtól, ki *mennyekben vagy*”.¹³ „Örüljete, hogy neveitek be vannak írva *menyekben*.”¹⁴ „Készítsetek magatoknak (az alamizna által) meg nem avuló erszényeket, kifogyhatatlan kincseket *mennyekben*.”¹⁵ Gyönyörű, örök derűs parabolái is az égről, azt mint menyegzőt,¹⁶ lakomát,¹⁷ a mennyei Atya

pompás palotáját festik, amelyben igen sok világos, napfényes lakás vagyon, „mert azokat nem a nap, hanem maga Isten világítja be”.¹⁸

Szent Perpetua vértanú társainak egyike, boldog Satorus, kevéssel valamennyiök halála előtt páratlanul szép mennyei látomásban részesült. Látja az angyalvilágot, hallja a Szent, — Szent, Szent!-et. Szemléli Istent. Látja Perpetuát is a boldogok közt, akihez így szól: „No most beteljesedett kívánságod!” Mire Perpetua feleli: „Hála Istennek! Habár a testben (földi életben) is boldog voltam, mennnyivel inkább az leszek most.” Csakhamar teljesedésbe is ment az egész látomás.

Itt a földön lassan-lassan olyanok leszünk, mint az irtásban hátrahagyott fa. Vágyódva emeljük karunkat egyedül az ég felé. — Hiszen, mint Pasteur szépen mondja: „Akinak anyja már az égben, annak lelke már háromnegyedrészben szintén ott fenn.” Mit nem volna érdemes ezért az égért tenni és szenvedni! Aztán imádkozzunk sokat *egymásért*, hogy üdvözlünk.¹⁹ „Közöljük lelki kincseinket ima, vigasz, tanács stb. alakjában másokkal is, mondja Kis Szent Teréz, hogy aztán odaát az égi otthonban is a hálás szeretetnek kapcsa fűzzön bennünket egymáshoz és olyan vonzalom, aminőt még a legeszményibb családban sem lehet ezen a világon fellelni.”

Beszélgetés az Úrral. Nagy alázattal, de nem kisebb bizalommal rebesgessük: „Jöjjön el a te országod!”

Köszönjük meg neki, hogy a kegyelem állapotában vagyunk. Hihetjük ezt? Feleljen erre a lelkiismeretünk. Mikor Jeanne D'Arc-ot bírái

-kérdezték: Tudod te azt, hogy a kegyelem állapotában vagy? — a Szent töprengeni kezdett. Ha azt felelem igen, akkor kevélységgel vádolnak, ha azt felelem nem, akkor eretnekséggel gyanúsítanak. Miért is ezt az okos feleletet adta: „Ha kegyelemben vagyok, adja Isten, hogy abban ki is tartsak, ha nem, ám ajándékozza azt Isten nekem vissza.” És aztán ezzel a fenéges kijelentéssel végzé: „A legszerencsétlenebb teremtménye volnék Istennek, ha nem szabadna hinnem, hogy kegyelemben állok Istenem színe előtt.”

Köszönjük aztán meg, hogy Egyháza tagja és a menny boldog várományosa lehetünk.

Fel is teszem magamban, hogy nemes rangom szerint élek és sem gondolatban, sem szóban, sem tettben nem szállok le erről a magas méltóságomról.

¹ Mt. 6, 10. — ² Róm. 11, 36. — ³ I Jn. 3, 14. — ⁴ Róm. cat. 2, 2. 49. — ⁵ Schmidt, Erst-Kommunik.-Unterricht. — ⁶ Lippert Credo 2, 122. — ⁷ Kempis III. 55, 4. — ⁸ Jel. k. 21, 2. — ⁹ Et. 5, 27. — ¹⁰ Róm. káté 4, 10. — ¹¹ Mt. 18, 17. — ¹² 113. zsolt. 17. — ¹³ Mt. 18, 19. — ¹⁴ Lk. 10, 20. — ¹⁵ Lk. 12, 33. — ¹⁶ Mt. 22, 1. — ¹⁷ Lk. 14, 14—16. — ¹⁸ V. ö. Jn. 14, 2; Jel. k. 21, 23. — ¹⁹ V. ö. Jak. 5, 16.

XIX

AZ ÚR IMÁDSÁGA IV

„LEGYEN MEG A TE AKARATOD, MIKÉPEN MENNYBEN,
AZONKÉPEN A FÖLDÖN IS”¹ A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg, mint fent.

Második előgyakorlat, mint a Hegyibeszédről szóló egyéb elmélkedésekben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy általam és rajtam mindig, éspedig a lehető leg-tökéletesebben az Úr akarata menjen teljesedésbe.

1. „MIKÉPEN MENNYBEN”

Hogy egykor az „Isten országában”, ahogy ezt az előző elmélkedésekben kértük, az örök boldogságot élvezhessük, szükséges, hogy a mennyei életet már itt a földön megizleljük. Másszóval, minden gondolatunkat, szavunkat és cselekedetünket úgy rendezzük, úgy éljünk, „miképpen a mennyekben” élnek. Egész magatartásunk, társalkodásunk égies legyen.²

Ez akkor valósul meg, ha minden igyekezetünk odairányul, hogy Isten akaratát kicsinyben és nagyban hiven teljesítjük.

Amerre csak tekintek, köröskörül minden erre a szent kötelességemre figyelmeztet, erre ad mintát és példát. „Mert neked szolgál minden.” Arago, a híres francia természettudós (1786—1853) a mindenséget fenntartó törvényekről szóló egyik előadását így végzé: „A jövő héten Párizsban is észlelhető tűnemény lesz az égen. A hold a földünk elé kerül és fenntartja ennek a királyi csillagzatnak fény-sugarait. Tehát ebben és ebben az órában, percben, másodpercben, három hatalmas égitest engedelmeskedik majd, nem a mi előremondásunknak, hanem Isten törvényének. De az emberek nem akarnak annak engedelmeskedni.” Ezzel aztán elhagyta a termet.

Még fenségesebb példával szolgál erre a mennyek országa.

Az angyalokat nem ok nélkül hívjuk így, vagyis küldöttnek, és nem hiába ábrázoljuk szárnyakkal. Kifejezzük ezzel az ő készségüket és gyorsaságukat Isten akaratának teljesítésében. „Ezért vannak Isten trónja előtt, és éjjelnappal szolgálnak neki.”

Méltán hivatkozik tehát az édes Üdvözítő erre a példára, mikor a kérést ajkunkra adja: „Legyen meg a te akaratod, miképpen mennyben, azonképen a földön is.”⁵

2. „AZONKÉPEN A FÖLDÖN IS”

A következtetés világos és meggyőző. Ha a nagymindenség, nevezetesen az ég boldog lakói, az angyalok és szentek a lehető legnagyobb hűséggel töltik be Uruk, Teremtőjük akaratát, vajjon az ember az egyedüli, aki Isten törvényei alól kivonhatja magát? A nagyszerű hang-

versenyben egyedül az ember legyen az összhangzavaró?

a) Hogy Isten teljes jögon parancsolhat az embernek, józan ésszel kétségbevonni nem lehet. Ez az ő teremői és mindent fenntartó mi voltából vaslogikával következik. „Tudjátok meg, hogy az Úr az Isten, Ő alkotott minket, és nem mi magunk.”⁶

Ha mi a saját jószántunkból léptünk volna ebbe a világba, ám akkor meg is határozhatnók, hogy mit akarunk, miért jöttünk. Amde úgy az egyes ember, mint az emberiség más akaratából létezik. Majd ez a „Más” meg is mondja, miért küldött minket a földre s mi a célja velünk. Ez a nagy „Más” a teremő Isten. Az Ő kizárólagos joga az embert törvényeivel kormányozni s vele rendelkezni.

Viszont nekünk nincs más teendők, mint Isten akaratát megismerni és lehető híven betölteni. „Mindenben úgy teszek majd atyám, ahogy megparancsoltad nekem.”⁷

b) Amde hogyan ismerhetem meg Isten akaratát?

Isten eziránt egyetlen józaneszű embert sem hagy kétségben. Kinyilatkoztatja neki alaptörvényeit:

1. a lelkiismeret szava által. Ezt a szócsövet még a pogányok sem nélkülözik, mert „Lelkiismeretük tesz nekik erről bizonytságot és a gondolataik, melyek őket hol vádolják, hol felmentik.”⁸

A lelkiismeret az én életemnek is első és legfőbb szabályozója. Még ha tévednék is, de ha lelkiismeretem tiltakozó szavát előzőleg fel nem emelte, Isten előtt igazolva vagyok, ellen-

ben „bűn mindaz, ami nem történik hitből eredő „meggyőződésből”, vagyis „a lelkiismeret engedélyével”.

2. A lelkiismeret aztán minden embert arra kötelez, hogy az örök üdvét érdeklő igazságot kutassa, ha azt megismerte, elfogadja és a szerint is éljen. Az isteni Jóság, amely mindenkit őszintén üdvözíteni akar, nem is tagadja meg kegyelmét azoktól, akik az igazságot komolyan keresik, s készek is azt elfogadni. A másvallásúakban a kegyelem kétségeket ébreszt hitüket illetőleg s őket szépen arra az útra tereli, amely az Egyházba elvezet. Mi, akik oly végtelenül szerencsések vagyunk, hogy az igaz hit ajándékát Isten szinte a bölcsőnkbe ejtette, pontosan és részletesen megismerhetjük Isten akaratát tévmentes Egyházunk tanításaiból s esetleg szerzetünk szabályaiból.

Egyházi előjárónkról (esetleg rendi előjárónkról) mondja Urunk: „Aki titeket hallgat, engem hallgat, és aki titeket megvet, engem vet meg.”¹⁰

3. Isten az Ő szent akaratát közli velünk, nem ritkán tőlünk független körülmények, mint szegénység, megaláztatások, betegségek, üldözések által is. Ilyenkor nem annyira tennünk, mint inkább tűrnünk, szenvednünk kell, és pedig megnyugvással és örömmel, hogy megvalósuljon rajtunk és bennünk Isten szent akarata és teljesedjék kérésünk: „Legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is.”¹¹

3. ELŐNYÖK, HÁTRÁNYOK . .

Az Isten szent akaratához való gyengéd simulás mérhetetlen sok előnnyel kapcsolatos.

a) Nevezetesen az alkalmazkodó lélek nagy békét és nyugalmat élvez, amely nem függ az élet változandóságától, sőt viharaitól sem. Hiszen jól tudja az ily lélek, hogy csakis az történhetik vele, amit Isten akar, és ez kétségkívül a legjobb, előnyösebb számára. Illik tehát reá az Írás szava: „A jámbor ember állhatatos a bölcseségben, mint a nap, a balga azonban változik, mint a hold.”¹²

Semmi másban sincs béke. Lelkünk olyan, mint az iránytű, amely szüntelen izég-mozog, mígcsak az észak-déli irányt el nem foglalta. Így mi is csak Isten akaratával egyirányban lelünk nyugalmat.

b) A másik roppant előny és nyereség reánk, ha Isten szent akaratához alkalmazkodunk, hogy így hozzuk Istennek, saját akaratunkat odaadva, a legszebb és legértékesebb áldozatot. És Isten voltaképpen csak erre pályázik. Hiszen minden feltétlenül az övé s rendelkezésére áll. Akaratunk azonban csak akkor Istené, ha az magát önként odaadja. Azért kéri az Úr szinte esengve: „Add nekem, fiam, szívedet”¹³, vagyis akaratodat.

Hiába böjtölsz, imádkozol, hasztalan szórod az alamizsnát, gyujtasz oltáromon ezer gyertyát, ha nem mondasz le akaratodról az én dicsőségemre.

Míg ellenben, ha egyébre nem telik, de akaratod az enyémhez alkalmazkodik, teljesen meg vagyok elégedve.

c) Az isteni akarattal való szembehelyez-

kedés maga kereszt, voltaképen az *egyetlen* kereszt. Míg két vonal párhuzamosan fut, soha kereszt nem támad. Azonban két ellentétes irányban haladó vonal előbb vagy utóbb metszi egymást és keresztet alkot. Így vagyunk, ha az Isten akaratával azonos vagy ellentétes irányban halad az akaratunk.

d) Mi lenne a világegyetemmel, ha az isteni tervektől csak hajszálnyira is eltérne? Az égitestek vonzási-nehézkedési arányai változnának, a csillagok pályája módosulna, azok egymásba ütköznének s beállna a világhatár. Ugyanez játszódik le a társadalomban és az egyéni lelki életben, amikor a szabadakaratok Isten akaratával ellentétbe jönnek.

A pók sétálgatott a hálójában. Olyan cél-szerűnek talált mindent. De akadt egy szálra, amely szinte vég nélkül a magasba vezetett. Okoskodni kezdett és megállapította, hogy ez a szál teljesen felesleges. Tehát átharapta azt. A következő pillanatban az egész háló összeomlott és mint gyászlobogó a szélnek szolgált játéku. (Jörgensen.) Ez a hosszú, végtelenbe nyúló szál a mi életünkben az isteni akartól való függés, illetőleg az ahhoz való alkalmazkodás.

4. NÉHÁNY GYAKORLATI JÓFELTÉTEL

Szegezzünk le néhány alapelvet, amelyet maga a Szentlélek sugallt. Legyenek ezek mindjárt egyben a mi gyakorlati jófeltételeink is.

a) *„Ime, eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat.”* Ez volt az édes Üdvözítőnek bölcsődala. Ez legyen az én reggeli

imám is, amikor „Isten, én Istenem, virradatkor Tehozzád ébredék“.¹⁵

b) „Az én eledelem az, hogy annak akaratát cselekedjem, ki engem küldött, hogy elvégezzem az ő művét.“¹⁶ Ez az én napi programom. Az erre való gyakori visszaemlékezés legyen egyensúlyom a sikerben és sikertelenségben, a dicsőség és megaláztatás által támasztott viharban, hullámverésben. Ez a tudat mennyi keserű kifakadást elfojtana, mennyi gyűlölködést, irigységet és féltékenységet leszerelne.

c) „Atyám! ha lehetséges, múljék el tőlem e pohár, mindazonáltal ne úgy legyen, amint én akarom, hanem amint Te.“¹⁷

Isten tehát nem veszi zokon, ha gyermekded lélekkel kérjük, vegye el tőlünk a keservek kelyhét, amelyet nekünk vagy szeretteinknek nyújtott.

De még ilyenkor is az alaphang az Ő szent akaratával való egyesülés legyen. Így az életben, hogy aztán majd a halál óráján elmondhassam: „Én Téged megdicsőítettem a földön, a munkát elvégeztem, melyet rám bízál, hogy azt megtegyem.“¹⁸

Beszélgetés az Úrral. Alkalmazhatjuk erre a pünkösdi utáni VIII-ik vasárnap egyházi imáját: „Kérünk Uram, adj nekünk jó szellemet, hogy azt gondoljuk és tegyünk, ami helyes. És mivel nélküled nem létezhetünk, adj erőt akaratod szerint élnünk. A mi Urunk...“ Napi jóföltételünk lehet, hogy a Miatyánkban, valahányszor azt napközben mondjuk, különösen kihangsúlyozzuk, mondhatnám, aláhúzzuk: „Legyen meg a te akaratod, miképpen mennyben, azonképpen a földön is.“¹⁹

¹ Mt. 6, 10. — ² V. ö. Fil. 3, 20. — ³ 118. zsolt.
91. — ⁴ Jel. k. 7, 15. — ⁵ Mt. 6, 10. — ⁶ 99. zsolt.
3. — ⁷ Tób. 5, 1. — ⁸ Róm. 2, 15. — ⁹ Róm. 14, 23.
— ¹⁰ Lk. 10, 16. — ¹¹ Mt. 6, 10. — ¹² Jézus, Sir. f.
27, 12. — ¹³ Bölcs. 23, 26. — ¹⁴ Zsid. 10, 7. —
¹⁵ 62. zsolt. 2. — ¹⁶ Jn. 4, 34. — ¹⁷ Mt. 26, 39.
— ¹⁸ Jn. 17, 4. — ¹⁹ Mt. 6, 10.

XX

AZ ÚR IMÁDSÁGA IV

„LEGYEN MEG A TE AKARATOD, MIKÉPEN MENNYBEN,
AZONKÉPEN A FÖLDÖN IS.”^{1 B)}

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. ISTEN AKARATA A GONDVISELÉSBEN

Az őskeresztény emlékek az isteni Gondviselést mint titokzatos kezet ábrázolják, amely a felhőből leér a földre, belenyúl az emberi sors eseményeibe.

Hogy van isteni Gondviselés, ez már Szent Ágoston előtt oly világos, hogy ebben a hitben látja minden vallás alapját.² Az isteni kinyilatkoztatás sem hagyott e tekintetben minket kétségben. A Szentírás számtalan helyen említi. Pl.: „A Te gondviselésed kormányoz, Atyánk!” — mondja a Bölcs.³ „Uram, Istenem... minden utad elő van készítve, és gondod van ítéleteidre.”⁴ „Mert az ő szeme az emberek útjain vagyon és látja minden lépésüket.”⁵

„Én vagyok az Úr, és nincs több, ki a világgosságot alkottam s a sötétséget teremtettem,

ki boldogságot szerzek és bajt teremtek. Én, az Úr cselekszem mindezeket.”⁶

„Jön a városra veszedelem, melyet nem az Úr vitt véghez?”⁷

„Jó és balsors, élet és halál, szegénység és gazdagság Istentől vannak.”⁸

Tehát: „Áldjon vagy verjen sors keze”... ebben a „sorsban” voltaképpen Istennek kesztyűbe burkolt két kezét kell látnunk.

Hogy az elemi csapások, betegség, halál Isten kezéből jönnek, nem nehéz belátni.

Ámde nem könnyű megérteni azt, hogy az emberi gonoszság és oktalanság okozta szenvedések, aminők a rágalmak, meg nem értés és üldöztetés, ugyancsak Isten akaratától függően szakadnak reánk. Pedig úgy van.

Indítsuk fel hitünket, hogy mindezekben is az isteni Gondviselés érvényesül velünk szemben. Mert: „Ki az, kinek szavára bármi is megtörténik, ha az Úr nem parancsolja? Nem az Úr szájából jő-e a jó és a rossz is?”⁹

Isten ugyan a bűnös szándékot sohasem helyesli, sőt tiltja és bünteti. Azonban ha bölcs terveibe illik, a bűnt *megengedi*. Akkor teszi ezt, amikor látja, hogy a rosszból az Ő dicsőségére és szeretteinek javára valami nagyobb jó származik.

Éppen ebben nyilvánul meg leginkább a végtelenül bölcs világkormányzás. A Nérók, a Dioklécianók vad kegyetlenségét s a modern egyházüldözők ádáz mesterkedését Isten ugyan nem helyesli, de megengedi. Megakadályozhatná, de nem teszi. Ha elhárítaná, az üldözőket hirtelen halállal sujtaná, vagy másként ártalmatlanná tenné, hol maradna annyi vértanúnak és hitvallónak halhatatlan dicsősége?

Ellenségeinkkel, rágalmazóinkkal stb. Isten úgy tesz, mint az orvos a piócákkal. Ismerve azoknak vérszopó természetét, reánk alkalmazza, mondhatnám, felrakja azokat. Miután pedig vérünkkel telestítták magukat, eldobja azokat, s mi meggyógyulunk.

Hasonló esetekben tehát sóhajtozzunk a Zsoltárossal: . . . „Hallottam sokak szidalmazását, amint ólalkodtak körülöttem, amint egybegyültek ellenem mindannyian s azon tanakodtak, hogy elvesztik életem. Én azonban benned bíztam Úram, azt mondom: Te vagy az én Istenem!”¹⁰

2. NÉHÁNY SZENTIRÁSI PÉLDA

Fényesen igazolja elmélkedésünk tárgyát Jób esete. Midőn a sátán őt — amint az Irás elbeszéli — mindenétől, még gyermekeitől is, Isten engedelmevel megfosztotta, megszagatva ruháit és földre borulva így imádkozik: „Az Úr adta s az Úr elvette, amint az Úrnak tetszett, úgy lett.”¹¹ „Íme, — jegyzi meg erre szellemesen Szent Ágoston — mennyire értette ez a jámbor ember a Gondviselés nagy titkát. Nem azt mondja ugyanis, hogy az Úr adta gazdagságomat, gyermekeimet és az ördög elvitte . . . Hanem így kiált: „az Úr adta és az Úr vette el, ahogy az Úrnak, nem pedig, ahogy az ördögnek tetszett, úgy lett.”

Talán még találóbban és csattanósabban bizonyítja ezt az igazságot az egyiptomi Józsefnek esete. Ezt — mint a szent történetből tudjuk — testvérei adták el, és pedig csupa irigységből és féltékenységből, hogy így tőle egyszerűsággal meg szabaduljanak, és íme,

mikor Józseffel mint Egyiptom alkirályával találkoznak, s halásápadtan, remegve várják a megérdemelt bosszút és megtorlást, József valóban fejedelmi nagylelkűséggel oszlatja el aggodalmukat. Halljuk csak, hogyan? „Én vagyok József, a testvéretek, kit eladtatok Egyiptomba. Ne féljeteK, és szörnyülködjeteK azon, . . . (mert) megmentésteKre küldött engem az Isten előttetek Egyiptomba . . . hogy ti megtartassatok a földön, s legyen ennivalótok, hogy élhessetek. Nem a ti elhatározástok, hanem az Isten akarata küldött engem ide.”¹²

Hasonlóan szép és megkapó az Absalom elől menekülő Dávid királynak esete is. Mikor őt végső szükségében egyik hűtlen alattvalója rágalmazza, Dávid így szól híveihez, akik ezért a hitványságért nyomban bosszút akarnak állni: „Hagyjátok, hadd átkozzon, hiszen az Úr parancsolta neki, hogy átkozza Dávidot s azért ki merné kérdezni, hogy miért cselekszik így?”¹³ Dávid nagyon jól tudta, hogy Isten nem botol ver. Érezte, hogy ha most nem is, de előbb erre a gyalázatra nagyon is rászolgált.

Maga az Úr Jézus abban a keserű kehelyben, amelyet neki a zsidók és pogányok nyujtanak, az Atya bölcs és jóságos kezét látja: „A poharat, melyet nekem Atyám adott, ne igyam-e meg?”¹⁴

Jól mondja tehát Szent Agoston: „Életünk folyamán semmi sem történik véletlenül. Mindenütt ott az Isten keze.”

Bizzunk azért és vigasztalódjunk a jámbor Tóbiással: „Hiszen Te nem gyönyörködöl a mi pusztulásunkban, azért a vihar nyomában szélcsendet teremtesz, a könny és zokogás után pedig vígságot adsz.”¹⁵

3. KÖVETKEZTETÉSEK

a) Az első legyen bizonyos derült, mindig bizakodó világnézet, amely utánozza Istent magát. Róla ugyanis az Irás azt állítja: „Szereted mindazt, ami van, mit sem útálsz abból, amit alkottál, mert ha gyűlöltél volna bármit is, meg sem alkottad, meg sem teremtetted volna.”¹⁰ A másik pillére pedig ennek a derűs életfelfogásnak az, amiről az Apostol biztosít bennünket: „Tudjuk pedig, hogy az Isten közreműködött mindent azok javára, kik Őt szeretik.”¹¹

Ebből a kettős alapelvből bugyog elő az elmélkedés, amelyet korunknak egy misztikusa sző, mélyen a dolgok lényegébe látó szemmel: „Tehát szeretnünk kell a Gondviselés kezét mindenekben. Ez a kéz a teremtmények, amelyekkel Isten megérint bennünket és bevégzi rajtunk a tökéletesség művét. Ha már egyszer megtanultuk Istent látni a teremtményekben, akkor szeretjük is valamennyit. Vannak kezek, amelyek minket megfeszítenek, vannak olyanok, amelyek — talán tudtunkon kívül — szétmorzsolják szívünket. Aztán vannak, amelyek bennünket megostoroztak. Ezek az ostorcsapások a mérges megjegyzések... És íme, mindezek voltaképpen a mi meggyógyításunkon dolgoznak. De vannak más kezek is, amelyek viszont minket vigasztalnak s a Gondviselés jóságát és szeretetreméltóságát nyilatkoztatják ki nekünk. Ismét más kezek áldanak minket és oly sikerre segítenek, aminőt a saját erőfeszítésünkkel sohasem tudtunk volna elérni. Ezek a kicsinyek és szerencsétlenek imái...

Végül vannak kezek, amelyek a lelki életben vezetnek, Istenhez visznek, s az ég útján

fenntartanak. Ó, áldja meg az Isten ezeket a megszentelt kezeket ezerszeresen. Ezek a kezek öntik reánk, árasztják reánk mint kehelyből a világgosságot, kegyelmet és szeretetet. Fizesse vissza Isten nekik a jót, amelyet mi nekik meghálálni sohasem tudunk.

Van végezetül kéz, amely valamennyi felett kiterjed, amelyet nevezni nincs méltó szavunk. Ez a kéz egyetlen legyintéssel megsemmisíthetné a mindenséget. Ez a kéz tudja azon a mélységes ponton is érinteni az emberi szívet, ahova semmi más kéz nem férkezhet. Érintésével behegeszti azokat a sebeket, amelyeket senki a világon nem gyógyíthatna meg. Ez a kéz éleszt, formál minket, s cselekvésre indít, mielőtt mi azt észrevennők, s mindent arra a célra irányít, hogy mi Istent ezen és a másvilágon megdicsőítsük, és egykor azt a helyet, amelyet a Gondviselés az égben számunkra kijelölt, betöltsük." (L. Christine.)

b) Készüljünk naponkint, főleg a reggeli elmélkedés alatt az eshetőségekre s határozzuk el, hogy mindent Isten kezéből fogadunk. Főleg óvakodjunk, nehogy a kellemetlenségek bennünket készületlenül találjanak, mintegy megleljenek. Ha aztán csakugyan ellentmondással vagy bármily bajjal találkozunk, fogadjuk azt közvetlenül Isten kezéből. Szalézi Szent Ferenc ilyenkor szüntelen ismételte: „A poharat, amelyet oly jóságos Atya nyujt nekem, vajjon ne igyam-e ki?” Ne utánozzuk az okatlan ebeket, amelyek a rájuk hajtott köveken harapdálva igyekeznek a bosszújukat tölteni.

c) Végül bár mindent megnyugvó lélekkel fogadunk, de ez ne csökkentse az okos tevékenységet sem. Szent Ignác szabályul adta:

„Mindent úgy kell tennünk, mintha az eredmény kizárólag tőlünk függene, de másrészt úgy bízunk, mintha a siker kizárólag Istentől jönne.”

Beszélgetés az Úrral s a jófeltétel ma is ugyanaz lehet, mint volt az előző napon.

¹ Mt. 6, 10. — ² Aug. De mor. eccl. 1, 6—10.
— ³ Bölcs. 14, 3. — ⁴ Jud. 9, 3—5. — ⁵ Jób 34, 21.
— ⁶ Iz. 45, 6—7. — ⁷ Ám. 3, 6. — ⁸ Jézus, Sir. f.
11, 14. — ⁹ Jer. Gyászé. 3, 7—38. — ¹⁰ 30. zsolt.
14, 15. — ¹¹ Jób 1, 21. — ¹² Gen. 45, 4—8. —
¹³ II Kir. 16, 10. — ¹⁴ Jn. 18, 11. — ¹⁵ Tób. 3, 22.
— ¹⁶ Bölcs. 11, 25. — ¹⁷ Róm. 8, 28.

XXI

AZ ÚR IMÁDSÁGA IV

„LEGYEN MEG A TE AKARATOD, MIKÉPEN MENNYBEN,
AZONKÉPEN A FÖLDÖN IS”¹ C)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. „ELÉR EREJÉVEL EGYIK VÉGTŐL A MÁSIKIG”²

Isten akaratának keresése, az ahhoz való önkéntes simulás sokkal fontosabb kérdés, sem hogy könnyen s hamarosan végezhetnénk vele.

Egyrészt a legtöbb és leghevesebb csatát gyarló emberi természetünknek, önszeretetünknek éppen e miatt kell vívnia és csak az Úr a megmondhatója, hogy szívünknek mily sok és véres áldozatába kerülhet, míg kimondja, és pedig minden fenntartás nélkül a: „Legyen!”-t. Másrészt tökéletességünk, életszentségünk ezen fordul meg: vajjon tudunk-e, és pedig minden körülmények közt az isteni tetszéshez, akarat-hoz rugalmasan alkalmazkodni.

Miért is vegyük sorra a nehézségeket, amelyek lelki békénket többnyire háborgatni szokták s abba a veszélybe sodornak, hogy Isten

akarata és a mi akaratunk valamiképen ellentétbe kerüljön.

Igen gyakori eset, hogy abban az állapotban, melybe minket az engedelmesség, avagy általában a „sorsnak” nevezett Gondviselés helyezett, egészségünket féltjük, vagy csakugyan annak bizonyos kárát szenvedjük. Aztán a munkát sokalljuk, vagy a foglalkozásunkkal, hivatalunkkal járó megaláztatásoktól, zaklatásoktól szeretnénk menekülni.

a) Nos, hogy mindjárt az egészséggel kezdjük, vajjon nincs-e hatalmában Istennek éppen abban a hivatalban, azon a helyen, ahova vágyol, betegséggel sújtani, nincs-e okod félni, hogy az Úr éppen ezzel látogat majd meg, ha vele szembe helyezkedel?

Viszont, nem őrizhet-e meg jó egészségben azon a helyen, ahol az engedelmesség tart lekötte? Meg aztán, ha az élet és halál ura, a te Alkotód, azt óhajtja, hogy te betegen szolgálj neki, ki vagy te, szegény kis teremtmény, aki vele tusakodni merészelsz? Nemde, jobb Isten akaratából betegen feküdni, mint a te saját akaratodból a legjobb egészségnek örvendeni? Meg nem volna tanácsos ott halni meg, ahova nem az Isten szent akarata helyezett.

De azért semmi sem áll útjában, sőt bizonyos körülmények közt egyenesen kötelességünk is helyzetünket azok előtt feltárni, akik e sorsunk felett rendelkezhetnek. Hiszen ezek nem mindentudó, sem pedig vak eszközei Istennek, s csak akkor, ha mindenről tájékozva vannak, találhatják el a helyeset. Miért is „ha valaki észreveszi, hogy valami árt neki . . . figyelmeztesse a fellebbvalót. De ebben két dologra ügyeljen: először, mielőtt valamit előad, az imádsághoz

forduljon, és ha az imádság után is úgy látja, hogy az ügyet az előjárójával közölnie kell, tegye meg, de másodszor, miután a dolgot előadta, a felterjesztett ügy gondját bízza teljesen a feljebbvalóra, minthogy abban az erős hitben kell lennie, hogy az válik majd jobban Isten szolgálatára s a saját nagyobb hasznára, amit a fellebbvaló, miután a dolgot megértette, az Úrban jónak látott.¹¹⁹

Körülbelül így fejthetjük meg a többi érintett nehézségeket is.

b) Azért a sok munkáért, gondért, zaklatásokért, amelyek egyik helyen, állásban minket nyomasztanak, sőt talán, állítólag, lelki életünkben is elgáncsolnak, nem kárpótolhat-e minket a jó Isten olyan kegyelmekkel és ajándékokkal, amelyeket másutt megtagadna tőlünk s nem óvhat-e oly bajoktól, kísértésektől, sőt bukásoktól, amelyeknek másutt, ahova talán vágyunk, kitéve lennénk?

Hányan vannak, akik nem babérok, hanem kicsinylést, becsmérlést aratnak abban a helyzetben, rangban, méltóságban, amelyre áhítoztak. Mily sokan vannak, akik mások fölé helyezten az irigység nyilaitól ostromlottan mindenkinek tetszését elvesztik, míg egysorban a többivel, valamennyinek szeretetét élvezték. Mert Istennek méltó és igazságos büntetéséből történik, hogy aki az Ő akarata ellenére a szirtet kerüli, az örvénybe hull (Scilla—Charibdis), s azon az úton, amelyen önakaratból tiszteletet, kényelmet, békét keresett, kínos fáradalmakra, megvettetésre, sőt betegségre és halálra talál.

2. NÉHÁNY SZENTIRÁSI PÉLDA

a) Amán, akiről Eszter könyvében olvasunk, éppen a tiszteletnek és méltóságnak ama lépcsőzetén, amelyen előretörtetett, jutott fel az akasztófára.⁴ Mily kár volt tehát kapaszkodnia!

b) Lót a pásztorok viszályaiból eredő kellemtlenségektől szabadulni óhajt, ezért elválik Abrahámtól és Szodoma környékén telepszik le, amely akkor még „oly bővizű (volt és termékeny), mint az Úr paradicsoma és mint Egyiptom.”⁵ Ki ne kívánt volna neki szerencsét ehhez a választáshoz? De mi lett a vége? Éppen csak hogy ép bőrét tudta megmenteni, amikor az Úr ezt az erkölcsileg annyira romlott vidéket tüzes esővel pusztította el.⁶

c) Ochóziás király rendetlenül, türelmetlenül és babonás módon akar a betegségtől szabadulni. Miért is Illés próféta által azt izeni neki az Úr: „Az ágyról, amelyre felszálltál, leszállni nem fogsz, hanem bizony meghalsz.”⁷

d) Jónást Isten Ninivébe küldi, hogy ott a bűnben fetregő népet megtérítse. A Próféta azonban fél ettől a túlnehéznek látszó feladattól, miért is „felkelt, hogy Tarsisba meneküljön az Úr színe elől.”⁸ Amde, mit használt az ellenkezés? „Akik félnek a dértől, azokra hó esik.”⁹ Aki félt a nyilvánosság előtt szerepelni, az kénytelen a cethal gyomrában rejtezkedni, és végül is, „amikor ismét szólott az Úr hozzá”, a reá ruházott feladatot mégiscsak meg kellett oldania.

Mert elvégre Isten akarata mégiscsak az a szűk út, amelyen akarva, nem akarva át kell mennünk. „Durch diese hohle Gasse muss er kommen, es führt kein anderer Weg . . .”¹⁰ „Ezen

a szűk sikátoron kell általjönnie, más út nem vezet" . . .

3. AZ ÚR AKARATÁHOZ ALKALMAZKODÓ LÉLEK BOLDOGSÁGA

Isten soha nem kér tőlünk valamit, hogy helyette többet, jobbat ne adna. Nevezetesen a lelket, amely a csatát megvívta, az áldozatot meghozta, boldogsággal árasztja el.

a) Már az nem kis boldogság, ha az ember a szív két nagy zsarnokától: a birtoklás vágyától és az elvesztés félelmétől megszabadul. Ezáltal a békének két legnagyobb ellensége már le van győzve.

b) Aztán nagy boldogság a szabadság és függetlenség. Népek és egyesek még vérüket, életüket is feláldozzák érte.

Nos! Isten akaratához símuló s már eleve mindenre elszánt lélek fejedelmileg hatalmas és független. Nem vadászik senki kegyére, s így fellebbvalóinál is fellebbvaló. Úszik a vigaszban, mert el van telve a meggyőződéssel, hogy azon a helyen, abban az állásban van, amelyben Isten akarja, hogy legyen. És ha támad nehézség, vihar, sőt betör a betegség és halál, bizalmasan menekül a Gondviseléshez, jól tudva, hogy nem hiába. „Az Úr az én pásztorom, semmi sem hiányzik nekem, legelőhelyen megpihentet, üdítő víz mellé vezet, és felüdíti lelkemet”,¹¹ mondja a Zsoltárossal.

c) Azután az ilyen ember, akárcsak az angyalok versenytársa, már itt a földön mennyei életet él. Amint ugyanis az angyalok mindig készen állanak, „hogymeghallják az Úr parancsának hangját”,¹² s teljesen közömbös előttük,

vajjon koldussal vagy királlyal kell-e foglalkozniok, az igazak imáit kell-e Isten trónja elé vinniök, vagy haragjának edényét a világra kiönteniök, így az Isten akaratával összeforrott lélek is szent közönyösséggel vár Isten minden intésére s csupán Ura bölcs és jóságos akarata teljesítésében telik minden gyönyörúsége.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Érleljük meg tehát magunkban a szent meggyőződést, hogy a bűnt kivéve (amelyet Isten szintén előre lát, megenged és terveibe kapcsol), minden, ami velünk csak történik, éppen nem az esetlegességnek műve, hanem az előre látó, kimondhatatlanul bölcs és szerető Atyának méltányos, helyes és mérsékelt intézkedése, amellyel „a mindenséget üdvösen igazgatja”.¹³ Egyszóval, Isten akarja, hogy te ezen a helyen élj, ezt a hivatalt eddig és eddig betöltsed, ezeket a kellemetlenségeket elszenvedjed, ezeket a betegségeket, kételyeket, kísértéseket tűrjed, és a tökéletességnek ezen, vagy azon fokára magad felküzdjed.

Igen! Ez az Isten akarata. Igen! Ő akarja és bármit is csacsogjanak az emberek, bármint jajongjon is a hamis önszeretet. Én is kiáltozzam oda nekik, mint a keresztesháborúba vonuló vitézek: „Hoc vult Deus! Ez az Isten akarata!”

Igen! Isten akarja, éspedig (ó egek imádjátok érte a Teremtőt helyettem, vak helyett is!) akarja éppen az én legnagyobb javamra, hasznomra, amelyet szüntelen anyai gyengédséggel szeme előtt tart. Mi tehát nem vagyunk a vaksors szeszélyének odadobva, s a világegyetem vasszerkezetének, üllőinek, kalapácsi-

nak kiszolgáltatta, ahogy korunk egyik pesszimizmista szörnyülködve hangoztatja, hanem atyai kezek gondoznak, ápolnak. „A sors a pogányságra nézve vak szükségesség volt. Ennek a vak szükségességnek a mózesi vallás szemeket is adott. Innen a „Providentia” (előrelátó gondoskodás) elnevezés. A kereszténység aztán szívet is adott a sorsnak. És azóta a sors nem egyéb, mint a szent szeretetnek örök akarata.” (Schiller.)

Ez a szent, szerető akarat „nagy kimérettel igazgat minket”.¹ Vessem tehát magam a gondviselő Isten karjába, hangoztatva Szent Ignáccal:

„Tégy velem, amint tetszik neked, mert jól ismerem szerelmedet.”

Beszélgetésre alkalmazhatjuk a liturgikus imát: „Igazgasd és szenteld meg, vezesd és kormányozd kegyesen Úristen, ég és föld Királya e napon szívünket és testünket, érzékeinket és cselekedeteinket a te törvényeidre és parancsaid megcselekvésére, hogy itt és mindörökké méltók lehessünk a szabadságra és üdvösségre a Te segítségével világ Megváltója, ki élsz és uralkodol mindörökkön-örökké. Amen.

Napi jófeltételnek pedig választhatom a jelige gyakori ismétlését: „Hoc vult Deus!” „Ez az Isten akarata!” Ez legyen a pajzsom, amelyen a zúgolódás nyilai s az önszeretet támasztotta viharok villámai eltompuljanak, megtörjenek.

¹ Mt. 6, 10. — ² Bölcs. 8, 1. — ³ Szent Ignác 46. szabálya. — ⁴ Eszt. 7. — ⁵ Gen. 13, 10. — ⁶ Gen.

18. — ⁷ IV Kir. 1, 4. — ⁸ Jón. 1, 3. — ⁹ V. ö. Jób
6, 16. — ¹⁰ Schiller: W. Tell. — ¹¹ 22. zsolt. 1, 2. —
¹² V. ö. 102. zsolt. 20. — ¹³ Bölcs. 8, 1. — ¹⁴ Bölcs.
12, 18.

XXII

AZ ÚR IMÁDSÁGA IV

„LEGYEN MEG A TE AKARATOD, MIKÉPEN MENNYBEN,
AZONKÉPEN A FÖLDÖN IS”¹ D)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. AZ ISTENI AKARATTAL EGYESÜLNI FENSÉGES

Az isteni akarattal összeforrott emberi akarat valamiképpen a fenségesség magaslatára jut. Hogyan?

a) A legnagyobb csodája Istennek, amely még az angyalokat is bámulatba ejti, az örök, isteni Igének egyesülése az emberi természettel, szóval a megtestesülés. A második Szűz Máriának istenanyai méltósága. Ezekhez sorakozik Isten csodadolgai közt az emberi szabadakaratnak az isteni akarattal való összeolvadása. A kegyelemnek valóban fenséges győzelme ez az emberben, épen hagyva annak szabadakaratát. Ezáltal a lélek kellemes kertje lesz a mennyei Jegyesnek, temploma s családias otthona a fenséges Istennek. „Hozzája megyünk és lakóhelyet szerzünk nála”² — mondja az Úr.

b) A két akaratnak, az isteninek és emberinek ez az egyesülése az ember részéről a legfőbbésszebb áldozatot jelenti, amelyet teremtmény Teremtőjének bemutathat. Bármí egyebet áldozva Istennek, csak a magunkéból adunk, de mikor akaratunkról lemondunk, akkor magunkat adjuk. Ezzel teljesítjük be legtökéletesebben az isteni óhajt: „Add nekem, fiam, szívedet.”³

c) Egyesülve Isten akaratával, rokonságba kerülünk magával a Legfőbbésszebbel. „Aki Atyám akaratát cselekszi, ki mennyekben vagy, az az én fivérem és nővérem és anyám”⁴ — mondja maga az Úr Jézus. Lehetne-e ennél emberre nézve kitüntetőbb és fenségebb?

d) Igen! És ez a bizonyos értelemben vett *megistenülés*. Egyesülve az isteni akarral, a mi életkönyvünknek címe, tartalma ugyanaz lesz, ami az Istenemberé, akinek ajkára adja Szent Pál a Zsoltáros ígét: „A könyv élén az van megírva felőlem, hogy akaratodat teljesítsem.”⁵ Szent Bernát még világosabban beszél: „Azt akarni, amit Isten akar, máris annyit tesz, mint Istenhez hasonlítani, nem tudni mást akarni, mint amit Isten akar, ez annyi, mint az lenni, ami Isten.” Mint két viaszgyertya összeolvadva eggyé lesz, így akaratunk összeolvadva Istenével, megistenül. Azért mondja a Jegyes is az Énekek énekében: „A lelkem olvadozott, amikor a Jegyes szólott”,⁶ — vagyis olyanná lett, mint a viasz, mindenféle hajlítható, s ahhoz alkalmazkodó, amire hajlítják.⁷

Jusztiniáni Szent Lőrinc szerint a lelket jelképező menyasszony felolvadt a szeretet

tüzében, és kész híg érchez hasonlóan szétfolyni az isteni akarat formája szerint. Mi mást jelent ez, mint bizonyos értelemben megistennülni?

e) Az isteni akarattal való azonosodás végül azért oly fenséges, mert miként a vele azonos szeretet, minden időn és körülményen felül áll, minden erényt éleszt, szépít és tökéletességre visz.

Mikor majd a hit már látássá lesz s a remény a birtoklásban eléri célját, az isteni akarathoz való alkalmazkodás az égben is folytatódik. Csak annyiban módosul, hogy míg itt a földön mi teljesítettük Isten akaratát, a mennyben Isten jutalomképen teljesíti a mienket. Egyszóval akkor is és örökre ugyanazt akarjuk majd, amit Isten.

2. AZ ISTENI AKARATTAL EGYESÜLNI MÉLTÁNYOS

Mi sem könnyebb, mint ezt belátni.

a) Hiszen Isten akarata végtelenül bölcs, igazságos, a mienk vakoskodó és igazságtalan.

b) Isten akarata a legfőbb erkölcsi szabály, mely nem tévedhet, a tökéletesség zsinórmértéke, a mi akaratunk ellenben csupa gyarlóság, bűn és hiba. Tehát nem méltányos-e, — vonja le Szent Agoston a következtetést — hogy a te akaratodat igazítsd az Istenéhez, ne pedig az Istenét csavard a tiédhez?

c) Az isteni akarat uralkodó, fejedelmi akarat. Méltányos, hogy a te emberi akaratod neki legyen alárendelve. Méltán panaszkodik tehát Szent Agoston az emberek gonoszsága miatt, akik — minthogy a saját akaratukat nem javítják, — tehát az Istenét akarják megron-

tani, csakhoggy minden az ő izlésük szerint történjék.

3. AZ ISTENI AKARATTAL EGYESÜLNI HASZNOS

Mert mérhetetlen előnyöket nyujt. Eljuttat a világon elérhető tökéletes életszentségre és megszerzi a földi életben élvezhető legnagyobb boldogságot.

a) Ugyanis annál szentebb az ember, minél inkább megközelíti a Szentséget magát, ami nem más, mint az isteni akarat. Az isteni akaratall egyesült ember elérte a célt, amelyet Jézus számunkra kitűzött, mikor azt mondotta: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.”⁹

b) Annál szentebbek vagyunk, minél inkább hasonlítunk Krisztushoz, aki a szentségnek befejezett mintaképe. Amde maga Krisztus is mi által lett szentté? Azáltal, hogy mennyei Atyja akaratához a legtökéletesebben alkalmazkodott.

c) Annál szentebbek vagyunk, minél tökéletesebb a szeretetünk.

Mert: „A törvénynek teljesítése a szeretet.”¹⁰

Amde a szeretet mi más, mint az isteni akarathoz való símulás? Erről Jézus nem hagy minket kétségben. Hiszen nyiltan kijelenti, hogy nem az szereti őt, aki áradozik, vigaszban úszik és érzeleg, hanem: „Aki parancsaimat ismeri és azokat megtartja, az szeret engem.”¹¹

Ami pedig boldogságunkat illeti, — és itt az igazi, szilárd és megbízható boldogságról van szó — ezt csakis az Isten akaratával való összeforrás eszközölheti.

a) Először is azért, mert ez kizárja az öntudatos bünt, ami minden bajnak, szerencsétlenségnek és szenvedésnek igazi forrása. Így kizárja egyben a végső katasztrófát, a poklot is. Jól mondja Szent Bernát: „Hagyj fel önarakatoddal s számodra nincs többé pokol.”¹²

b) De meg lehet-e szerencsésebb és boldogabb ember, mint akinek itt az életben minden a saját ízlése szerint történik? Ilyen az isteni akarattal összeforrott ember.

Ennek igazolására álljon itt a híres Taulernek esete, amely felér maga egy kis elmélkedéssel. Tauler († 1361), a szentéletű pap, évek hosszú során át kéri Istent, küldene neki vezért, aki őt a tökéletességnek legbiztosabb és legrövidebb útjára megtanítja. Végre az Úr meghallgatja kérését. Az isteni kegyelem ösztönzésére templomba megy. A lépcsőn felhaladva szegény koldus ötlük szemébe, aki rongyokba burkoltnak, mezítelen lábakkal alalmaztat kéreget. „Ez lesz a te mestered”, szólal meg belsejében a titkos hang. Mire a következő párbeszéd fejlődik ki köztük:

„Jónapot, barátom!” — köszönti Tauler a koldust.

„Köszönöm”, — felelt a koldus — „de nem emlékszem, hogy valaha rossz napom lett volna”... „Am adjon az Úr jó napjaidhoz minden boldogságot” — folytatta Tauler. Mire a koldus: „Ezt is köszönöm, de bevallhatom neked, hogy szerencsétlenség sohasem ért engem.” Tauler csodálkozik. A koldus ezt észrevéve, folytatja: „Még inkább csodálkozol majd, ha megmondom neked, hogy én egész világéletemben boldog voltam és az is va-

gyok." Tauler mély megilletődéssel és megdöbbenéssel tekint Istentől küldött tanítómes-terére: „Jó ember, — szólott hozzá szinte hebegve — áruld el titkodat, mert nem értelek." A koldus erre szelíden s mennyei bölcseséggel így válaszolt: „Azt mondtam neked, uram, hogy nekem sohasem volt rossz napom, sohasem voltam szerencsétlen.

Mert hiszen napjaink mindig jók, ha azokat Isten szolgálatára szenteljük. Erre pedig mindig és minden körülmények közt megkapjuk a kegyelmet. Tőlünk függ tehát, hogy napjaink jók legyenek. Látod, én szegény, beteg koldus vagyok, akinek nincs otthona, nincs támasza. Ámde mégis, ha éhezem, dicsérem az Istent. Ha fődél nélkül maradok, esőnek, viharoknak kitéve, dicsérem Istent s hálálkodom neki. Ha megvetnek az emberek, magasztalom az isteni Fenségét. *Akaratom mindig és minden dologban egyesülve van Isten akaratával* s mindenért csak az ő nevét magasztalom. Ezért jó nekem minden napom.

Mert nem a szerencsétlenség s szenvedés, hanem a türelmetlenség hozza reánk a rossz napokat. Ámde miért vagyunk türelmetlenek? Azért, mert akaratunk lázong az Isten ellen, a helyett, hogy magát alávetné, amint ez kötelessége volna. Azt is mondtam, hogy világeletemben sohasem voltam boldogtalan. Mert mondható-e boldogtalanak az az ember, akinek dolgai mindig úgy folynak, ahogy azt ő maga kívánja, s ahogy az reá a leghasznosabb és legcélszerűbb? Ime, így vagyok én. Mert mi más történhetik velem, mint amit Isten akar. Nos, és én is éppen ezt teljes szívből

akarom. Tehát voltaképpen minden az én kívánságom szerint történik velem. Az én akaratom, kívánságom, gyönyörűségem és boldogságom egyes-egyedül Isten szent akarata, amely feltétlenül, mindig és mindenütt végbemegy rajtam."

Igy gondolkozott Szent Farkas, Troyes püspöke is. Amikor Attila székvárosa falai alá érkezett, a főpásztor teljes egyházi díszben vonult eléje. Megkérdezte a rettegett hún vezért: „Vajjon ki vagy te?” „Én vagyok az Isten ostora” — felelt Attila. Mire Szent Farkas: „Ha te vagy Isten ostora, akkor hát légy üdvözölve!” És megparancsolta, hogy a város kapuit Isten ostora előtt feltárják. Attilára ez annyira hatott, hogy átvonult a városon a nélkül, hogy lesujtott volna arra... Bár minket is mindig ez az érzület töltene el. Ez volna a legjobb módja, hogy még az Isten ostorát is szeretettel és hálával üdvözöljük.

4. Néhány következtetés

Ami pedig a gyakorlatot illeti, eljárásunkban mindig tekintetbe kell vennünk a dolgot, amely történik, az indító okot, amelyből történik és a módot, ahogyan történik.

Ugyanis mindent meg kell tennünk, amit Isten akar, azért, mert Isten akarja, és úgy, ahogyan akarja.

a) Mit akar tőlünk Isten? Azt, hogy teljesítsük parancsait, állapotot köteleinket, kövessük a kegyelem sugalmait és alkalmazkodjunk a Gondviselés végzéseire.

Indító okunk sohase a sablon vagy kény-

szerűség legyen. Megteszem, amit teszek, mert ez így tetszik a jó Istennek.

Megteszem pedig munkába szólítva lelki és testi erőmet és képességeimet. Első legyen mindig az elvégzendők közt a szükséges, aztán a hasznos, végül következzen csak a kellemes.

b) Ébresszük sokszor magunkban az éhséget és szomjat mindenben alkalmazkodni Isten szent akaratához: „Taníts meg engem arra, hogy akaratodat megtegyem, mert te vagy az én Istenem.”¹³

c) Az eshetőségekkel szemben pedig tartsam szívemet, lelkemet örvendező készségben: „Kész az én szívem, Istenem, kész az én szívem.”¹⁴

Beszélgetésnek, illetőleg záróimának alkalmazhatjuk a liturgikus imát: Mindenható Ur-isten, ki eljuttattál minket a mai napig, erősíts meg kegyelmeddel, hogy e napon a bűnre ne hajoljunk, hanem szüntelen igazságod megcselekvésére irányuljon minden szavunk, arra térjen minden gondolatunk és cselekedetünk. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

Jófeltételem legyen önmagam megfigyelése, vajjon mindenben készségesen követem-e Istennek a tökéletesebbre szólító belső sugalmát.

¹ Mt. 6, 10. — ² Jn. 14, 23. — ³ Péld. 23, 26. — ⁴ Mt. 12, 50. — ⁵ 39. zolt. 8.; Zsid. 10. — ⁶ V. ö. É. é. 3, 6. — ⁷ Bern. Troct. de dil. D. c. 10. — ⁸ Agost. in Ps. 31. — ⁹ Mt. 5, 48. — ¹⁰ Róm. 13, 10. — ¹¹ Jn. 14, 21. — ¹² Serm. 3 de Resurr. — ¹³ 142. zolt. 10. — ¹⁴ 107. zolt. 2.

XXIII

AZ ÚR IMÁDSÁGA IV

„LEGYEN MEG A TE AKARATOD, MIKÉPEN MENNYBEN,
AZONKÉPEN A FÖLDÖN IS”¹ E)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg:
„Atyám! ha lehetséges, múljék el tőlem a pohár,
mindazonáltal ne úgy legyen, amint én akarom,
hanem amint te.”²

Második előgyakorlat. Gondoljuk magunk elé
a haláltusát vívó édes Üdvözítő ismert képét. Az
Úr térdre borul, szemét ég felé emeli. Karját ki-
nyujtva és kezét összekulcsolva Atyjához könyö-
rög. Esengve kéri, venné el tőle — ha lehetséges
— a poharat. De aztán meghajolva és összekulcsolt
kezét alábocsátva, megnyugvással rebeği: „De azért
mégis csak úgy legyen, ahogyan te akarod.” Ez a
jelenet órákon át szüntelenül ismétlődik, miközben
az Úr Jézus „ugyanazt a beszédet mondja”.³ Ez-
alatt azonban korántsem tétlen. Állandóan gyűjti
magában az okokat, érveket, amelyek teljes oda-
adását alátámaszthatják. Így készíti fel lelkét a
teljes megnyugvás kegyelmére, amelyet majd Atyja
vele angyala által közöl s amely őt a szenvedés
egész folyamán oly csodálatos módon kíséri, jel-
lemzi.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy a netán bekövetkező nagy tusák és szenvedések közt is szilárd kapcsolatban maradjak az engem akkor is fenntartó isteni akarattal.

1. DICSÓ DOLOG ISTENÉRT MEGALÁZÁST ÉS ÜLDÖZÉST SZENVEDNI

a) A balsors képezi és igazolja a hőst. Mily szép példa erre egyiptomi Józsefnek esete. Helyesen mondja róla Aranyszájú Szent János: „Mi sem tette Józsefet oly dicsővé, mint a reá szórt rágalom, a tömlőc és a bilincs. Nagy volt benne a tisztaság erénye, de sokkal nagyobbá tette őt az üldöztetés és gyalázat, amelyet elszenvedett. Inkább ragyog ezek folytán, mint egyiptomi trónján, mikor az éhezők népnek a gabonát osztja.”

A próba mutatja meg ugyanis, ki milyen és mekkora. Még a pogányok is megérezték ezt. „A balsors mutatja meg, — mondja Epictetus — hogy férfiak vagyunk.”

„Nem a jólét mutatja meg, ki mily nagy lélek, amint a kormányos ügyességét és bátorságát sem a síma tenger és a kedvező szelek, hanem a viharok igazolják.” (Seneca.)

b) A szenvedés, amelyet Isten akaratán megnyugodva türelemmel elviselünk, Isten szemében minket a vértanúk rangjára, színvonalára emel. Maga az Egyház is valamennyi szentjét, kik egytől-egyig „sok viszontagságon át mentek be Isten országába”, a Martyrológiumba iktatja.

Toursi Szent Mártonnál ezt ki is emeli:

„Ó Szentséges Lélek, — imádkozik hozzá — aki bár az üldözö kardját elkerülted, de a vértanúság pálmáját (türelmes szenvedés által) mégis megérdemelted.” Szent Ágoston szerint éppen ez az oka, amiért Isten a rossz embereket a világon megtűri.

c) A szenvedés által Isten a megnyugvó, neki átadott lelket Szent Fia szívéhez vonja és képerre formálja. Szent Teréz is, mint annyi mások, megfigyelte, hogy „akik Krisztus Urunkhoz közelebb jutottak s akarataival a szeretet által összeolvadtak, sokkal inkább alá vannak vetve a fájdalomnak, s többet gyötörödnék bárki másnál”. Mikor Folignói B. Angela azt kérdi az Úrtól, kik az ő leginkább szeretett gyermekei, Jézus így felelt neki: „Azokat kedvelem leginkább, akik közelebb ülnek hozzám asztalomnál és ugyanabból a tányérból fogyasztják velem a zaklattatás kenyerét és ugyanabból a pohárból isszák velem a szenvedés borát.” Aztán kinyilatkoztatott igazság az, hogy Isten, „akiket eleve ismert, azokat eleve arra is elrendelte, hogy hasonlók legyenek Fia formájához”.⁶ Nincs kétség, hogy Szent Pál mikor ezt állítja, elsősorban a megfeszített Istenfiára gondol. És íme, hány és hány kalapácsütés s mennyi vésés kell ahhoz, hogy a márványból vagy elefántcsontból a haldokló Üdvözítőnek hű képe-mása alakuljon, míg a holt, kemény anyag vissza nem tükrözi Krisztusnak minden vonását az utolsó izomig, sőt minden redőig. Minél több csapást mér tehát az isteni Művész a szenvedő lélekre, világos, hogy annál hűségesebb képmást kíván formálni belőle.

Milyen nagy és dicső dolog a Megfeszített képmásává lenni! És íme, mégis mennyire igyekszünk ettől a megtiszteltetéstől szabadulni. Valóban méltó, hogy e miatt „palástként takarjon el minket a szégyen“.⁷

2. A LESUJTOTT ÉS MEGALÁZOTT LÉLEK BOLDOGSÁGA

a) Boldog a lesujtott lélek, — ha Isten akaratával egyesülten szenved, mert biztosra veheti, hogy nagy életszentségre hivatott.

Mit szólnak hozzá a Szentek? „Őszintén megmondhatom, — állítja N. Szent Gergely⁸ — hogy életed kevésbé szent, ha kevesebb üldözésnek vagy kitéve.“ A szent pápa tehát a szenvedést használta mértéknek az életszentség fokának megállapítására.

És Juszтиниáni Szent Lőrinc: „Ha dühöng ellened a világ, az irigység csahol, az ördög üvölt reád, ha felesel veled a gonosz, s a kevélység tört vet lábadnak, akkor csak bízzál, mert a tökéletesség ösvényén haladsz.“⁹ Nem is olyan nehéz ennek a magyarázata. Hiszen a megvetetés, szegénység, fájdalmak rendszeren elvonják a szenvedélyek táplálékát, ingerét és megtörik azok erejét. A szegény, a megvetett ember miben is kevélykedjék, miből becézze, hízlalja érzékiségét, hogyan tömjénezen önszeretetének? El van mindennek forrása tömve. Ellenben mennyi alkalmat ad a lesujtott állapot a hősi erények gyakorlására, aminők a hit, a bizalom, alázatosság és önmegtagadás. Innen van, hogy ily állapotban csodálatos gyorsan halad a lélek a tökéletesség útján.

b) A balsors, a szenvedés különös jele az

isteni kegynek irántunk, ami mérhetetlenül boldogító a szerető szívre.

„Mert akit az Úr szeret, azt megfenyíti, és megostoroz minden fiút, akit magához fogad.”¹⁰
„Mert az Úr azt feddi, akit szeret, s azt a fiát sujtja, akit kedvel.”¹¹ „Mivel kedvére voltál az Istennek, megpróbáltatásnak kellett érnie téged.”¹² Mindez a végtelen isteni bölcsesség tanúskodása.

A Szentek hasonló értelemben nyilatkoznak: „Minél inkább tárgya valaki a szeretetnek, annál szigorúbb ostorcsapásokat szenved.” (Juszt. Szent Lőrinc.)

„Azt tapasztaljuk, hogy Isten választottai sok jót tesznek és keményen szenvednek.” (N. Szent Gergely.)

„Minden kétségen kívül áll, hogy Isten a nehézségek és fáradalmak útján vezeti azokat, akiket nagyon szeret, s minél inkább szeret valakit, annál súlyosabb nehézségeket bocsát rá.” (Szent Teréz.)

Xavéri Szent Ferenc alig hihette, hogy ott a jezsuiták Istennek egészen hű harcosai, ahol őket az üldözés hosszabb ideig megkíméli.

c) Végül jámborul élni és mégis sokat szenvedni: — ez a legbiztosabb jele kiválasztottságunknak az égre.

Mindezekből következik, hogy Isten alig adhat itt a földön nagyobb ajándékot s kiválóbb kegyelmet választottainak, mintha nem kíméli őket, hanem inkább szenvedni engedi.

Aranyszájú Szent János, akinek annyi üldöztetésben volt része és számkivetésben halt

meg, nem győzi Istent a szenvedés ajándékaért áldani, a keresztben rejlő kincs értékét megsztalni. Azt állítja többek közt: „Jézus Krisztusért bilincseket hordani nagyobb kegyelem, mint evangélistának lenni. Aki Jézust szereti, az tudja, mit mondok.”¹³

„Szenvedni több s nagyobb, — mondja ugyanő — mint csodákat művelni, halottakat támasztani. Ha Isten megadja nekem a csodatevés hatalmát, akkor adósa vagyok érte Istennek, de ha szenvedek Istenért, akkor ő az én adósom. Ehhez járul még az is, hogy a csodatevés korántsem tesz szentté, de a türelem a balsorsban a tökéletesség lépcsője, a Szentek kiváltsága.”¹⁴

Ebből mindjárt azt a következtetést is levonhatjuk, amelyet Urunk ki is jelentett egyik Boldognak: „Ismerd el tehát, hogy te inkább le vagy kötelezve, azokkal szemben, akik téged bántanak, üldöznek, mint, akik veled jót tesznek. Az üldözőid ugyanis lelkedet tisztogatják, szépítik és Isten előtt tetszővé, kedvessé teszik.” (B. Verani Bapt. in Vita.)

„Vagy lehetséges volna-e, hogy te valakit ellenségednek tekints, aki neked a bizalmaság útját Istenedhez, és a kaput a kegyelmek kincstárához megnyitotta és egyben eszközli bűneid bocsánatát?”¹⁵ — kérdi Aranyszájú Szent János.

„Ha nekem — úgymond ugyanő — az égieknek és a bilincsekbe vert Szent Pálnak társasága közt választanom kellene, én az utóbbit választanám. Nem tartom Pált annyira boldognak azért, mert a harmadik égig ragadtatott, mint azért, mert Krisztusért bilincse-

ket hordott. Én inkább kívánok Krisztussal szenvedni, mint vele megdicsőülni. Oly kegyelem ez, amely minden mást felülmúl.”¹⁰

3. EGY KIS ÖNVIZSGÁLAT

Szent Celesztin szerint „a türelem erénye Isten szolgálóinak diadalmas fegyvere”. Lelki készség ez, amely a lelket arra indítja, hogy a kereszteteket, csapásokat, üldöztetést és megáláztatásokat az isteni akarathoz simulva békén elfogadja. Tárgya a türelemnek:

a) a földi javak, amelyektől minket megfosztanak,

b) becsületünk, amelynek a rágalom, gyalázat stb. által kárát valljuk,

c) egészségünk, amelyet elvesztettünk,

d) lelki világunk, amelyben az aggályosság, undor, levertség és szárazság folytán szenvedünk.

Mindezt Isten kezéből el kell fogadnunk:

1. *Türelmes hallgatagsággal*, a nélkül, hogy ajkunkat panaszra nyitnók, miattuk évődnének, mások, sőt Isten előtt hánytorgatnók. Ne vessük észre — szabad így mondani — még a jó Istennel sem, hogy mi sorsunkkal s így voltaképpen ő vele nem vagyunk megelégedve. „Szeretni és szeretetből hallgatva szenvedni: ez Jézus Szíve híveinek titka.” (Alacoque Szent Margit.)

2. *Hálás örömmel*. Necsak örülünk az apostolokkal, hogy „méltóknak találtattunk Jézus nevéért valamit szenvedni”, hanem hálálkodjunk is érte.

3. *Vágyakozással.* Jézusért még többet tűrni és szenvedni.

4. *Azzal a meggyőződéssel,* hogy mindaz, amit mi szenvedünk, említésre sem méltó ahhoz, amit Jézus Krisztus és a vértanúk viseltek, amit a betegek a kórházakban, az operációs asztalon, a foglyok a börtönökben, a lelkek a tisztítóhelyen és a pokolban tűrnek.

De semmi az ég örömeihez viszonyítva is, amelynek egyetlen, első pillanata máris kárpótol majd a föld összes szenvedéseiért.

Az okok pedig, amelyek türelemre indítanak:

a) *Alázatosság,* vagyis annak feltétlen elismerése, hogy Isten teremtői jogon bánhatik velünk úgy, ahogy akar.

b) *Az igazságosság,* vagyis a meggyőződés, hogy „mi ugyan igazság szerint tetteink méltó bérét vesszük”,¹⁸ amikor szenvedünk.

c) *Az Úr Jézus iránti szeretet,* amely igényli és szinte követeli, hogy a Vele való hasonlóságra komolyan törekedjünk. Ettől függ, hogy egykor az Ő Szívéhez közelebb legyünk az égben is.

Beszélgetés az Úrral. Ismételgessem én is Jézussal „ugyanazt a beszédet”: „Ne úgy legyen, amint én akarom, hanem, amint te.”¹⁹

Közben igyekszem, mint az Úr tette, meggyőzni magamat, hogy milyen szükséges, hasznos és édes az Atya uralkodói akaratát az én alattvalói akaratommal összeforrasztani. Hiszen ebben van egyetlen javam és boldogságom. „Mit számít, ha az Atya akarata engem — mint Szent Fiát — kínzóim kezébe ad, és két keresztbe tett fadarabra feszít, mint valami

átkozott és ártalmas vadállatot? Ha hiszek az Atyában, mint Atyámban, akkor tudom, hogy jobban szeret, mint én magamat szeretni tudnám és jobban ismer, mint én magamat ismerem. Ennélfogva csakis az én javamat akarhatja, még akkor is, ha ez a „jó” emberi szemmel nézve a legszörnyűbb rossz. És én akkor akarom az igazi javamat, amikor azt akarom, amit Atyám akar.²⁰

Fel is teszem magamban, hogy a mai nap minden kisebb-nagyobb eseményében a hit szemével az isteni akarat megvalósulását kívánom látni, s mint ilyet tisztelettel fogadom. „Ez szent és jó dolog, mert ezt Isten akarja.”

¹ Mt. 6, 10. — ² Mt. 26, 39. — ³ Mk. 14, 39. — ⁴ Chrys. Hom. 68. ad pop. — ⁵ Ap. csel. 14, 21. — ⁶ Róm. 8, 29. — ⁷ V. ö. 108. zsolt. 29. — ⁸ Lib. 6. ep. 27. — ⁹ Juszt. L. De vita solit. 2. — ¹⁰ Zsid. 12, 6. — ¹¹ Préd. 3, 12. — ¹² Tób. 12, 13. — ¹³ Hom. 8. Ep ad Eph. — ¹⁴ U. o. — ¹⁵ Ar. Szent János: Hom. 71 ad pop. — ¹⁶ Chrys. Hom. 8. in ep. ad Eph. — ¹⁷ V. ö. Ap. csel. 5, 42. — ¹⁸ Lk. 23, 41. — ¹⁹ Mt. 6, 10. — ²⁰ Papini, Storia di Cristo.

XXIV
AZ ÚR IMÁDSÁGA V

**„ÉLETÜNKRE SZÜKSÉGES KENYERÜNKET ADD MEG
NEKÜNK MA"1 A)**

Első előgyakorlat. Az evangélium fenn idézett szövege.

Második előgyakorlat. A helyszín és jelenet élénk elgondolása, amint az Úr Jézus a hegyi-beszédet mondja és annak keretei közt a Miatyánkot tanítja.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Úrtól mély alázattal, hogy nekem s általam másoknak is megadja, ami a léleknek és testnek szükséges, de egyben oltsa belém a szegénységnek s igénytelenségnek szellemét.

1. „EZEK MIND HOZZÁADATNAK NEKTEK"2

Jellemző az Úr Jézusra, hogy úgy tanított meg minket imádkozni, hogy biztosan meghallgatásra is találjunk. Mert annyira szeret minket.

Először tehát Istennek, az Ő és a mi Atyánknak „országáért és igazságáért" imádkoztat velünk. Ezt tesszük a Miatyánk első három kérésében.

Aztán sorakozik csak fel a többi kérdés. Hiszen a többit már „ráadásképen” megkapjuk, ha az Atya érdekeit szívünkön hordozzuk.

Az első három kérdésben, szinte magunk fölé emelkedve az egész mindenséggel együtt zsoldározunk... De aztán mintha eszünkbe jutna emberi, teremtményi voltunk összes hiányossága és korlátozottsága, amely ajkunkra adja a fohászt: „add meg nekünk a mindennapi kenyeret!” Nagy bizalommal tesszük ezt. Mert Isten nagyon hajlandó adni. Hiszen ő — mint kijelenti — maga a szeretet.³ Ugyanezért akar adni. Hiszen a szeretet lényege: adni, lehetőség szerint önmagát adni. Tud is adni, mert mindenható, és kincstára sohasem fogy ki, minthogy kimeríthetetlen. Igéretével magát le is kötötte, hogy adjon. Tehát ez nála — mondhatnók — a becsületnek és dicsőségnek is kérdése.

2. ISTEN AD SOKAT KÉRÉS NÉLKÜL IS

Ki kérte Istent, hogy ezt a szép, tágas és jól felszerelt világot megteremtse, amely tízszerannyi embert is bőségesen el tudna tartani? Megteremtette, mielőtt annak egyetlen lakója lett volna.

Vagy ki és mi indította arra, hogy a bukott embernek váltságdíjul Egyszülöttjét odaadja? A belső szeretet, amelytől lénye duzzad, ösztönözte erre.

Pedig látta előre, mennyien káromolják majd őt, elégedetlenül zúgolódnak, sőt meg is tagadják. De mégis szíve sugalmát követve akart adni bőven.

Jót tenni, ez már az ő természete. Ime egy

példa rá. Isten csodás hatalommal és jósággal vezette ki népét az egyiptomi keserves rab-szolgaságból. Mi volt a hála érte? Mint dühös macska kezdenek a zsidók morogni és zúgólódni ellene. „Bárcsak haltunk volna meg inkább Egyiptomban, ahol jóllakásig ettük a kenyeret! Miért hoztatok ide bennünket?” És mivel felel az Úr erre a durvaságra? Talán ostorral? Nem! Azt mondja Mózesnek: „Íme, én majd kenyeret hullatok nektek az égből.” Meg is tette. Negyven évig rendszeresen hullott számukra a pompás táplálék, amelyet a nép Man-hu-nak, vagyis Mi ez?-nek, más szóval „mannának” nevezett. Mily jóság Isten részéről! Hát még mit adott volna, ha nem zúgólóva követelődznék, hanem szépen kérnek? Ezt is megmondhatjuk. A mannának mindenki általában oly mézeskalács-féle ízét érezte. Amde aki azt hittel és hálaadással élvezte, annak számára megvolt a mannában „minden gyönyörűség és minden íz édessége”,⁶ akárcsak a mi mennyei kenyerünkben, az Eucharishtiában, ha azt kellő felkészültséggel fogadjuk.

3. ISTEN BÖLCSÉN AD

Isten ad, de bölcsen ad. Nem ad éppen mindent, amit tőle kérünk és nem mindig úgy adja, ahogy kérjük, hanem úgy, ahogy ez nekünk hasznosabb és üdvösebb. A zsidóknak is annyit adott a mannából, amennyi éppen elég volt. Minden kapzsiságnak erélyesen ellenállott.⁷ Hát miért nem szerzett nekik egy kissé több örömet? Azért, mert gyermekei voltak és szerette őket.

A világ is tele van felnőtt „gyerekekkel”.

A gyermek általában mi egyebet sem kívánna, mint jót, édeset enni, inni, sokat játszani, s lehetőleg semmit sem dolgozni. Szóval a legtöbb embernek is egyetlen óhaja itt a földön jól elhelyezkedni s úgy berendezkedni, mintha örökké itt akarna maradni. A lelkük üdvére azonban, ami a legfontosabb, hányan gondolnak?

Ha Isten a népet ott a pusztában szemeszája, izlése szerint táplálja, bezzeg örökre egyhelyt maradnak s bajos lett volna őket az Istentől kitűzött célhoz, az ígértföldjére vezérelni.

Igy a lélek is örökös tunyaságban vesztegelne, ha szükség nem figyelmeztetné, hogy voltaképen az örök bőség honába, az égbe kell sietnie.

Ime, ez az oka, hogy az Úr Jézus, aki minket annyira szeret, miért kéreti velünk éppen csak a mindennapi kenyeret.

4. LEGYÜNK IGÉNYTELENEK ÉS ELÉGEDETTÉK

A Szentlélek ezt Pál ajka által a szívünkre köti: „Mert nem hoztunk semmit sem magunkkal a világra, s kétségtelen, hogy el sem vihetünk semmit. Ha tehát van eledelünk és ruházatunk, elégedjünk meg velük. Mert akik gazdagok akarnak lenni, kísértésekbe esnek, az ördög kelepcejébe, sok haszontalan, káros kívánságba, melyek pusztulásba s romlásba döntik az embert.”¹⁸ Kövessük az Apostolt, akinek bár megvolt a csodatevő ereje, de azt a saját kényelmére sohasem értékesítette. „Tudok — úgymond — szükölködni és bővelkedni egyképen (mindenbe beletanultam), tudok jól-

lakni is, bővelkedni és nélkülözni is.¹⁰ Őt mindez szemelláthatóan keveset érdekli, csak Krisztus ügye győzzön!

Ezt a lelkületet, szellemet árulja el Arany-szájú Szent János is, mikor híveit így tanítja: „Ugyan mit állasz meg az utcán tátott szájjal bámulva a gazdagok fényűzését? Vajjon mi csodálnivaló is van azon? Mint a szemfényvesztők, bűvészek csillognak az aranytól. Annál inkább sajnálnivalók, minél több lóg le róluk, hiszen annál több terhet cipelnek. Ne a ruhájukat tekintsd, hanem nézd, mi van a ruha alatt. Sokszor bizony ezer sebtől vérző, vagy rongyos lélek, ínséges, elhanyagolt szív. Mennyivel hasznosabb jó koldusnak lenni, mint rossz királynak. A jó koldus a boldogságot, szerencsét magában hordozza, a király ellenben élveken úszik, amelyek kívül vannak. A lelke s lelkiismerete, tehát azok a dolgok, amelyek benne vannak, s őt a másvilágra kísérik, számára a gyötrelmek forrása.”¹⁰

Szent Gergely szerint: „A szegénység a jókra nézve rendszerint az alázatosságnak pajzsa.” Szent Ágoston pedig azt mondja: „A szegények a másvilágnak gazdagai.”

A közmondásokban megnyilatkozó józan közmegegyezés is e mellett szavaz. Ilyen pl.: „Ha megelégedett a szíved, borizú a vized.” „Békében a kenyér pecsenyénél többet ér.”

A pogányok is érzik ezt. Mikor Kleantes görög bölcs (kb. Kr. e. 300) kérdik, kit tart Athénben a leggazdagabbnak, azt feleli: aki vágyakban a legszegényebb. Diogenes is a piacon a felkínált áruk tömegei közt örömmel

és boldogan állapítja meg: Ime, mennyi dolog van, amire nekem nincs szükségem.

Igy beszélnek a Szentek és bölcsek és így is cselekszenek.

Volt-e valaha boldogabb és szerencsésebb ház, mint a názáreti a maga szegénységében és igénytelenségében? Nem csoda! Hiszen a legnagyobb kincset, Krisztust birtokolta.

A szent szegénységnek nagy szerelmese, Ferenc, mikor az összekoldult kenyeret a falun kívül egyik kőlapra téve bugyogó forrás mellett elköltötte, minden harapásnál hálálkodva dicsőítette a Teremtőt. „Masseo testvér, — szolt — mi ily kincsekre nem is vagyunk érdemesek!” „De kedves atyám, — szol erre a testvér a dolgot kissé már sokallva — hogy beszélhetsz te így, mikor annyi hiányzik? Nincs fedél felettünk, nincs asztalterítők, nincs tányérunk és nincs szolgálk. Nincs semmi sem . . .” Mire a Poverello: „Hiszen éppen ezt nevezem én pompás bőségnek, ahol az ember semmit sem készített, hanem minden egyedül az isteni Gondviseléstől eredt, mint ez a kenyér, ez a szép, síma kőlap, aztán a kristálytisza forrásvíz. Kérjük is, testvér, a jó Istent, hogy a szent szegénységnek nemes kincsét, amelynek ő a kegyura, szívből megszeressük.”

Beszélgetésnek, záróimának használhatjuk a Szentlélek igéit: „Két dolgot kérek tőled, ne tagadd meg tőlem, mielőtt meghalok: Tarts távol tőlem hamisságot, hazugságot! Ne adj nekem se nyomort, se gazdagságot! Csak anynyit adj ennem, amennyi elegendő, hogy jólakván meg ne tagadjalak, hogy ne mondjam:

ki az az Úr?, vagy szükségtől hajtva ne lopjak, és meg ne gyalázzam Isten nevét.¹¹

Mikor a Miatyánkban a kéréshez érek: „Mindennapi kenyerünket adjad nekünk naponta”,¹² kissé gondoljak arra, mit lehetne nagyobb, magasabb cél és érdek nélkül nélkülöz-nöm, miről lemondanom, hogy Krisztus szegé-nyeinek is jusson valami.

¹ Mt. 6, 11. — ² Mt. 6, 33. — ³ I Jn. 4, 16. —
⁴ Ex. 16, 36. — ⁵ U. o. 4. — ⁶ Bölcs. 16, 20. —
⁷ Ex. 16, 20. — ⁸ I Tim. 6, 7—9. — ⁹ Fil. 4, 12.
— ¹⁰ In Róm. 4, 4. — ¹¹ Péld. 30, 7—9. — ¹² Lk.
11, 3.

XXV

AZ ÚR IMÁDSÁGA V

„ÉLETÜNKRE SZÜKSÉGES KENYERÜNKET ADD MEG
NEKÜNK MA*1 B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. „A MI ÉLETÜNKRE SZÜKSÉGES KENYÉR”

Mily rövidke szó: „kenyér” s mégis az Úr Jézus mennyit rejtett beléje! Ezt csak ő maga tudja kimerítően elmondani. Annyi bizonyos, hogy mi sokkal kevesebbet gondolunk alatta és kérünk benne, mint amennyit ő általa nekünk mondani és adni akar. Sőt úgy vagyunk sokszor vele, mint a mesebeli koldusok, akik a kenyérbe rejtett aranypénzt visszahajigálták az adományozónak, mert nem ezt kérték, hanem csak kenyeret.

A kenyér alatt kétségkívül egyenesen értjük azokat a teremtett dolgokat, amelyre testi életünkben szükségünk van. Mindezt Urunk ebbe az édes szóba foglalja össze: „kenyér”. Ez az a mindenkitől, gazdagtól és szegénytől kedvelt egyszerű és ízletes táplálék, amelyet a menyeyei Atya gyermekeinek asztalára rak. Az inyt nem ingerli, de bőven kielégíti.

A „mindennapi“ kenyeret kell kérnünk. Figyelmeztet ez bennünket a mi függésünkre Istentől, kinek kegyelméből, irgalmából napról-napra élünk, vagyunk s kit tehát naponkint kérnünk kell és naponkint neki adományaiért hálálkodnunk. Ez a „mindennapi kenyér“ szerénységével, igénytelenségével arra is emlékeztet, hogy a földi dolgokkal mértékletesen éljünk, s általában, mint az Egyház imádkozva oktat: „Úgy használjuk a mulandókat, hogy el ne veszítsük az örökkévalókat.“

Nevezetesen mérhetetlenül fontos úgy a lelki, mint a testi életre egyaránt az észszerűség és mértékletesség a táplálkozásban.

2. A TÁPLÁLKOZÁS SZABÁLYAI

Nem hiába int maga a Szentlélek: „Ne légy mohó semilyen lakomán, és ne vesd magad bármely étel után, mert a nagyétkűség betegsége vezet... Sokan mentek már tönkre mértékletesség miatt, de aki tartózkodó, meghosszabbítja életét.“²

A) Szent Ignác a Lelkigyakorlatokban bölcs szabályokat is állít fel a táplálkozásra. Nevezetesen megjegyzi, hogy

a) a kenyér a legkevésbé káros a torkoságra, miért is abban kevésbé forog fenn a mértékletesség veszélye, mint a többi ételknél.

b) Minél finomabb valamely étel, az ördögnek annál könnyebb módot ad, hogy a torkoságra rávigyen. Így vagyunk az ivással is.

c) Miért is tanácsos inkább a minél egyszerűbb táplálékkal és itallal beérni.

d) A helyes mértéket az tudja eltalálni, aki

egészsége veszélye nélkül időnkint azon alul marad.

e) Hogy pedig az étkezésnél a szerénységet és mértékletességet megőrizzük, nagyon ajánlja a Szent, hogy közben gondoljunk arra, miként ült Krisztus apostolaival az asztalnál, és miként vette ő magához a táplálékot.

f) Nehogy az étkezés közben maga a lélek is belemerüljön ebbe az állatokkal közös foglalkozásba, üdvös, ha közben — ahogy ez a jó szerzetekben szokás — valami könnyű, de épületes olvasást hallgatunk.

g) Végül azok, főleg, akik rossz szokásból vagy testi gyengeségből a mohóságra hajlamosak, nagyon jól teszik, ha már eleve, higgadt óráikban meghatározzák azt a mértéket, amelyet egyes ételeknél be akarnak tartani. És ha kísértésbe jönnek, hogy ezt túllépjék, akkor inkább maradjanak a mérték alatt. Így megszerzik majd a mértékletességnek szent szokását, erényét.

B) Nem árt, ha e tekintetben a Szentek elveit, tanácsát is meghallgatjuk.

Aranyszájú Szent János mondja: „Nem azért vagyunk a világon, hogy együnk, igyunk, ruházkodjunk, hanem, hogy Istennek tessünk és az Ő örök javainak birtokosai lehessünk.”¹³

Aquinói Szent Tamás bölcsen megállapítja: „Jézus nem azt tanította, hogy nyalánkságokért és különféle ételekért imádkozzunk, hanem azt, hogy a kenyeret kérjük, amely nélkül testi életünket fenn nem tarthatjuk, minthogy ez az általános táplálék.”¹⁴

Szalézi Szent Ferenc a Philoteában bölcsen tanítja, hogy „a kitartó, észszerű mértékletes-

ség többet ér, mint az erőszakos, teljes megtartóztatás, amelyet rendszeren túl bő eszemiszom szokott követni". Ugyanő mondja: „Nézetem szerint nagyobb erény megenni azt, amit élénk tesznek, akár ízlik, akár nem, mint mindig a legkevésbé ízlésest választani.”

Szent Teréz pedig figyelmeztet: „Ne panaszkodjál az ételek miatt. Gondolj az epére és ecetre, amelyet Urunknak nyújtottak.”

Legyünk tehát urai az ínyünknek. Ha ezt a szenvedélyt már leküzdöttük, a többivel, nevezetesen a testiséggel is könnyen végzünk.

C) A két véglettől tehát tartózkodjunk. Nem várhatjuk, hogy Isten bennünket táplálék nélkül fenntart, mint egyes Szentekkel, misztikusokkal megtette. És mi sem veszélyesebb, mint — főleg fiatal korban — az evésről apródonkint mintegy leszokni akarni. Ez az ördögnek kísértése szokott lenni.

De másrészt ne is legyünk gyávák, s ne engedjük, hogy a sátán ebben álokokkal megcsaljon bennünket.

A mértékletes, önmegtagadott élet nemcsak hogy nem gyengíti, hanem fokozza testi erőinket és megnyújtja életünket.

Mikor Dániel és társai a Törvény iránti hűségből a királyi udvarban a tisztán növényi táplálékkal és vízzel beérték, csakhamar „szebbnék és testesebbnek látszottak, mint azok az ifjak, akik a királyi eledelt ették”.⁵ Mikor V. Orbán (1362—1370) csupa egészségi okokból megakarta parancsolni a karthauziaknak, hogy időközönként hússal táplálkozzanak, ezek, hogy a pápát megnyugtassák, népes küldöttséget menesztettek eléje, amelynek tagjai közt a leg-

fiatalabb 87 és a legidősebb 100 esztendő volt. Valamennyi még ép, egészséges, erőteljes férfi. A pápára ez a jelenet annyira s oly meggyőzőleg hatott, hogy a tervezett reformról önként lemondott.

Hogy pedig a mértékletes élet és időnkinti böjt mit jelent az imaéletben, csak az tudja, aki már maga is megpróbálta. Szellemiesebbé teszi a lelket, amely aztán könnyen megtalálja Istent és jól érzi magát a mennyekiek társágában.

3. „ADD MEG!”

Igy tanított minket Urunk a mindennapi kenyérért s ebben mindenért imádkozni, amire tesztünknek, lelkünknek szüksége van. Így van tehát helyén. Nem azt mondatja velünk Jézus: „Urunk, méltóztassál adni!” Sem azt: „Ha nem sértem meg isteni Felségedet, bátorkodom előterjeszteni...” Nem így! A gyermek nem így szokott atyjához szólni. Hanem igenis, röviden és velősen: adj! Két szívre mér ezzel Urunk együttesen csapást. Először a te szívedre. Emlékeztetni akar, hogy van Atyád, aki mérhetetlenül gazdag. Könnyen megadhatja, amit csak akar, csak kérni kell tőle. És szívesen is adja. Örül, ha adhat, hiszen atya.

Ha hittel és bizalommal hangoztatod ezt: „adj!”, egyben megütöd Isten szívét, annak legérzékenyebb húrját, és pedig oly hatalmasan, hogy nem is tudna mást tenni, mint adni.

Csodatevő Szent Gergely püspök, hivatkozva az Úr ígéretére, buzgó kéréssel még a hegyet is tovább tolta a tengerpartról, mikor a hely szüke őt az Isten háza építésében akadá-

lyozta. És mi ne mozdítanók meg Isten szívét, amikor arra emlékeztetjük, hogy ő Atyánk? Mikor így kiáltunk hozzá: „Adj, Atyánk, hiszen a te gyermekeid vagyunk!”

Beszélgetésben az Úrral gyermekded egyszerűséggel tárjuk elé, amire csak magunknak s a hozzátartozóknak szüksége van. Adj, Uram, adj, hiszen te oly mérhetetlen jó és gazdag vagy! Használhatjuk erre az Egyház imáját is, amelyet éhínség alkalmával annyi közvetlen kedvességgel mondat a szentmisében: „Lásd el, kérünk Uram, földi táplálékkal, akiket méltóztattál oktatni mennyei titkokkal. A mi Urunk Jézus Krisztus által.”

De ígérjük is meg neki, hogy ma és mindenkor hálás szívvel s a szent mértékletesség szabályai szerint használjuk anyagi jótéteményeit.

¹ Mt. 6, 11. — ² Jézus, Sir. f. 37, 32—34. —
³ In Met. 22, 3. — ⁴ De or. Dom. 23. — ⁵ Dan. 1, 15.

XXVI

AZ ÚR IMÁDSÁGA V

„ÉLETÜNKRE SZÜKSÉGES KENYERÜNKET ADD MEG
NEKÜNK MA"1 C)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg:
„Mennyből szállott kenyér!"¹²

Második előgyakorlat. Elgondolom azt a jele-
netet, midőn Urunk a kafarnaumi zsinagógában a
vele vitatkozó zsidókat oktatja, hogy ne annyira
a testi kenyérre áhítozzanak, amelyet tegnap tőle
a pusztában kaptak, hanem keressék és kívánják
a lélek táplálékát, amelyet a hitben és az Eucha-
risztiában jelöl meg.

Harmadik előgyakorlatban kérek én is szent
éhséget és szomjúságot a lelki táplálék után.

1. „ÉN VAGYOK AZ ÉLŐ KENYÉR"³

Az ősi Egyház a szent hagyományra támasz-
kodva erősen hitte, hogy az Úr Jézus a min-
dennapi kenyér alatt, amelyet velünk kéret,
elsősorban az ő szent testét, szóval önmagát
értette.

A mi édes Üdvözítőnk valóban mennyei
búza. A Szentlélek az isteni magot a szüzi
földbe, amelyet minden tövis és gaz megkímélt,
elvetette, és íme, ez a paradicsomi talaj a

százszorosát megtermette. Aztán megörölte ezt a tiszta búzát a hóhérok, gyilkosok keze, s megsütötte a kereszt kínszenvedésének tüzes kemencéje. Az utolsó vacsora óta őrzik ezt az égi manná-t a katolikusok templomaik kenyeres szekrényében. Megsokasodik a felszentelt pap kezében, amely aztán osztja a föld fáradt és éhes vándorainak és juttat belőle boldognak és boldogtalannak. Minden katolikus templom vendéglő „Az Arany Szívhez”.

2. MIT KIVÁN KRISZTUS ÉS EGYHÁZA?

Vajjon nem érzik-e ki ez Krisztus szavaiból, amelyekkel ezt a mindennél drágább ajándékot alapítja és nyújtja? „Vegyétek — úgymond — és egyétek!” „Ígyatok ebből mindnyájan!”⁴ Hiszen jövetelének egyetlen célja, „hogy életünk legyen és minél több legyen”.⁵ Nos, és „ha esszük őt, akkor életünk lesz”.⁶ Ha nem esszük, „nem lesz élet bennünk”.⁷ Mert hiszen ő testét éppen a mi lelki életünk fenntartására és fejlesztésére adta.⁸

Azt kívánja tehát Krisztus, hogy őt minél gyakrabban, lehetőleg naponként fogadjuk.

Egyházunk, amely legjobban ismeri Jézus minden szándékát és elleste szíve minden dobbanását, nem szűnik meg ajánlani a napi szentáldozást.

A római káté tanítja: „Amint naponként tápláljuk a testet, valahogy meg ne rövidítsük a lelkünket sem, hanem tápláljuk naponként eme szentség által.” „A legnagyobb, természetfeletti javaktól fosztják meg azok magukat, akik a lelki áldozással beérik, jóllehet kellő előkészülettel szentségileg áldozhatnának.”⁹ „Az

Egyház mindig óhajtotta, hogy a szentmisén jelenlévők áldozzanak is" — írja XIII. Leó pápa. A gyakori és napi szentáldozás nagy apostola, X. Pius pápa pedig határozottan kijelenti, hogy Krisztusnak és Egyházának kívánása, hogy minden hívő mindennap áldozék. (1905. XII. 20.)

A napi szentáldozásnak nem szolgálhat akadályul semmi életállapot és semmi tisztos foglalkozás. A feltétel csak az, hogy az áldozni akaró ne legyen a halálos bűnnek biztos tudatában s testileg tartsa meg a szentségi bűjtöt. Tekintve az ügy fontosságát, kérjük ki a napi áldozáshoz a lelkiatya tanácsát. Az Egyház meg ezenkívül azt a fontos elvet is leszegzi, hogy a napi áldozáshoz nem kell nagyobb felkészültség, tökéletesség, mint amely egyáltalán az áldozásra szükséges.

„Félre tehát minden előítélettel és vélekedéssel, — mondja XIII. Leó — félre minden alaptalan félelemmel, félre az álokokkal, amelyek az Úr asztalától távol tartanak. Hiszen a lehető legüdvösebb dologról van itt szó, erőforrásról, a keresztény szellem felébresztéséről és fenntartásáról." (Mirae caritatis.)

3. MIT MONDANAK A SZENTATYÁK ?

A napi szentáldozás nem új dolog, mint némelyek, főképen eleinte vélték, midőn azt az Egyház a Szentlélek ösztönzésére újra hangsúlyozni és sürgetni kezdte, hanem inkább a régi gyakorlathoz való örvendetes visszatérés.

Mit szólnak hozzá a szentatyák, az Egyház valódi szellemének hirdetői és tanúi?

Szent Ágoston (megh. 430. VIII. 28.) tanítja:
„Az Eucharisztia a mi mindennapi kenyérünk.”¹¹⁰

„Az Isten ellenségei rendesen azokat a híveket kerítik hálójukba, akik már szakítottak a napi szentáldozással.”¹¹¹ Nemde, ezt még ma is igazolja a tapasztalás? Ezt a tant vallja és hirdeti Szent Ambrus is (megh. 397.): „Ha az Eucharisztia mindennapi kenyér, miért fogadod te azt csupán egyszer az évben? Naponkint vedd, hogy hasznát naponkint élvezd! Élj úgy, hogy méltó légy naponkint áldozni. Aki nem érdemli meg, hogy naponkint áldozzék, az (még kevésbé) érdemli, hogy évenként fogadja az Úr testét.”¹¹² „Mit kíván Isten hőbben, mint hogy Krisztus bennünk naponkint lakást vegyen, aki az élet kenyere, a mennyország eledele” — mondja Szent Hilárius. (Megh. 367.)

És Aranyszájú Szent János (megh. 407.): „A szentáldozás fogadása nincs a vasárnapokhoz és ünnepnapokhoz kötve. Annak csak a tiszta lelkiismeret és a büntől mentes élet az egyetlen feltétele.”¹¹³

Vég nélkül folytathatók. Ebből is látjuk, hogy a katolikus egyház tanításában mennyire egyöntetű, változatlan. Folyton hirdeti tanát és sürgeti minden kívánságát annak a Krisztusnak, akit a világon egyedül jogosan képvisel.

Igy tanít az imádkozó Egyház is. Szinte kísír imájából a forró vágy, hogy hívei az eucharisztikus asztalhoz mind sűrűbben és gyakrabban gyülekezzenek. És itt-ott szinte felzokog a bánat és vágy, mikor azokra gondol, akik onnan elmaradoznak. Pedig az édesanya ugyancsak tudja, mi válik javára gyermekének. Milyen meghatóan imádkozik hetvenedvasárnap-

ján a szentáldozás után: „Isten add, hogy híveid az eucharisztikus adományaid által megerősödjenek, hogy miután ezt a mennyei táplálékot élvezték, újra keressék, és keresve újra meg újra vég nélkül elnyerjék.” „Kérünk Uram, add a keresztény híveknek, hogy felfogják, amit (az Eucharisziáról) vallanak, ezt a mennyei adományt szeressék, amelyben gyakran részesülnek.” (Csüt. nagyböjt 1. v. után.)

4. MIT KIVÁN A MI ÉRDEKÜNK?

Semmit sem annyira, mint a napi áldozást.

Elgondolom magamat a szentáldozás pillanatában. Szemlélem az előttem lebegő és felém közeledő Jézust. Készül engem megszállni. Hamarosan Istentől megszállott lélek leszek. Milyen félelmetesen édes gondolat ez! Mikor a gonosz szellem száll meg valakit, milyen rettenetek ennek hatásai. Vajjon mikor Isten maga szállja meg az embert, nyom nélkül tűnhetik ez el?

Látom, szemlélem, mint mosolyog reám az Úr, mint tárja felém karját. Szeme, ajka, arca a szívében lobogó vágyról beszél utánam...

Szinte siettetni papját, hozzon már el nekem. Aztán belém lebeg, megszáll engem. Ami aztán belül végbemegy, azt még sejteni is alig lehet. A Végtelen egyesül a semmivel. Isten átítatja lelkemet, testemet, értelmemet, akaratomat, szívemet, egész szervezetemet. Első teendője a bennem levő isteni életet s az ezzel járó isten-hasonlóságot, szépséget és kedvességet nagyban felfokozni. Aztán ráteszi nyomban gyógyító kezét az emberi gyengeség, főleg az érzékiség

ütötte sérülésekre. Azok, valamint egyéb bocsánatos hibáim leolvadnak, mint a hó a háztetőről, mikor kisüt a nap. Aztán titkos öröm kezd lelkemben csergedezni, mint a patak, amelynek kristályos hullámaiban visszatükröződik a mennyei haza, megfürdenek égi reményeim. Tagjaimban is megjuhászodnak a rendetlenkedő indulatok s az isteni pásztor lábánál elcsitulnak. Az Úr aztán elülteti a portestbe is a dicső feltámadás csíráit.

Igazat kell adnom Szent Vianneynek: „Aki méltóan áldozik, Istenben, mint a csepp a tengerben, feloldódik.” Nincs ami a szentáldozáshoz hasonlítható volna. „Allítsd szembe a világ összes jócselekedeteit egyetlen jó szentáldozással s olyannak tűnnek fel, mint a porszem, ha a hegységgel összemérem.” (U. o.) „Bizonyosra veszem, mondja Szent Teréz, hogy egyetlen, nagy hittel és szeretettel végzett áldozás gazdaggá (szentté) teheti az embert.” „Nem azért száll le naponkint az egekől az édes Üdvözítő, hogy az aranykelyhekben töltsé idejét, hanem más mennyország után kívánczik szíve, amelyet a szívek paradicsomában talál fel. Ezekben telik gyönyöre.” (Kis Szent Teréz.)

Mi lesz a mennyország egyéb, mint a kegyelem, szeretet, szerencse és boldogságnak tengerébe való elmerülés, szóval egyetlen, állandósult, örök szentáldozás? — Mikor egyik kis újoncnő valami alaptalan félelemből tartózkodni akart a napi szentáldozástól, Kis Szent Teréz ezeket a bájos sorokat írja neki: „Urunknak kedves kis virága! Tökéletesen elég, ha lelke az alázatosság által gyökerét a földbe nyujtja s azzal töltekezik. De a lelkének virágkoro-

nája kell, hogy felemelkedjék és feltáruljon, kibontakozzék, hogy az angyalok kenyere, mennyei harmathoz hasonlóan arra hulljék s azt megtermékenyítse s önnel közölje, amire éppen önnek van szüksége."

Beszélgetésnek és záróimának használhatjuk Szent Bonaventurának örömtől, elragadtatástól repeső gyönyörű imáját:

„Sebesítsd meg, ó, édes Jézusom, lelkemet és szívemet gyönyörűséges és üdvözítő szerelmed nyilával, igaz, szeplőtelen és apostoli szeretettel, hogy elaléljon és elolvadjon lelkem szerelmedtől és az utánad való vágyódástól. Téged óhajtson, tornácaid után epedjen, kívánjon elválni és veled lenni. Add, hogy lelkem csak téged éhezzen: az angyalok kenyerét, az istenes lelkek táplálékát, a mi mindennapi, természetfeletti kenyerünket, amely minden gyönyörűséget és édességet magában foglal. — Téged Uram, kire kívánva néznek az angyalok, éhezzen és veled táplálkozzék a szívem, és édességed ízével teljék meg a lelkem. — Téged szomjazzon, az élet kútfejét, a bölcsesség, tudomány és örökkévaló fény forrását, minden gyönyörűség bőven folyó árvizét, Isten háza bőségét. Téged kívánjon a lelkem, hozzád sóhajtson, téged keressen és meg is találjon. — Hozzád igyekezzen és elérjen, rólad elmélkedjék, rólad beszéljen. Érted, a te neved dicséretére és dicsőségére cselekedjék mindent, alázatossággal és okossággal, szeretettel és örömmel, könnyúséggel és buzgósággal, és mindvégig való állhatatossággal. Csak te légy egyedül reményem, minden bátorságom, gazdagságom és gyönyörűségem, illatom, édességem, táplálé-

kom, üdülésem, menedékem, bölcseségem, segítségem, osztályrészem, birtokom, kincsem, akiben mindvégig állhatatos, erős, megingathatatlan gyökeret verve maradjon meg a szívem és lelkem. Amen. (100 n. b.)

Ma, csütörtökön, felteszem magamban, hogy a gyakori lelki áldozás gyakorlatát magamban felfrissítem. Így készülök a napi szentségi szentáldozásra.

¹ Mt. 6, 11. — ² Jn. 6, 51. — ³ U. o. — ⁴ Mt. 26, 26—27. — ⁵ Jn. 10, 10. — ⁶ Jn. 6, 52. — ⁷ Jn. 6, 54. — ⁸ Jn. 6, 6. 52. — ⁹ U. o. — ¹⁰ Agoston, Ser. 57, 7. — ¹¹ U. ó. Ep. 228. — ¹² De sacr. 5, 4. 25. — ¹³ De b. Philog. 6, 4.

XXVII

AZ ÚR IMÁDSÁGA V

„AZ ÉLETÜNKRE SZÜKSÉGES KENYERÜNKET ADD MEG
NEKÜNK MA*1 D)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg:
„Az ember él minden igével, mely az Isten szájából származik.”²

Második előgyakorlat. A jelenet elgondolása, amidőn Urunk a hegyibeszéd keretein belül a Miatyánkot tanítja.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, öntsön belém nagy buzgalmat Isten igéjével szemben.

1. „MINDEN ISTENTŐL SUGALMAZOTT IRÁS
HASZNOS A TANÍTÁSRA”³

A második kenyér, amelyről az Úr Jézus beszél, amelyet édes szívében számunkra rejtetget és nekünk bőven szegni kész: *az Isten igéje.*

Szent Ágoston szépen mondja: „Isten a te mindened. Ha éhes vagy, ételed, ha szomjas vagy, a te italod, ha sötétben vagy, a te világosságod.” — Nagyon igaz! Mert hiszen ki adja a kenyérbe a tápláló, a vízbe meg az üdítő erőt, ha nem a jó Isten? Isten ereje az a kenyérben és vízben. Ime, így vagyunk az Isten igéjével is.

Szent Pál mondja: „Az evangélium . . . Isten ereje mindenkinek az üdvösségre.”

Amint a kenyér átmege a testedbe, beléd változik, s aztán szemedben lát, füledben hall, szívedben ver, téged növeszt és fenntart, úgy az Isten ígéje is beléd száll, benned lát, érez, gondolkodik és akar, téged növeszt, és fenntart. Amint a kenyér megóv téged a testi gyengeségtől és haláltól, úgy ment meg az isteni íge a lelki romlástól. Amde, hol talárod meg az Isten ígét? Először a Szentírásban.

2. A SZENTIRÁS

Először is indítsak hitet magamban, hogy a Szentírás nem emberi munka, hanem a Szentlélek műve. Könyv, amelynek a Szentlélek a szerzője. „Isten ugyanis a szent írókat természetfölötti erővel olyképen ösztönözte az írásra és úgy működött velük közre, hogy mindent és csak azt hűen írják, amit Ő nekik parancsolt és így a tévedéstől mentes igazságot juttassák kifejezésre, mert különben nem lehetne Istent az összes Szentíratok Szerzőjének tartani.”

Ez az eleven hit indítja Szent Ágostont a szinte ujjongó kitörésre: „Levelet kaptunk a mennyei otthonunkból! Mert *ezek* a Szentírások, amelyek arra buzdítanak, hogy jól éljünk.”

Értjük Ágoston lelkendezését. Mit köszönhet ő jómaga a Szentírásnak? Mint fiatal ember, maga is évtizedeken át léha, lealacsonyodott, ösztönös életet élt. De egyszer a milánói kerti lakban kezébe kerül a Szentírás. Úgy találmra felüti és azt olvassa: „Mint nappal, járjunk tisztességesen. Nem tobzódásban és részegeskedésben, nem bujálkodásban és kicsapon-

gásban, nem civakodásban és versengésben, hanem öltsetek magatokra az Úr Jézus Krisztust, és ne gondozzátok testeteket a vágyakozásokra.”¹⁷ Ez szíven találta Ágostont. Mintha éppen neki írta, izente volna ezt Isten levelében. Isten ígéje a bűnös fiatalemberből Szent Ágostont csinált.

Mennyire becsülték a Szentírást Isten Szentei! Milyen buzgón ajánlották annak minél szorgosabb olvasását! „A Szentírás — mondja Szent Ambrus — olyan, mint a tenger. A gondolatok benne mélyek, mint a tenger; képei, próféta látomásai magasak, mint a magas tenger. Sok folyam torkollik ebbe a tengerbe. Édes és ragyogóan kristályos vizek folyamai, hótiszta és hófriss források, amelyek átcsörgedeznek az örök életbe...”¹⁸

Szeressük tehát a Szentírást, olvassuk azt. De csak azt a kiadást, amelyet gondos Anyánk, az Egyház ad kezünkbe, mert csak ez ép és sértetlen s van ellátva olyan jegyzetekkel, amelyek bennünket a tévedésektől mentenek. Lám, a protestantizmus, amely a Szentírást minden óvatosságot félredobva adta közkézre, éppen ennek köszönheti, hogy ezer felekezetre szakadt, amelyek mindenike éppen a többnyire meghamisított és megcsontított Szentírásban keresi és találja igazát.

Olvassuk főleg a szent evangéliumokat és Szent Pál leveleit. Az előbbiekről állítja Lacordaire, hogy „senki sem olvashatja azokat a nélkül, hogy legalább vágy ne ébredjen benne jobbra válni”. Szent Pál leveleiről pedig azt mondja, hogy „az azokban feltáruló igazság mind erősödő elragadtatásba ejti. A Szentírás óceán, amelynek minden partja Isten.”

Kis Teréz is elbeszéli, hogy mikor a tökéletességről szóló bonyodalmas értekezéseket olvas, feje és lelke belefárad. — Akkor hamar a Szentírás után nyúl s nyomban világosság gyullad ki lelkében. Egyetlen szava végtelen távlatokba nyújt kilátást, s a tökéletesség egyszerre könnyűnek és kedvesnek tűnik fel. Tisztán látja, ahhoz, hogy valaki tökéletes legyen, mi egyéb sem kell, mint hogy az ember elismerje a saját semmisségét, s magát Istennek teljesen átadja, ahogy a gyermek nyugszik atyja karjai közt.

Aranyszájú Szent János panaszkodik, hogy míg ő Szent Pál leveleivel nem tud betelni, vannak hívei közt, akik még azok számát sem ismerik.

Egy jámbor plébános naponkint teljes órát szentelt a Szentírás olvasására. Feljegyzéseiből tudjuk, hogy 1929-ben már 105-ször olvasta el az egészet és panaszkodott, hogy kora miatt emlékezete már nem elég hű annak idézésében. (Kraus Mihály gamberti pleb. † 1935.)

Michelangelo, a sixtini kápolna nagy festőművésze Dante Divina Comédiáján kívül csakis a Szentírást olvasta. A protestáns Hindenburg is kevéssel halála előtt még a bibliát kérte, s abból áhitattal olvasott. Mikor a függőnyt kissé félre akarták vonni, hogy jobban lásson, feleslegesnek mondotta, hiszen ő a bibliát csaknem egészen kívülről tudja.

Szeressük, tiszteljük tehát mi is Istennek hozzánk intézett levelét és hiányosnak tartsuk azt a napot, amelyen abból semmit sem olvastunk.

A Szentírásban tömörült istenigéjét kissé hígítva és sokakra nézve hozzáférhetőbb és

emészthetőbb alakban kapjuk a prédikációkban, konferenciákban és egyéb lelki oktatásokban.

3. PRÉDIKÁCIÓ

Szent Pál szerint „a hit hallásból van, a hallás pedig Krisztus (hirdetett) szava által”.⁹ Hogy manap oly gyér, halvány és terméketlen sokakban a hit, nagyrészt a prédikáció elhanyagolásának tulajdonítandó. Némelyek szinte irtóznak a prédikációhallgatástól. Pedig kijelentette Krisztus: „Aki Istentől van, Isten igéjét hallgatja, ti azért nem hallgatjátok, mert az Istentől nem vagytok.”¹⁰

A szónoknak tudnia kell, hogy milyen mérhetetlen kitüntetés számára, ha mint Egyháztól küldött és felhatalmazott igehirdető a szószékre léphet, s bizonyos isteni tekintéllyel hintheti a szívekbe az isteni magot. De nagy felelősséggel jár ez. Tehát alaposan kell készülnie. Viszont, ha a pap kevésbé érdekesen beszél, a hallgatónak nem szabad felednie, hogy mégiscsak Isten igéjét hallja és ha jól felkészült lélekkel teszi, a nagy haszon el nem marad. Lacordaire, a világ egyik legnagyobb szónoka nem restelte a szerény tehetségű, de szentéletű Szent Vianney János szószéke alá állni, s annak egyszerű hit-elemzéseit meghallgatni. És bevallotta, hogy sok lelki hasznot merített azokból. Ketteler mainzi püspök is, ha alkalom nyílt, a legegyszerűbb falusi prédikációt is meghallgatta és kijelentette, hogy még nem volt szentbeszéd, amelyből valami újat ne tanult volna.

A prédikáció a leghatalmasabb eszköze Istennek az alvó lelkiismeret felébresztésére. Mi-

kor Szent Pál Félix helytartó és felesége, a zsidó Druzilla előtt prédikált és fejtegetni kezdte az igazságosságot, tisztaságot s jövőendő ítéletet, Félix megrettenve közbeszólt: „Most egyelőre menj, majd hivatlak alkalmas időben.”¹¹ Ez az alkalmas idő azonban, ha egyszer elszalasztjuk, valószínűleg sohasem tér vissza...

4. LELKIOLVASÁS

Tartsunk kis megfontolást, egyben lelkiismeretvizsgálatot a lelki olvasásról is, amelyet a szerzetsszabályok is előírnak és a lelki tanítók és vezetők annyira ajánlanak.

Szent Jeromos szerint „Szellemünket naponkint az istenes olvasmánnyal kell táplálnunk.”¹² Ugyanő hangsúlyozza, hogy „a lelki könyv mindig kéznél legyen”.¹³ „Az imádságot váltsa fel a lelki olvasmány, azt pedig viszont az imádság.”¹⁴

Isten a lelki olvasást igen sokszor nagy megtérések eszközlésére használta fel. Így tért meg pl. Colombini János szienai polgármester. Először bosszúsan a földhöz vágta a lelki könyvet, amelyet felesége eléje tett, mikor az ebédre várakoznia kellett. Aztán felvette, unalmasan lapozta azt, később mind nagyobb érdeklődést keltett benne. Egyiptomi Mária életrajza volt. Ebből indult ki az a pálya, amelyen Colombini Szent és rendalapító lett. Loyolai Szent Ignácot is a Szentek életének olvasása, amelyre regények híján fanyalodott, indította meg az élet-szentség útján.

Nicolai orosz generálisnak csupa tréfaképen csúsztatták a kért modern szépirodalmi munkák

közé Doupanloupe: „Az igazi és hamis jámborság” című könyvét. És a generális elolvasva azt, Oroszországból Franciaországba ment, felkereste az orleansi püspököt, lelkigyakorlatot végzett és mint karthauzi szerzetes szentül fejezte be életét.

Felfrissítem tehát a szent szokást, amelyre talán a szabály is kötelez, hogy naponkint lelki olvasást végzek.

Beszélgetés az Úrral. Megköszönöm neki, hogy oly jóságosan és oly bőven szegi nekem kenyerét. Elmondom neki, hogy hasonlítottam eddig a tékozló fiúhoz, aki otthagya atyja dús asztalát, csakhamar éhezni kezdett, és megkívánta azt a táplálékot, amelyet a sertések élveznek. De abból sem kaptam eleget. Minő szennyes kezekből előkerült könyvek-, ujságok- és folyóiratokban kerestem szellemi táplálékot és lelki nyugalmat! De most „felkelek és hozzád, Atyámhoz megyek”.¹³ Megint a Te asztalodhoz járulok, hogy az isteni íge a Szentírásban, prédikációban, lelki olvasmányban meggyógyítsa, megerősítse, a Veled való egyesülésre az Eucharisziában és a mennyben felkészítse lelkemet.

Ily értelemben teszem napi jófélételemet is.

¹ Mt. 6, 11. — ² Mt. 4, 4. — ³ II Tim. 3, 16. — ⁴ Róm. 1, 16. — ⁵ XIII. Leó: Providentissimus Deus Denz. 1952. — ⁶ Aug. in. Ps. 90, 2. 1. — ⁷ Róm. 13, 13—14. — ⁸ Ambr. ep. 2, 3. — ⁹ Róm. 10, 17. — ¹⁰ Jn. 8, 47. — ¹¹ Ap. csel. 24, 25. — ¹² In. Tit. 3, 9. — ¹³ Ep. 58, 6. — ¹⁴ Ep. 107, 9. — ¹⁵ Lk. 15, 18.

XXVIII

AZ ÚR IMÁDSÁGA V

„AZ ÉLETÜNKRE SZÜKSÉGES KENYERÜNKET
ADD MEG NEKÜNK MA*1 E)

Első előgyakorlat a fenti szöveg.

Második előgyakorlat, mint az előző elmélkedésben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, fejlessze bennem a munkaszeretetet és szociális érzéket és oktasson a szociális igazságosság gyakorlatára.

1. A MINDENNAPI KENYÉR A MUNKA GYÜMÖLCSE

Szent Ignác a Lelkigyakorlatok utolsó, az isteni szeretet felindítását célzó kontemplációjában felséges képet fest Isten tevékenységéről a mi javunkra, boldogításunkra. Mikor Jézus azt állítja: „Az én Atyám mindezideig munkálkodik” olyan igazságot állít, amely a teremtés tényéből szükségképpen következik. A teremtmény, amely magában semmi és a semmiségből van állandóan kiemelve s fenntartva, amint magától nem létezhetik, éppen úgy magától nem is működhetik. Feltétlenül szüksége van az isteni közreműködésre (concursum divinum). Az Atya tehát valóban szüntelen működik.

Jelen van bennünk, kívülünk, fölöttünk, alattunk, ott áll jobbkon, ott áll balunkon, előttünk és mögöttünk, — hiszen benne vagyunk, mozgunk, élünk,³ s mindez azért, hogy minket szeretetből kiszolgáljon. A teremtmény csak kesztyű, benne Isten keze. Jelen van a napban s a saját kezével ajándékozza nekünk a világságot. Jelen van a növényekben és a saját kezével adja nekünk azok gyümölcsét, a virágokban s adja nekünk azok illatát. Jelen van az állatokban és teszi azokat számunkra hasznosakká. Mindezekben Ő szolgál ki minket. Ő adja nekünk tulajdon kezével nevezetesen a *mindennapi kenyeret*. Azt a darabkát is, amelyet ma élveztünk. Mily óriási erők és hány és hány kéz működött közre, míg az a darab kenyér az én kezembe került. Mindezekben maga az Isten az, aki öröktől fogva gondolt reám és erre a darab kenyérre, amelyet nekem szánt, nekem teremtett.

Hány kezet foglalkoztatott Isten, míg az a búzaszem a földbe került. Mily sok veritékes munkába került a szántás, vetés, boronálás stb. Aztán — mondhatnám — Isten maga veszi át a munkát. Fenntartja és fűti a napot, a földtekét forgatja körötte. A nap melege által Isten aztán felemeli a vízpárát, alkotja meg belőlük a felhőket, ezeket az óriási vizeskannákat, amelyeket az ő keze hordoz földjeink felett, megöntözve azokat bölcs beosztással. Aztán jön az aratás, örlés, kenyérsütés. Mennyi munka, mennyi kéz, amelyet valamennyit Isten mozgat, hogy nekem kenyérem legyen. A kenyér egyébként tágabb értelemben mindent jelent, amire testemnek, lelkemnek csak szüksége van. Itt van maga ez a könyvecske is, amely neked vala-

melyes lelki táplálékot kíván nyújtani! Az írónak lelki és szellemi kiképeztetése mennyi embernek adott munkát! Aztán a könyv megírása, a nyomtatás stb. Vegyük aztán a tágabb köröket, azokat az intézményeket, amelyek biztosítják a darab kenyeret, a család, az állam, a közlekedésügy, a gyárpar, amely a gépeket előállítja, közbiztonság, sőt a hadügy. Ha mindezekben az isteni kéz nem tevékenykednék, volna-e asztalomon ma kenyér? És az isteni mindennapi Kenyér az Úr Jézusnak mennyi fáradságába, szenvedésébe, áldozatába kerül! „Az én Atyám (tehát valóban) mindezideig munkálkodik.”

Vonjunk le mindjárt néhány gyakorlati következtetést!

Kérjük tehát a mindennapi kenyeret attól, aki azt adja. Kérjük elismerve, hogy legyünk bármily sorsban, bezzeg Isten koldusai vagyunk. Nincs az a jómód, amely nem függne Isten irgalmától s elbizakodottan biztosra vehetné mindennapi kenyerét. Azért írja Szent Pál Timoteusnak: „E világ gazdagainak hagyd meg, hogy ne legyenek fennhéjázók, ne bizakodjanak a bizonytalan gazdagságban.”⁶

Fogadjuk aztán a napi kenyeret megelégedetten és hálával. Hiszen szent dolog az. Isten munkája és ajándéka. Lám, a szegény földnépe, amely jobban, mint mi, átérzi és átéli, amit elmondottunk, milyen szent s szinte féltő tisztelettel tekint a kenyérre. Ha véletlenül leejti, szinte ijedten nyúl utána, megcsókolja, engeszteli Istent, mintha szentségtörést követett volna el.

Aki a kenyeret megbecsüli, annak nem lesz-

nek túlterjedő igényei, ügyel a szent szegénységre és takarékosagra.

2. A MINDENNAPI KENYÉR LEGYEN A MI MUNKÁNK BÉRE

Szóval dolgozzunk meg érte, úgy legyen a *mi* kenyерünk. Szent Pál figyelmezteti a híveket, hogy „csendesen munkálkodva a *saját* kenyерüket egyék”.⁸ Ne pedig másét! Isten tehát nem helyesli azt a kommunizmust, amely a másét akarja megosztani, a nélkül, hogy maga megdolgoznék érte. Mert amint ugyancsak Szent Pál írja: „Aki nem akar dolgozni, ne is egyék.”

Másét fogyasztja az is, aki kötelességét nem, vagy ímmel-ámmal teljesíti. Aki az egyházi vagy szerzetesi állapotot olyan menedékhelynek tekinti, ahol kevesebb fáradsággal az ember bővebb kenyérhez kényelmesebben juthat, mert ott, mint mondani szokták, kenyere már a gal-lérjához van varrva, szóval eltartása egész életére biztosítva.

Más kenyérét eszi, aki kéreget vagy alamiznát elfogad, holott arra nem szorult; aki nem fizeti meg idején és méltányosan a munkásait.

Mindezeknek mások könnye, veritéke méltán teszi ízetlenné a kenyérét, s egykor esetleg az Úr Jézus lakodalmas asztalánál sem kapnak helyet.⁹ Munkára ösztönözzön minket:

a) Isten szent akarata.

Hiszen „Isten az embert csak úgy munkára teremtette, mint a madarat a repülésre”.⁹ „Az Úr Isten az embert a Gyönyörűség paradicsomába helyezte, hogy *művelje* és *őrizze* meg.”¹⁰ Tehát dolgozzék! Ez a munka akkor még csupa gyönyörűség volt. A bűnbeesés óta, miután el-

hangzott az ítélet: „arcod veritékével edd a kenyeredet!” — egyben b) orvosság is. „A munka a vér balzsama.” (Herder: Cid.) „Az egyik legjobb jellemképző.” (S. Smiles.) Vigasztorrás. Míg az ember dolgozik, addig nem lehet egészen szerencsétlen. A céltalan, tevéketlen élet már a pokol előíze itt a földön.

c) A munka az ember hatalma alá hajtja a földet, irtogatja annak töviseit, szebbé teszi a siralomvölgyet s varázsolja — legalább részben — vissza az elvesztett édent.

d) A Szentek és általában a nagy emberek, mind munkaszeretők, mert tudják, hogy az Isten nevében végzett munka a mennyország ára. A jó szabótestvér a zárdában a tűjét a koporsójába is magával akarta vinni, mert azt a mennyország kulcsának tartotta. „Hiszen minden öltést Istennek ajánlottam fel!” Jól beosztott, állandó munkával az ember hihetetlen sokat tud végezni és elérni.

Római Szent *Franciska* szerint a tűzhely éppen olyan fontos, mint az oltár. Mikor XII. Pius, még mint bíboros államtitkár, 1924-ben mint pápai követ a buenos-airesi Eucharisztikus Világkongresszusra utazott, a hajón megkérdi tőle egyik utitársa, hogy mikor készül előadásaira és beszédeire?

— Itt a hajón, — feleli — amikor szikratávíró összeköttetésem a Vatikánnal időt enged...

— Dehát akkor mikor pihen Eminenciád?
— folytatta kérdezősködését az utitárs.

— Pihenni? — felel a kardinális mosolyogva — majd egy másodpercig a... halál után.
Sok munka, sok mennyország! Az ima és

munka a csónak két evezője. Aki csak az egyiket használja, forog s nem jut előre.

3. A MINDENNAPI KENYÉR TESTVÉRIES OSZTÁSA

Erre kötelezi a munkaadót a munkással szemben a *szociális igazságosság*. E tekintetben a világon időnkint óriási eltolódások vannak. Innen aztán a sok gyűlölködés és a forradalmak. Pedig már sokezer éve megmondta az Úr: „Az igazságosság *békét* hoz (a társadalomban és a lelkiismeretben) s az igazságosság *nyugalmat* teremt és *biztonságot mindörökké*.”¹² A munkásnak, hacsak nem éppen irgalomból fogadták fel, joga van, hogy munkájából tisztességesen fenntarthassa magát. Sőt oda kell, főleg az államoknak a közállapotokat fejleszteniök, hogy minden munkás *családi* bérhez is jusson. Nem árt ebben is egy kis lelkiismeretvizsgálatot tartanunk. Mert „A munkások bére felkiált... és az ő kiáltásuk elhatott a seregek Urának fülébe.”¹³ Igen sokszor még az egyháziak, sőt szerzetesek és szerzetesnők sem mutatnak kellő szociális érzéket alkalmazottaikkal szemben. Nem ártana sokszor belegondolni magunkat azoknak a helyzetébe...

Az igazságosság hézagait aztán töltsé ki a szeretet.

Cheverus bordeauxi bíborosérsek a székes-egyházban hercegi gyermeket keresztel, mikor észreveszi, hogy ugyanakkor a templom egyik félreeső helyén egy napszámosnak gyermeke is ugyanerre a nagy szentségre várakozik. Azt is odaszólítja és megkereszteli, s utána az előkelő közönséghez a következő kis beszédet intézi: „Ime, két gyermek van itt. Egyik hercegé, má-

sik szegény napszámosé. Külsőleg eltérnek, Isten előtt egyformán nagyok, szívének egyformán kedvesek. Mindkettő ugyanarra a boldogságra hivatott, csakhogy különböző utakon kell arra eljutniok. A gazdag az irgalom, a szegény a munkás élet által jut el oda. Az egyik erénye: a bőkezűség, a másiké: a hála. Tehát mindjárt ma kezdjenek hivatásuknak megfelelni. A szegény nevében kérek és köszönök, önök pedig a gazdag nevében tanúsítsanak irgalmat és nagylelkűséget." A beszédnek meglelt a nagyszerű eredménye.

Claver Szent Péter nem ritkán bélpoklos szolgát fektetett a felöltőjére és az mégis mindig kellemes illatot árasztott s nem ritkán a betegeknek hirtelen visszaadta az egészséget. Az igazságosan és szeretettel nyújtott kenyér meggyógyítja a társadalom sebeit.

Beszélgetés az Úrral, buzgón kérve tőle a mindennapi kenyeret, hálálkodva azért és ígérvé neki, hogy őt a szegényben szeretettel tápláljuk. Jófeltételünk lehet a testvéries szolgálatkészség a kenyérszegésben, vagyis a testvéri s felebaráti szeretetnek másokat megsegítő gyakorlatában.

¹ Mt. 6, 11. — ² Jn. 5, 17. — ³ Ap. csel. 17, 28. — ⁴ Jn. 5, 17. — ⁵ I Tim. 6, 17. — ⁶ II Tessz. 3, 12. — ⁷ II Tessz. 3, 10. — ⁸ Jn. 5, 17. — ⁹ V. ö. Jób 5, 7. — ¹⁰ Gen. 2, 15. — ¹¹ Gen. 3, 19. — ¹² Iz. 32, 17. — ¹³ Jak. 5, 4.

XXIX

AZ ÚR IMÁDSÁGA VI

„BOCSÁSD MEG NEKÜNK A MI VÉTKEINKET, MIKÉPEN MI IS
MEGBOCSÁTUNK AZ ELLENÜNK VÉTETTEKNEK”¹ A)

Első előgyakorlat a fenti szöveg.

Második előgyakorlat lehet Pazzi Magdolnának egyik látomása.²

Az akkor még 18 éves szűz arcán elragadtatásában előbb feszült nyugalom, aztán fokozódó izonyat volt észlelhető. Sűrű könnyek közt tiltakozó mozdulatokat tesz, fel-felkiáltva: Ó! Isten! Hagyj fel nekem megmutatni... nem bírom ki ezt a látványt tovább! Hiszen tudom, hogy megbánottalak, de ne engedd tovább szemlélnem magamat, mert belehalok...“ Mit látott ekkor a Szűz? Szemlélte — mint később elmondotta — a saját semmiségét s ezzel szemben Isten végtelen fenységét. Mikor saját nyomorúságát, bűnös voltát s vétkeit Istennek végtelen szentségével s tisztaságával szembehelyezve látta — ez a kép egészen megrendítette. Semmi vigasztaló sem tudta enyhíteni belső szenvedését. Másfél órán át gyötrődött így, mint a kínpadon. Majd összekulcsolta mintegy imára kitárt kezét s arcán a rémület mélységes nyugalom kifejezésének adott helyet. Isten elvonta lelki szeme elől ezt a látványt s tekintetét ismét az isteni végtelen jóságra s szeretetre irányította.

Én is igyekszem most saját vétkeimet szemlélni, egész életem bűneit.

A harmadik előgyakorlatban aztán megalázódva és töredelmesen kérem: „Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket!”

1. „A MI VÉTKEINK”

Ez a kérése a Miatyánknak olyan tompán és gyászosan kong, mint a lélek- vagy gyászharang, vagy mint a „Szegény bűnösök harangja”, amelyet a missziókban az esti szentbeszéd után szoktak meghúzni. Olyan ez, mint valami bűnbánati zsoltár az Úr imádságába iktatva. Szent Ignác a Lelkigyakorlatokban különös elmélkedést szentel „a mi saját bűneinknek”. Mintegy visszhangja ez a Zsoltáros meghatározokogásának: „Gonoszságomat elismerem és bűnöm előttem van szüntelen.”³ „Mert sokban vétünk mindnyájan”,⁴ s teljesen ártatlannak csakis az vallhatja magát, aki esze használatát még el nem érte, vagy azt már elvesztette. Hogy ezt mélyen megértsük és hasznosan átérezzük, a Miatyánk e kérése kapcsán tekintsük csak át úgy röptében egész életünket.

Felkeresem lélekben előbb „gyermek reményim és bánatim tanyáját” s felidézem emlékezetemben családi otthonomat és annak egész határát. „Tehát gyermek vagyok, gyermek lettem újra.” Jámbor? Tiszta? Istenfélő? Vagy lusta, hazug, szemérmetlen? Nem vallhatom-e én is Szent Agostonnal: „Ily kicsi gyermek s már oly nagy bűnös!”

Hogyan fogadtam az első szentségeket? Attól fogva múlt-e el nap, hogy ne vétettem volna? Eljöttek a hevesebb csaták idei. Vajjon

hű maradtam-e a kísértésekben? Elérkezett aztán hivatásom ideje. Megfeleltem-e annak? Tekintsem át hivatáskörömet, s annak bizony olykor nagy felelősséggel járó teendőit.

Más módja lehet az önvizsgálatnak „a mi bűneinkről”, ha érzéseimet veszem sorra. Vegyem csak például a szemet. Mennyi bűnnek lehetett az forrása gyermekkorom óta. Emlékezzem csak vissza a haragos, lázongó tekintetekre, amelyeket szüleimre, fellebbvalóimra, sőt talán még az Égre is vettem. Aztán a kaján, irigy, illetlen, fajtalan tekintetekre. Ha csakis a szememmel vétkeztem volna csupán, máris mennyi okom volna megszégyenülni és bánkódni. Hol van a többi érzésem, a nyelvem, a képzelőtehetségem, aztán értelmem, akaratom, szívem?

Ha Isten mindezt, mint Pazzi Szent Magdolnának, látnom engedné?!

„Könyörülj rajtam, Isten, nagy irgalmad szerint, töröld el gonoszságomat nagy könyörületességed szerint.”¹⁵

2. AZ ÉN VÉTKEIM RÜTSÁGA ÉS IGAZSÁGTALANSÁGA

1. Szent Ignác úgy kívánná, hogy lássam a bűnben való szörnyű rütságot, amely akkor is megvolna, ha Isten azt nem is tiltaná.

a) És csakugyan, ha pl. az utcán szörnyű káromkodást hallok, nem volna-e az rút még akkor is, ha Isten tilalmától eltekintek? Hasonlóképpen vehetem a hamis esküt vagy fogadalomtörést, az aposztáziát. Nem forralja-e fel a véreget az ilyen aljasság és hitványság? Vagy ha tudnám valakiről, hogy rágalmazó, avagy szórja a házban a széthúzás magvait, feldúlja

a békét ott, ahol eddig Istennek szent egyetértésben szolgáltak? Nem volna-e rút még akkor is, ha Isten átkától nem kellene tartani?

b) Rút a bűn, mert az állatok színvonala alá süllyeszt. A vétkező ugyanis saját józan esze ellen cselekszik, megtagadja tehát magában azt, ami őt az állatok fölé helyezi. Az állati természet vezeti pórázon a bűnösben a józan ész. Ez aljasság! A bűn továbbá lázadás az Istenkirály ellen és ellenlábasához, a sátánhoz szítás. Felségsértés, hazaárulás. A súlyos bűn magában is rúttá teszi a lélek állagát, kitépve abból a megszentelő malasztot, amely természetfeletti díszét alkotja. Ez a hiány sokkal rútabbá teszi, mint aminővé változtatja a rákseb az arcot, amelyről már le-rothadt az orr, kifolyt a szem stb.

2. Mérjük meg aztán a bűnt az isteni igazságosság mérlegén.

a) Tegyük egyik serpenyőbe a bűnnel szemben ami a földön csak baj, nyomor, szenvedés van: így dögvészt, háborút, az örületbe kergető lelki kínokat, azt, amit a szovjet csak kitalál és művel az emberek tömegeinek kínzására, amely elől akárhányan az öngyilkosságban keresnek menedéket. Mindez egybevéve rosszabb-e egyetlen halálos bűnnél? Bizony nem. Egyetlen halálos bűn mindennél végtelenül nagyobb baj és szerencsétlenség. Hiszen az elsorolt dolgok csak a teremtménynek rosszak, de a bűn Istennek rossz.

b) Gyűjtsük aztán össze képzeletben mindazt a szépet és jót, kellemeset, amit Isten csak a földön alkotott. Gondoljunk a szép vidékekre, hegyekre, völgyekre, erdős bércekre, gleccserekre, a csillagokra, a tengerekre.

Vegyük hozzá a sok erkölcsi, lelki szépet és jót, amelyet a világ csak látott. A pátriárkák és próféták hitét, az apostolok szeretetét, a vértanúk hősiességét, a szűzek liliosz szeptelenségét, önmegetagadását és vezeklését, vajjon kitölthetné mindez a halálos bűn által támasztott szörnyű örvény mélységét, s kárpótolhatná-e a bűn okozta sérelmekért Isten szívét? Nem és ezerszer nem! Ha évezredek jótetteit, erényeit felajánlanók Istennek, egyetlen halálos bűn jóvátételére elégséges volna-e? Nem, ezerszer nem! Ehhez isteni Vérrre volt szükség.

c) Tegyük a mérleg serpenyőjébe a pokol örök kínjait, gyötrelmeit. Szolgál ez ellenértékül egyetlen halálos bűnért? Nem, semmiképen sem. Ha a halálos bűnért eleget lehetne szenvedni, akkor a pokol nem tartana örökké.

Egyetlen halálos bűn a mennyország tengernyi örömét ki tudja számomra oltani és a pokol örök tüzét képes nekem kigyujtani.

3. A SÉRTETT ÉS A SÉRTŐ

A bűn irtóztatós sértés Isten ellen. Ennek megértésére vagy legalább is megsejtésére igazi katolikus fogalmat kellene Istenről alkotnunk, amely az igazságot ha nem is éri el, de legalább némileg megközelíti. Éppen ez a helyes fogalom hiányzik az emberek tömegéből, azért vétkeznek oly örületes könnyelműséggel.

Hugó Viktor nagyon sokat tartott tehetségéről. Tudták róla. Mikor éppen a Francia Akadémia jelöltje volt, Leconte de Lisle meglátogatja. A költőt éppen kis kertjében, gondolatokba merülten találja. A kérdésre, hogy vajjon min töri a fejét, Hugó Viktor azt válaszol-

ta: „A halálról gondolkodom és arról, mit mon-
dok majd Istennek, ha vele szemtől-szembe
nézek.” — Leconte de Lisle erre hamiskás gúny-
nyal megjegyzi: „Nos a dolog végtelen egy-
szerű. Azt mondod majd neki: Kedves Kollé-
gám.”

Nagy Frigyes pedig a boroszlói dómban
végighallgatott ünnepélyes istentisztelet után
kisérete előtt így nyilatkozott: „A kálvinisták
úgy kezelik Istent, mint valami háziszolgát, a
lutheránusok mint magukhoz hasonlót, a kato-
likusok pedig úgy, mint Istent.” Találó felelet
ez azoknak is, akik a katolikusok pompás, fé-
nyes szertartásain annyira megütköznek és
évelődnek... Mert fontolgassuk csak meg, ki
az az Isten, és ki hozzá képest az ember?

„Uram, ki hasonló Hozzád?”⁸ „A nemzetek
mind olyanok előtte, mintha nem is volnának,
semminek és semmiségnek számitanak előtte.”⁹
Hatalma határtalan: „Ő szólott és (mindenek)
lettek, Ő parancsolt és létrejöttek.” Azt mondja
a tengernek: „Idáig jössz és nem mégy tovább!
Itt törjék meg hullámaid gögje!” Az ő „tekin-
tetére a föld megre meg s érintésére füstöt vet-
nek a hegyek”.¹⁰ Sőt „Viaszként olvadoznak a
hegyek az Úr előtt, az egész föld Ura előtt.”¹¹
Szentsége végtelen. „Még az egek sem tiszták
szemében.”¹² „Még angyalaiban is talál hibát.”¹³

„Igazságosságod pedig olyan, — mondja az
Írás — mint az Isten hegyei, ítéleteid hatalmas
mélységek.”¹⁴

Az örökkévalóság az ő kora, az ég az ő
trónja, föld lábának zsámolya.

Megközelíthetetlen világosságban lakozik s
szépségbe, fenségbe öltözik. „Öltözeted pompa
és ékesség, ruházatod fényesség.”¹⁵

Angyalok az ő szolgánépe . . .

És íme, előáll az ember, hogy ezzel az Úrral dacoljon s kikössön.

„Ember, ki vagy, hogy perbe szállj az Istennel?”¹⁶

„Teszi ezt a hullatag fű”,¹⁷ a „széltől hányattott levél”, „a száraz pelyva”,¹⁸ akinek élete „pára, mely kevés ideig látszik, aztán elenyésszik”.¹⁹

Az ember teszi ezt, akinek teste a betegségek és nyomorúságok fészke, melyre aztán undorító rothadás vár a sír ölén. Lelke pedig Szent Ignác markáns kifejezése szerint „genyedő seb”, amelyből szüntelen árad a hibáknak, gyarlóságoknak özöne . . .

Nem csoda, ha mindezek megfontolása a nagy vezeklőt, Szent Ignácot, csodálkozó felkiáltásra késztet, hogy még él, még tűrve van, Isten szent, ártatlan teremtményei még rajta bosszút nem álltak és még Isten végtelen irgalmára számot tarthat.

Beszélgetés az Úrral, hálálkodva neki, „mert jó, mert irgalma örökkévaló”.²⁰ Hálát adok neki azért, hogy irgalma velem szemben oly kitartó. Hiszen hányszor kaptam már tőle bocsánatot! Aztán oly sokszerű. Hány és hány eszközt nem próbál ki, hogy lelkemet megmentse. Végül oly önzetlen. Annaira szívén fekszik lelkem üdve, mintha a saját boldogsága függne tőle.

Miért is, ahogy ömlött lelkem sebeiből a bűn, a vétek, úgy áradjon most már a dicsőítő hálaének és az elhatározás, hogy többé őt meg nem bántom.

Készülve aztán a szentáldozásra, kérjük Istent az Egyház liturgikus imájával: „Kérünk Uram, hogy ez az adomány, amelyet jóságod-

tól élvezünk, oldja fel vétkeiségünk béklyóit, s eszközölje ki nekünk irgalmad ajándékait. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen."

Legyen jófeltételünk a szent bizalmat éppen meg nem zavaró, bűnbánatos hangulat, amely az 50. zsoltárból meríthet alkalmas fohászokat: „Könyörülj rajtam Isten, nagy irgalmad szerint.”²¹

¹ Mt. 6, 12. — ² 1584 júl. 22. — ³ 50. zsolt. 5. — ⁴ Jak. 3, 2. — ⁵ 50. zsolt. 3. — ⁶ 34. zsolt. 10. — ⁷ Iz. 40, 17. — ⁸ 148. zsolt. 5. — ⁹ Jób 38, 11. — ¹⁰ 103. zsolt. 32. — ¹¹ 96. zsolt. 5. — ¹² Jób 15, 15. — ¹³ Jób 4, 18. — ¹⁴ 35. zsolt. 7. — ¹⁵ 103. zsolt. 1. — ¹⁶ Róm. 9, 20. — ¹⁷ V. ö. Iz. 40, 6. — ¹⁸ V. ö. Jób 13, 25. — ¹⁹ Jak. 4, 14. — ²⁰ Dan. 3, 89. — ²¹ 50. zsolt. 3.

XXX

AZ ÚR IMÁDSÁGA VI

„BOCSÁSD MEG NEKÜNK A MI VÉTKEINKET, MIKÉPEN MI IS
MEGBOCSÁTUNK AZ ELLENÜNK VÉTETTEKNEK" (1 B)

Előgyakorlatok mint az előző elmélkedésben.

1. „A GONOSZSÁG TITKA"

Szent Pál szerint „a gonoszság titka munkálkodik ezen a világon".²

Mióta az első bűn ezt a látható világot beszennyezte és siralomvölgyé tette, ezt a munkát a vétek be nem szüntette. Állandóan dolgozik, hogy az embert szerencsétlenné tegye.

A boldogságra teremtett ember a szenvedésnek, nyomornak és halálnak lett a bűn folytán martaléka.

Azóta folydogál a könny, fel-felhangzik a zokogás a bűn nyomában.

Ha úgy este bejárom a város vagy falu utcáit, s befüggönyözött ablakok mögül sírást vagy civódást hallok, mondhatom magamnak, lásd, itt felütötte tanyáját a bűn.

Ha a börtönt, kórházat látogatom meg, elmondhatom: Lám, itt járt valaha a bűn. Ha

temetőkocsi gördül mellettem gyászos lassúsággal... ha aztán betérek a temetőbe, az „Úr Isten szántóföldjére”, azt mondhatom mély sóhajjal: íme, itt járt előbb már a bűn.

De mi már ezt megszoktuk s eszünkbe sem jut, hogy a bűnt rettentő következményeivel kapcsolatba hozzuk. Innen van a bűn iránti nagy közömbösség.

Ha árvíztől elpusztított, előbb virágzó várost szemlélnék, a szívem elszorulna. Ha végigjárnám a mohácsi vagy mohipusztai csatateret, önkénytelenül, századok múltán is hatna rám az a katasztrófa, amelynek nemzetünk lett az áldozata... s mélabúba merülnék.

Afrikai utazók borzalmas képeket festenek a rabszolgakereskedők kegyetlenkedéséről. Elbeszélik, hogyan tépik szét a családi köteleket, hogyan üzik, hajtják mint barmokat a szegény négereket, s ha a menetelést egymásik már nem bírja, néhány bunkócsapással egyszerűen végeznek vele. Egyik utazó olykor önkívületi állapotban kiugrott ágyából, mikor ezek a jelenetek álmában újra lejátszódtak előtte.

És íme, előttem a bűn által elpusztított világ, a letarolt szörnyű csatater, és az ördög kegyetlen rabszolgakereskedése, a bűn bilincsein, a pokol torka felé hajszolt halhatatlan lelkek...

Megszoktam már. A szokás eltompította bennem a bűniszonyt.

Azért tör fel oly szárnyaszegetten s azért hangzik el oly közönnyel ajkamról magam és embertársaim nevében (ahogy Jézus akarja) a fohász: „Bocsásd meg a mi vétkeinket!”

Legalább most igyekszem ezt oly érülettel

elmondani, hogy megérintsem vele az irgalmas Isten szívét.

2. AZ ELSŐ FÖLDI BŰN TÖRTÉNETE

Hogy magamat ebből az érzéketlenségből felébresszem, átelmélkedem az első bűn történetét, amely minden bűnnek s az enyémnek is előképe, típusa.

Milyen nagy volt őszüleink boldogsága az édenben! Mily remek volt hivatásuk s fejedelmi méltóságuk a természet felett! Isten csak egy dologban kívánt tőlük önlegyőzést, egyetlen fát tartott fenn magának, hogy így gyermekeinek legyen módjuk engedelmeskedésre, függésük elismerésére s így érdemszerzésre.

A csábító ezt használja ki a kísértésre. „Miért parancsolta meg nektek az Isten, hogy a paradicsom egyik fájáról ne egyetek?”

Mennyi jóval halmozott el téged is az Úr, de mert egyben-másban önmegtágadást követelt, felmerült lelkedben a kérdés: Miért nem szabad ez nekem? És talán ráfogtad Istenre, hogy irigyli boldogságodat.

Éva szóba áll a kísértővel és csak lanyhán utasítja vissza azt. „Hogy meg ne találjunk halni.”

Ime, inog már a hit Isten szavában. Talán nincs is úgy, ahogy Isten mondta, ahogy hitem tanítja? Ami még visszatart a rossztól, ime már nem a hála, a szeretet, hanem a mindenesetre üdvös félelem. Ezt akarja most már a kísértő gyengíteni. „Dehogy is haltok meg!” Tehát amiről szó van, az nem halálos bűn! Sőt mi több, ha esztek a tiltott gyümölcsből, „megnyílnak szemeitek s olyanok lesztek, mint az

Isten, tudtok jót és gonoszt".⁷ Felcsiholja ezzel a sátán a kíváncsiságot és kevélységet.

Téged is talán éppen a kíváncsiság vitt lépre. Tudatlanságodat gyermekséged szégyenének tekintetted. „Ne légy gyerek, — szolt hozzád is a kísértő — ezt előbb-utóbb úgyis meg kell tudnod!”

Sőt ha a kísértésnek engedsz, lész, mint Isten, jót és gonoszt tudó, független és szabad, mint a nagyok...

Éva erre rátekint a tilosra. „Látá tehát, hogy a fa evésre jó, szemre szép, tekintetre gyönyörű.”⁸ Nem érezzük-e itt már ki a felébredt szenvedély lelkendezését?

Bevált tehát az Írás megállapítása: „Mert ablakainkon (szemünkön!) át mászott be a halál.”⁹

„S ada férjének, s az szintén evék.”¹⁰ Senki sem szeret egyedül szennyes lenni, keres valakit, akit bepiszkoljon. És a férfi áldozatul esett az emberi tekintetnek. Félretette a lelki ismeretét, hogy tessék feleségének. Mennyi lélektani bölcseséggel beszél ezt az esetet nekünk a Szentlélek. Nem ok nélkül. Tanuljunk, okuljunk és óvjunk másokat is a bukástól.

3. A BŰN KÖVETKEZMÉNYEI

a) Első ezek közt *a szégyen*. A kísértő azt ígérte, hogy „megnyilik szemetek”.¹¹ Csakugyan megnyílott. De mit látnak? Saját gyalázatukat. Ez az a titok, amely rejtve volt előttük, ez az a tudás, amelyet megszereztek. Sok dolog van, amit ugyan magában véve nem bűn tudni, de kíváncsiságból kutatni alig lehet a nélkül, hogy a képzelődést és szívet be ne szennyeznék!

Viszont mily elragadóan szép, főleg az ifjú lelkekben az a bizonyos tudatos tudatlanság.

A szégyen a bűnnek velejárója.

A gőgös ember lázonghat az Isten törvényei ellen, de a szégyent el nem kerülheti. Dicsekedhetik szomorú hódításaival, mosolyogva döfheti kacér viselkedésével a tört mások szívébe, de a tettét követő szégyent Isten, ember s ön maga előtt el nem kerül.

„Elrejtőzék Ádám és a felesége az Úr színe elől.”¹²

Mindaz, aki ártatlanságát, akár csak belsőleg elvesztette, bujkál s nem mer nyiltan más szemébe nézni...

b) A bünt aztán nyomon követi *a félelem*.

„Megijedtem, — mondja a bűnbeesett Ádám — mivel mezítelen vagyok.”¹³

Félsz az Istentől, félsz a haláltól, félsz a gyóntatószéktől, félsz a szentáldozástól. Miért? Hiszen nem volt ez eddig így. „Mivel mezítelen vagyok.” Elvesztettem ártatlanságom köntösét. Innen a félelem.

c) Harmadik kísérője a bűnnek *a lelkiismeretnek kínja*. Istennek szemrehányó szava, amely üldözi a bűnöst minden útján. Vádol téged. Tükröt tart szüntelen eléd, amelyben rémülve látod, milyen rút és szennyes a lelked. És ha az emberek szemében egészségtől pirul is az arcod, de festett koporsó vagy csupán. Érzed és hallod is az örök Bíró szavát: „Méltó vagy a halálra!”

És ha az egész világ magasztaló himnuszokat zeng is neked, túlharsogja ezt a lelkiismereted: Te méltó vagy a halálra. Hiába dugod be a füledet, hiába rimánszkodol, kéred,

könyörögsz neki: hallgass már egyszer el, hagyj nyugodnom! Hasztalan, az csak kérlelhetetlenül tovább harsogja: „Méltó vagy a halálra!”...

Akárhány belesápad, belebetegszik a bűntudatba.

Lady Macbethet is a bűntudat kínozza, gyötri és csaknem az örületbe kergeti. Hasztalan bízza susogva titkát a „néma vánkosra”. Az orvos, akit betegágyához hívnak, megállapítja: „Ennek nem orvosra van szüksége, hanem sokkal inkább papra.” (Shakespeare: Macbeth.)

d) Továbbá a bűn a szív földjét terméketlenné teszi. „Átkozott legyen a föld munkád alatt, tövist és bogáncsot hajt az neked.”¹⁴ Az ember szinte megijed a saját szívetől. Mi minden dudvát s gazt nem termel az! De Maistre gróf szerint még a becsületes ember szíve is rettenetes, hát még milyen akkor a bűnös? Nemcsak nem tud az ember a halálos bűn állapotában bármit is a mennyországért érdemelni, de ha abban hal meg, előbb szerzett érdemei is mind elvesznek számára.

e) Hozzájárul a lélek rútsága. Nem olyan rútságról van itt szó, amelyet szemmel látni lehet, hanem olyanról, amelyet Isten lát s majd a lélek is szemlélhet, ha a testből vétektől terheltén kiköltözik. Mert mint Szent Tamás bölcsen megállapítja: az Istenhez fordult állapot végtelen szépség, éppen úgy az Istentől elfordult állapot végtelen rútság.

f) Végül a halál. „*Amely napon arról eszel, halált kell halnod.*”¹⁵ A testi halál akkor következik be, amikor a lélek elválik a testtől, a lelki halál pedig akkor, midőn Isten elhagyja a lelket.

Nézd csak, mi történik a testtel, ha búcsút mond neki a lélek, s akkor némileg megsejtet, hogy minő sors vár a lélekre, ha Isten abból kegyelmével eltávozik. Kívülről úgy látszik, mintha még élne. Pedig hulla. A test az a sír, amelyben fekszik. A lelkiismeret férgé rágja már, emészti. Az érzékek, az ajkak, a szemek azok a szelelőlyukak, amelyekből döglletes párák szállnak fel s a környezetet is mételyezik...

De a testi halál is mindenképen elárulja, hogy Isten a bűnre haragszik, gyűlöli azt. Melyik művész, szobrász, festő vagy építőmester alkot remekművet csak azért, hogy aztán kedvteléssel lerombolja azt?

Vajjon nem remekműve-e Istennek az emberi test is? S lám, a halálban a Teremtő milyen kíméletlenül bánik vele! Éld át a haláltusát, szállj le a sírba! Valóban a bűn úgy lényegében, mint következményeiben „mysterium iniquitatis”, a „gonoszság titka”. Örvényes mélységét emberi elme soha fel nem kutathatja. Ha belétekintünk, szinte szédülünk. Isten igazságosságában is, mint minden tulajdonságában, felfoghatatlan. Éppen ilyen a bűn is, amely ebbe az igazságosságba ütközik. Egy azonban világos, s mint sugárkéve tör elő az örvénylő mélységekből. Ez az, hogy Istent és a bűnt végtelen ellentét választja el. Istent, aki maga a szeretet, a bűn szigorú és kíméletlen bírójává és bosszulójává változtatja át. A Legszentebbet a bűnnel kibékíteni nem lehet. *A bűnnel sohasem!* De igenis azzal, aki — mint ő — a bűnt megveti, gyűlöli és erejéhez képest annak megsemmisítésére bánat, gyónás által magát fel-

készíti, felhangolja. „A töredelmes, alázatos szívet, Isten, nem veted meg!”¹⁶

Beszélgetés az Úrral, amelyben az alaphang az epedő, Istenhez felzokogó sóhaj: „Bocsásd meg a mi vétkeinket!”

„Könyörülj rajtam, Isten, nagy irgalmad szerint, töröld el gonoszságomat nagy könnyületességed szerint. Moss engem tisztára vétkeimtől, tisztíts meg engem bűneimtől!”¹⁷ Igen, töröld le mindazt lelkemről, ami Téged haragra ingerel. Hagyj megmosakodnom a Barány vérében s engedj ebből a vérből újraszületnem, hogy aztán ezentúl méginkább szeretetedben éljek, haljak, és így az örök életre eljussak. Amen.

Feltétel lehet bizonyos önmegtagadások, főleg belsők, a bűnbánat szellemében.

¹ Mt. 6, 12. — ² V. ö. II Tessz. 2, 7. — ³ Mt. 6, 12. — ⁴ Gen. 3, 1. — ⁵ U. o. 3. — ⁶ U. o. 4. — ⁷ U. o. 5. — ⁸ U. o. 6. — ⁹ Jer. 9, 21. — ¹⁰ Gen. u. o. 6. — ¹¹ Gen. 3, 5. — ¹² Gen. 3, 8. — ¹³ U. o. 10. — ¹⁴ V. ö. Gen. 3, 17. — ¹⁵ Gen. 3, 17. — ¹⁶ 50. zsolt. 19. — ¹⁷ 50. zsolt. 4.

XXXI
AZ ÚR IMÁDSÁGA VI

**„BOCSÁSD MEG NEKÜNK A MI VÉTKEINKET, MIKÉPEN MI IS
MEGBOCSÁTUNK AZ ELLENÜNK VÉTETTEKNEK*1 C)**

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésekben.

1. „HORDOZD SZÉGYENEDET!”²

A bűnről szóló elmélkedések, bár nagyon megalázók s szinte a föld alá süllyesztik az embert, de termékenyek s az életszentségnek csiráit rejtik magukban. Azért ismételjük azokat többször.

Vizsgálgatom tehát megint lelkiismeretemet.

Előveszem viszonyomat Istennel szemben. Sorra veszem ima- és áhítatgyakorlataimat, az elmélkedést, szentmisét és szentáldozást, a zsolozsmát és szentséglátogatásokat, stb.

Mennyi tiszteletlenség, hanyagság, unalom akaratom több-kevesebb hozzájárulásával is. Ha tekintem, hogy kivel érintkeztem ilyenkor, a végtelen nagy, hatalmas Úrral, az „örökkévalóság halhatatlan, láthatatlan Királyával”, el kell ismernem, hogy magatartásomat figyelmetlenségnek, udvariatlanságnak, ha nem éppen durvaságnak kell minősítenem. De mindenesetre nagy, igen nagy hálátlanságnak. Nos, és el-

tekintve minden törvénytől és fenytéktől, amelyet ez magára von, be kell ismernem, hogy bezzeg ez nem dicsőséges dolog. És ha valaki szemembe vágná: „Te durva, neveletlen s hátlan ember!” — bármennyire találó is, bezzeg nem dicsekedném vele. *„Ézért hordozd szégyenedet te is!”*

Vizsgálgom aztán viszonyomat felebarátaimmal szemben. Találok pozitív hibákat, szóban, tettben. Ellenszenv, megszólás, ítélet, gúny. Aztán negatív hibákat: mások elhanyagolása, szeretetszolgálatok elmulasztása egykedvűségből, ellenszenvből. Mindennek fenekén az önzés, az egoizmus, az a beállítottság, mikor valaki csak magának él, magára gondol és mindent csak a saját érdekeinek áldoz fel, nem törődve a többiekkel. Nos, akárhogy csürjükcsavarjuk, az önzés bizony nem olyan dolog, amivel dicsekedni lehetne. És ismét, ha valaki azt vetné szememre: „Te művelt, jól nevelt ember, te az önmegtagadásnak és odaadásnak hivatalos képviselője, voltaképpen nem vagy egyéb, — bár leplezetten — mint csúnya egoista”, bezzeg nem köszönném meg neki. *„Ézért hordozd szégyenedet te is!”*

Vizsgálom aztán viselkedésemet önmagammal szemben. Látom, hogyan dobom oda magamat a természetnek. Minek is vesződjem magammal? Ott az érzékiség és kevélység! Majd ezek elkormányoznak engem.

Érzékiség: vonzalmaim, kényelmeim ápolása, lelkem szabadságának és méltóságának rovására is.

Aztán *a kevélység* ismét különböző kiadásban. Mint a spanyol mondja: Az eb ugyanaz,

csak más a nyakravalója. Ilyen formái az érzékenykedés, irígység, féltékenység, igények támasztása, nyílt vagy leplezett dicsekvés és hiúság, amelyen mások talán mulatnak, a nélkül hogy magam ezt észre is venném.

Érzékiség, kevélység, bezzeg ezek nem dicsőséges dolgok, főleg nálam nem, aki a tökéletességre esküdtem. „*Ezért hordozd szégyenedet te is!*”

2. „NEM LEHET AZ EMBERNEK IGAZA AZ ISTENNEL SZEMBEN”⁴

Az ember Istennel szemben? „Ember, ki vagy, hogy perbe szállj az Istennel?”⁶

Ember és Isten olyan messze vannak, hogy ha azokat egyenesen szembe helyezzük, a dolgot inkább elhomályosítjuk, mint megvilágítjuk. Az óriási terepet köztük részletekre kell bontanunk, mint ahogy ezt már Aranyszájú Szent János tevő, aki szintén érezve a kábító, szétmorzsoló ellentétet, így szól: „Ha minden nemzet Isten szemében csepp víz, hát akkor egyetlen ember mi legyen?” Minő kis atom ebben a csepp vízben! Mi vagyok én csak az egész emberiséghez képest erőben, tekintélyben, tehetségben, erényben, stb.? Minő elenyésző semmi! Homokszem a tengerparton, keresd meg magad, hullatag falevél az ősröngyben, találd meg magad! A kevély ember olyan, mint az örült, aki a szemétdombon ülve adja a beképzelt királyt.

És az egész emberiség mi a mennyország-hoz képest? Nyüzsgő kis hangyaboly. Egy sugár az égből mindnyájunkat megvakítana, egy lehellet elsodorna, megfojtana. És mi az

egész mindenség Istenhez képest? Megmondja maga az Úr: „Az egész világ olyan előtted, mint a mérleg billentője (parányi súly), mint a földre hulló hajnali harmatcsepp.”⁶

„Az ember Istennel szemben!” Próbáljuk csak mégis szembe állítani. Mikor a teremtmény a Teremtővel a bűn által szembeszáll, lehet-e igaza?

Én — emberileg szólva — tiszta véletlenség-ből vagyok, mert Istennek a sok milliárd teremthető, lehetséges lény közt, kik sohasem kapnak tőle létet, éppen rajtam akadt meg a tekintete. Ő az egyetlen szükséges lény, aki önmagát bírja. Ő a nagy „Van”, minden más hozzá képest valóságos „Nincs”. Éppen azért az Ő létének nincs semmi *korlátja*: sem időben, sem térben, sem belső tökéletességben. Korlátot csak az szab neki, hogy benne nem lehet, hozzá nem férhet semmi tökéletlen, semmi hiányos, semmi változandó, mulandó, homályos. Mi vagyok én hozzá, én a mulandó, maga a korlátozottság, a hiányosság és gyarlóság.

Isten végtelenül *nagy*. Ha őt megmérendő lelkemben előrehatolok s minden lépésem nem egy méter, hanem egy-egy fényév (9 billió 467 ezer km) és már ezredéveken át folytattam az utat, az ő létének határai még mindig beláthatatlan messzeségben vannak előttem. Svájci néprege szerint a hegyek szellemei akadályozzák, hogy valaki megmérje a tengerszemek mélységét. Mikor valaki csónakon bevezett az Egél-tóba, hogy mélységét megmérje, a hajócska hirtelen süllyedni kezdett, és hang harsant fel és visszhangzott a sziklafalról: „Vissza, azonnal vissza!” Így jár az, aki az

Isten mérhetetlenségét kutatni akarná. És én? Én hová legyek az én csepp, mulandó, kicsi lételemmel?

Isten végtelenül szép. Mikor már bealkonyodott, egyszer csak még valami megvillan nyugaton. A leáldozó nap utolsó, elkésett sugara verődött vissza valami ablaküvegben. Mit szólnál ahhoz, ha valaki ebből a kis vilódzásból akarná megismerni a teljes fényében delelő nyári napot? Így tenne az, aki a mulandó világ szépségeiből — pedig van ám itt is tengernyi szép — Isten szépségére akarna következtetni.

Mikor Dante a Paradiso-ban Szűz Máriához ér, csak annyit tud mondani:

És láttam e játéknak és daloknak
tüzében olyan szépséget kacagni,
hogy a szentek szemei felragyogtak.
S ha nyelvem annyi kincset bírna adni,
mint képzeletem: még akkor sem mernék
legkisebb festésébe belekapni...

Pedig Mária is még csak *teremtett szépség*, akit Isten szépsége végtelenül felülmúl. Mikor Istenhez jutott a költőkirály, őszintén bevallja:

Látásomat hiába
vágyom leírni: gyöngé lesz az ember
szava rá, és emlékezete kába...

(Dante—Babits.)

Kérdjem ezek után: Isten és én? —

És ezt az összehasonlítást az egész életben, sőt az egész örökkévalóságban folytathatnók a nélkül, hogy a végét érnök. „Vajjon igaza lehetne-e az embernek Istennel szemben?”

3. MÉG CSAK EGY-KÉT KÉRDÉS!

Isten maga a *szentség, tisztaság*, akiből nem áradhat egyéb, mint szent és tiszta. És én? Mi vagyok én? Szent Ignác szerint seb, fekély!

Talán túlzás? Lássuk! Az Irás azt mondja: „A jó ember az ő szívének jó kincseiből jót hoz elő!”

És én szívem kincseiből mit hozok elő? Aranyat, tömjént és mirhát? Aranyat, szeretetet, de tisztát? Tömjént? Gondolj lanya, szárnysegezett imádra, a földi lapályokon terjengő áhítatodra. Mirhát? önmegettagadást? Mindenben? Mindig? Minél nagyobbat? Ahogy Szent Ignác szabálya előírja?⁸

Szent Pál szerint: „Mi Krisztus jó illata vagyunk.”⁹ Mit mondanak ehhez szerénységem, szavaim, arcom, magatartásom? Érzik-e rajtam a természetfeletti gondolkodásmód, érzület, keresztényi (szerzetesi) méltóság? Vagyok-e „élet illata az életre”? Vagy inkább „a halál illata a halálra”?¹⁰

Végezetül Isten maga a *független szabadság*, aki mégis úgy vigyáz reám, mintha a boldogsága függne az üdvösségemtől. Én pedig maga a függés vagyok, aki mégis fészkelődöm a hajszálon, amely a pokol felett tart és lanyhasággal kockáztat az ő kegyelmét irántam . . .

Beszélgetés az Úrral. Csodálkozom végtelen jóságán, irgalmán, hogy bár látja az én mérhetetlen gyarlóságomat és semmiségemet, mégis oly kegyesen bánik velem. Főleg megköszönöm itt neki, hogy eddig megóvott azoktól a veszélyes kísértésektől, amelyekben annyi tisztaság, hivatás és üdvösség szenved hajótörést. Igyekszem az ilyen kísértésekre fel-

készülni, kérve és ígérve az éberséget. Ami pedig a multat illeti, mi volna egyéb hátra, mint hogy gyermeked bizalommal kérjem Isten bocsánatát: „Bocsásd meg a mi vétkeinket!”¹¹

¹ Mt. 6, 12. — ² Ez. 16, 52. — ³ V. ö. I Tim. 1, 17. — ⁴ Jób 9, 20. — ⁵ Róm. 9, 20. — ⁶ Bölcs. 11, 23. — ⁷ Lk. 6, 45. — ⁸ V. ö. 12. szab. — ⁹ II Kor. 2, 15. — ¹⁰ U. o. — ¹¹ Mt. 6, 12.

XXXII

AZ ÚR IMÁDSÁGA VI

„BOCSÁSD MEG NEKÜNK A MI VÉTKEINKET, MIKÉPEN MI IS
MEGBOCSÁTUNK AZ ELLENÜNK VÉTETTEKNEK*1 D)

Első előgyakorlat a fenti szöveg.

Második előgyakorlat. Lehet a jelenet, amelyet Granadai Szent Lajos beszél el. Boldog Avila János szentbeszédet mond Montilában. És mikor azt fejtegeti, hogy Istent az ember milyen gonoszságokkal bántja, így kiált fel: „Szomorkodjatok ezen egek!” És ezt olyan megható erővel mondta, hogy úgy látszék, mintha a templom falai is megrendülnének és recsegnének ablakai.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy ébresszen bennem mélységes és életjobbítást gyümölcsöző bűnbánatot.

1. „ÖNLEKÉT GYŰLÖLI, KI A
GONOSZSÁGOT SZERETI”²

Aki a végtelen Hatalommal és Tekintéllyel szembeáll, világos, hogy az árát drágán megadja. Pedig így tesz a bűnös. Maga lássa, ha nem az isteni irgalom kitárt karja közé, hanem a bosszuló igazságosságnak fegyverébe rohan. Ha valaki nyílt szemmel fejével a falnak megy,

ezt bizonyval nem a fal, hanem ő maga bánja meg. Igaz ugyan, hogy Isten így is eléri célját, s megdicsőíti magát, de nem jóságos irgalmát, — amint elsősorban szeretné — hanem végtelen igazságosságát. A régi keresztény művészet a csúcsíves építkezésnél szívesen alkalmazta a gonoszlelket ábrázoló sárkányokat és egyéb szörnyalakokat. Oszlopokat tartanak, avagy a tetőről aláfoló vizet okádják. Ezzel azt akarta kifejezni, hogy: „Neked szolgál minden!”³ Még az ördögök és kárhozottak is, örök kínjukkal hirdetve, hogy: „Igazságos vagy Uram, és ítéleted igaz”.

Minden halálos bűnnel az ember már jogilag elkárhozott. Olyan mérhetetlen mély árokba ugrott, amelyből önerejével nincs szabadulás. A boldogító végcél, amelyet pedig feltétlenül el kell érnie, ha magát cseppet is szereti, magára nézve lehetetlenné tette, ami a legnagyobb erköcstelenség. Lesz-e megtérésére még idő s kegyelem, ki tudná megmondani? A bűnös jogilag már az ördögé, a kárhozott fia. „Önlelkét gyűlöli, ki a gonoszságot szereti.”

2. „EZZEL FIZETSZ AZ ÚRNAK!”⁶

A gyermek felemelheti kezét atyja, édesanyja ellen. Megteheti, mert szabad. Ó! de elfeledi, hogy ki ellen lázad. Az ellen, aki őt annyira szerette, még életénél is jobban. Aki virrasztott betegágya mellett, táplálta, nevelte, még ha kellett, a saját ajkától is elvonva a kenyeret. Azt a kezét emeli fel, amelyet az édesanya kicsi korában talán annyiszor cirógatott, csókolgatott. Milyen rút hálátlanság.

Halvány képe ez a bűnnek. Mit tett veled

Isten? Mit köszönhetsz neki? A kéz, amelyet ellene felemelsz, az ő ajándéka. Ugyancsak az ajk, a nyelv, az ész, a szív, a test, a lélek az ő adományai. És íme, mire használod azokat? Hogy sértsed jótevődöt. Ezt nagyon jól tudja, érzi Isten. Hiszen azért kérdi: „Ezzel fizetsz az Úrnak? Balga és esztelen nép! Nem atyád Ő neked, ki magáévá tett téged, alkotott és teremtett.“

1776-ban egyik novemberi estén Varvich grófságnak csaknem valamennyi előkelősége Lady Burg Fanninál gyülekezett, hogy dr. Johnson orvost ünnepelje, aki akkorában hírnevével szinte az egész világot betöltötte.

De az orvos csak nem jön. A vendégek már-már oszladozni kezdenek. Végre-valahára megérkezik Johnson. De Istenem! mily állapotban?! A novemberi hideg esővíz átítatta ruháját s csorog a fejről. Bocsánatot kér és így menti magát: „Hölgyeim, Uraim! Elfeledek, hogy ma november 21-e van.“ A vendégek meglepődve néznek egymásra. Johnson folytatja: „Akkor is ilyen idő volt. Hullott a havas eső. Boldogult atyám így szólt hozzám: Fiam, rosszul érzem magam, kérlek, menj ki a valstalli vásárra, s árusítsd a könyveket a bódében. És én, Nagyságos Asszonyaim, megtagadtam ezt tőle. Atyám ismét kérni kezdett. De csak gondold meg fiam! Látod, én rosszul vagyok, szegények vagyunk... De én, a büszke ismereteimre, amelyeket atyámnak köszönhetek, kivánságát megtagadtam. Igen, megtagadtam. Erre atyám ment ki a vásárra és a helyszínen belehalt... Azóta elmúlt 40 esztendő. És én minden évben november 21-én gyalog, étlen-szomjan, hajadon fővel zarándokolok

Lichtfieldbe, ahol atyám 30 éven át árult a bódéjában, hogy minket fenntartsion. És belehalt. Én pedig nem tudok meghalni. Késő már! Ó, igen, már késő!' A vendégek mind zokogtak.

Lesz talán még idő, mikor a te szívedben is felébred a késői hála a megfeszített Üdvözítő iránt, aki esedezve kér szederjes ajkával, hogy állj oda a te érdekedben és az ő kedvéért az erényesség, a tisztaság, a kötelességtudás keresztje alá. Mondj ellent a csábító bűnnek, a kevélységnek, érzékiségnek... Igenl de akkor úgy lehet, már késő lesz a bánat...

3. „AZ ÉLET SZERZŐJÉT MEGÖLTÉTEK”⁸

Minden súlyos bűn voltaképpen istengyilkosság.

a) Először is azért, mert valóban Krisztus halálának volt okozója. Mindenki, ha csak egyszer is vétkezett, elmondhatja a kereszt alatt:

Én csináltam a keresztet és tövisből koronát.
Ostoroztam gyenge tested. Oldalad én szúrtam át.

Mikor Liguori Szent Alfonz Istennek egyik megtévedt szolgáját magához hívatta, a küszöbre tette a feszületet. S mikor a szerencsétlen pap nem akart rálépni, a Szent így szólt hozzá: „Mit félsz egyszerre a feszületre gázolni? Hiszen te ezt már annyira megszoktad, mikor méltatlanul mutatod be a szentmisét, szolgáltatod ki a szentségeket”... A méltatlan áldozók, a bűnben fetregő keresztények vajjon nem taposnak-e szintén Krisztusnak értük kiontott vérébe?

„Mert ismét megfeszítik — amennyiben rajtuk áll — Isten Fiát, és csúfot üznek belőle.”

Mikor a helytartó azt követeli Telltől, hogy fia fejéről az almát lelője, mindazok, akik csak látják, hallják, — a költő szerint — felkiáltanak:

„Nem hallod, hogy morajlik a mélység, hogy ordít az örvény? Még sohasem tombolt így a szakadék! Saját gyermeke fejére célozni! Ezt még atyától nem követelték...

Ó! én nem csodálkoznám, ha a sziklák a tóba omlanának, ha azok a csúcsok, azok a jégtornyok, amelyek a teremtés napja óta még meg nem olvadtak, magas ormaikról a mélységbe folynának, a hegyek megrepednének, minden szakadék beomlanék s új vízőzön nyelné el minden élők lakóhelyét.” (Schiller: Tell V.)

S vajjon a bűn nem röpít-e nyilat Jézusnak nem fejére, hanem Szívébe?

1812-ben az orosz hómezőkön francia sebesült fekszik. Úgy szeretett volna még élni. Miért is kezét vérébe mártva, így nyújtja azt a vad kozák felé, de nem volt irgalom. És aki halálos bünt követ el, talán irgalmasabb?

b) De istengyilkosság a bűn azért is, mert a bűnösben, amikor halálosan vétkezik, valahogyan leplezetten él a titkos vágy, bárcsak Isten ne léteznék. Hiszen Isten ott áll poklával, amelytől mindenki retteg, ha megőrzött szívében még egy csepp hitet. El tehát azzal az Istennel, aki örök tűzzel fenyeget! És a bűnös le is taszitaná őt trónjáról, el is tenné őt láb alól, ha tőle függne. Ne legyen, aki tiltja a vétket, amelybe halálosan szerelmes! A

súlyos bűn tehát Istent a *létében támadja meg*. Innen van, hogy Isten a bűnt annyira gyűlöli, mint amennyire önmagát, a Végtelen jót, szükségképpen szereti, vagyis végtelenül!

Ime a bűn szörnyű mérge! Szomorkodjatok felette egek!

A *beszélgetést* ezúttal tartsuk talán a fájdalmas Anyával. Ott ül a kereszt tövében Krisztus anyja a szimbolikus 7 törrel szívében. Hány könnye hull a vértől, kópésektől mocskolt, szétmarcangolt isteni testre.

Térdelj oda melléje és beszélj vele. Részvétellel kérdezd meg, ki okozta neki ezt a nagy kínt, az omló könnyeket?

Gyermekem! sírok, feleli a Szent Szűz, mert Fiamat a bűnösök kivégezték. Aztán szelíd szemrehányással így folytatja:

Nézd e fejet, hány tövisszúrás sebezte meg! Ezek a te rossz, kevély és nem tiszta gondolataidnak művei.

Nézd a lezárt szemeket! Szemeddel elkövetett vétkeid ennek okozói.

Nézd a kezet, lábat! Ezek a te gonoszteteidet bűnhődik.

Nézd az epétől, szomjúságtól gyötrött, kiszáradt száját, nyelvet! . . . mert te mértéktelen voltál és nyelvedre nem vigyáztál . . .

Nézd a mezítelenséget! . . . mert te nem voltál szemérmes . . .

Bánkódjál, de egyben vigasztalódjál. Mert aki téged így szeretett, az a Szív rejteget számodra bocsánatot és könyörületet.

Én pedig miután lélekben jól kisírtam magam ott a Kálvárián, buzgón elmondom:

„Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen
mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek!”¹¹⁰

¹ Mt. 6, 12. — ² 10. zsolt. 6. — ³ 118. zsolt. 91.
— ⁴ 118. zsolt. 137. — ⁵ 10. zsolt. 6. — ⁶ Deut. 32, 6.
— ⁷ U. o. — ⁸ Ap. csel. 3, 15. — ⁹ Zsid. 6, 6.
— ¹⁰ Mt. 6, 12.

XXXIII

AZ ÚR IMÁDSÁGA VI

„BOCSÁSD MEG NEKÜNK A MI VÉTKEINKET, MIKÉPEN MI IS
MEGBOCSÁTUNK AZ ELLENÜNK VÉTETTEKNEK”¹ E)

Első előgyakorlat a fenti szöveg.

Második előgyakorlat. Elgondolom a jelenetet, amelyet Urunk az irgalmas szamaritánus példa-beszédében elmond. A szerencsétlen sebesült jelképezheti a bocsánatos bűnökkel terhelt lelket.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy minden véték és így a bocsánatos bűn iszonyát is ébrentartsa és fokozza bennem.

1. A BOCSÁNATOS BŰN LÉNYEGE, TERMÉSZETE

A bocsánatos bűnnel szemben tanúsított magatartásunkon fordul meg, vajjon elérjük-e a keresztény tökéletességet. A bocsánatos bűn, mondhatnók, a vízvázasztó a tökéletességre komolyan törekvő és lanyha lelkek közt. A buzgó lélek mitsem akar tudni a legkisebb bűnről sem, a lanyhából viszont hiányzik az energia a bocsánatos vétkek elkerülésére. Így aztán beéri középszerűséggel, s megelégszik azzal, hogy Isten csak félig legyen vele megelégedve.

Mindenekelőtt tisztázzuk a fogalmakat.

Mindjárt előre bocsátjuk, hogy már maga a „bocsánatos bűn” elnevezés nem éppen szerencsés. Nem azért nevezünk valamely bűnt „bocsánatos”-nak, mert Isten azt megbocsátja. Ilyen értelemben minden bűn, még a halálos bűn is bocsánatos. Hanem azért, mert annak bocsánatát szükségképpen — legalábbis a tisztítóhely küszöbén — elnyerjük.

A bocsánatos bűn is tehát valóságos bűn. S ha Szent Tamás nem is nevezi annak, ez csak azt jelenti, hogy még nem az a befejezett bűn, amely „ha végbevitetik, halált okoz”.² A bocsánatos bűn ugyanis még nem üt el a végcélről, de mellékvágányra terel. Éppen úgy tesz a bocsánatosan vétkes, mint a gyermek, aki elme gy ugyan oda, ahova küldik, de útközben egyet csavarog.

De azért a bocsánatos bűn is *igazi* bűn, amely Isten nemtetszését és büntetését vonja magára.

Hogy nem halálos valamely bűn, hanem csak bocsánatos, onnan van, mert vagy az anyaga kevésbé jelentékeny, vagyis nem vág jelentékenyen bele az Istentől megállapított világrendbe, vagy azért, mert ha anyaga esetleg súlyos is, de nem követjük el azt teljes beleegyezéssel, teljes tudattal és akarattal.

Ebből mindjárt világos, hogy a bocsánatos bűn kétféle. Van teljes beleegyezéssel követett, amely csak azért nem halálos, mert anyaga csekély, és van olyan, amelyben akár mekkora anyagról legyen is szó, értelmünk és akaratunk tevékenysége emberi gyarlóságból, meggondolatlanságból, elhamarkodásból vagy

egyéb gátló körülmény folytán nem tökéletes, hiányos.

Ez utóbbiak a gyarlóságból elkövetett hibák, amelyekről ebben az életben nem lehetünk teljesen mentesek. Csak az áldott Istenanya volt azoktól egészen szabad. Bizonytalán ezekről beszél az Irás: mikor azt mondja, hogy „az igaz is hétszer esik (azt nem állítja, hogy napjában!), de felkel”,³ és az Apostol: „Mindnyájan sokban hibázunk.”⁴

Ne is aggódjunk tehát túlságosan miattuk. Szalézi Szent Ferenc így ír róluk: „Kedves Növérem, tudnia kell önnek ezeket a kis hibákat az ön tulajdon szívének megbocsátania. Ezek nem hűtlenségek, hanem gyengeségek. Miért is ezeket szelíden és nyugodtan kell javítania s miattuk nem felindulnia.” Az effajta botlásokra célozva mondja bizonytalán B. Colombière atya: „Örülök, ha hibáztam, mert így alkalmat adtam az Úr Jézusnak, hogy legkedvesebb passzióját, ami a bocsátás, velem szemben gyakorolja.”

Kis Szent Teréz pedig megjegyzi, hogy Isten nem minden hibáért haragszik. Veszély csak akkor volna, ha az ember az effajta hibákat már semmibe sem venné és elhanyagolná. De ilyenkor voltaképpen már a másikkal bocsánatos bűnökhöz tartoznának, amelyekről most elmélkedünk. Ezek azok a vétkek, amelyeket az ember többnyire már szokásosan elkövet, vagy azért, mert nem tartja azokat jelentékenyeknek, vagy azért, mert szereti őket rendetlen vonzalom folytán, amelyet legyőzni nincsen kedve, bátorsága.

A bocsánatos büntől meg kell különböz-

tetni a tökéletlenségeket. Tökéletlenségnek azt nevezzük, mikor nem parancsot, hanem tanácsot sértünk. Pl. nem hallgatunk az isteni sugalmakra, elmulasztjuk az erénynek, az önmegtagadásnak alkalmait, a nagyobb helyett a kisebb jót választjuk stb.

Tökéletlenség továbbá minden szándéktalan hiba, pl. szándéktalan szórakozottság az imában. Aki a tökéletlenségekkel egyáltalában nem törődik, abból szent sohasem lesz. A tökéletlenség nem anyaga ugyan a gyónásnak, de igenis anyaga lehet a lelki vezetésnek, miért is a gyónásba haszonnal belefoglalható.

2. MINT ITÉL ISTEN A BOCSÁNATOS BÚNRÓLI

Néhány példa:

Isten megparancsolja Mózesnek, hogy a szomjas népnek a sziklából forrást fakasszon.⁵

A Próféta vesszejével ráüt tehát a sziklára, de víz nem mutatkozik. Megszállja bizonyos átmenő kétely, türelmetlenség s bizalmatlanság. És íme, Isten mivel bünteti ezt a bizonytalanságot? Megdorgálja Mózeset és kihirdeti előtte, hogy vétke miatt nem léphet be a békének és boldogságnak arra a földjére, amelyet népének megígért. Meghal, mielőtt annak határát átlépné.

Tehát egész életműve, amelyért annyit fáradt, áldozott, saját személyére megsemmisül. Az Úr megmutatja neki Nébo hegyéről a szép országot, felcsíholja benne az epeztő vágyat, hogy annak tüzében ez a nagy lélek megtisztuljon. Aztán meghalt és megtért népéhez.

Másik példa: Dávid hatalma tetőfokán megfeledkezve, hogy Isten őt nyája mellől

emelte fel a királyi trónra, csupa hiú tetszelégsből megszámláltatja népét. Három büntetés közt választhat: dögvész, háború és éhínség közt. Dávid az elsőt választja, valószínűleg azért, hogy így személyesen is vezekeljen. És íme, a döghalál népéből 70 ezret ragad el.

Harmadik eset. Fényes menetben, hallatlan pompával vitték a frigyszekrényt Aminadab házából Jeruzsálembe. Maga Dávid 30 ezer ragyogó fegyverzetű vitéz élén alkotja a díszkíséretet. Menet közben kirúgnak a szekér elé fogott ökrök és a frigyszekrény meginog. Oza hirtelen odakap és *egyszerű lévita létére* megérinti az ószövetség szentségházát. Mintha villám sujtotta volna, nyomban holtan rogy össze.

„Megfélemlék Dávid az Úrtól azon a napon” — mondja az Irás.

Ó! Bár ez a szent félelem elfogna minket és visszatartana még a legkisebb büntől is.

A Szentatyák a felsorolt esetekben bocsánatos bűnöket látnak, de mindjárt hozzátehetjük vigasztalásul, hogy ugyanazon Szentatyák véleménye szerint azért sujtott le az Úr egyesekre itt a földön oly félelmetesen, hogy aztán odaát irántuk annál irgalmasabb lehessen.

Odaát pedig a másvilágon a bocsánatos bűn a tisztítóhelyen bűnhődik.

A hivatalos kinyilatkoztatás a purgatóriumról nagyon szűkszavú, de magánrevelációk annál színesebben festik le.

Génuai Szent Katalin, a tisztítóhely nagy teológája pl. így ír róla: „A tisztuló lelkek oly gyötrelmeket szenvednek, hogy azok leírására az emberi nyelv képtelen. Az értelem még

halvány fogalmat sem alkothat róluk, ha csak Isten kegyelme meg nem ismerteti azokat vele." A büntetés súlypontja az Isten utáni szomj, amely itt égetőbb, mint a földön bármely szent lélekben. A szenvedő lelkek aztán csaknem mindig lángokban jelennek meg. Vajjon csupán jelkép-e ez?

Nyilatkozataik megdöbbenők. Egy erényes szerzetes halála után megjelenve valakinek, állítólag így nyilatkozott: „Senki sem hiszi, senki sem hiszi, hogy milyen alaposan ítél Isten és milyen szigorral büntet” . . .

Beszélgetés az Úrral. Nagy, magasztos fogalmat alkotok Istennek végtelen szentségéről, alázatosan kérek tőle bocsánatot. „Bocsásd meg a mi vétkeinket!” A jövőre nézve pedig: „Szegezd át félelmeddel testemet, hogy ítéleiteidtől rettegjek!”⁷

Jófeltételem lehet egyik hibám alaposabb ellenőrzése és gondosabb kerülése.

¹ Mt. 1, 12. — ² Jak. 1, 15. — ³ V. ö. Péld. 24, 16. — ⁴ Jak. 3, 7. — ⁵ Num. 20, 7—13. — ⁶ II Kir. 6, 9. — ⁷ 118. zsolt. 120.

XXXIV

AZ ÚR IMÁDSÁGA VI

„BOCSÁSD MEG NEKÜNK A MI VÉTKEINKET, MIKÉPEN MI IS
MEGBOCSÁTUNK AZ ELLENÜNK YÉTETTEKNEK“¹ F)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. A MI BOCSÁNATOS VÉTKEINK

Miután Náthán próféta Dávid királyt egy költött ember ellen, aki roppant igazságtalanságot cselekedett, „igen nagy haragra gerjesztette“, most már egyenesen ellene fordítja az ige fegyverét, kijelentve: „Te vagy (volta-képen) az az ember!“² Így vagyok én is, mikor a bocsánatos bűnről elmélkedem.

Már gyermekkoromban sem voltam ment a bocsánatos bűnöktől, sőt bizonynal ezekkel kezdtem Istenemet, életem Ajándékozóját sértegetni.

Elizeust „kis gyermekek csúfolgatták“, kopasznak nevezve őt. „S íme, két medve 42-t széttép közülük.“³ Tiszteletreméltó Bustói Bernardin, tudós és szentéletű szerzetes írja kisöccséről, aki ártatlan élet után 8 éves korában halt meg, hogy a reggeli és esti ima szó-

rakozott végzése miatt a tisztítóhelyen volt kénytelen vezekelni. Gyakran lehetett hallani, amint abban a szobában, amelyben ezeket a hibákat elkövette, mély áhítattal a Miatyánkot, Üdvözlégyet és Hiszekegyet rebegette.

A korrall együtt bizonnal a bocsánatos bűneim is izmosodtak, nőttön-nöttek. Gondoljunk egyik-másikra kissé részletesebben, amelyek talán hűséges, de szomorú élettársakká szegődtek.

a) Ilyen lehet pl. a hazugság, amely magában véve ugyan mindig bocsánatos bűn, de lehet nagy erkölcsi vagy anyagi kárnak okozója.

Hazudni soha, semmi címen sem szabad. A hazugság ugyanis ellenkezik Isten igazságával, a céllal, amelyért Isten a nyelvet adta, csökkent a közbizalmat, amely a társadalmi együttélésnek alapja. Miért is „Isten gyűlöli a hamis nyelvet“⁴ Szigorral bünteti. Giézit, Elizeus szolgáját poklossággal,⁵ Ananiást és feleségét, Zafirát egy-egy hazugságért halállal fenyítette.⁶

Mikor Avellinói Szent András mint ügyvéd tárgyalás közben füllentett és később szemébe akadt az Írás szava: „A hazug száj megöli a lelket“⁷ annyira megborzadt a bocsánatos vétkétől, hogy lemondott erről az elég veszélyes pályáról, Istennek szentelte életét és szentté lett.

Azért ígérjük meg Istennek, hogy sem érdekesség kereséséből, sem azért, hogy magunkat vagy másokat mentsünk, sem hiúságból nem térünk el az igazságtól.

Mondjuk Jóbbal: „Amíg lélekzet van bennem, nyelvem nem kohol hamisságot.”⁸

Kövessük az édes Üdvözítő utasítását: „Legyen pedig a ti beszédetek: „igen, igen, nem, nem.”⁹

Orvosság: Ha füllentettél, nyomban igazítsd helyre. Nevezd meg a gyermeket a maga nevében a szentgyónásban.

b) Igen gyakori bocsánatos bűn a kisebb jelentőségű megszólás vagy rágalom (mert ha nagy erkölcsi, becsületbeli kárt okozunk vele, akkor halálosan vétkezhetünk).

Miért is a Bölcs szívünkre köti: „Kerítsd el füledet tövis sövényvel, és ne hallgass a gonosz nyelvre, készíts szádra ajtót és rezeszt!”¹⁰

Szent Agoston ebédlője falára íratta:
„Quisquis amat dictis absentium rodere vitam,
Hanc mensam indignam noverit esse sibi.”
„Aki szereti a távollevőt kikezdeni,
Tudja meg, hogy méltatlan ennél az asztalnál
ülni.”

Ha valaki mégis ilyenbe kapott, a szent püspök csak a falra mutatott és a megszólaló elhallgatott.

c) Gyakori hiba még a tökéletességre törekvőknél is a megtürt vagy becézett érzékiség.

Érzéki lények vagyunk. Vigyáznunk kell, nehogy a láng kicsapjon szívünk megszentelt tűzhelyéről. Óvakodnunk kell, nehogy még a lelki bizalom s szeretet is, a vérből felszálló füsttől megkormosodjék. Oly gyengék vagyunk, hogy még a lelki szépség és erény is veszélyt jelenthet számunkra.

Alacoque Szent Margitot a legmagasabb tökéletesség vágya hozta a zárdába. De mégis egyik társnöje iránt érzelmi vonzódását megtűrte szívében. Jézus tudára adja, hogy ez a rendetlen ragaszkodás fájdalmat okoz isteni Szívének, amely egyedül akar uralkodni jegyese szívéen. Margit hónapokig küzd, míg sikerült a győzelmet kevésbé rendezett érzelmein kivívnia. Utána Jézus elhalmozza vigaszával és beavatja Szíve titkaiba.

N. Szent Teréznek élete delén megmutatja az Úr a pokolban azt a helyet, ahova őt gyengéd érzelme unokafivére után lassankint juttatja, ha azt lelkéből gyökeresen ki nem szakítja.¹¹

Szent Pál mondja: „Ne hagyjatok helyet az ördögnek!”¹² Főleg ebben a pontban ne, ahol legnehezebb a határvonalat a halálos és bocsánatos bűn közt megállapítani. Talán éppen erre gondolt az Úr, amikor Alacoque Szent Margit előtt a neki odaadott szívek hűtelenségéről panaszkodik és a trienti szent zsinat, mikor hangsúlyozza, hogy az Istennek szentelt személyek „a kis bűnöket is, amelyek bennük nagyok, nagyon kerüljék”.

2. A BOCSÁNATOS BŰN ÁLTAL OKOZOTT KÁROK

a) A bocsánatos bűn lelki számadásunkban mindig „deficit”, hiányt, adósságot jelent, amelyet az utolsó fillérig le kell fizetnünk.¹³

b) A sok „deficit” aztán eladósodással és így elszegényedéssel jár, mert egyúttal a bevételt, vagyis az érdemszerzést is kevesbiti. Hiszen az érdemszerzés tudvalevőleg nagyon

függ a buzgóságtól, vagyis a szeretettől, amely-lyel cselekedeteinket végrehajtjuk.

Amde a bocsánatos bűn éppen a szeretet ellen irányul s annak lassan, de biztosan ölü mérge. Minden bocsánatos bűn ugyanis enged-mény valamely rendetlen hajlammak, amely feltolakszik s erősödik az isteni szeretet rovására.

A kisebb szeretettel végrehajtott cseleke-
detek pedig csak másodrendűek, kevésbé értékesek. Kiterjed ez az egész lelki életre, ideszámítva a szentségek felvételét is. Már ezek sem hozzák meg azokat a gyümölcsöket, amelyeket jobb diszpozíció mellett hoznának.

c) A megszentelő malasztot ugyan a bo-
csánatos bűn nem érinti, nem fogyasztja, de a segítő kegyelmeket gyéríti, kevesbíti. „Amily mértékkel (Istennek) mérték, visszamérnek nektek.”¹⁴

A szeretetben megfoglyatkozott, kisebb sértésekkel nemigen törődő lélek Isten előtt lassankint hitelvesztett lesz és már nem tud hatni Isten szívére. Ennek megint az a követ-kezménye, hogy Isten nem előzi meg gyengéd figyelmével a heves kísértéseket és nem siet az azokkal birkózó lélek segítségére. Mily óriási nagy tehát a bukás veszélye. Annál is inkább, mert a szeretet lelkét, Istent már csak nagyon gyéren belehelő lélek olyan, mint a tüdőbeteg. Nagyon le van gyengülve. Na-
gyobb szél ledönti a lábáról.

d) A lélek lényeges szépsége sem csökken a bocsánatos bűn folytán. Hiszen ez a még meglevő megszentelő malasztban gyökerezik. Így tehát Isten még nagyon szereti a lelket.

de a sok gyengédtelenséget és figyelmetlenséget kezdi mégis megsokalni. Hovatovább bekövetkezik az az állapot, amelyről az Úr így nyilatkozik: „Bár hideg volnál, vagy meleg! De mivel langyos vagy és sem hideg, sem meleg, kezdelek téged kivetni számból!”¹⁵

3. MIT MONDANAK A SZENTEK?

Genuai Szent Katalin így nyilatkozik: „Istenem! Inkább bevetném magam — ha a szükség úgy kívánná — a lángtenger mélységébe, csakhogy a legcsekélyebb büntől is elmenekülhessek. És ha ebből a lángtengerből csak bűn árán szabadulhatnék, még inkább benne maradnék az egész örökkévalóságon át.”

Midőn Szienai Szent Katalin elragadtatásában a kegyelemben levő lélek szépségét s a bűnben rejlő rútságot szemlélte, így nyilatkozott: „Ha a természettől fogva halhatatlan léleknek lehetséges volna meghalnia, szépségét elhomályosító egyetlen bocsánatos bűnnek látása elég volna, hogy elpusztítsa.”

Ars Szent Plébánosa szobájába lépve, lámpát akar gyujtani. Tévedésből ehhez nagyértékű bankjegyet használ, amelyet egy adakozó hagyott az asztalán valami jótékony célra. Munkatársa, akinek az esetet elbeszélte, felkiáltott: De minő szerencsétlenség! „Sokkal kisebb, — mondja erre a Szent — mint egyetlen bocsánatos bűn.”

Az effajta nyilatkozatokat szinte vég nélkül folytathatnók.

A tanulság valamennyiből ugyanaz, amit N. Szent Teréz a következő jelszóba foglalt:

„Isten őrizzen meg bennünket minden tudatos bűntől, bármily csekély legyen is az!”

Beszélgetés az Úrral, kérve, hogy az Ő isteni igéje: „Bocsásd meg a mi vétkeinket!” — oly mély benyomást tegyen a lelkemre, hogy azt soha semmi onnan kitörölni ne tudja. S ha majd a Miatyánkot mondom, felsírjon lelkemben a bánat és megszilárduljon a szándék és a jóakarát: „Soha semmi bűnt!”

¹ Mt. 6, 12. — ² II Kir. 12, 7. — ³ V. ö. IV Kir. 2, 23—24. — ⁴ Péld. 8, 13. — ⁵ IV Kir. 5, 27. — ⁶ Ap. csel. 5. — ⁷ Bölcs. 1, 11. — ⁸ Jób 27, 3—4. — ⁹ Mt. 5, 2. — ¹⁰ Jézus, Sir. f. 28, 28. — ¹¹ Önéletrajz 32. f. — ¹² Ef. 4, 27. — ¹³ V. ö. Mt. 5, 26. — ¹⁴ Mt. 7, 2. — ¹⁵ Jel. k. 3, 16.

XXXV

AZ ÚR IMÁDSÁGA VI

„BOCSÁSD MEG NEKÜNK A MI VÉTKEINKET, MIKÉPEN MI IS
MEGBOCSÁTUNK AZ ELLENÜNK VÉTEITEKNEK“¹ G)

Ennek az elmélkedésnek anyaga legyen imádság, hogy a bűnt s annak okozóit, a rendetlen hajlamot s a világ szellemét le tudjuk győzni. Mert hiszen, amint eddigi tapasztalataink is bőségesen meggyőzhettek, a saját gyenge emberi erőink erre nem elégségesek.

Könyörögjünk tehát! Kihez? A teljes Szentháromsághoz, mert hiszen: „minden jó adomány és minden tökéletes ajándék onnan felülről vagyon, alászállva a világosságok Atyjától“.²

Ámde a jelen világrendben nincs kegyelem Jézus Krisztus közvetítése nélkül. Mert „Egy az Isten s egy a közvetítő is az Isten és az emberek között: az ember Krisztus Jézus.“³

Végül katolikus közhit, hogy a Boldogságos Szűz számunkra minden malaszt közvetítője. Az esdeklést mindig nála kezdjük, fokról-fokra az Atyához felszállva. Ez az ima egyben még inkább megismerteti a bűnt s annak forrásait és felébreszti a vágyat a lelki tisztulásra. Tehát jó elmélkedés is.

Előgyakorlatnak vehetem a kálváriai jelenetet. Krisztus a keresztfán, amelynek tövében a fájdalmas Anya. Felül a megnyílt égből alátekint a menyeyi Atya.

1. KÖNYÖRGÖK, HOGY LEGYŐZHESSEM MAGAMBAN A BÜNT

„Egy ember Jeruzsálemből Jerikóba men-
vén, rablók közé került, akik kifosztották őt
és sebesre vervén, félholtan hagyták őt és el-
távoznak.” Ime, az én esetem, az én törté-
netem, bajom, bűnöm. Hányszor szereztem
magamnak apró kielégüléseket kisebb, na-
gyobb bűnök árán. Igen! kielégítettem érzé-
keimet, inyemet, kíváncsiságomat, önszerete-
temet, irigységemet, hiúságomat, féltékenysé-
gemet. Hol vannak most már ezek a kicsinyes
kielégülések, örömök? „Eltávoznak.” De
nemcsak itthagytak ezek a rablók, hanem
„ki is fosztottak”. Miből? Eddig is szegényes
kis erénykészletemből, régi, finom lelkiismer-
tetességemből, a jó ízből, amelyet imáiban
tapasztaltam, a vágyból a tökéletesség után,
a természetfeletti gondolkodásomból. „Se-
besre vertek és félholtan hagytak” magamra.
Heti gyónásaim, lelkiismeretvizsgálataim alig
tudnak magamhoz téríteni kábultságomból.

Vegyem csak szívemre, mennyi kárt oko-
zott nekem a bűnök rablóbandája... De nem-
csak nekem ártott, hanem a környezetemnek
is. Szúrós, szarkasztikus, kritikus megjegy-
zéseim hányat sebezhettek meg és tettek
szárnyszegetté, kedvetlenné, talán hosszú
időre.

Ártottam annak a társulatnak, amelynek
esetleg tagja vagyok. Ártottam az emberek
előtt. Mert hiába! az emberek egyből vonnak
következtetést valamennyire. De ártottam
Isten előtt is. Mert valamiképen szolidárisak
vagyunk Isten szemében. Egynek életszentsége

kegyelmet, egynek botránya, vétke nem tetszést von le valamennyire. Igen! magunkra vonhatjuk az isteni Felség nem tetszését — mondja Loyolai Szent Ignác.

Ámde mit használ ismernem és beismernem a bűnt, ha nem ébred bennem bánat és irtózat a bűn iránt? Honnan merítsem ezt? Magamtól nem telik. Tehát imádkozom.

Ó Mária! Te ismered a bűnt, annál is inkább, mert teljesen mentes vagy attól. Ismered a tiszta szív és lélek éleslátásával. Ó Mária, te ismered az én bűnömet. Bevallom előtted, „Confiteor B. M. Virgini“, „Gyónom a Boldogságos Szűz Máriának“. Te tudod, mibe került a bűn neked és szent Fiadnak, Jézus Krisztusnak. Eszközöld ki tehát Fiadtól, hogy a bűnt megútaljam, úgy gyűlöljem, mintahogy te útalod és gyűlölöd. Üdvözlégy Mária. Ó Jézus Krisztus! „Ki a mi bűneinket elviselted testedben a fán.“³ Te ismered a bűnt, ismered az én bűnömet is. Merthiszen az én hálátlan-ságom által okozott keservet Szíved nem egyszer tapasztalta. Ó Jézus Krisztus! aki gyűlölöd a bűnt, amennyire szereted az Atyát és szeretsz engem! Isteni Közvetítő, add meg nekem, hogy úgy útaljam, gyűlöljem a bűnt, ahogy te, s ahogy Atyád útalja és gyűlöli azt. Krisztus lelke, szentelj meg engem!...

Ó teljes Szentháromság! Te ismered kimerítően s teljesen a bűnt s az én bűnömet, amint ismered megsértett isteni Fenségedet. Ki éppen oly végtelenül gyűlölöd a bűnt, mint amely végtelenül szent vagy s vágyol engem üdvözíteni, add, hogy a bűnt úgy útaljam és

gyűlöljem, ahogy teremtmény erre csak képes.
Miatyánk . . .

2. KÖNYÖRGŐK, HOGY LEGYŐZHESSEM MAGAMBAN A RENDTLENT

Vizsgáljuk, mustráljuk csak lelkünk szomorú leltárát ebből a szempontból.

Rendetlen bennem mindaz, amire a rendetlen hajlam vezet, rábír.

Mennyi rendtlent találok magamban: gondolat- és érzésvilágomban, emlékeimben, ábrándjaimban, a dolgok, személyek és események elbírálásában, reményben, félelemben, örömben, vágyban, szomorúságban.

A teremtett dolgokat a végcélra kell visszavinnem, én pedig csakis ínyemre, kényelmemre, kedvemre tekintek azok használatában. Élvezni akarom azokat s nem célszerűen használni.

A sok rendtelenség életemet a megalázó és siralomraméltó ellentmondások egész zürzavarává, káoszává teszi. „Látom a jobbat, helyeslem is, és mégis a rosszabbat választom, cselekszem.” Ellentmondás jobb érzésem és életem közt, életem és hivatásom közt.

Lehet-e ennyi ellentmondás közt tovább élnem? Nem képmutatás-e így az én egész életem? Annál is inkább, mert másoktól mit követelek talán annyi szigorral és kíméletlenséggel! „Orvos, gyógyítsd tenmagadat!”⁶

Ámde milyen gyengének érzem magamat életem rendezésében! Hány jófeltétel, lelki-gyakorlat stb. mondott már csődöt. Mit tehetek tehát egyebet, mint hogy ismét csak visszatérek az imához.

Ó Mária! Jézus Krisztus után a rendezett,

egyenes, tiszta, következetes, őszinte léleknek legszebb eszménye, mintája, aki éppen ezért szent békében dicsőíted Istent, eszközöld ki, hogy mélyen átérezzem életem sok és nagy rendetlenségét, és hogy attól irtózzam. Üdvözlégy Mária...

Ó Jézus Krisztus! Tökéletes ember, maga a következetesség, isteni harmónia. Add meg és eszközöld ki nekem az Atyától, te nagy Közvetítő, hogy minden rendetlenségtől úgy irtózzam, mint te irtózol a jó rend és az irántam való szeretetből. Krisztus lelke, szentelj meg engem!...

Ó teljes Szentháromság! akinek lényege a jó rendnek egyetlen, örök normája, aki akarod, hogy a rendhez én is önként alkalmazkodjam, s így bennem is rend, igazság és boldogság honoljon, add, hogy a te szemeddal lássam magamban a rendetlenséget és attól irtózzam. Miatyánk...

3. KÖNYÖRGÖK, HOGY LEGYŐZHESEM MAGAMBAN A VILÁGOT

A világ alatt itt nem az emberiséget értjük egyszerűen. Hanem, igen! rendszert, törvénykönyvet, szellemet, aztán nagy tömeget, az emberiség legnagyobb hányadát, amely ezt a törvénykönyvet tartja magáénak, s annak szelleméhez igazodik.

Figyeljük csak meg a világ szellemét! Szent János evangélista nagyszerűen meghatározza: „Minden, ami a világon van, a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevélysége.”¹⁷

Szóval a világ, mint rendszer, nem más, mint a rendetlenség, amely már rendnek szá-

mít, a rossz, amely jónak van már feltüntetve s hirdetve. A bűn ebben a rendszerben nem bűn többé, hanem természetjog, az ember végzete, vagy legfeljebb kicsinyiség, mosolyra indító gyengeség, amelyet elítélni túlszigorú volna.

A világ mint szellem, romlott természetünk hajlamainak törvényerőre emelése, a megtestesült protestantizmus. Eszménye: „Necsak használd, hanem élvezd ki a teremtményeket!”

Szent Ágoston is megmondja nála szokott szellemességgel, hogy mi a világ: „Önszeretet egészen az Isten megvetéséig.”

Tanulmányozzam a világot. A tömegekben? Nem! hanem magamban.

Hát bennem is volna még valami a világból? Bezzeg van. Mert ahány bűn vagy rendetlenség van bennem, annyi engedmény a világnak, annyi seb a papon, a szerzetesen vagy a tökéletességre törekvő lelken. Jézus Krisztus, mikor a tökéletességre az emberek átlagából meghívott, voltaképpen a világ elleni harcra besorozott.

Amde maradtam-e, vagyok-e állandóan zászlaja alatt? Nézzük csak!

A világ élvezetért él, hízeleg a testnek, szereti a kényét-kedvét, tűrni, nélkülözni pedig nem akar. És én?

A világ az érzékiség enyves vesszején tapad. És én ebben teljesen ártatlan vagyok?

A világ belebolondul a saját fejébe, véleményébe. És én?

A világ rátartós, érzékenykedő, igényeket támasztó, engedetlen, forrongó. És én?

A világ féltékeny, kritikus, megszóló. És én?

A világ szalad a „gloriola”, „kis dicsőségkorona” után, kitűnni, szerepelni vágyik. És én? Ha mindezek után az Úr Jézus, a világnak ez a nagy ellenlábas, megkérdezné tőlem, mint egykor József az Úr angyalától: „Hozzánk tartozol-e vagy az ellenséghez?”⁸ Vajjon mit tudnék őszintén válaszolni?

Talán azt, hogy én sem ide, sem oda nem tartozom, vagy pedig egyszer ide, egyszer oda?

Majd Jézusnak vagyok tanítványa, majd meg Lucifernek katedrájához járulok tanulni?

Pedig nem vagyok-e én: „Kiválasztott az Isten evangéliumára?”⁹ Mint ilyennek nemcsak az szól, amit Szent János mond: „Ne szeressétek a világot”,¹⁰ hanem mint Szent Ignác magát markánsan kifejezi, valósággal irtóznom kellene tőle. Hiszen a világ, ahogy mi értjük, ellensége Istennek,¹¹ az örök pogányság, atheizmus, tagadása Isten felségjogainak, sőt létének. Sok-e tehát és túlzás-e azt mondani, hogy valósággal irtóznom kell tőle?

Amde, amint a gyónásban akkor megbízható a bánatból fakadó erősfogadás, ha az alkalmak kerülésére is kiterjed, úgy bennem is akkor őszinte a világgyűlölet, ha praktikus. Szóval mindaz ellen fel kell magamban lépnem és küzdenem, amit csak a világ szeret és felkarol, mégha egyébként közömbös dolgoknak látszanának is azok, aminők a kényelemszeretet, a bőség hajhászása, a dics- és becsvágy.

Amint valamit nem tisztán Istenért keresek, szeretek, voltaképen ebben már a világ mal-mára hajtom magamban a vizet.

Hiszen nagyjában a jóakarát s szándék megvan bennem. De jaj, mily nagy bennem a

gyengeség és állhatatlanság! Hányszor kacsintok vissza a világra, amelynek pedig már a keresztkútnál s aztán annyiszor, nevezetesen a fogadalomkor, felszenteléskor stb. ellentmondottam.

Tehát megint csak az imához fordulok.

Ó Mária! aki már az angyali köszöntéskor tündökölsz a világszeretettel ellenkező erényekben, aminő az alázatosság és tisztaság, aki annál inkább ismered és elítéled a világot, mert annak szelleme mégcsak meg sem karcolta lelkedet, aki szívből gyűlölöd a világot, amely Fiadat a keresztre vitte, eszközöld ki számomra is ezt a világgyűlöletet, hogy a világiás szellemtől irtózzam és amennyire csak apostoli hivatásommal megegyező, kerüljem azt!

Ó Jézus Krisztus! világ meggyőzője, aki kihívtál engem a világból, s mégis meghagytál abban. Hiszen így imádkoztál értem is az utolsó vacsorán: „Atyám! Nem kérem, hogy vedd el őket a világból, hanem hogy óvd meg őket a gonosztól!”¹² Lásd az én nehéz helyzetemet. Kívül is tűz, belül is tűz! Adj tehát erőt, hogy a világ szellemét gyűlöljem, attól úgy irtózzam, ahogy te irtózol.

„Krisztus lelke, szentelj meg engem...”

Ó teljes Szentháromság! kit nem ismer a világ: „Én igaz Atyám, akit a világ nem ismert meg”,¹³ Te viszont gyűlölöd a világot, mert visszautasította szent Fiadat, mert lényegében atheista, bálványimádó, adj ebből a gyűlöletből nekem is, hogy fenntartás nélkül irtózzam annak szellemétől s magamat és embertársaimat mentesítsem kárhozatos mótelyétől.

Igen! úgy gyűlöljem a világot, amint te gyűlölöd azt. Miatyánk...

Jófeltételem legyen a kérlelhetetlen, következetes küzdelem egyik hajlam ellen, amelyet magamban világiasnak s rendetlennek ismerem meg.

¹ Mt. 6, 12. — ² Jak. 1, 17. — ³ I Tim. 2, 5. — ⁴ Lk. 10, 30. — ⁵ I Pét. 2, 24. — ⁶ Lk. 4, 23. — ⁷ I Jn. 2, 16. — ⁸ Józs. 5, 13. — ⁹ Róm. 1, 1. — ¹⁰ I Jn. 2, 15. — ¹¹ Róm. 8, 7. — ¹² Jn. 17, 15. — ¹³ V. ö. Jn. 17, 25.

XXXVI

AZ ÚR IMÁDSÁGA VI

„BOCSÁSD MEG NEKÜNK A MI VÉTKEINKET, MIKÉPEN MI IS
MEGBOCSÁTUNK AZ ELLENÜNK VÉTETTEKNEK”¹ H)

Előgyakorlatok, mint az egyik előző elmélkedésben.

1. ISTEN SZIVESEN MEGBOCSÁT

Midőn az Úr Jézus bennünket arra tanít, hogy bűneink bocsánataért imádkozzunk, ezzel egyben arról is biztosít, hogy az isteni irgalomhoz nem hiába folyamodunk. Erről egyébként számtalan isteni ígéret is kezeskedik.

Isten nemcsak biztat, hanem kér, szinte meghatóan könyörög, hogy hozzá visszatérve, velünk megint kibékülhessen: „Életemre mondom (szóval: esküszöm!) én, az Úr Isten, nem akarom én az istentelennek halálát, hanem azt, hogy az istentelen megtérjen útjáról és éljen. Térjete meg, térjete meg igen gonosz utaitokról! Akkor miért halnátok meg!”²

Igy beszél az Úr az „istentelenekhez”. Mennyivel inkább remélhet nála bocsánatot az emberi gyengeségből, gyarlóságból elkövetett hiba vagy bűn. Hiszen ő, mint Vianney

Szent János mondja, készebb a bűnbánónak megbocsátani, mint az anya gyermekét a tűzből kiragadni. A végoka ennek az ő természete, amely maga a jóság, szeretet. „Hibázni emberi, a bűnben megmaradni ördögi, a bűnt gyűlölni angyali, azt megbocsátani isteni.” Az isteni irgalom tehát maga az Isten jósága, amely rajtunk, teremtményein segíteni kész. Mint-hogy pedig a mi legnagyobb bajunk a bűn, azért Isten jósága, irgalma is elsősorban a bűnön dicsőül meg. Mert elvégre, ha Isten egészséget vagy egyéb mulandó földi jót ad, ez neki édeskevésbe, jobban mondva semmibe sem kerül, de mikor megbocsát, az neki is áldozat. Hiszen a bűn vele szemben irtózatot tartozást jelent. Valóságos becsületsértés, sőt, mint elméltünk róla, istengyilkosság. Nos! és a bűnös beismerve tettét, leborul, bocsánatot kér. Az Úr pedig valóban isteni gesztussal mindent elenged, mindent eltöröl, szét-tépi a vádiratot, az adósságlevelet. A bocsánat, ha szabad magunkat emberileg kifejezni, Isten részéről végtelen önmegtagadást jelent. „A bánat fellebbezés, hivatkozás a szent Isten teremtő erejének legmélységesebb titkára.” (Guardini.)

Isten irgalma végtelen s így a mi bűneinket végtelenül felülmúlja. A bűn ugyan, még a bocsánatos is, bizonyos értelemben szintén végtelen, mert végtelenül nagy Istent sért. De más szempontból véges, mert teremtmény végtelen cselekedetre képtelen. Amde Isten irgalma minden irányban végtelen.

Erről az isteni irgalomról az Irás azt állítja: „Az Úrnak minden útja irgalom és igazság”,³

vagyis Isten itt mindent azért tesz, hogy irgalmat tudjon gyakorolni. Allandóan járja a világ nagy kórházát és előírja, rá szabja a különböző betegekre a nekik megfelelő gyógymódokat. Egyiknek leoperálja a vagyonát, másiknak a becsületét, a jó hírnevét. Ismét mást szent félelmével izzaszt meg. Mindezt csak azért teszi, hogy végül irgalmazzon s megmentsen mindenkit, aki nem akar elveszni.

A magán, országos vagy világcsapások tehát ugyancsak az ő irgalmának művei. Így pl. a Szentföld öslakóit, nehogy népét megmételtyezzék, mérges darazsakkal pusztítja. „Mégis apródonkint büntetted őket, — mondja az Irás — hogy alkalmat adj a bűnbánatra.” A ragály, a háború, éhínség alkalmával, mikor oly kíméletlennek látszik az Igazságosság, egyben az Irgalom is hatalmasan munkában van.

Az Irgalom leghűségesebb arcképét azonban Jézusban mutatta be.

Ahol csak Jézus megjelent, mindjárt a „bűnösök” rajongják körül és ő jól érzi magát velük, mint az orvos a betegek közt, akiken akar is, tud is segíteni. Ha a „bűnösök barátjának”¹⁵ nevezik, ezzel szívét, becsületét a legkevésbé sértik, mert ez a cím százszázalékig megfelel a valóságnak. A nyilvános bűnösök előtt mondja el legremekebb paraboláit a tékozló fiúról és az elveszett, de megkerült bárányról. Mit nem tett a bűnösökért? Alapítja számukra Egyházát, amelynek első fejévé éppen megtért bűnöst tett. Szerzi a szentséget, nevezetesen a papi rendet, amelynek egyik

főfeladata a bűnbocsátás. A keresztfán is a bűnösöket teszi örökösivé.

Mennyi bizalommal kérhetjük tehát tőle: „Bocsásd meg a mi vétkeinket!”

2. A BŰNBOCSÁNAT FELTÉTELEI

Első mindenesetre a bűn beismerése. A tékozló, de megtérő fiúnak is nemde ajkára adja Jézus: „Atyám! vétkeztem az ég ellen és te ellened.” De már az ószövetségben is hirdeti az Úr: „Térj vissza... mert nem fordítom el orcámat tőletek, hiszen irgalmas vagyok... és nem haragszom mindvégig... de ismerd el gonoszságodat!”⁶

„Ha az ember magát tisztára mossa, az Úr Isten a vádlója, de ha az ember magát vádolja, akkor meg Isten a tisztára-mosója” — mondja Szalézi Szent Ferenc.

Második — az előbbivel szorosan összefüggő — feltétel az igazi, komoly, belső, őszinte bánat. Ennek a bánatnak természetfeletti indító okra kell támaszkodnia, vagyis Isten szent félelmére vagy szeretetére. Aztán mindenekfelettinek kell lennie. Isten ugyanis a legkisebb bünt sem engedi el, ha az ő bocsánatát, barátságát, bármily mulandó dologgal összemérjük, s azt kevesebbre értékeljük bármely földi előlynél, illetőleg veszteségnél.

Ez a bánat is az Isten ajándéka. „A szív ugyanis kemény talaj, főleg a kevély emberé, nem támad abban bánat, ha csak Isten kegyelmének esője meg nem öntözi” — mondja Szent Ágoston.

„Azt se feledjük, — jegyzi meg Pádúai Szent Antal — hogy a bánat fájdalma, sebe

a szívnek, amely balzsamra szorul. Ez a balzsam pedig nem egyéb, mint a remény a Megváltó irgalmában." A reménytelen bánat júdási bánat, amely ne számítson bocsánatra.

Különös gondunk legyen a megfelelő bánat felindítására a szentgyónás előtt. Az ez ügyben annyira tapasztalt Vianney Szent János bölcsen megjegyzi: „Azt mondják: sok a gyónó, de kevés a megtérő. Ez könnyen érthető. Hiszen kevesen gyónnak őszinte bánatkönyvekkel.”

Viszont a könny, ha őszinte szívből, komoly bánatból fakad, lefegyverzi Isten haragját, kiengeszteli, kárpótolja minden sérelemért.

Lehet a szeretetből fakadó bánatnak akkora foka is, hogy minden bünt és büntetést egyben, egyszerre eltöröl.

Ezt a nagy igazságot fejezi ki a könnyes zsebkendő legendája. Halálra ítélt gonosztevő húnyt el börtöne homályos cellájában. Remetének látomása van. Szemléli ezt a bűnös lelkét Isten ítélőszéke előtt. Mérleget hoznak elő, az ítélet mérlegét. A gonoszlelkek erre nagy buzgalommal rakják rá egyik serpenyőjére a vádolttnak rengeteg sok vétjét. A jó angyalok viszont ellensúlyt keresnek, de hiába. Egyiküknek jó gondolata támad. Elhozza a bűnösnek halálos ágyáról a vánkosa alól kilátszó könnyes zsebkendőjét. Mikor ezt ejti a jócselekedetekre váró serpenyőjére, ez nyomban alászáll és súlyosabbnak bizonyul egy hosszú élet tömérdek botlásánál. Mire a jó angyalok egy hanggal kiáltják: Éljen Istennek végtelen irgalma. Ez a bűnös még halála előtt megtisztult a bűnbánat könnyeiben.

3. MIKÉPEN MI IS MEGBOCSÁTUNK . . .

A bocsánatot eme feltételével a VIII. elmélkedésben már részletesen foglalkoztunk. Itt csak felfrissítjük annak emlékét.

Bármily szívesen ad Isten bocsánatot, de azt mégis nehezzé, sőt lehetetlenné tette azok számára, akik szívüket megkeményítik és viszont sértőiknek meg nem bocsátanak. Aki tehát Istennel meg akar engesztelődni, a gyűlölettel fel kell hagynia és megbántójával szemben a szeretetnek legalábbis azokat a jeleit tanúsítania, amelyeket rendesen egy embertársunktól sem tagadunk meg. Tehát senkit sem szabad imánkból kizárni, és ha megbántónk reánk szorul, meg kell segítenünk. Nagyon világos, hogy ennél többre is kötelesek vagyunk azok iránt, akikkel közelebbi — mondjuk családi — kapcsolatban állunk. Ilyenekkel szemben, ha nem is mindjárt a sértés után, de hamarosan tanúsítanunk kell a szeretetnek azokat a jeleit, amelyek botrány vagy újabb sértés nélkül el nem mellőzhetők. Az alattvalónak, gyermeknek egyenesen bocsánatot is kell kérnie. A fellebbvaló, egyenrangú a bocsánatot másként is éreztetheti, kifejezésre juttathatja.

A Szentek az elmondottaknál többet, sokkal többet is tettek. Ez már az erény, hősi erény számlájára írható.

Igy aztán a harag, amely ha mérsékelt és igazságos, a rossz ellen fellépő, nemes érzés, elvonul szívünk egéről a nélkül, hogy abban kárt okozna. Beválik rajtunk az Irás szava: „ha haraguztok is, ne vétkezsetek: a nap ne nyugodjék le haragotok felett”. Főképp pedig

ne az élet napja. „Gondolj magad elé sír-obeliszket. Az egyik oldalára be van vésve az élet sok és súlyos vétke. A másik oldalán pedig az elhúnytak erényben való szegénysége. A harmadik oldalon az olvasható, hogy a bántásokat nem bocsátotta meg senkinek. A negyedikén pedig: És mégis naponkint elmondotta: „Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek!” Vajjon szeretnél-e te eme sírkő alatt pihenni?” (Stolz Albán.)

Beszélgetés az Úrral, kérve és ígérve az adott anyag szerint.

Jófeltétel pedig legyen a békülékenység és az érzékenység elleni komoly küzdelem.

¹ Mt. 6, 12. — ² Ez. 33, 11. — ³ 24. zsolt. 10.
— ⁴ Bölcs. 12, 10. — ⁵ Lk. 15, 2. — ⁶ Jer. 3, 12, 13.
— ⁷ Ef. 4, 26.

XXXVII

AZ ÚR IMÁDSÁGA VII

„ÉS NE VIGY MINKET A KISÉRTÉSBÉ”¹ A)

Első előgyakorlat a fenti szöveg.

Második előgyakorlat. Elgondolhatom ezt a jelenetet: A vándor útjában rablókkal és vadállatokkal teli erdőhöz ér, melynek szegélyén keskeny út s mellette örvény. Ennek partja virágos s pihenőre csábít. Az ég köröskörül borús. Fellegek tornyosulnak rajta. Már-már beköszönt az éjtszaka. Képe ez az ég felé vándorló léleknek a kísértés idején. A rablók, a vadállatok, a virágos szegélyű örvény a kísértések és bűnalkalmak jelképei.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, nem arra, hogy minden kísértéstől mentesítsen, ami a jelen életben az ő örök tervei ellen van s így lehetetlen volna, hanem hogy — amint a francia a Miatyánkban imádkozza — ne engedjen *elbukni* a kísértésben.

1. A KISÉRTÉSEK TERMÉSZETE

Kisértés abból ered, hogy valami akaratunkat a jónak külszíne, ürügye alatt a bűnre vonzza, beleegyezésre csábítja. Súlyos a kísértés, ha a halálos bűn alatt tiltottra hevesen izgat. Enyhe viszont a kísértés, ha csak bocsánatos bűnről van szó, vagy az inger a vétekre

kevésbé erős. Külső a kísértés, ha a bűnalkalom, a csábítás bennünk vonzalmat a rosszra nem ébreszt. Belső pedig akkor, ha bennünk vágyat s belső csatákat támaszt.

Nincsen józan eszét használó ember, aki külső és belső kísértést ne szenvedne. Csupán az Úr Jézus és az áldott Szűzanya voltak a belső kísértéstől mentesek.

A különbség csak az, hogy egyesek a külső körülmények és belső adottságuk, hajlamaik, vérmérsékletük stb. szerint hevesebb és gyakoribb kísértésnek vannak kitéve, mint mások, akiknek természete s életviszonyai kedvezőbbek. Ettől eltekintve a kísértés közös sorsunk és keresztünk. Mert „katonasor az ember élete a földön”.² „Földi vándorutunk telve van kísértéssel” — mondja Szent Agoston. „Kísértések otthonosak a gazdagok tágas csarnokaiban, kísértések gyakoriak a szegények szűk viskóiban. Mert a gazdagság kevélységre csábít, a szegénység pedig fakasztja a kismizmizettek türelmetlen panaszait. Kísértéssel jár az egészség és betegség. Az egészség arra vihet, hogy a jócselekedetekkel, önmegtágadással felhagyjunk, a betegség pedig arra, hogy a rendetlen szomorúságnak, lehangoltságnak és kishitőségnek helyet adjunk. Csapdát állíthatnak az embernek a gondtalan napok, de tört vethetnek neki a nyomasztó gondok.” (Szent Leó.)

Nagyon jó oka van tehát az Üdvözítőnek, amikor így tanít imádkozni: „Ne vigy minket (a veszélyes, bukásba sodró) kísértetbe.”⁴³

2. A KISÉRTÉSEK FORRÁSAI

a) A kísértésnek belső, állandó forrása a „concupiscentia”, vagyis a szellemi és érzéki természetünkben rejlő, bűnre ingerlő vágy, amelyet az áteredő bűnnel együtt, annak következményeképpen, összeüleinktől örököltünk.

Van világnézet, amely ezt a vágyat egyszerűen letagadja (pl. Rousseau), s azt tanítja, hogy az ember egészen jónak születik és rá kell hagyni a természetére, hogy teljesen kifogástalan egyén váljék belőle. A protestantizmus viszont azt tanítja, hogy ez a „concupiscentia” az embert szabadakarától teljesen megfosztotta. Következésképpen a világon nincs is igazi bűn. Az Egyház pedig azt tanítja, hogy ez a bűnre ingerlő vágy ugyan sérülést jelent emberi természetünkben és sok kísértésnek forrása, de a szabadakarataunkat épen hagyta. Mi tudunk küzdeni, győzni és ezáltal koronát érdemelni.

Erről a bűnre ingerlő vágyról mondja az Apostol: „Mindenki a saját kívánságától félrevezettetve és elcsábítottva kísértetik meg.”⁴ Hatásait s gyümölcseit ennek a bűnre izgató váagnak Szent János a test kívánságában, a szemek kívánságában (a kapzsiságban) és az élet kevélységében jelöli meg.⁵

A külső kísértő, nevezetesen az ördög is erre a vágyra támaszkodik. „A bennünk levő tűzhelyen lobog a láng, a gonoszlélek csak fújtatja.” (Naz. Szent Gergely.)

b) Másik forrása a kísértéseknek a „világ”, vagyis a hamis elvektől vezetett és szenvedélyektől fűtött emberek, akik a legkülönbözőbb jelmezekben, majd mint tudósok, majd mint

politikusok, majd mint művészek vagy írók hintik a maszlagot és csinálnak „közvéleményt” a katolikus hit és erkölcs törvényeivel szemben. Ezeket, meg az őket követő, tágas úton a pokol felé rohanó tömegeket nevezük „világ”-nak.

Hány és hány milliót ragad magával ez az áramlat. Vigyáznunk kell, nehogy minket is súroljon és kénytelenek legyünk megállapítani, hogy bezzeg egyben-másban mi is a világ elvei szerint gondolkoztunk, igazodtunk, mert a világ részéről jövő kísértésnek behódoltunk.

c) A harmadik forrása a kísértésnek a bukott angyalok, akik szinte szemelláthatólag, központi vezetéssel, tervszerűleg intézik a heves támadásokat Krisztus, az Egyház s külön-külön minden lélek ellen. Hogy van a gonosz szellem részéről jövő kísértés, ez valószínű hitigazság, amelyről a Szentírás számtalan helyen tanúskodik. Nevezetesen Szent Péter világosan megmondja: „Józanok legyetek és vigyázzatok, mert a ti ellenségeitek, az ördög mint ordító oroszlán körüljár, keresvén, akit elnyeljen.”¹⁶ Ördögi kísértés okozta összeülek bukását és így közvetve az emberiség nagy katasztrófáját, amelyet mindnyájan nyögünk.

De nekünk személyesen is mennyit árthatott már a gonoszlélek érzéki természetünkre hatva, bűnalkalmakba sodorva, nyugtalanítva, zavarba, kétségbeejtve. A sátáni lángész már csak ezer meg ezeréves tapasztalatai folytán is kitűnően ismeri természetünket, amelyet teljes lelkéből gyűlöl. Hiszen Isten gyermekét és képmását látja benne. Miért is számtalan módját tudja s használja, hogyan lehet a lelke-

ket hálóba kerítenie, vagy azoknak legalábbis ártania. Mert neki már az is nyereség, ha a gyűlölt Istennek kisebb szolgálói leszünk, neki kevésbé hüen szolgálunk, szeretetében meghülünk. Azért kínál olykor közömbösnek látszó dolgokat is, mint a vagyon, élvezet, kényelem, hírnév, szabadság, függetlenség, stb., hogy így a léleknek a nagyobb tökéletességtől elvegye a kedvét. Sőt igen gyakran valami jónak látszó dolgot használ, mint csalétket, hogy büvkörébe vonzza a nem óvatos lelket. Szinte kétségbe kellene esnünk azon, hogy épen maradunk és az égbe mégis eljutunk, ha a jóságos Isten nem rendelt volna őrangyalokat és nem emelt volna számunkra hatalmas sáncokat, aminő az ima, szentségek s az engedelmesség fellebbvalóink s lelkiatyánk iránt.

3. A KISÉRTÉSEK CÉLJA

Itt mindjárt azt a kérdést kell tisztáznunk, vajjon jöhet-e a kísértés a jó Istentől is? Nagyon világos, hogy szoros értelemben vett kísértés, vagyis bűnre csábítás Istentől, a végtelen Szenttől és Jótól, nem származhatik. Ő ezt egyébként ki is nyilatkoztatta, nehogy a Miatyánknak az a tétele, amelyről most elmélkedünk, bárkinek alkalmat adjon erre a gondolatra. „Isten senkit sem kísért” — írja az Apostol.⁷

Ha mégis az Irás lapjain néhol azt olvassuk, hogy Isten egyeseket „kísértett”, vagy inkább próbára tett, ezt nem azért tette, mintha ő, a mindentudó, erejüket, állhatatosságukat nem ismerte, előre nem látta volna.⁸ Mégkevésbé azért tette, hogy őket a bűnbe vigye, ami az

ő végtelen jóságával és szentségével homlok-egyenest ellenkezik, hanem azért cselekedte, hogy a nagy küzdelemben megedzze őket, diadalra és jutalomra segítse. Így kísértette meg pl. Ábrahám engedelmisségét,⁹ Jób és Tóbiás türelmét¹⁰ és számos másokat.

Ebből a szent és jóságos célból tehát küldhet maga szenvedést, fizikai csapásokat és *megengedheti*, hogy a test, a világ s a gonoszlélek ostromát álljuk.

Vigaszunkra és bátorításunkra szolgál, ha ezt a fontos igazságot kissé részletesen megfontoljuk.

A jó Isten célja a kísértésekkel, amikor azokat küldi, illetőleg megengedi,

a) hogy iránta való hűségünket és szeretetünket beigazoljuk. „Mit tud az, ki nem ment át megpróbáltatásokon?”¹¹ Könnyű annak hűnek lennie! Viszont: „Mintahogy tűzzel próbálják ki az ezüstöt és a kemencében az aranyat, úgy vizsgálja az Úr a szíveket.”¹²

Igen! a kísértésben mutatja meg az ember, mennyire ragaszkodik Istenhez, s mennyi áldozatra képes Érte, és érdemes-e és mily fokban az örök jutalomra?

Hogy ki az ügyes és szakavatott kormányos, azt nem a szép idő, hanem a vihar mutatja meg. „Amikor derült az ég, a kormányrúdhoz az utolsó hajóinas is elég, de mikor a vihar a hajót ide-oda hányja, akkor a kormányrudat a mesternek kell megragadnia.” (Chrisol. Szent Péter.)

b) A sok kísértés a lelki tunyaságnak, lanyhaságnak valóságos ellenmérge. Felveri szunynyadásából a lelket, amelynek talán az a

legnagyobb kísértése, hogy nincs heves kísértése. A csendes állóvíz megposványosodik, míg a víz, amely mozog, folydogál vagy amelyet szüntelen zavarnak, megmarad kristálytisztának.

A rómaiak akkor puhultak el és mentek tönkre, amikor már a púnokat megsemmisítve hosszabb időn át nem akadtak számbavehető ellenségre.

c) A kísértés gyakorol be minket az erényekbe. Az a karunk erősebb és ügyesebb, amelyet többször használunk. Így izmosodik, fejlődik és nő nagyra az erény is, a hit, a remény, a bizalom, türelem stb., amelyet az ellenkező kísértések folytán kénytelen-kelletlen is sűrűn gyakorolunk. A tűz is jobban lobog, ha fújja a szél, a gyerek is jobban símul édesanyjához, ha a csaholó dühös ebtől fél.

d) A kísértés valóságos purgatórium, főleg abban, amiben előzőleg többször vétkeztünk. Elismert igazság, hogy ami által az ember vétkezik, azáltal bűnhődik. Így az előző életben a szent tisztaság ellen elkövetett vétkek később többnyire a sok tisztátalan kísértés által bűnhődnek. De egyéb vétkekért is a kísértés okozta szenvedés a legjobb vezeklés.

e) Végül a kísértés legyőzéséért jár a jutalom, a korona. Miért is a kísértésnek be kell következnie. „Ki nyer koronát küzdelem nélkül, és ki küzd ellenség nélkül?” — mondja Szent Bernát. Ugyancsak Szent Bernát szerint „annyi koronát kapunk, ahány kísértést legyőzünk”. Az Úr Szent Mechtildiszhez így szól: „Ahány kísértést kegyelmekkel legyőzöl, annyi ékkövet illesztesz égi koronádba.” Szent Bri-

gittának pedig olyan kísértések miatt is jutalmat ígér, amelyeket akarata ellenére sem sikerült eltávolítania. „Az erőfeszítésekért — szól hozzá — koronát kapsz.” (In Cant.)

A ciszterciák évkönyveiben olvasható a legenda, hogy egyik szerzetes óriási belső érzéki kísértésekkel küzd egész éjszaka. Laikus társának látomásában megmutatja az Úr azt a fenséges koronát, amelyet az éjjel állhatatosságával megérdemelt.

Beszélgetés az Úrral, kérve tőle erőt, kedvet és kitartást a küzdelemre. *Feltételem* pedig legyen az éberség és határozottság a kísértések legyőzésében.

¹ Mt. 6, 13. — ² Jób 7, 1. — ³ Mt. 6, 13. —
⁴ Jak. 1, 14. — ⁵ I Jn. 2, 16. — ⁶ I Pét. 5, 8. —
⁷ Jak. 1, 13. — ⁸ V. ö. Róm. káté IV 15, 9. —
⁹ Gen. 22, 1. — ¹⁰ Tób. 2, 12. — ¹¹ Jézus, Sir. f. 34, 9. — ¹² Péld. 17, 3.

XXXVIII

AZ ÚR IMÁDSÁGA VII

„ÉS NE VIGY MINKET A KISÉRTETBE”¹ B)

Első előgyakorlat a fenti szöveg.

Második előgyakorlat. Lehet Krisztus Urunk megkísértésének jelenete a pusztában.*

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a kísértésekben mindig éber és erős maradjak.

1. ELLENÁLLÁS A KISÉRTÉSEKNEK

Szent Pál szerint koszorút az érdemel, aki szabályszerűen viaskodik.²

Ismernem kell tehát a küzdelmek szabályait.

Általában véve nem elég a kísértéssel szemben csupán passzíve viselkednünk, vagyis ha bele nem egyezünk, de ellene semmit sem teszünk. Ez a magatartás gyanús és veszélyes. Viszont az sem kötelességünk, hogy a kísértésnek egyenesen (direkte) álljunk ellen. Csaknem mindig elég, sőt sok esetben tanácsos kitérni előle, figyelmünket elterelve, magunkat szórakoztatva, vagy olyasmit téve, ami egyet jelent a tiltakozással. Így pl. aki kísértés idején

* V. ö. Példát adtam nektek. XXVIII. 178, lap.

imádságba kap, vagy felindítja magában az isteni szeretetet, kötelességének eleget tett és nagyon bölcsen cselekedett.

Vannak azonban esetek, amikor a tisztán passzív magatartás is teljesen megokolt. Így pl. jól tesszük, ha a kísértést egyszerűen figyelembe sem vesszük:

a) ha tapasztalásból tudjuk, hogy így sokkal könnyebben szabadulunk meg tőle,

b) vagy ha amúgy is komoly dologgal, pl. imával foglalkozunk, amelyet nem akarunk direkt küzdelemmel zavarni, annál is inkább, ha a kísértés magából a komoly, hasznos, kötelességszerű foglalkozásból támadt.

c) Hosszantartó, kellemetlen kísértésekben sem tartozunk állandóan pozitíve küzdeni. Elég, ha magunkat passzíve viseljük, időnkint egy-egy fohással, vagy más módon kifejezésre juttatva az ellenkezést.

Aki azonban igen heves kísértésekben semmi ellenállást sem fejt ki, csaknem bizonyosan súlyosan vétkezik, mert a halálos bűn közeli veszélyét nem kerüli. Kisebb kísértések elhanyagolása többnyire bocsánatos bűnt jelent, mert nem jár a beleegyezés közeli veszélyével.

Attekinthetem itt s fontolóra vehetem a fegyvereket is, amelyeket Isten oly bőven bocsát rendelkezésemre, nehogy hirtelen meglepetés esetén fejemet veszítsem s a kísértésnek áldozatul essem.

Liguori Szent Alfonz a kísértésnek leküzdésére a következő eszközöket sorolja fel:

a) Felindítom magamban az ellenkezést, ami főleg a testi kísértések elfojtására fizikai-

lag ugyan szinte semmit sem jelent, de legalább megakadályozza az akarat hozzájárulását. Valami kis testi fájdalom okozása a kísértés idején többet használna. A Szentek erre sokszor hősi példát is adtak. Pl. Szent Benedek a kísértés idején tövisbokorba ugrott mezítenül, mások jeges vízbe vetették magukat. De ilyesmire senki sem kötelezhető. Sőt a Szentlélek különös sugalma nélkül hasonló eljárás meg sem engedhető.

b) Igen üdvös és hathatós kísértés idején Krisztus Urunk kínszenvedésére gondolkunk, főleg arra a jelenetre, amely leginkább megindít s legjobban hat érzéki természetünkre, amilyen pl. a véres ostoroztatás.

c) Az ima, nevezetesen a Boldogságos Szűzhöz és a Szentekhez.

d) Az isteni szeretet felindítása.

e) Magunk szórakoztatása.

2. A LÉLEK SÁNCAI

A hadviselésnek is egyik szabálya, hogy az ellenséget lehetőleg a határoktól távoldartsuk. Miért is a veszélyeztetett városokat sáncokkal, sodronysövényekkel, árkokkal körítjük. A lélek ilyen védőövét alkotják:

a) a szorgos munkásság, szükséges és hasznos dolgokkal való elfoglaltság. Régi közmondás s nagyon bölcs ige: „A sátán sohase találjon téged henyélve!” A légy sem száll a tüzes edényre, s a tolvaj sem tör olyan házba, ahonnan kihallatszik a vidám munka zaja.

b) A gyakori gondolat Istenre, az örökkévaló dolgokra. A földön kúszó pokoli kígyó nem haraphatja meg azokat, akik a magasba

emelkednek. Az égbe tartó zarándokok vagyunk. Sokkal kevesebb bajunk akad, ha szemünket a célról le nem véve, az útirány mellett állandóan kitartunk, mintha ide-oda csavarjunk.

c) Az önmegtagadás, de az egész vonalon. A gonoszléleknek ez nagyon imponál. Látja, itt bőven van puszkapor és egyéb muníció. Alig mer az önmegtagadott és magát sanyargató egyénnel kikezdeni, mert nincs sok reménye a győzelemre. A dőzsölő emberrel csak olyan könnyen elbánik, mintahogy a jóllakott óriás-kígyót a gyermek is agyonverheti.

d) A közeli bűnalkalmak kerülése.

Maga a Szentlélek ezt nagyon nyomatékosan a szívünkre köti. Lássuk néhány igéjét: „Aki kedveli (nem kerüli) a veszélyt, elvész benne.” „Aki szurokhoz ér, bemocskolja vele magát.” „Egyetlen szikrából nagy tűz támad.” „Vehet-e ember tüzet az ölébe úgy, hogy ruhái meg ne égjenek? Járhat-e valaki izzó parázson úgy, hogy talpát meg ne égesse?” És még nem tudom, hány helyen óv bennünket a bűnveszélytől az isteni örök szeretet. Ismeri nagyon jól gyenge emberi természetünket.

A Szentek, akik hozzánk képest óriások, minő példát adnak erre! Lássuk pl. a pusztába vonuló és vezeklő Jeromost: „Magam vagyok, — írja — kiszáradt, sovány tagjaimat szörzsák fedi, fejem fekete, mint a móré, kemény föld az ágyam, amely inkább kínomra szolgál, mint nyugalmamra. Étkem felette mostoha. És mégis szívem — akaratom ellenére is — lángol a fajtalan vágyaktól. Egyetlen víga-

szom Jézushoz sietni s hozzá segélyért esedezni."

Mikor Vigilantius megkérdezi tőle, miért menekül a pusztába, miért félti annyira üdvösségét, miért él ott vadállat módjára, amikor bárányként a városban is tölthetné életét? A nagy egyháztudós így felelt: „Én magam részéről félek a veszélyektől, amelyekben te a városban forogsz. Félek a haragtól, a léha beszédektől, az alávaló kapzsiságtól, a gögös nagyra-vágyástól, a buja tekintetektől. Félek, nehogy valami romlott személlyel találkozzam, akinek csábos szépsége megigézzem...”

Midőn pedig Vigilantius újra írva neki ellenveti: „Nem dicső a győzelem, ha valaki megfűt a veszély elől”, Jeromos válaszolja: „Legyen! Nem titkolom gyarlóságomat, bevallom gyengeségemet. Én nem tudok az ellenséggel oly bátran megküzdeni, mint te. Lehet, hogy győzelmesen kerülnék ki a veszélyből, de félek, hogy mégis talán elesem benne.” S aztán hozzáteszi az egyházdoktorhoz méltó nyilatkozatot: „A lelki küzdelemben sokkal üdvösebb megfutamodni, mint csupán azért szenvedni vereséget, hogy a helyünket megálljuk.”

Hozzátehetjük még, hogy némely kísértésben sokkal több erő és bátorság kell a futáshoz, mint a helytálláshoz.

A futásnak ily hőse pl. az egyiptomi József, aki még a ruháját is az őt megragadó, szemérmetlen úrnője kezében hagyta s elmenekült inkább, semhogy a tisztaság liliomát feláldozza.

Kalazanci Szent József is inkább elköltözött Valenciából, hogy tanulmányait Alcalában folytassa, mikor észrevette, hogy előbbi tartóz-

kodási helyén egy reá vadászó hölgy részéről veszélyben forog a tisztasága. Szent Alajosnak fiatal apród korában társasjáték közben zálogát úgy kellett volna kiváltania, hogy egy leánya arcának árnyékát megcsókolja. Azonnal felkelt, elrejtette magát, hogy imádkozzék.

A Szentek ugyanis jól tudták, miről van szó, mit jelent esetleg súlyos kísértésbe esni, s mily következményekkel jár a bukás. Elevenen állott előttük a dilemma: Isten barátja maradok-e vagy ellenségévé válok, mennyország vagy a pokol lesz-e örök sorsom? Innen az iszonyat, amely némelyiket még a bűn nevének hallatára is elfogta, sőt ájulásba ejtette.

Hólepellet borított vidéken üget a lovas. Megáll és megkérdi valakitől, hogy merre is van a Bódeni-tó, nehogy rátévedjen alig-alig befagyott vizére. A kérdezett összecsapva kezét, rémült arccal csak annyit válaszolt: Éppen át is jöttél rajta. A lovast iszonyat fogta el, hogy milyen halál torkából szabadult. Leesik lováról s holtan rogy össze. Megölte a már elmúlt veszély elképzelése.

Beszélgetés az Úrral. Megköszönöm neki, hogy annyi és annyi veszélytől eleve megőrzött és annyiban megvédelmezett. Kérem őt, hogy ezentúl „se vigyen kísértésbe”, amelyről előre látja, hogy nyakamat szegheti. Felteszem magamban, hogy a bűnalkalmat, a bűn veszélyét, még a kicsinyét is, gondosan kerülöm. Már eleve berendezkedem, hogy a kísértést jól kivédjem. Az előre látott, felém repülő nyilak még kikerülhetnek, vagy legalábbis nem sebeznek olyan veszélyesen.

¹ Mt. 6, 13. — ² V. ö. II Tim. 2, 5. — ³ Jézus,
Sir. f. 3, 27. — ⁴ U. o. 13, 1. — ⁵ U. o. 11, 34. —
⁶ Péld. 6, 27—28.

XXXIX

AZ ÚR IMÁDSÁGA VII

„ÉS NE VIGY MINKET A KISÉRTETBE”¹ C)

Első előgyakorlat a fenti szöveg.

Második előgyakorlat, mint az előző elmélkedésben.

Harmadik előgyakorlat, mint az előző elmélkedésben.

1. LÉGY BÁTOR ÉS NYUGODTI

Minthogy a kísértésekben tanúsított magatartásunktól nagyban függ üdvösségünk és tökéletességünk, azért hasznosnak látszik ezt a kérdést még bővebben elmélkedésünk tárgyává tennünk. Nevezetesen Szent Ignácnak mesteri útmutatása szerint tanulmányozzuk a gonoszléleknek taktikáját, eljárás módját a lelkek megejtésében.²

Mindenekelőtt tudnunk kell, hogy a gonoszlélek hatalmát Krisztus kereszthalála volta-képen már megtörte. Ma már nem garázdálkodhatik oly szabadon, mint az ókorban, amikor csaknem az egész világot uralma alá hajtotta, a bálványokban magát imádtatta, sőt sokak testét is megszállva tartotta. A világ szinte tehetetlen volt vele szemben. Kényuralmának

nyomait még ma is látjuk a nem katolikus, főleg a nem keresztény vidékeken. Velünk katolikusokkal szemben — mint Szent Ágoston fejtegeti — voltaképen tehetetlen. Olyan, mint a láncravert eb. Ha valakit megmar, köszönje magának. Miért ment közelébe, miért cirógatta, miért játszadozott vele?

„De mondhatná valaki, — fejtegeti a nála megszokott szellemességgel Szent Ágoston — ha a sátánt már Krisztus megkötözte, mégis miért oly hatalmas? Igazatok van, kedves testvéreim, a sátán hatalmas, de csak a lanyhákkal és hanyagokkal szemben, azok felett kényúr, akik Istent igazságban nem tisztelik. Hiszen meg van kötözve, mint a láncravert eb, hogy senkit meg ne tudjon marni azokon kívül, akik vele vészthozó pajtáskodást kezdenek. Tehát magatok látjátok, testvéreim, mily ostoba az az ember, akit a láncravert kutya harap meg. Világias érzületed és vágyaid folytán minek még közelébe? Hiszen a sátán ugatni tud, izgatni tud, de megharapni csak azt bírja, aki ezt maga is akarja. Mert nem kényszeríthet, hanem csak ajánlgat, a beleegyezést nem csikarhatja ki, hanem csak kéri.”³

A sátán különben maga leginkább érzi saját gyengeségét. Azért adja az erőt és hatalmást, hogy így megijesszen s elhitesse velünk, hogy úgylis hasztalan minden ellenállás, hiszen már az övéi vagyunk. És csakugyan akárhányat így ejt törbe.

Szent Ignác Lelkigyakorlataiban pompás hasonlattal mutatja meg a gonoszléleknek ezt a csellfogását. A pokoli „ellenséget” a férfiúval civakodó asszonyhoz hasonlítja. Ha a férfi

bátran és nyugodtan lép fel az asszonnyal szemben, ez rendesen meghunyászkodik, és ismerve saját gyengeségét, talán szájaskodva is, de hátat fordít és visszavonul. De bezzeg, ha a férfinak inába száll a bátorsága s megfutamodik! Akkor az asszony dühösen üldözi és támadja. Így a sátán is, ha szembeszállunk vele, sőt gúnyosan megvetjük, a gögös szellemet távozásra kényszerítjük. De ha megijedünk, s győzelmünket illetőleg kétségbeesünk, akkor dühös vadállat módjára támad reánk és széttépne bennünket, ha tehetné. Azért tehát bátorság és nyugalom! Ne feledjük, hogy a sátánt és pokoli bandáját egyetlen szenteltvízcsepp is rémületbe ejti és Jézus nevének hangoztatása vagy a keresztség hátrálni kényszeríti. A legtöbb kísértést a félelem okozza, vagy legalábbis fokozza. A tapasztalás szerint igen sok dolog még közvetlen közelünkben is figyelmünket teljesen elkerüli, ha nem félünk tőle. Bezzeg ha magunkra, életünkre, egészségünkre veszélyesnek tartanók, szüntelen foglalkoztatna és számtalanszor eszünkbe jutna. Ha folyton csak azon tündöndünk, hogy erre vagy arra semmiáron sem szabad gondolnunk, már ezáltal az a tiltott gondolat szüntelen kísért. S ha talán nem is tud bűnbe vinni, de kellemetlenkedik és akadályoz, hogy jobbal, hasznosabbal és okosabbal foglalkozzunk.

Bízva tehát az isteni segélyben, „amely kemény viadalban nekünk juttatja a győzelmet”,⁴ vessük meg a kísértőt, tekintetre se méltassuk, s nyugodtan türve berzenkedését, fordítsuk figyelmünket más dologra. Annál inkább így kell tennünk az átvonuló, kisebb kísértésekkel,

mint Szalézi Szent Ferenc mondja: „Engedd, hadd fújjon a szél, s levelek zizegését ne tartsd mindjárt fegyvercsörtetésnek.” És Kis Szent Teréz: „A kegyelem állapotában levő léleknek az ördögtől mit sem kell félnie, hiszen olyan gyáva az, hogy még az ártatlan gyermek tekintetétől is menekül.”

2. ÖSZINTESÉG

Szent Ignác egy másik hasonlatával szépen rámutat az őszinteség szükségességére a lelki vezetővel szemben, amikor főleg hosszantartó, alattomos és veszélyes kísértésekkel állunk szemben.

Az ördög — úgymond — eljárásában hasonlít a csábítóhoz, aki valamely tisztességes leányt vagy asszonyt akar hálójába keríteni. Folyton csak azt susogja, ajánlgatja neki, hogy találkáik, beszélgetéseik maradjanak titokban. És semmi sem olyan kellemetlen számára, mint ha az a leány vagy hitves elég naív, és az udvarló mesterkedéseit atyja, illetőleg hitvese előtt feltárja. Ez az őszinteség a csábítóra biztos vereséget jelent. Míg ellenben, ha titkon szövögetheti hálóját, sikere el nem marad. A kép csakugyan találó. Ha a lélek vezetője előtt őszintén kitarja lelkét és kísértéseiről nyíltan beszámol, ezek nyomban élüket vesztették. Hiszen ott van a bölcs, tapasztalt és hozzá teljesen tárgyilagos, jó barát, aki megcáfolja a kísértő álokoskodásait, rámutat annak álnok terveire és a beleegyezés tragikus következményeire. A lelki vezető ellenőrzése a kísértettre körülbelül annyi előnyt jelent, mint a főiskolákon a szokásos vitákon a ki-

tűzött tétel védőjére nézve a szaktanár jelenléte. Bizton nem marad vesztes. Hiszen ha szorongatja a támadó, s már nem tud felelni, ott a tanár, aki már csak a saját tekintélye érdekében is átveszi a védő szerepét.

Legyünk azért alázatosak, s számoljunk be jelentősebb kísértéseinkről a gyóntatószékben. Sőt már maga az elhatározás, hogy erről majd legközelebb megkérdezzük a gyóntatónkat, a kísértést egyszerre eltompítja, sőt meg is szünteti. „Aki az alázatosságot mint pajzsot használja, utait mindenkor biztonsággal járja” — mondja Páduai Szent Antal.

3. RÉSEN LÉGY!

„Hasonlít a gonosz ellenség — mondja továbbá Szent Ignác — a hadvezérhez is, aki valamely várat ostromol. Gondosan tanulmányozza a terepet és az erődítményeket. Ha aztán kikémlelte a leggyengébb, legkevésbé védett helyet, odairányít minden tüzet. Így tesz a sátán is. Megfigyeli és kikutatja, melyik isteni vagy erkölcsi erényben vagyunk a leggyengébbek. Aztán kísértéseivel szüntelen erről az oldalról támad s intézi rohamait, ide irányítja az összes ütegeit, hogy itt üssön rést.”

Ismerjük meg tehát mi is jól magunkat. Mindenkinek van gyenge oldala. Ki puhábban, ki keményebben került ki a természet műterméből a normálisnál. Vagyis egyikünk inkább az érzékiségre, másikunk megint jobban a kevélységre hajlamos. Itt van tehát a mi lelki várunknak a leggyengébb s legtöbb veszélynek kitett oldala. A bűnalkalom is — bizonyos ördögi tervszerűséggel — erről az oldalról kínálkozik.

Az okosságnak tehát legelemibb szabálya, hogy mi viszont ide állítsuk a legéberebb őrszemeket, itt építsünk erős falakat, ide összpontosítsuk erőnket. Erre kell tehát alkalmaznunk az ú. n. részletes lelkiismeretvizsgálatot. Ennek éppen egyik főcélja kitapogatni, hol is a mi ú. n. „passió dominánsunk”, vagyis uralkodó szenvedélyünk, s azt folytonos önmegfigyelés, állandó ellenőrzés, bánat, erősfogadás és apró büntetések által megfékezni.

Vizsont a részletes vizsgálat a rendszeres erénygyakorlatok által emeli azokat az erényfalakat, amelyeken — emberi számítás szerint — az ellenség át nem hatolhat.*

Beszélgetés az Úrral. Kérve őt ismét: „Ne vigy minket a kísértetbe.”

Jófeltételem pedig legyen, hogy a részletes önvizsgálatot, amelynek szabályait a Lelki gyakorlatok könyve oly pompásan megadja, újból felfrissítem, s megint lelki életem egyik főmótorává teszem.

¹ Mt. 6, 13. — ² Disc. spirit. XII—XIV. — ³ Aug. Serm. — ⁴ Bölcs. 10, 12.

* Lásd bővebben a szerzőnek „Legyetek tökéletesek” című könyvecskéjében. Korda Rt. kiadása.

XL

AZ ÚR IMÁDSÁGA VIII

„DE SZABADITS MEG A GONOSZTÓLI AMEN”

Az első előgyakorlat az idézett szöveg.

Második előgyakorlat az a jelenet, amikor az Úr Jézus a „Boldogság hegyén” a Miatyánkot tanítja.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a bűntől s következményeitől megőrizzen.

1. „DE SZABADITS MEG A GONOSZTÓLI”

A Miatyánk három utolsó kérése szoros értelmi összefüggésben van. Mutatja ezt, hogy az ötödik kérést a hatodikhoz az „és” szócska kapcsolja. Az előbbiben ugyanis azt kérjük, hogy Isten a múltban elkövetett bűneinket megbocsássa, a hatodikban pedig azért esedezünk, hogy az Úr lelkünket a jövőben is megóvja a bűntől. Ezekhez a kérésekhez a „de” szócska fűzi az utolsót, amely tehát csak hangsúlyozza az előbbi kettőt: „De szabadíts meg a gonosztól!”

Kifejezésre jut ebben tehát, hogy

a) *a legnagyobb rossz, a leggonoszabb dolog:* a bűn. Hiszen ez szakaszt el minket Istentől és zár ki az örök dicsőségből, boldogságból. Forra-

dalom, lázadás, merénylet ez a legfőbb, legszentebb, legjobb Úr ellen. Ez söpörte le az angyalvilág nagy részét az égből, ez tette szerencsétlenné az emberiséget. Ez éleszti állandóan a pokol kiállhatatlan, rettentő tüzét. Végtelen értékű áldozat volt csak elég ennek jóvátételére. De még a megváltás is csak akkor használ nekünk, ha a bűnért kellően megveze-
kelünk, különben az is kárba vesz rajtunk. Ha akarod tudni, mily gonosz dolog a bűn, ám kérdezd meg a vértanukat, hitvallókat, szüzeket, remetéket. Mit nem áldoztak ők a bűntől való mentességért! Kérdezd meg főleg Krisztus keresztjét. Mindez azt kiáltja: „A gárda inkább meghal, de magát meg nem adja!”

b) A bűn bizonyos értelemben az *egyetlen gonosz dolog*. Hiszen a bűn feltétlenül rossz. Minden egyéb, nevezetesen a szenvedés, az embernek legnagyobb javára válhat. Hiszen a kereszt váltotta meg a világot, a kereszt tesz Jézus hű követőjévé, a kereszt a tökéletesség és életszentség iskolája. A kereszt a lépcső a mennyei boldogságnak mind magasabb fokára.

c) A bűn okozója számtalan földi csapásnak is. Mikor tehát a bűn bocsánatáért és elhárításáért imádkozunk, a leghathatósabb eszköz választottuk, hogy a mulandó bajoktól is megszabaduljunk.

Lehet és szabad tehát a mi Atyánkat kérni, hogy földi életünk velejáróit, a szenvedéseket is enyhítse s egyik-másik kinzó keresztünket a vállunkról levegye.

Maga az Üdvözítő adott erre példát, amikor az Olajfák hegyén kérte, hogy az Atya a keserű poharat tőle elvegye.²

És ha kérésünk nem is teljesül abban az alakban, amelyben mi kérjük, de bizonynyal erő eszközöl ki számunkra, hogy a kereszt dicső útján végcélunkat bizton és bőségesen elérjük.

d) A bűn okozója az örök halálnak. Gonosz dolog a pokol, nem annyira azért, mert „a kínok helye”,³ — hiszen mint ilyen, elvégre csak az isteni igazságosságnak érvényesülése, hanem azért, mert a megrögzött, állandó bűnnek és istengyűlöletnek a színtere. Ezért, főleg ezért ejt minden szent, minden istenszerető lelket a pokolnak még a gondolata is szörnyű rémületbe.

Mikor tehát kérjük az Úrtól: „Szabadíts meg a gonosztól!” belecikázik lelkünkbe az örök kárhozatnak hajmeresztő gondolata is. Én ott többé nem szerethetném Istent!

Szép és kedves ugyan Kis Szent Teréznek gondolata, „ha a pokolba jutnék, volna legalább egy szív, amely Istent ott is szereti”, de valójában lehetetlen dolgot fejez ki.

Hiszzen ott mindenki szükségképen átkozódik, gyűlöl és káromol. Ott valamennyi „nagy kiáltással ordítózik”,⁴ mint Ézsau, látva szörnyű tévedését és veszteségét, amelyet soha-soha jóvá már nem tehet. Ott igyekszik minden erejét megfeszítve — „a kénkövel égő tüzes tóból”⁵ és a gonoszlelkek társaságából elmenekülni. De hasztalan, mert ott „gyötörtetnek éjjel-nappal, örökkön-örökké”.⁶

Örökkön-örökké! Micsoda gondolat! Oly kínok közt lenni, amelyek nagyobbak minden elképzelhető gyötrelmennél, és pedig nemcsak egy pillanatig, hanem órákig, de tovább! Évekig. De tovább! Ezer évig, százezer évig, millió és

billió évig. És ha mindez elmúlik, akkor sincs még egy szemernyi sem letörlesztve az örök büntetésből. Ha Júdás könnyeiből minden ezer évben az angyal egy cseppet felfogna, mikor tellenék meg abból az egész pohár? Mikor lenne tele a könnyekből a 100 akós hordó? Mikor lenne belőle világtenger? Mikor nőne akkora tömeggé, hogy benne az összes égitestek elmerülnének. És ha ez az idő is elérkezik, az örökkévalóság egy szemernyivel rövidebbé nem válik.

A gögös emberre ez borzalmasan megalázó. Tiltakozik, gúnyolódik felette s tagad.

De mit változtat ez a dolgon? „Isten járja örök utait — mondja szépen Hettinger¹ — bölcseségben, igazságban, szeretetben. Angyalok buknak, lelkek merülnek el, ámde a bukott szellemek romjai és az elveszettek jajkiáltásai felett a milliónyi boldogok kara zengi: „Szent, szent, szent: Isten, az Úr.”

Örök kín, örök gyötrellem? Megsemmisítő gondolat. De mit számít mindez a Teremtő végtelen érdekeihez, dicsőségéhez mérve? Nekünk azonban van jó és szorongató okunk esdekelni: „Szabadíts meg a gonosztól” (az örök kárhozattól).

2. „AMEN”

a) Ezt a szót, „Amen”, az Úr Jézus annyiszor kiejtette, hogy az Egyház, már az iránta való tiszteletből is felvette liturgiájába. Értelme kb. ez: „Tudd meg, hogy imád meg van hallgatva.” Felelet ez tehát Isten részéről az imádkozó megnyugtatóra és vigaszára. Mily öröm ezt hallanunk az Úr Jézus ajkáról a Miatyánk

után! A szentmisében az ünnepélyesen elmondott Miatyánk végén is, az általános szokástól eltérően, nem a ministráló, nem a hívek mondják az „Amen”-t, hanem az Úr Jézust képviselő pap. Legyetek nyugodtak, jelenti ki a miséző, az Atya hallotta és meghallgatta gyermekeinek esdeklését, annál is inkább, mert a feláldozott, eucharisztikus Krisztus vette át tőlünk a szentmisében a könyörgőnek tisztét, szerepét.

b) Az „Amen” az ima végén annyit is jelent, mint az okiratok, jegyzőkönyvek, folyamodványok alján a pecsét, az aláírás. Úgy van! Úgy legyen. A mi részünkről a dolgot ezzel befejeztük.

Nagy gondolatok ébresztője egyébként ez a rövidke szó: „Amen”.

Mert mint Stolz Albán szépen mondja: „van ám többféle Amen is. Sőt minden dolognak van Amenje. A lélekharang az élet Amenje. A temető a helység Amenje. A Szilveszter-est az év Amenje. Az örökkévalóság pedig a teremtésnek Amenje.”

„Ha vége jó, minden jó.”

c) Egész életünknek egy nagy Amennek kell lennie.

Foulquier mendei püspök a halálos ágyán fekszik. Mikor arról biztosítják s azzal bátorítják, hogy érte állandóan imádkoznak, a főpásztor hálás, szelíd mosollyal feleli: „Szenvedek, de van rövid kis imám, amellyel az Üdvözítőnek mindent felajánlok, és amely mindent elviselni segít. Ez a rövid kis ima: „Amen”.

Jézusom, már nem látok: Úgy legyen!
Amen. Jézusom, már nem hallok: Amen! Nem tudok már misézni, sem zsolozsmázni: Amen!

Tanulja meg ön is — szolt titkárához — ezt a kis imát, majd meglátja, mennyit segít!” Ezt az imát tanulta meg a pásztorfiúcska, akit a mezőn megkérdez a pap: „Tudsz-e imádkozni? Van-e imakönyved?” „Nem tudok olvasni, — feleli az — de azért mindig imádkozom.” „Ugyan mit?” — kérdi érdeklődéssel a lelkipásztor. „Azt imádkozom mindig — hangzott a válasz — „Amen!” Semmi egyebet. Hiszen úgy tudom, a sok ezer pap és más emberek sokat tudnak mondani a jó Istennek, én pedig mindenhez azt teszem hozzá: Úgy legyen!” „Amen!”

Régi legenda szerint a vak énekest pajkos suhancok nem a faluba vezették, — ahogy kérte — hanem puszta helyre, ahol csak a kösziklák voltak néma hallgatói.

És az öreg bárd azoknak zengette Istent dicsőítő énekeit. A kópé fiatalok pedig messziről mulattak rajta.

De íme mi történik? Egyszerre csak megszólalnak a sziklák és kórusban zengik: „Amen! Amen! Amen!” Így vált valóra, amit egykor Urunk a farizeusoknak a gyermekről mondott: „Ha ezek hallgatnak, a kövek fognak kiáltani.”¹⁸

Beszélgetés az Úrral. Elmondom lassan és átgondolom az Úr imáját, a Miatyánkot. Mintha csak Jézussal együtt mondanám. Könyörgök Vele, de egyben ígérem, hogy minden Amen! úgy van, úgy lesz, amint a Miatyánkban lefektetett irányelvek megszabják.

Jegyzet: A protestánsok a Miatyánkhoz hozzáteszik: „Mert tiéd az ország, hatalom és dicsőség mindörökké Amen.” Ez a mondat azonban hiány-

zik a Szentírásnak Egyházunk által hitelesnek elismert latin kiadásából, a Vulgatából, valamint a legrégebb és legnagyobb becsben álló görög kéziratokból is. Éppen olyan kevésbé ismerik azt Tertullian, Cyprian, Origenes és Jeruzsálemi Cyrill, akiktől a legrégebb Miatyánk-magyarzatok hátramaradtak. Hogy miképen kerülhetett bele némely görög szentírási szövegbe, annak az a magyarázata, mert mint a latinok az imák végére az ú. n. doxológiát (Dicsőség az Atyának stb.) szokták tenni, úgy a görögök az idézett kis záró mondatot: Mert tied az ország stb.

Valamely leíró tehát odatette a Miatyánk mellé a kézirat szegélyére. Innen az újabb másolásakor becsúszott a szövegbe. Ilyen hibás szöveg feketett Luther előtt, mikor a Szentírást németre fordította. Már csak azért is átvette, megtartotta, hogy ez se legyen úgy, ahogy a pápistáknál. Meg aztán kicsit ütni is akart rajtuk, mint akik még a Miatyánkot sem tudják helyesen.

Akárhány protestáns tudós, mint Grotius és Griesbach is elismerte, hogy ez az adalék nem hiteles és csak úgy van becsempészve a Szentlélek által ihletett szövegbe.

¹ Mt. 6, 13. — ² Mt. 26, 39. — ³ Lk. 16, 28. —
⁴ V. ö. Gen. 27, 34. — ⁵ Jel. k. 19, 20. — ⁶ V. ö.
Jel. k. 20, 10. — ⁷ Apologie IV. 15. — ⁸ Lk. 19, 40.

XLI

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL I

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Ne aggódjatok éltetekről, mit egyetek, se testetekről, mibe öltözzetek. Nem több-e az élet az eledelnél és a test az öltözetnél? Nézzétek az ég madarait, hogy nem vetnek, nem aratnak, se csűrökbe nem gyűjtenek és a ti mennyei Atyátok táplálja azokat. Nem értek-e ti többet azoknál? Ki adhat pedig közületek gondolatai által nagyságához egy könyöknyit? És a ruházatról mit aggódtok? Nézzétek meg a mezők liliumait, mint növekednek, nem dolgoznak és nem fonnak, pedig mondom nektek, hogy Salamon minden dicsőségében sem volt úgy öltözve, mint egy ezek közül. Ha pedig a mezei füvet, mely ma vagyon és holnap a kemencébe vetik, az Isten így ruházza, mennyivel inkább titeket, kicsiny hitűek?! Ne aggódjatok tehát, mondván: mit eszünk vagy mit iszunk vagy mivel ruházkodunk? Mert mindezt a pogányok keresik. Hiszen tudja a ti Atyátok, hogy mindezekre szükségtek vagyon. Keressétek azért először az Isten országát és az ő igazságát és ezek mind hozzáadtnak nektek. Ne aggódjatok tehát a holnapért, a holnapi nap majd gondoskodik magáról. Elég a napnak a maga baja.”

Második előgyakorlat. Szemlélem, amint az Úr Jézus a „Boldogság hegyén” tanítja a lelki táplá-

lékra áhítózó népet. Leolvasom arcukról a nagy vigaszt, amely szívüket az isteni ige hallatára eltölti.

Harmadik előgyakorlat. Kérek nagy, odaadó, gyermekedek bizalmát a Gondviselésben.

1. VAN ISTENI GONDVISELÉS, MERT ISTEN BÖLCS

Hogy van isteni Gondviselés, Isten ezt nemcsak a mindenség nagyszerű berendezésével, hanem a Szentírásban is számtalanszor kijelentette. De talán sehol sem szebben és világosabban, mint a fent idézett szövegben. Egyébként is „Isten és a Gondviselés oly belső összefüggésben van, hogy egymás nélkül el sem gondolhatók. Aki a Gondviselést tagadja, Isten létét is megtagadta, viszont aki Istenben hisz, vallja a Gondviselést is” — mondja már az öskereszténység egyik legnagyobb gondolkodója, Lactantius. (De ira deorum. 9.)

Lehet egyben homályos előttünk a Gondviselésnek mindenre kiterjedő működése, de másban megint világos, mint a nappal. „Isten ugyanis nem hagyott mindent homályban, hogy a Gondviselésben higgy, viszont mást meg elrejtett előtted, nehogy tudásod kevélységbe ejtsen.” (Aranyszájú Szent János.)

Az isteni Gondviselésre méltán és biztosan következtethetünk először is az Isten végtelen bölcsességéből, amelyről azt állítja az Írás: „Bölcsességgel alapította az Úr a földet, és értelemmel állította fel a földet.”

Vagyis Isten nagyon jól és tisztán látja a teremtésben a saját célját, s azt a célt, amelyet teremtményeinek kitűzött és ismeri a legalkalmasabb eszközöket, hogy az meg is valósuljon.

„Ő nemcsak bölcs, hanem maga a „bölcse-
ség”, akitől és aki által mindenki bölcs, aki
csak a bölcseséget birtokolja.”¹³ „Miért is minden
földi bölcsesség, bármily éleslátó is, Isten böl-
cseségéhez hasonlítva, valóságos oktalanság.”¹⁴
A világ legelismertebb tudósai legnagyobb ál-
mélkodással zengenek himnuszokat a teremtő,
világfenntartó és kormányzó isteni bölcseség-
nek. Magában a természetben oly nagyszerű
Isten bölcseségének megnyilvánulása, hogy so-
kakat tévedésbe ejtett. „Azt hitték, hogy a ter-
mészet maga az Isten. Mily csodálatos! az
órát összetévesztették az órással, a művet a
mesterével.” (Lamarck.)

És íme, mégis! „Míg a műhelyben nincs az
embernek bátorsága a mestert bírálgatni, a
világban azonban minden tudákos merészkedik
kritikát gyakorolni Isten felett.” (Szent Agos-
ton.) Miért? mert a mi rövidlátásunk szerint
nem találunk mindent rendjén. Hasonlítunk
ahhoz a cipészhez, aki megnézte Tiziánnak
egyik világhírű festményét, amelynek a mai
napig bámulatára jár a világ. És mi volt a
véleménye? „A kép nem ér semmit, mert a var-
rás ezen a cipőn egészen el van hibázva.” Mikor
Apellesnek, az ókor legünnepeltebb festőjének
egyik képét Nagy Sándor bírálgatta, a háttér-
ben a művész inasa kikacagta a királyt. Látta,
hogy mennyire nem ért a művészethez. Napó-
leont is, aki olykor szívesen elegyedett a nép
közé, egyik kofa kérdőre vonta: Miért nem
csinál már rendet, mert ez így nem megy to-
vább! Mire Napóleon: „Kedves Nénémasszony,
maga csak árulja a salátát, meg a zöldséget s

hagyjon, hadd tegyem én meg a magam dolgát. Mindenki maradjon a maga hivatásánál."

Ismerjük el mi is, hogy Isten sokkal bölcsőbb a világnak kormányzásában és az én sorsom intézésében, mint én csak megsejteni is bírnám. Ő tud még a görbe vonalakon is egyenesen írni.

Ó Uram! „A halandók gondolatai bátortalanok és terveik ingatagok . . . Alig sejtjük azokat, mik a földön vannak, csak fáradsággal jövünk rá arra, mi szemünk előtt vagyon, az égieket pedig ki tudná kifürkészni?”⁵

2. VAN ISTENI GONDVISELÉS, MERT ISTEN MINDENHATÓ

Annál is inkább hiszem, Uram, hogy van Gondviselés, mert te nemcsak bölcs, hanem terveidnek mindenható végrehajtója is vagy. „Bölcseséged elér egyik végtől a másikig, — hatalommal s a mindenséget üdvösen igazgatja.”⁶

Hiszen te magad mondod önmagadról: „Határozatom beteljesül, és minden akaratom megvalósul.”⁷ És ami a legcsodálatosabb, a világon millió és millió szabadakarat működik, minden belső kényszer nélkül magát elhatározva tesz jót, rosszat, s mégis ezek által Isten eléri terveinek megvalósulását, tulajdon, öröktől meghatározott célját. Csak egyet nem tud Isten: hibázni. Ami tökéletlen, ami homályos, ami kevésbé méltó szentségéhez és bölcsességéhez, csakis arra képtelen. Nem fizikailag, hanem azért, mert minden tökéletlenség lényegébe üt-közik. Mily bizalomkeltő ez ismét!

Isten tud rajtam segíteni. Ebben őt nem korlátozhatja semmi.

3. VAN ISTENI GONDVISELÉS, MERT ISTEN JÓSÁGOS

Isten végtelenül jó. „Te pedig, Istenünk, kegyes vagy és igaz, türelmes és elnézéssel intézesz mindent.”⁹ „Isten készségesebb neked jót adni, mint te azt tőle elfogadni. Inkább ösztönözve érzi magát téged nyomorúságodból megmenteni, mint te vágyol attól szabadulni.” (Szent Ágoston.)

A bártfai templom szárnyas oltárán fenségesen van ábrázolva a középkornak egyik kedvelt eszméje: a kegyelmi trón. A mennyei Atya kimondhatatlan gyengédséggel, de egyben arcán részvétet keltő, szívfacsaró fájdalom kifejezésével nyújtja a világnak keresztrefeszített, kiszzenvedett Egyszülöttét. Felül a Szeretet Lelke lebeg. „Isten, aki tulajdon Fiát sem kímélte, hanem odaadta értünk, mindnyájunkért: mikép ne ajándékozna vele együtt *mindent nekünk?*”¹⁰

Ha tehát Isten bölcs is, hatalmas is, jó is, vajjon ne volna Gondviselés?

Beszélgetés az Úrral. Örülj tehát lelkem és ujjongj, hogy ily fenséges és jóságos Gondviselés vezetése, uralma alatt élsz és haladsz örök célod felé. Miért is, Uram! „minden aggodalmamat tereád bízom, mert neked gondod van reám”.¹⁰

Mit tehetnék én a magam igazi érdekében, aki maga a tudatlanság, tehetetlenség és rosszaság vagyok? Amde a Te bölcseséged, Uram! majd kipótolja az én tudatlanságomat, mindenhatóságod az én hitványságomat, jóságod az én gyarlóságomat. Én már ezentúl csak neked élek, a te érdekeiddel, ügyeiddel törődöm, azokról gondoskodom. Én gondoskodom Terólad, Te

pedig énrólam. „Enyém a kedvesem és én az övé.”¹ Te viselsz majd gondot az én megélhetésemre, becsületemre és örök ügyeimre és érdekeimre.

Felteszem magamban, hogy ma és ezentúl bizonyos szent könnyelműséggel hagyatkozom Isten gondviselésére. Teszem a dolgomat jószándékkal, lehető jól. A többi Istennek gondja. Jelszavam lesz: „Vesd az Úrra gondodat, s Ő majd gondoskodik rólad.”¹²

¹ Mt. 25, 34. — ² Péld. 3, 19. — ³ Szent Ágoston: Solil. — ⁴ Szent Gergely: Morál. — ⁵ Bölcs. 9, 14—16. — ⁶ V. ö. Bölcs. 8, 1. — ⁷ Iz. 46, 10. — ⁸ Bölcs. 15, 1. — ⁹ Róm. 8, 32. — ¹⁰ V. ö. I Pét. 5, 7. — ¹¹ É. é. 2, 16. — ¹² 54. zsolt. 23.

XLII

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL II

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. „NE AGGÓDJATOK ÉLTETEKRŐL, MIT EGYETEK,
SE TESTETEKRŐL, MIBE ÖLTÖZZETEK”¹

Mikor az édes Üdvözítő a Gondviselésbe vetett feltétlen bizalomra oktat, egyben elítéli az aggodalmaskodást, amely őt szempontból lehet hibás:

a) ha felesleges, társadalmi állásunkhoz éppen nem szükséges dolgok miatt nyugtalankodunk, hogy azokat elveszítjük, vagy meg nem szerezhettük;

b) ha túlságosan törődünk a jövővel, amelynek alakulása, eshetőségei amúgy sincsenek hatalmunkban;

c) ha nem rendezett a szándékunk a mulandókat illetően. Előbbre tesszük a földieket, mint az égieket;

d) ha az eszközök, amelyeket céljaink elérésére használunk, nem megengedettek.

e) Végül, ha túlságosan aggódunk és nyugtalankodunk, amikor szükséges dolognak is szükében vagyunk.

Ez az utóbbi félelem, szorongás elárulja, hogy a mulandókhöz még valamelyest rendetlenül ragaszkodunk, és hogy a Gondviselésben még nem eléggé bízunk. Mintha bizony nem volna Atyánk az égben s nem tudná, hogy gyermekeinek mire van szükségük. Ha mindent a papíron írónnal kiszámíthatunk, akkor kevés szerepe van a bizalomnak, amely pedig Istennek annyira kedves. Az aggodalmaskodás még magukban a lelki dolgokban sem tetszik Istennek. Mikor Márta Jézus kiszolgálásában túlságosan szorgoskodik, az Úr Jézus azt kevésbé helyesli, viszont a Mária által élvezett lelki nyugalmat dicséri.²

Időszerű, hogy mi is itt egy kissé leüljünk az Úr Jézus lábához, és önvizsgálatba merüljünk.

Vajjon nem foglalja-e el túlságosan a mulandókra vonatkozó gond a lelkemet? Nem tolakszik-e ez a gond nagyon előtérbe s nem gáncsolja el törekvésemet az egyetlen szükségésre, ami Isten tökéletes szolgálata?

Némelykor bizony még a lelki embereken is kiütközhetik „a szemek kívánsága”, vagyis az ösztönös vágy a mulandókból minél többet összeharácsolni s aztán nem tudom én kire hagyományozni. Vajjon nem érhetne-e minket is az Úr Jézus részéről a szemrehányás: „Esz-telen! Az éjjel számonkérlek téged lelkedet, amiket tehát szerezted, kié lesznek? Így jár, aki kincset gyűjt magának, és nem gazdag az Istenben.”³ Óvakodjunk tehát, nehogy a rendetlen gondosság szükkeblűvé és szükmarkúvá tegyen bennünket, főképp mikor másokról is kell gondoskodnunk. Míg az okos bőkezűség

és nagylelkűség jókedvet teremt Isten szolgálatában, addig a fősvénység csak befagyott lelkeket és savanyú arcokat termel, amikre a jó Isten nem is szeret nézni.

Értsük meg az Üdvözítőt: vajjon nem tanít-e bennünket bizonyos szent könnyelműsége? „Ne aggódjatok — úgymond — éltetekről, mit egyetek, se testetekről, mibe öltözzetek!” Tanuljatok meg már egyszer bizni! „Mindíg a gyenge hitre vall, — mondja Szent Teréz — amikor az ember a nagy Istenben nem tételez fel akkora hatalmat, hogy azoknak, akiket szeret, ne tudná megadni a szükséges táplálékot.” „Az Urat szomorítja és szívét bántja a bizalomnak hiánya”, — mondja Kis Szent Teréz.

Hiszen nincs senkinek, Istennek sem kifogása, ha mi magunkra és hozzátartozóinkra is gondolunk. De ne felejtsük, hogy „Isten jobban tudja, mit tegyen, mint mi, hogy mit akarunk.” (Szent Teréz.) Miért is hagyjuk ügyeinket önfeledten öreá. Mikor Bramante a Szent Péter-templom nagyszerű tervével elkészült, kisleányával küldte azt be II. Gyula pápának. Ez elragadtatással szemléli a nagyszerű munkát s kinyitva szekrényfiókját, amelyben aranypénzét őrizte, így szólt: „Markolj bele, fiacskám, s vidd el édesapádnak”... Mire a kis kópé talpraesetten feleli: „Markolj te bele Szentatyá, neked nagyobb a kezed”... Így tegyünk mi is a jó Istennel... „Minden aggodalmunkat öreá bízva, mert neki gondja van ránk.”⁶

2. „NE AGGÓDJATOK A HOLNAPÉRTI”⁶

Az Úr Jézus e szavakkal elejét akarja venni annak a kínos gondnak, amely sokakat a bi-

zonytalan jövő miatt emészt. Nemcsak azért aggnak, ami a jövőben *valószínű*, ez elvégre eléggé megokolt lenne, hanem a miatt is, ami csak *lehetséges*. Így aztán rengeteg energiájuk megy tönkre, amit a jelen megszentelésére fordíthatnának. Mert „a bátortalanságnak és kétségbeesésnek mélyéből nem jön erő elő. Az erő az Istenbe vetett bizalomnak és vállalkozási szellemnek magasából sugárzik.” (Faulhaber.)

Se szeri, se száma azoknak is, akik a bércekről, amelyek az egekbe nyúlnak, lemondanak, s egész életükben vizenyös lapály felett szállonganak, beérve a tucatélettel, mert a félelem a jövő eshetőségeitől mint ólomsúly nehezedik szárnyukra. Hány és hány hivatást tett tönkre a félelem a saját és övéik sorsa miatt, s hány lendülettel induló pályát tört derékon. A vakond szomorú munkatársa a kertésznek. A félelem a vakond a jó Isten kertjében. Számptalan életet gyilkol és tesz tönkre. Nemcsak lelki, hanem testi életet is. „Bagdad felé tartott a vándor, — beszél a keleti mese — mikor a dögvésszel találkozott.

— Hová mégy? — kérdi a vándor.

— Bagdadba — feleli a dögvész.

— Mi járatban vagy? — folytatja a vándor kérdezősködését.

— Ötezer embert akarok láb alól eltenni — volt a válasz.

Néhány nap mulva ismét találkozik a vándor a dögvésszel.

— Hazudtál — támadt a vándor a dögvészre — hiszen te nem ötezret, hanem ötvenezret gyilkoltál meg...

— Tévedsz — szól a dögvész — én csak ötezret öltem, a többit valamennyit *a tőlem való félelem* pusztította el.”

Miért is bizalom és semmi félelem! „Isten könyörületének olaját a bizalomnak kis korsójába rejtegeti” — mondja szépen Szent Bernát. Válasszuk mi is jelszónak, mint Néri Szent Fülöp: „Félelem és aggályosság, kerüld el a házam táját!”

Nevezetesen pedig mikor arról van szó, hogy Isten ügyében valamit merjünk, valamire vállalkozunk, kövessük Szent Teréz tanácsát: „Hányszor kipróbáltam magam is! Amikor valamely Istennek tetsző munka elején legyőztem a természet ellenkezését, mindannyiszor szerencsés voltam ügyemben... Azért ha valakinek tanácsot kellene adnom, azt mondanám: Tanuld meg, semmit se adni a természet félelmére és sohasem bizalmatlankodni Isten jószágában, valahányszor ő valami nagyobbra, magasabbra hív.”

„Gyáva népnek nincs hazája” — sem itt, sem fent. Viszont a bátraké a föld és az ég.

3. „LEGYETEK IGYEKEZETBEN NEM RESTEK”⁷

De azért a Gondviselésbe vetett bizalom ne ejtsen minket fatalizmusba, amely ölbetett kezekkel, tétlenül várja a lelkiekben és anyagiakban a sültgalambot. Ez egészen Isten szándéka ellen van. Mint Szent Ignác mondja, úgy kell tennünk, mintha a dolog sikere csak rajtunk állna, viszont úgy kell bízunk, mintha a teljes eredmény Isten műve volna. Isten azért adta a szellemi és testi erőinket, hogy kifejtsük azokat, mint a filozófia mondja, „sem-

mi képesség sincs hiába." Isten segíti a hajóst, de azt akarja, hogy az használja az evezőt." „Isten adja a diót, de nem töri fel” — mondja az orosz közmondás.

Miért is legyünk „igyekezetben nem restek, lélekben buzgók”,¹ úgy a tökéletesség dolgában, mint egyebekben, amiket Isten hívásunknál fogva reánk bízott.

Beszélgetés az Úrral. Ó örök Isten, akinek gondviselése tevékeny aggályosság nélkül, s törődik és foglalkozik velünk minden nyugtalanság nélkül, vedd el szívemből a töprengést, amely neked nem tetszik. Add, hogy a te gondviselésedet utánozva, én is derült lélekkel szorgoskodjam a te szolgálatodban. Add, hogy a múltban elkövetett hibáimat szelíd s nyugodt fájdalommal bánjam, s azon legyek, hogy a jövőben neked tetsző utat mindig eltaláljam. Bizak és reméljem, hogy kegyelmed segítségével gondviselésed oltalma alatt örök célokat elértem. Felteszem magamban, hogy főleg ma, szent és tökéletes napot akarok élni. Szent napokból tevődik össze a szent élet. A többi Isten dolga, aki majd megteszi a magáét.

¹ Mt. 6, 25. — ² V. ö. Lk. 10, 41. — ³ Lk. 12, 20—21. — ⁴ Mt. 6, 25. — ⁵ V. ö. I Pét. 5, 7. — ⁶ Mt. 6, 24. — ⁷ Róm. 12, 11. — ⁸ U. o.

XLIII

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL III

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Nézzétek az ég madarait, hogy nem vetnek, nem aratnak, sem csűrökbe nem gyűjtenek és a ti mennyei Atyátok táplálja azokat... És a ruházatról mit aggódtok? Nézzétek meg a mezők liliomait, mint növekednek, nem dolgoznak és nem fonnak; pedig mondom nektek, hogy Salamon minden dicsőségében sem volt úgy öltözve, mint egy ezek közül...”

Második előgyakorlat. Szemlélem az édes Üdvözítőt, amint a szabad természet ölen tanítja a népet főleg a gyermekded bizalomra az isteni Gondviselés iránt.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a természet pompás könyvéből én is megtanuljak olvasni s Isten iránti szeretetre és bizalomra gyuladjak.

1. JÉZUS ÉS A TERMÉSZET

„Jézus mint minden nagy szellem, szerette a természetet. A bűnös, aki meg akar tisztulni, a Szent, aki imádkozni akar, a költő, aki alkotni kíván, kimenekül a hegyek közé, fák árnyékába, zúgó vizek mellé a rétekre, amelyek az égnek lehelik illatukat, vagy a napégette magános sziklafalak mögé.” (Papini: Storia di

Cristo.) Jézus is sokszor felkereste a természetet. Soha senki mélyebb bepillantással és melegb szeretettel nem szemlélte annak szépségeit és titokkal teljes életének szövevényét, mint ő. Belsőleges viszonyának szálai a természethez hármias szeretetéből szövődtek. Szeretetéből a mennyei Atya, a bölcs és jóságos Teremtő iránt, aztán az emberek iránt, akiknek a Teremtő ily kedves és szép földi otthont alkotott, végül szeretetéből maga a természet iránt, amelyet a bűn átka alól meg akart váltani.

Most is éppen a Genezáreti-tó regényes vidékén, egyik hegyen tartózkodik s a második Szentírásból, az Atya keze által írt és illusztrált könyvből, a természetből olvas fel és tanít.

Ő mindent pompásan megértett, amit az Atya a természet által nekünk mondani csak akar s arra oktat minket, hogy mindazt mi is megértsük. Azt akarja, hogy tanuljunk a csirkéit szárnya alatt melengető tyúktól, az ágról-ágra szállongó, „égi” madaraktól, a búzaföldek zöldje közt, az átlangyosodott levegőben hajlongó, karcsú, kecses, fehér, piros, sárga és lila liliomoktól.

Mindezekbe, mint költőileg is gyönyörű képekbe öltözteti az Úr Jézus a legmélysegebb igazságokat, mint ahogy magamagát is az Eucharisztia igénytelen, de oly vonzó, étvágykeltő színébe burkolja. Arra igyekszik bennünket is rávenni, hogy Isten műveire, még a legcsekélyebbre is, minő a kis virág s a pillangó, tisztelettel tekintsünk s meg-megkér-

dezzük tőlük, hogy mire akar általuk bennünket figyelmeztetni a jóságos Teremtő.

Ebből is láthatjuk, hogy Jézus éppen nem tagadja az életet, mint Nietzsche vádolja, hanem inkább minden tetteivel és szavával igenli azt.

Mily szégyelni való és szomorú dolog volna, ha nekünk a természet mit sem jelentene; ha a csillagos égnék derült nyári éjtszakán számunkra nem volna egyéb mondanivalója, mint hogy ma szép idő van; ha nem tanulnánk hűséges istenszolgálatot a fénytől, amely „ha küldi Isten, elmegyén, s ha hívja, remegve engedelmeskedik neki”, és a csillagoktól, amelyek „örömmel ragyognak őrhelyükön, ha hívja őket, azt mondják: „Itt vagyunk!” — és készséggel ragyognak alkotójuknak”.²

A teremtményekben nekem is — mint Szent Agostontól tanulom — Istenhez vezető lépcsőket kell látnom. „Kérdezem a földet: vajjon te vagy-e az én Istenem és feleli: Nem én vagyok. Kérdem aztán a tengert, a viharokat, magát az eget, de mindezek ugyanazt felelik. De legalább mondjatok valamit róla! Mire a teremtmények mind egyhangúan felelik: Ő alkotott minket!” A bámulatnál azonban nem szabad fennakadnom, hanem a néma teremtményeknek saját lelkemmel, szívemmel kell hangot adnom.

Régi zsidó legenda szerint, miután Isten a mindenséget megteremtette, az angyalokat megkérdi, mit tartanak művéről? Az egyik így válaszolt: A munka nagyszerűen fenséges, csak egyben hiányos. Hang kellene, erős, tiszta, magasztos, amely éjjel és nappal mindent betöltve zengené a Teremtőnek hála- és dicsőítő énekét.

Ezt a hangot nekünk, embereknek, kell állandóan pótolnunk.

Még a sürgönydróton jó és rossz időben üldögélő madarak is olyanok, mint a hangjegyek, amelyeket lelkem leénekel, Istent és gondviselő szeretetét magasztalva.

2. „NÉZZÉTEK AZ ÉG MADARAIT!”

Csakugyan, Isten jóságát bámulom, aki még a legjelentéktelenebb teremtményeiről is atyailag gondoskodik. Valóban: „Isten a nagy dolgokban nagy, de a kicsinyekben sohasem kicsiny.” (Szent Agoston.)

Ime, itt vannak a madarak! Kecsesen öltözteti őket az Úr, télen és nyáron más-más ruhát szabva rájuk és hiánytalanul táplálja őket, „a galambot, amely szerelemről bűg a háztetőn, a sast, amely hatalmas, kiterjesztett szárnyával csap le zsákmányára, no meg a levegőben repkedő verebeket, amelyek nem eshetnek le, csak úgy, mint a császárok, ha Isten nem akarja”. (Papini.) Sőt még kicsinyeikről sem feledkezik meg Isten. Azért kérdi Jób: „Ki készíti elő a hollónak eledelét, amikor a fiókái Istenhez kiáltanak és étek nélkül röpködnek?” Ha tehát Isten a hollófiak eledeléről is gondoskodik, amelyeknek pedig nem is atyja, hanem csak ura, vajjon megfeledkezik-e gyermekeiről és azoknak sokkal fontosabb örök érdekeiről? Ha meghallja az éhező madárfiak sikolyát és részvételt van irántuk, vajjon megfeledkezhetik-e valaha mirólunk? „Nem értek-e ti többet azoknál?” — kérdi maga Jézus. S vajjon megcáfolhatom-e ezt az érvelését? Nem kell-e szégyenkeznem, amikor ed-

digi kishitőségemre, zúgolódó gondolataimra és szavaimra gondolok? „Mit feleljek én, — mondom Jóbbal — ki könnyelműen szólottam? Kezemet a számra teszem! Egyszer szólottam, bár azt is hagytam volna! Meg másszor, de nem teszem többé.”⁴⁵

Sőt hálát adok az Úrnak nemcsak a nekem, hanem minden élőnek juttatott jótéteményeiért és a Zsoltárossal áldom őt: „Mindeneknek szeme benned bízik, Uram, és te idejében megadod ételüket. Megnyitod kezedet és betöltesz minden élőt áldásoddal.”⁴⁶

Még „Az oroszlánkölkek (is) prédáért ordítanak s eledelt kérnek az Istentől maguknak”⁴⁷ és kapnak. „Ő ad enni a barmoknak.”⁴⁸

Ó jóságos Isten! aki magad mondád: „Nem helyes elvenni a gyermekek kenyerét, és az ebeknek vetni”,⁴⁹ ha az oktan állatokat királyi bőkezűséggel ellátod, vajjon szűkkeblű lész-e gyermekeiddel? Ha a vadállatokat sem feleded, vajjon saját képedre alkotott s Fiad vérén megváltott fiaidat pusztulni engednéd?

„Áldják tehát az Urat irgalmasságáért, az emberek fiaival művelt csodáiért, hogy az elpedőket kielégítette, az éhezőket jókkal betöltötte.”⁵⁰ Miért is „vesd lelkem az Úrra gondodat, s ő majd eteti lelkedet és testedet, s gondoskodik terólad... Nem engedi, hogy örökké ingadozzék az igaz.”⁵¹

3. „NÉZZÉTEK MEG A MEZŐK LILIOMAIT!”

Linné, a nagy botanikus megdöbbenve állott meg egyszer egy kis virágszál előtt, bámulva abban Isten lábnyomát. „Reám minden fűszál csakoly jelentős, mint akár a kölni dóm, és sok-

szor többet tanulok attól, mint emettől." (Lang-behm.) Am akkor mit szólnak azokról a virágokról, amelyek felöltöztetésében a Teremtő valóssággal remekelt? Maga mondja szent dicsekvéssel: „Nézzétek a liliumot! Vajjon nem kell-e még Salamonnak is királyi pompájában mellette magát elszégyelnie? Pedig ez a hitvány kis növény ma van és holnap kemencébe vetik.”¹² Vajjon nem lesz-e gondja arra, hogy testemet tisztességes ruhával fedje és lelkemet a kegyelem diszköntösébe öltöztesse?

Elfogadom végül édes Üdvözítőmtől azt az oly jól eső pironogatást, gondolva eddigi kishitűségemre: „Ne aggódjatok tehát mondván: mit eszünk, vagy mit iszunk, vagy mivel ruházkodunk? Mert mindezt a pogányok keresik. Hiszen tudja a ti Atyátok, hogy mindezekre szükségetek vagyon.”¹³

Beszélgetés az Úrral: „Ó imádott mennyei Atyám! Mostantól egyetlen gondom lesz, hogy neked szent békében és örömben szolgáljak, minden egyebet a te szerető gondviselésedre bízva. Elég nekem hinnem és tudnom, hogy Te gondolsz reám, ismersz engem, s jól tudod, mire van szükségem s mi válik nagyobb javamra és boldogságomra.” „Nem bántja az igazat, bármi is történjék vele, a gonoszok azonban tele vannak bajjal.”¹⁴

Felteszem magamban, hogy bizonyos szent könnyelműséggel fogadom Isten kezéből a kellemeset és kellemetlent, tudva, hogy minden az ő kezéből jön és nagyobb javamra válik.

¹ Mt. 6, 26—29. — ² Bar. 3, 33—35. — Jób 38, 41. — ³ Mt. 6, 26. — ⁴ Jób 39, 34—35. —

⁶ 144. zsolt. 15, 16. — ⁷ 103. zsolt. 21. — ⁸ 146. zsolt.
9. — ⁹ Mt. 15, 26. — ¹⁰ 106. zsolt. 8, 9. — ¹¹ V. ö.
54. zsolt. 23. — ¹² V. ö. Mt. 30. — ¹³ Mt. 6, 31—32.
— ¹⁴ Péld. 12, 21.

XLIV

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL IV

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Keressétek (azért) először az Isten országát és az ő igazságát, és ezek mind hozzáadottnak nektek.”

Második előgyakorlat. Szemlélem, mint az előző elmélkedésekben a „Boldogság hegyén” az édes Üdvözítőt, amint az áhitatos figyelemmel hallgató népet oktatja.

Harmadik előgyakorlat. Kérem a kegyelmet, hogy én is mindenekelőtt az „Isten országát és igazságát” keressem.

1. „AZ ISTEN ORSZÁGA ÉS IGAZSÁGA”

Midőn az Úr Jézus nekünk az Atya jószágos és gyengéd gondviselését megígéri, tőlünk viszont azt igényli, hogy félretéve minden aggodalmat, elsősorban Isten országát és igazságát keressük. Ő maga ezt mintegy hét hasonlatban is igyekszik velünk megértetni. Kettőt ezek közül a földművelésből vesz, a többit pedig a mustármagtól, a kovásztól, a földbe elásott kincstől, a talált igazgyöngytől s hálótól kölcsönzi. Mindezekbe az oly egyszerű képekbe mélységes, örök igazságokat burkolt. Megtanuljuk belőlük, hogy az Isten

országa „valami lelki és örökkévaló dolog, amely majd csak a mennyországban éri el tökéletes befejezettségét”. (Róm. káté.) Itt a földön a hit, a remény és a szeretet által lépünk be az Isten országába. (Róm. káté.) Ez az ország az isteni, rendezett, szent szereteten épül és ez teszi lényegét, tartalmát.² Bizonytalán erre vonatkozólag mondja Urunk: „Az Isten országa bennetek vagyton.”³ Nagyon világos, hogy ezt az országot Isten kegyelmével nekünk kell önmagunkban felépítenünk. Isten adja hozzá az Úr Jézusban a mintát, tervet, ad hozzá anyagot, műizlést, szellemet és erőt. De a munka a mienk. „Aki a földön csúszik, aki a földben turkál, aki kedvét leli az aranyban, az állat... Aki úgy él, hogy szemét a mennyre függeszti, kívánja a mennyet, reméli, hogy örökre az égben él majd, az Szent. Az emberek nagyobb része állat. Jézust azt akarja, hogy az állatok szentekké nemesedjenek. Ez az egyszerű és mindig eleven értelme Isten országának s a mennyek országának.” „Az Isten országa tehát a mi művünk a magunk boldogságáért. A mi akaratunktól függ, a mi „igenünktől”, vagy „nemünktől”. Legyünk tökéletesek és a mennyek országa kiterjeszkedik majd a földön is, Isten országa kialakul az emberek közt is. De evégből szüksége van az embernek, mint Jézus magát kifejezi, a metanoiára, gondolatvilágának megváltoztatására, lelke átalakulására, röviden: megtérésre. Mert ez az igazi megtérés, nem pedig a pusztá ajkkal kifejezett szánom-bánom.”⁴

Az „igazság” pedig, amelyet keresnünk kell: az Istennek tetsző cselekedetek, a paran-

csak megtartása, az erkölcsi erények gyakorlata. Ezáltal jutunk az „igazságnak”, a megszentelő malasztnak állapotába. Ezt, igen, ezt kell mindenekelőtt keresnünk. Hiszen ez az Isten országa legkifejezettebben bennünk. Ez a mi lelkünk igazi s egyedüli szépsége. Mert „miként a lélek adja meg a testnek szépségét, úgy Isten, aki a kegyelmi állapotban lévő lélekben, mint országában lakozik, adja meg a lélek szépségét. Csak a lélek teszi a testet szeretetreméltóvá. Ha távozik, a hulla már borzalmat ébreszt. Akármennyire tetszett is a test, ha a lélek otthagya, sietsz eltemetni. A test szépsége tehát a lélek, a lélek szépsége pedig Isten”. (Szent Ágoston.) „Valóban, Istennek is csak az tetszik benned, ami Tőle van, ami tetőled van, az nem tetszik neki.” (Szent Ágoston.) „A lélek a reá vetődő isteni kegyelemsugárból él.” (Guardini.) „Mint a napsugártól éled a csíra és hoz gyümölcsöt, úgy adja meg a kegyelem a lélek termékenységét.” (Pad. Szent Antal.)

Az Isten országának külső kereteket Krisztus Egyháza, a katolikus Egyház szolgáltat. Az Egyház egyben Isten csűrje, földi magtára és kincsesháza. Az Egyház földjén fakadnak bőven a kegyelem forrásai. Az Egyház a lelkek elemi, közép- és főiskolája. Itt képződnek a lelkek és érnek meg az Isten égi országára.

Az Isten országa tehát hasonlít az alagúthoz. Mikor belépsz, a végén csak kicsiny világos pontot látsz. Minél előbbre haladsz, ez a pont nőttön-nő és világosodik. Végre kiérsz a teljes napvilágra, s ragyogva áll előtted Isten fenséges terve, az Isten országa, a mennyek országa.

2. „KERESSÉTEK ELŐSZÖR AZ ISTEN ORSZÁGÁT ÉS IGAZSÁGÁT”

„Keressétek!” Ne aggodalmasan, kicsiny hittel, mert ez Istennek még a lelkiekben sem tetszik.

De tevékenyen, buzgalommal.

Keressétek *először*. Tehát a lelkieket, Isten országát bennem és kívülem, tökéletességem ügyét mindennél előbbre kell helyeznem. Egy gondolat emberének kell lennem. Azért jöttem a világra, azért léptem a pályámra, hogy szentté legyek. Ez a cél; a többi mind csak eszköz. Hogy nehéz vagy könnyű-e, kellemes vagy kellemetlen-e az eszköz, az mellékes. A fő, hogy célhoz visz.

Tehát a világnak és életnek javait és előnyeit mind erre a célra kell beállítanom. Ez az a „reliqua”, a „többi mind”, amelyről Szent Ignác beszél.

A világ, amely mindent a feje tetejére állt, egészen másképp gondolja, képzeli. Előtte a fő a „többi mind”. Aztán jön csak, ha ugyan gondol arra, lelki üdve, végül Isten, aki legfeljebb mint eszköz jön számításba, mint segítő a többi mindhez.⁴

Ezen botor és igazságtalan beállítás ellen lép fel az Úr, mikor hirdeti: „Keressétek *először* az Isten országát és igazságát. Mindkettőt *egyszerre*, mert elválaszthatatlanok. Isten országát felépíteni, megvalósítani és elnyerni nem lehet, csak az igazságnak, erényeknek szorgos gyakorlata által.

3. „ÉS EZEK MIND HOZZÁADATNAK NEKTEK”

Az Üdvözítő ezzel szavát adja, és övéit biztosítja, hogy amennyiben ők önfeledten csak az ő országát keresik, viszont róluk s minden javukról kegyesen és bőkezűen gondoskodik. Tapasztalják majd, hogy míg a világ fiai minden aggodalmas szorgoskodásuk mellett is sokszor nélkülöznek, nekünk csakúgy meglesz mindenünk, mint az ég madarainak s a mező liliomainak, bár érte mit sem fáradnak. És beválik a Zsoltáros szava: „Gazdagok nyomorba juthatnak és éhezhetnek, de akik az Urat keresik, semmi jót sem nélkülöznek.”

Mikor azonban az Úr Jézus az Isten országának s a lelki érdekeknek előbbrehozását oly komolyan hangsúlyozza, éppen nem akarja mondani, hogy az embernek a mulandó javakra ne legyen éppen semmi gondja. Hiszen az anyag is Isten teremtménye és szükséges eszköz az örökkévalók megszerzésére. Mikor tehát az anyagi és mulandó dolgokat okkalmóddal megszerezzük és igénybe vesszük, voltaképpen ezzel is csak az Isten országát keressük. Ezt jól meg kell jegyeznünk, s a földi jót szent hálával és célszerűen élveznünk.

Az igazán lelki ember a földet, mint a sirály a vizet, csak érinti, de aztán megint felszáll a magasba: „Akik élnek ezzel a világgal, mintha nem élnének, mert elmúlik ennek a világnak alakja.”

„*Hozzáadatok nektek.*” Az Úr Isten az ószövetségben, amikor az emberiség még gyermekkorát éli, az ő hűséges szolgálataért csaknem mindig földi jutalmakat tűzött ki. Igért tejjel-mézzel folyó országot, hosszú éle-

tet a földön, s ellenséggel szemben oltalmat. Tőlünk az Úr, akik a nagykorúságot Krisztusban elértük, több önzetlenséget s nagylelkűséget kíván. Mi nem földi jutalomért szolgálunk neki, sőt még az égi jutalom sem a fő a mi szemünkben. Nekünk elég, ha „Ő lesz a mi igen nagy jutalmunk”,⁸ az Ő elismerése, tettszése, dicsősége. Innen van, hogy Urunk nem azt mondja, ha az ő országát keressük, „a többi mind” lesz a jutalmunk, bérünk, hanem azt csak mint *ráadást* kapjuk meg tőle. Mint mikor valaki húst vásárol, odavetnek még hozzá egy darab csontot, mint mondják, ráadásul. Külön fizetést nem várnak, kérnek érte. Így adja nagy bőkezűséggel az Úr azoknak, akik az Isten országát tőle hűséges szolgálatukkal megvették, ráadásképpen a földi javak elégségét, sőt olykor bőségét.

Beszélgetés az Úrral. Ó jó Uram! Mily bölcs dolog neked, egyedül neked szolgálni és mindenekelőtt a te országodat keresni. „Nekem azonban jó az Istenhez ragaszkodnom, az Úrban, az Istenben bízom.”⁹

Jó nekem Isten gyermekének lennem, ez az én egyetlen örömöm, reményem és büszkeségem.

Mikor Napóleon császárrá koronáztatása után Milánóba ment, hogy a lombard koronát is fejére tegye, maga vette azt le a dóm oltáráról és illesztette fejére. Közben büszkén így szólott: „Ezt a koronát Isten adta nekem, jaj annak, aki ezt el akarná venni tőlem!”

Igy vagyok én is, Uram, az istenfiúság koronájával, a Te országod koronájával. Te adtad azt nekem, s jaj annak, aki azt el akarná ra-

bolni tőlem. Szembeszállok vele és megvédem a te kegyelmeddel és segélyeddel szent jogomat.

Felteszem magamban, hogy mindenben, még a legcsekélyebben is, többre értékelem a lelkit, mint az anyagit, az örökkévalót, mint a mulandót, miért is lehetőleg a tökéletesebbet választom.

¹ Mt. 6, 33. — ² V. ö. XIII. Leó: Tamatsi futura. — ³ Lk. 17, 21. — ⁴ V. ö. Papini i. m. — ⁵ V. ö. XV. Elmélkedés: Miatyánk. — ⁶ 33. zsolt. 11. — ⁷ I Kor. 31. — ⁸ V. ö. Gen. 15, 1. — ⁹ 72. zsolt. 28.

XLV

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL V

A VÁLASZTOTTAK SZENVEDÉSEI

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Ne ítéljetelek, hogy ne ítéltessetek!”¹

Második előgyakorlat. Képet alkotok magamnak az isteni Gondviselésről, ahogy azt az öskeresztény művészet ábrázolni szokta. Felhőből előnyúló kéz, amely egészen a földig ér. Isten maga rejtve van, de bölcsesége és hatalma megnyilatkozik az életnek és világtörténelemnek eseményeiben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy „bölcsesége elrejtett titkait, amennyire ez üdvös-ségemre válik, nyilatkoztassa ki nekem”.²

1. „MINDENT JÓL CSELEKEDETT”³

Isten „mindent úgy alkotott, hogy helyes legyen a maga idején . . . Csakhogy az ember nem tudja kifürkészni Isten művét, melyet teszen kezdettől fogva mindvégig. Úgy találtam tehát, hogy nem tehet jobbat az ember, mint hogy örvendezzék”.⁴ E helyett azonban nemritkán bírálgatjuk a Gondviselés munkáját, kritizáljuk eljárását. Főleg akkor történik ez, amikor azt tapasztaljuk, hogy a választottak sokat szenvednek, míg ellenben a bűnösök és vallástalanok a világon

feltűnően sok előnyt és szerencsét élveznek. Ne ítéljük, nehogy vakmerő rövidlátásunkért megítéltessünk. Annyi bizonyos, hogy Isten „mindent jól cselekedett”.

A keresztényhez, főleg a tökéletességre törekvő lélekhez, mi sem méltatlanabb, mint a pesszimizmus. Egyik amerikai iskolában pályadíjat tűztek ki a legjobb gondolatra. Ezt a következő eszmének ítelték oda: „Az emberek zúgóldódnak, hogy Isten a rózsát tövissel teremtette. Inkább köszönik meg az Úrnak, hogy a tövisiek közt rózsza is tenyész.” — Igen! az igazaknak sok, mondjuk feltűnően sok a szenvednivalójuk. De azért távolról sem csupa szenvedés és kálvária az életük. Hogy a lelki örömről és békéről ne is szóljunk, amely éppen az igazak kiváltsága és a mennyország előíze, mily sok és tiszta örömet nyújt a választottaknak is a szép természet, a társasélet, a nemes barátság, a tudomány és művészet. Ha az élet csupa szenvedés volna, amivel teljesen kiegyeztetetlen a jóságos Istennek világuralma, akkor gyermekkorunk ártatlan örömeire miért tekintünk oly szívesen vissza, s miért esik a földi élettől való válás gondolata is nehezünkre? Isten nem szívesen látja a duzzogó arcokat, mert ebből azt látja, hogy gyermekei vele nincsenek megelégedve. Miért is a Szentek, mint Kis Szent Teréz, szerették volna bajukat, bánatukat Isten előtt is leplezni, nehogy megnehezítsék neki, amikor irgalmának legnagyobb műveit rajtuk végrehajtja. Igyekeztek tehát vidámak lenni. Köztük a legtöbbet szenvedők voltak a legderültebbek és igaza volt Szalézi Szent Ferenc-

nek, mikor azt állította: „a szomorú Szent, nagyon szomorú szent”.

A Szentek vidámsága szenvedés és üldöztetés idején ama sziklaszilárd meggyőződésükön alapult, hogy Istennek a kereszttel a legjóságosabb szándékai vannak.

Fontolgassuk mi is azokat!

2. AZ IGAZAK SZENVEDÉSEINEK OKAI

A) *Előző életük vétkei.*

Most talán igaz, jámbor, istenfélő, tisztességet élés? De ilyen voltál-e mindig? És ha nem, vajjon vezekeltél-e komolyan a multadért?

Ha Isten már kiszólított volna az életből, hol volnál most? Talán legjobb esetben a tisztítóhelyen, amelynek büntetései sokkal szigorúbbak és tartósabbak, mint a földi csapások okozta szenvedések. Ez a gondolat adta Szent Ágoston ajkára a sokszor emlegetett mondást: „Itt égess, Uram, itt vágj, csak aztán az örökkévalóságban kímélj!” Mily jóságos tehát az Úr, hogy itt a földön, ahol a büntetés enyhébb és egyben érdemhozó is, s jutalmat is szerez, engedi letörleszteni büntetésedet.

B) *A szenvedés az igazak próbaköve.*

Amint a próbakő igazolja az aranyat, úgy szerzi meg a szenvedés az elismerést és dicsőséget a választottaknak.

Haszontalan, értéktelen dolgokat nem szoktunk kipróbálni, hiszen tönkre menne és a próba megmutatná silányságukat. Próbára csak nemes és értékes dolgokat érdemesítünk. Sodo-

mát és Gomorrát Isten nem próbálta ki, hanem egyszerűen elpusztította, míg ellenben Ábrahámnak, hű szolgájának, kemény próbákat kellett kiállania. Emlékezzünk csak arra, amikor Isten tőle egyetlen fiának, összes reménységének feláldozását kívánta. Az evangéliumi dúsgazdagot Isten próba alá nem vetette, de bezzeg a szegény Lázárnak micsoda megpróbáltatásokat kellett szenvednie. A próba tehát megtiszteltetés Isten részéről. „Mivel kedves voltál Istennek, megpróbáltatásnak kellett érnie téged”³ — mondja Ráfael angyal Tóbiásnak. „Próbára tesz titeket az Úr, a ti Istenetek, hogy kiderüljön, szeretitek-e őt teljes szívetekből, és teljes lelketekből, vagy sem.”⁴ Erre a próbára Istennek teljes joga van. Hiszen ő kimondhatatlan sok gondot fordít mindenegyes lélekre, pazar kézzel szórja reája kegyelmét. Most már látni akarja, mint valami jó tanító, nevelő, mire is vitte a növendéke? A szenvedés a vizsga, amelyen a növendék az igazi erényben való haladását megmutathatja. „Észrevetted-e szolgámat, Jóbot? — szólta Isten a sátánhoz, nincs a földön hozzá hasonló férfiú: feddhetetlen és igaz, istenfélő és a gonosztól tartózkodó!”⁵

Az effajta próba Istennek, a mindentudónak ugyan nem szükséges, hanem az igaznak módfelelt hasznos. Istennek ugyanis nincs csepp öröme sem a mi szenvedésünkben. Emberileg szólva, neki nehezebb nekünk fájdalmat okozni, mint az anyának gyermekét az operáló orvosi kéz alá nyújtani. Ha mégis megcselekszi, ezt csakis a mi legnagyobb javunkra teszi. Mi indítja erre? Ime egyik ok. Legyünk bár a kegyelem állapotában, ámde az áteredő bűn sok rossz

hajlamot ültetett s hagyott hátra szívünkben. Ott lappang szüntelen a hiúság, érzékiség, kapzsiság, önzés, gög és egyéb veszélyes hajlam. Ezek a mi igazi ellenségeink, Isten szemmel tartja őket, inkább, mint jómagunk. Segélyünkre siet s a szenvedéssel beolt minket a szenvedélyek járványa ellen.

C) *A szenvedés fejleszti ki lelki szépségeinket.*

Utas jött egyszer Carrarába, a híres márványok hazájába. Tanulmányozza a nagy kötömböket. A kérdésre: Mit keres itt? — azt feleli: szentet. Akkor menjen a templomba, mondják nevetve a munkások neki, mert itt csak kövek vannak, nem pedig szentek. Az úr csak tovább kutatott, míg végre egy tömbnél megállott. — Itt van a szent — szólott. S valóban, műtermében ebből véste ki az óhajtott szentet. Sok csapásra volt erre szüksége, és ha a márvány érezni tudna, sok kínt és fájdalmat okozott volna neki. A szenvedés a kalapács és véső Isten kezében. Ezekkel belölünk, alaktalan tuskókból, faragja ki a szentet.

D) *A szenvedés égi választottság záloga.*

A szenvedés az ártatlan, kegyelmi állapotban a legnagyobb biztosíték, hogy az égre vagyunk kiválasztva. Maga a Szentlélek hirdeti ezt Pál ajka által: „Akiket eleve ismert Isten, azokat eleve arra is rendelte, hogy hasonlók legyenek Fia formájához s így ő legyen elsőszülött a sok testvér között.”¹⁵

Ámde Jézusban, a fájdalmak férfיאban a legjellemzőbb az ártatlan, megváltó szenvedés.

Lehet-e valami boldogítóbb, megnyugtatóbb,

örvendetesebb tudat, mint a bátorító remény az örök üdvre? Ezt a reményt pedig az ártatlan vagy legalább bűnbánó szívvel viselt külső és belső szenvedések öntik lelkünkbe. Minden más jele a kiválasztottságnak könnyen tévedésbe ejthet. Az ember sokat imádkozhatik, böjtölhet, áldozhatik és alamizsnálkodhatik és e mellett lelki állapotát illetőleg gyászos tévedésbe eshetik. A szenvedés azonban az isteni jóváhagyásnak pecsétje. Ha Istennek nem kellenél, a szenvedés keresztjét nem tűznéd kebledre.

Beszélgetés az Úrral. Használhatjuk az Egyház liturgikus imáját: „Isten, kinek gondviselése rendelkezéseiben sohasem téved, könyörögve kérünk, fordíts el tőlünk minden ártalmast, s adj meg nekünk minden üdvöst. A mi Urunk Jézus Krisztus által.”¹⁰

Felteszem magamban, hogy ma különös megértéssel s hálával fogadom, ha a jó Isten valami kellemetlent küld.

„Én azonban örvendezem az Úrban és vigadozom szabadító Istenemben.”¹⁰

¹ Mt. 7, 1. — ² V. ö. 50. zsolt. 8. — ³ Mk. 7, 37. — ⁴ Préd. 3, 11—12. — ⁵ Tób. 12, 13. — ⁶ Deut. 13, 3. — ⁷ Jób 2, 3. — ⁸ Róm. 8, 29. — ⁹ Pünkösdi utáni VII. vasárnap. — ¹⁰ Hab. 3, 18.

XLVI

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL VI

A BŰNÖSÖK „SZERENCSEJE”

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. A BŰNÖSÖK „SZERENCSEJE”

A bűnösök „szerencséje” nem kisebb botrány sok rövidlátó ember szemében, mint az igazak sok megpróbáltatása, szenvedése. Állítólag ezen a világon csak a gonoszok boldogulnak, ők örvendenek a jólétnek, s mintha csak különös protekciót élveznének.

Már a Zsoltáros is élénken visszatükrözi ezt az emberi gondolkodásmódot.

„Az én lábam majdnem megingott, lépésem majdnem megtántorodott, mert elfogott a gonoszokkal szemben az irigység, amikor láttam a bűnösök jólétét. Hiszen nekik halálukig nincsenek kinjaik és nem tartósak csapásaik. Az emberi sors nyomorúságát nem viselik, az embereket sujtó csapások nem érik őket...”¹

„Hogyan lenne erre gondja az Istennek?”²

Ez a panasz tehát nem új dolog, csak olyan régi, vén, mint maga a világ. Hogy azonban milyen túlzott és igaztalan a Gondviselés ellen

ez a vád, maga a Zsoltáros nyomban tanúsítja: „Gondolkodtam, hogy ezt megértsem, de nehéz volt nekem; míg Isten szentélyébe be nem mentem, és meg nem értettem végső sorsukat. Bizony tört vetsz nekik (a gonoszoknak), letaszítod őket, midőn fölemelkednek. Mint pusztulnak, vesznek el egy szempillantás alatt! Tönkre mennek gonoszságuk miatt! Mint ahogy elenyézik az álom, ha felébred az ember, úgy tűnnek el, Uram...¹³

De boncoljuk csak a kérdést részleteire, hogy mi is belássuk, milyen igaz a Zsoltáros tapasztalata és megállapítása.

Először is való-e az, hogy a bűnösök *mindnyájan*, vagy legalább többnyire szerencsések ezen a világon? Tehát az istentelen, vallástalan élet valóságos varázsvessző volna, amellyel az ember csodatkozhatatlanul pénzhez, élvezet-höz s egyéb földi előnyökhöz juthat, s talizmán, amellyel minden bajtól, szenvedéstől, csapástól szabadulhat? A tapasztalás igen sokszor megcáfolja ezt. Forduljon elő valami vasúti szerencsétlenség vagy egyéb katasztrófa, vajjon csak az igazak vesznek el abban, s a bűnösök pedig valamennyien épségben maradnak? Alig hihető! Bizony elpusztul ilyenkor jó és rossz, mert Isten nem csodákkal kormányozza a világot. No meg a kórházak és börtönök csak az igazakkal telnek meg? Az orvosok s a bírák egész másként vélekednek. Azt szokták mondani: Addig jár a korszó a kútra, míg eltörik. S az öngyilkosok? Vajjon erényes, vallásos életnek szokott az öngyilkosság záradéka lenni? A bűnösök szerencséjéről szóló közvélemény tehát legalább is túlzott és maguk a bűnösök legke-

vésbbé bíznak benne. Hiszen csapásokban a legtöbbje nem a bűnözéshez, hanem Istenhez fordul vissza. Valóban, nem minden rossznak van jó sorsa, sőt a legtöbbnek előbb vagy utóbb nagyon rosszul megy a dolga. A Biblia tele, a világtörténet bőven szolgál ilyen példákkal. Gondoljunk Sodomára, a vízözönre, Júdás sorsára és az istengyilkos Jeruzsálemre.

Hány fiatalember és leány teszi tönkre erkölcstelen étellel a jövőjét, becsületét, szerencsését. Nézzük aztán a bűnösök „szerencsését” a családi életben. Nem mind arany ám, ami fénylik. Békés, biztos családi fészket csakis az erényfa ágai közé lehet rakni.

Ahol nincs istenfélelem, ott nincs lelkiismeretesség, hűség, kölcsönös megértés és türelem, mert nincs igazi szeretet. Kopogtass csak be, vagy inkább nyiss be — kopogtatás nélkül — sok modern család otthonába, s ott felleled a másvilági pokol képét és bevezetését.

2. MIBEN SZERENCSESEK A BŰNÖSÖK?

Legfeljebb ideiglenesen a mulandó dolgokban, anyagi vállalataikban. És ez nem is csoda. Sőt az volna a csoda, ha ez nem így volna. Hiszen nekik mindenük a föld. Minden tehetségük, idejük és törekvésük arra irányul. Akárhányszor bámulatos áldozatkésztséget is fejtenek ki a siker érdekében. Hány pénzember nemcsak minden idejét, de idegét is felőrli a spekulációban. Hozzá félredob minden aggályt és lelkiismeretességet, s megragad minden eszközt, csak hogy el ne szalassza a nyereséget. Nem volna-e csoda tehát, ha semmire sem menne? Hogyan? Isten minduntalan csodákkal nyúljon

bele a világ szerkezetébe? Hadd találják meg tehát a világ fiai is azt, amit keresnek. Hadd gyönyörködjenek néhány pillanatig a szappanbuborékban, amelyet annyi fáradsággal fújtak fel! Itt azonban jó volna azt is fontolóra venni, hogy a bűnösök s általában a másvallásúak főlényüket nem ritkán éppen a vallásos emberek léhaságának és hanyagságának köszönhetik. Miért engedik azokat a nyakukra nőni? Miért erősítik pénzüikkel, szavazatukkal s juttatják hatalomhoz ellenségeiket? Az öreg rigó a mese szerint nagyon ajánlotta kicsinyeinek, hogy a kendermagot, amelyet a fa alatt elvetettek, gondosan irtogassák. Nem hallgattak reá. A kender tehát felnőtt, fonál lett belőle, aztán hurok meg háló. Így kerültek a rigófiak a kalitkába, keserves tömlőcbe...

3. MIÉRT SZERENCSESEK A BŰNÖSÖK?

a) A világnak ezek a helótái egyébként is mi másért vannak, mint hogy Isten gyermekeit kiszolgálják. Talán senki sem értette annyira át ezt az igazságot, mint a nagy gondolkozó Ágoston és senki sem írt róla szellemesebben. Szerinte Isten nagy művész, aki még az ördögöt is arra használja, hogy általa valami jót tegyen; mert különben a gonosz nem is léteznék. Annál inkább a jóra aknázza ki a bűnösöket. „Minden bűnös — mondja — vagy azért van, hogy megtérjen, vagy pedig azért, hogy általa az igaz gyakoroltassék az erényben.”

„Az aranyműves veszi az aranyat és leméri. A festő meg tudja, hogy a fekete színt a képen hova alkalmazza, hogy az műve díszére váljék. És Isten ne tudná, hogy a bűnösöknek a vilá-

gon milyen szerepet juttasson, hogy a teremtményei közt a szép rend fennmaradjon? Ha Isten a letűnt századokban a bűnösöket nagy türelemmel fenn nem tartja, az igazak seregei, akik most köztünk élnek, kiktől származtak volna?"¹⁴⁸

Tehát voltaképen minden az igazakért. Aki másnak szerenádot ad, azokkal, akik azt mellékesen élvezik, mit sem törődik. Minden az ünnepeltért. Így a világon: minden a választottakért. Értük kel föl és nyugszik le a nap, értük ragyognak a csillagok, értük váltakoznak az évszakok. Értük termi a föld gyümölcseit. Értük nyílik a virág és dalol a madár, csobog a csermely. Minden a választottakért. A többi csak amúgy mellékesen élvezi Isten jótéteményeit. Igen, minden „a választottakért, hogy . . . elnyerjék a Krisztus Jézusban levő üdvösséget, a mennyei dicsőséggel együtt”.⁹

b) Egy másik oka, hogy Isten miért olyan türelmes a bűnösök iránt, az Ő végtelen irtalma. Ha csupán igazságos volna, bizonynyal sokkal hamarabb lesujtana és kivágná a terméketlen fügefát. De jósága nagylelkű türelemre serkenti. Talán majd kedvezőbb időjárás, gondosabb kezelés ismét termékennyé teszi. Agoston is hosszú ideig korhadt fa volt Isten kertjében. De Isten csak várt, várt. Közben édesanyja, Monika, sok imával és könnyhullatással ápolgatta ezt a fát. Végre a kegyelem napja újra rügyet fakasztott rajta, visszatért beléje az isteni élet, pompásan kivirágzott és dús gyümölcsöket hozott az Egyház dicsőségére és az emberi nem kimondhatatlan nagy javára. Ki hitte volna, hogy egykor az egyházüldöző

Saulból is nagy világapostol válik?... Ki tudja, hogy ez vagy az az istentelen író, politikus stb. nem lesz-e még az Isten Egyházának apológétája, oszlopa? „Mert Istennél semmi sem lehetetlen.” Nem méltóbb-e ez Istenhez, mintha a rosszra nyomban lesujtana?

c) A bűnösök „szerencséje” végül nagyon gyakori esetben az isteni igazságosság félelmetes műve. A kereszt pásztorbotja visszavonná őket az üdvözülendők kicsiny nyájához, de ezt a kegyelmet eljátszották. Most tehát siralomházban vannak, ahol a halálra ítélték rendesen még szokták még kapni azt, amit csak kívánnak. Annál is inkább, mert valamilyes jót ők is csak tettek, ne mondhassák tehát, hogy ők ezért egyáltalán semmi jutalmat sem vettek.

„Isten igazságosságának éppúgy megvannak a titkai, mint irgalmának! Az igazságosságnak titka, hogy az Isten az embert szabadakarattal hágyja s így önszántából rohanhat a szerencsétlenségébe, a pokolba.” (Faulhaber, Zeitfragen.)

Valami csodálatosan nagyszerű és vigasztos van még ebben a tragédiában is. Mindennek örülnünk lehet és kell, ami Istent megdicsőíti. Folignói Angelának legkedvesebb imája ez volt: „Uram, szentséges ítéleteid által ments meg engem!” Meg is magyarázza, hogy miért. „Azért mondom ezt, mert Isten jóságát nem kevésbé ismerem meg a jó és szent emberben, vagy sok jó és szent emberben, mint a kárhozottban, vagy akár a kárhozottak egész tömegében. Ezt a mélységet Isten csak egyszer mutatta meg nekem s én nem tudom annak emlékét s az általa ébresztett örömet sohasem feledni. És

ha minden más hitigazságot elfelejtenék, ez az egy sohase mosódnék el lelkemben, t. i. az ő *ítéleteinek igazságossága*. Minő mélységek vannak ezekben az ítéletekben!" . . .

Beszélgetés az Úrral. Aldom és magasztalom az ő *ítéleteit*. És minthogy tőlem függ, hogy inkább irgalma és jósága, mint igazságossága érvényesül-e rajtam, szívvel-lélekkel s teljes meggyőződéssel hódolok meg előtte. Én már az ő szerelmének akarok örök emlékműve lenni. Erre kérek kegyelmet.

Felteszem magamban, hogy ma Isten szent igazságosságának fényében járok, amellyel a legkisebb hiba és tökéletlenség is szinte végtelesen ellenkezik.

¹ 72. zsolt. 2, 5. — ² U. o. 11. — ³ U. o. 16, 20.
— ⁴ In Ps. 54. — ⁵ Agoston 301. — ⁶ II Tim. 2, 10. — ⁷ Lk. 1, 37.

XLVII

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL VII

AZ IMA ÉS A GONDVISELÉS

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Kérjetelek és adni fognak nektek, keressetek és találtok, zörgessetek és megnyitattik nektek.”¹

Második előgyakorlat. A hegyibeszéd jelenetének elgondolása. Nezem az arcokat, de nézem egyben a szíveket, amelyekben az imában való bizalom és a lelki étvágy az imára felébred.

Harmadik előgyakorlat. Kérem, hogy ezt a kegyelmet én is elnyerjem.

1. AZ IMA SZEREPE A VILÁGTERVBEN

Az ima állítólagos hatástalansága és céltalan volta ugyancsak olyan probléma, amely feleletre vár, amikor a Gondviselésről elmélkedünk. Úton-útfélen halljuk az erre vonatkozó vádakát Isten ellen, s talán saját szívünkben is felmerült már a kétség, hogy voltaképpen nem haszontalan portékát kínál-e teremtményeinek az Úr, amikor az imát olyan sürgetően ajánlgatja, mondván: „Mindenkor imádkozni kell és abba bele nem fáradni.”²

Sokan hivatkoznak a saját szomorú tapasztalataikra. Bizonyos kereskedő túladdott remek-

művü feszületén, amelyhez sokáig áhítatos szeretettel s bizalommal ragaszkodott, mert végre sok sikertelen ima után — mint állította — maga meggyőződött, hogy nem az imádságon, templombajáráson, hanem az ügyességen, szorgalmon és a jó spekuláción fordul meg minden.

Mások megint az ima hiábavalóságát „tudományosan” is igyekeznek beigazolni, s a Gondviselést szinte önmagával akarják ellentmondásba keverni. „Isten a világot — mondják — a beléje fektetett törvények szerint kormányozza. Minden már öröktől fogva el van határozva s így naív, gyermekes gondolkodásra vallana azt hinni, hogy Isten minden apró-cseprő imádságért változtat tervein. Ez a nehézség azonban csak a mi gyarló eszünkjében van, nem pedig a dolgok valóságában gyökerezik. Isten ugyanis előrelát mindent. Imáidat is és azt is, hogy ezeket az imákat meghallgatja. Ha nem imádkoznál, Isten ezt látná előre, no meg azt, hogy éppen azért, mert nem kérsz, nem is kapsz tőle. Szépen megfelel erre Aquinói Szent Tamás is: „Nem azért imádkozunk, hogy az isteni Gondviselés tervein változtassunk, hanem inkább azért, hogy imádságunkért megkapjuk azt, amit Isten öröktől fogva nekünk szánt.” Bölcs megfejtését adta a nehézségnek Euler, a világ egyik leghíresebb számtantudósa is: Midőn Isten a világ kezdetén a dolgok fejlődését megállapította, s mindazt, ami majd az idők folyamán végbemegy, elrendezte, figyelemmel volt az eljövendő események minden körülményére. Főleg gondolt eszes teremtményeinek kívánságaira és imáira. Ezekkel egyezően szabta

meg a történéndöket. Ha tehát kérünk valamit, nem szabad úgy képzelni, mintha Isten csak akkor értesülne imádságunkról. Nem! Isten öröktől fogva ismerte ezt az imádságot s a világ folyását az illető imádkozónak javára, üdvös kérése szerint rendezte be. Így tehát az imádság meghallgattatása nem egyéb, mint a dolgok rendes folyásának következménye. És így legtöbbször minden csoda nélkül hallgatja meg az Úr övéinek könyörgését. De azt sem tagadjuk, hogy kivételesen valóságos csodákat is művelhet.

Ebből is látom tehát, mennyire igaz a próféta mondás: „Örök szeretettel szeretlek téged, azért könyörületességemben magamhoz vontalak téged.”³

Azért ajánlja, javallja, sőt parancsolja nekem is az Úr az imát, hogy többet és jobbat adhasson ama javakból, amelyeket öröktől fogva nekem szánt.

2. AZ IMA HATÁSOSSÁGA

Az emberi nem közmeggyőződése, hogy az imának megvan a hatása Isten szívére. Hiszen csekély kivétellel minden ember imádkozik. Ösztönösen érzi, hogy nem hiába. Mint Kis Szent Teréz kedvesen mondja: „a jó Istennek az a gyenge oldala: nem tud az imának ellenállni”. Ugyancsak ő állítja, hogy az ima hasonlít a királynőhöz, akinek mindig szabad bejárása van a királyhoz, s nála mindent ki tud eszközölni. Lacordaire, a híres domonkos szónok, az imát ugyancsak királynőnek, könyörgő felségnek mondja, aki az alázatosság köntösében, lehajtott homlokkal, kitárt karokkal lép

az égi Király elé. Állandóan járja útját a gyengék szívéből az Erősnek szívéhez, s minél mélyebből fakad, annál magasabbra hat... Ha a kis rovar, amelyet eltiprunk, minket kérni tudna, bennünket mérhetetlen részvétre hangolna. Hasonlóan, éppen mert olyan nagy a nyomorúságunk, azért olyan hathatós Isten szívére az imádságunk. „Senki sem találja az isteni irgalom kapuját zárva, aki komoly imádsággal kopogtat rajta.” (Róm. káté.) Ha pedig az ima hatásosságának okát kutatjuk, nagyon megnyugtató igazsághoz jutunk.

Imánk kieszközlő ereje nem a mi érdemünkben, jócselekedeteinkben, de még kegyelmi állapotunkban sincs, jóllehet ennél jobb ajánlólevéllel Isten trónjához nem járulhatunk, hanem Istennek irgalmas jóságában és ígéreteiben gyökerezik. Szóval nem azért hallgat meg minket Isten, mert mi jók vagyunk, hanem azért, mert Ő jó. Bizalmunkat az ima erejében szent bizonyosságra az Üdvözítőnek isteni szava, ígérete emeli: „Kérjetek és adni fognak nektek, keressetek és találtok, zörgessetek és megnyitják nektek.”

„Akármit kértek majd az Atyától az én nevemben, megteszem azt.”¹⁵ Valóban fejedelmi ígéret, amely minden testi-lelki szükségünkre, vágyunkra és igényünkre kiterjed. Legfeljebb két korláttal van elhatárolva. „Adni fognak nektek” — mondja az Úr Jézus. Az ígéret tehát elsősorban nekünk, a mi javunkra szól. Továbbá „az én nevemben” — mondja Urunk. Az *Üdvözítő* nevében pedig csak *üdvöset* kérhetünk. Ha nem *üdvöset* kérünk, Isten azt saját

érdekünkben nem adja meg, de ad helyette jobbat.

Legyen tehát az, amit Istentől kérünk:

a) jogos és illendő, nehogy az Úr Jézus nekünk is azt mondassa, amit a két Zebedeus testvérnek felelt: „Nem tudjátok, mit kértek.”⁶

b) Legyen kérésünk tárgya üdvünket érdeklő, s lehetőleg katolikus, mindenkire kiterjedő. Földi vonatkozású dolgokért, legalább is ne sokat imádkozzunk, hiszen ezeket, ha Isten országát keressük, amúgyis „ráadásul” megkapjuk.⁷

„Mulandó dolgokért — mondja Eckehart — az embernek sohasem kellene imádkoznia. Nem illik, hogy ilyennel járuljunk egy Isten elé, aki örök.” „Az igazi, tiszta könyörgés lényegében nem egyéb, mint a mennyei dolgok utáni szívbeli epedés” — mondja ugyanő. És ismét: „A legjobb ima, amelyet az ember végezhet, az egyetlen kérés: Uram, ne adj nekem semmi egyebet, csak amit te akarsz, s tégy velem mindent s olymódon, ahogy neked tetszik.”

Amit Nagy Szent Teréz mond a XVI. században, amikor az induló reformáció annyi lelket hozott zavarba és sodrott végveszélybe, ma sem vesztette el korszerűségét: „A világ lángokban áll. Krisztust ismét halálra ítélik és ezer hamis vádat hoznak fel ellene. Az Egyházat meg akarják fojtani, s mi mégis oly kérésekre pazaroljuk az időt, amelyeket ha Isten meghallgatná, talán arra szolgálna, hogy egy lélekkel kevesebb jusson a mennyországba? Nem! Most nincs idő arra, hogy Istennel jelentéktelen dolgokról tárgyaljunk.”

Én is gondolok ma Jézus Szívének nagy érdekeire, hogy azokat, főleg a szentáldozás után a mennyei Atya elé terjesszem.

3. A JÓ IMA FELTÉTELEI

Imánk annál hatalmasabb lesz, minél inkább érvényesülnek benne a jó ima feltételei.

Nevezetesen legyen imánk:

a) *hitből fakadó, bizalmas.* Vagyis szilárdan és rendületlenül legyünk meggyőződve, hogy Isten végtelen jósága és hatalma meg tudja, meg is akarja adni, amit tőle kérünk, ha üdvösséges dologért és állhatatosan esedezünk. „Ha a hit hiányzik, az ima elveszett” — mondja Szent Ágoston.

b) *Legyen imánk kitartó és állhatatos.* Szent Monika 18 évig imádkozott fia megtéréseért. De aztán belőle is, fiából is nagy szent lett. Kis Szent Teréz 1887-ben még a szülői házban sokat imádkozott egy Pranzini nevű háromszoros gyilkos megtéréseért. Sokáig úgy látszott, hogy hiába. A gonosztevő minden lelki vigaszt megátalkodottan utasított vissza. Kis Teréz áldozatokat hoz, misét mondat és sokat imádkozik azért a veszendő lélekért, kinek szomorú lelki állapotáról hallott. És íme, mikor Pranzinit a vesztőhelyre vitték, az utolsó pillanatban mégis csak kérte az őt akarata ellenére is kísérő lelkésztől a feszületet, s látható gyengéd áhítattal és bánattal csókolta azt meg. Az ima győzött.

c) „Azt akarod, hogy imád az Istenhez repüljön? Szerezz neki két szárnyat: a bőjtöt és az alamizsnát” — mondja Szent Ágoston.

Beszélgetés az Úrral. Kérem őt, tegyen meg engem is az ő isteni gondviselése eszközévé. Emmerich Katalinnak már fiatal kora óta sokszor mutatta be az Úr hosszú képsorozatokban a testi-lelki szenvedőket, betegeket, kísértetteket, foglyokat, haldoklókat, eltévedt utasokat, hajótörötteket, stb. akiknek a Gondviselés éppen az ő imája révén kívánt segílyt folyósítani. Értésére adta Isten, hogy ezek megsegítésében őt senki sem pótolhatná, és nélküle elvesznének.

Gondoljak én is olykor magam elé ilyen képsorozatot. Mert Isten egyiket a másik által akarja támogatni és az üdv révpartjára kalauzolni.

Felteszem, hogy ma sóhajokkal, fohászokkal leszek kis gondviselése a rámbízottaknak, de meg mindenkinek, akit a Gondviselés talán éppen nekem osztott ki, hogy őket imával megmentsem.

¹ Mt. 7, 7. — ² Lk. 18, 1. — ³ Jer. 31, 3. —
⁴ Mt. 7, 7. — ⁵ Jn. 14, 13. — ⁶ Mt. 20, 22. —
⁷ V. ö. Mt. 6, 33.

XLVIII

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL VIII

A SZENT ANGYALOK ÉS A GONDVISELÉS A)

Az okok, amelyek miatt Isten őrangyalokat rendelt.

Első előgyakorlat. A szentírási szöveg: „Angyalainak megparancsolta felőled, hogy minden utadon őrizzenek.”¹¹

Második előgyakorlat. Elgondolom a jelenetet, amikor Ráfael angyal Tóbiást útjában barátilag kíséri, oltalmazza, célhoz segíti és épen hazavezérli.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy adjon nagy bizalmat a szent angyalokban s közvetve az ő atyai Gondviselésében.

1. ELSŐ OK: ISTEN SZERETETE IRÁNTUNK

Megfontolom azt az oly vigasztos és termékeny igazságot, hogy Isten minden ember mellé léte első pillanatától kezdve őrangyalt rendelt, hogy ez őt istápolja és az örök célhoz kalauzolja. Ez Egyházunknak hivatalos tanítása. A római kátéban ugyanis ezt olvassuk: „Isten az ő angyalát nemcsak alkalmyszerűen és meghatározott egyes esetekben küldi hozzánk, hanem mindegyikünk mellé létünk kez-

detétől fogva őrangyalt rendel." És ismét: „Miként a szülők, ha gyermekeiknek bizonytalan és veszélyes útra kell indulniok, melléjük kíséroról és oltalmazóról szoktak gondoskodni, így ad a mennyei Atya is mindenünknek külön egy-egy angyalt vándorutunkban a mennyei hazába, hogy éberségével és segítségével az ellenség töreit kikerüljük és borzalmas nyílt támadásait visszaverjük." Az Egyház egyébként az őrangyalok tiszteletére külön ünnepet is rendel. (Okt. 2.)

Mi indította Istent erre a végtelenül kegyes intézkedésére, hogy számunkra őrangyalt küld? Kétségtelenül elsősorban nagy szeretete irántunk. Megmutatja ezzel, hogy mennyire szívén viseli üdvösségünket.

„Nemde, az angyalok mindnyájan szolgáló lelkek, szolgálatra küldve azokért, kik hivatottak az üdvösséget örökölni?"² Tehát nekünk embereknek „szolgáló lelkek"! Jóllehet természetük és méltóságuk szerint messze fölénk emelkednek. Szent Ágoston így elmélkedik róluk: „Két dolgot teremtettél, ó Isten, kezdetben. Az egyik egészen közel áll hozzád (az angyalok), a másik pedig egészen közel van a semmihez (az anyag). Az egyik felett nincs semmi kívüled, a másik alatt nincs már más, csak a semmi." (Vallomások.)

És íme, ezek a fenséges fejedelmi lények, akiknél már csak az Isten nagyobb, a szegény félig anyag ember szolgálatára vannak kirendelve. Milyen megbecsülése ez az emberi léleknek!

Azért mondja Jézus: „Vigyázzatok, hogy meg ne vessetek egyet e kicsinyek közül, mert

mondom nektek, hogy azok angyalai az égben mindenkor látják Atyám orcáját, ki mennyekben vagyon.”³ Más szóval: Atyám annyira szeret titeket, hogy azokat, akik trónja előtt udvarolnak neki, elküldi, hogy a ti állandó segítőtársatok, barátotok, szolgátok legyenek.

Hála neked, ó jóságos, örök Atyám! Ezek után már nem csodálkozom, mint Dávid, akinek azt sugalltad: „Mi az emberfia, hogy meglátogatod? Kevéssé tetted őt kisebbé az angyaloknál, dicsőséggel és tisztelettel koronáztad meg.”⁴ Nem kell-e tehát e fennkölt szellemekkel, ezekkel a félistenekkel már csupa hálából és szeretetből is a te hűséges szolgálatodban és dicséretedben versenyeznem?

2. MÁSODIK OK: A MI NAGY GYENGESÉGÜNK

Igen, látta Isten a mi nagy nyomorúságunkat, esékenységünket s hogy milyen óriási veszélyben forog a mi halhatatlan lelkünk. Igaz ugyan, hogy ő közvetlenül is tudna rajtunk segíteni, de mégis jobbnak látta a világrend szépsége miatt is, bennünket angyalai szorgos gondjaira bízni, mint Dávid hárfáján zengi:

„Nem ért téged balszerencse, csapás nem jut sátrad közelébe, mert angyalainak megparancsolta felőled, hogy minden utadon őrizzenek, kezükön hordozzanak, hogy köbe ne üssed lábadat.”⁵

Micsoda kegy és jóság jut ezekben a költői szavakban kifejezésre! Látom belőlük, hogy nemcsak egy, hanem sok angyal foglalkozik az én javammal, üdvöm nagy ügyével. Mondhatnám, egész szent, mennyei diplomáciai testület

intézi sorsomat. Az angyalok összefognak, egymás kezére járnak, szolidárisak. „Megparancsolta *angyalainak*.“

Aztán „*minden utamban*“ velem vannak. Szent angyalomhoz is elmondhatom: „Ha felszállok az égbe, te ott vagy, ha leszállok az alvilágba, jelen vagy, ha felölténém a hajnal szárnyait s a tenger túlsó szélén telepedném meg, ott is *a te kezéd lenne a vezérem*, s a te jobbod tartana engem.“⁶

Igen, az angyal „*kezén hordoz engem*“... Olyan vagyok tehát, mint aki angyalszárnyakon utazik, vagy még inkább, mint a gyermek, akit ölében hord az édesanyja, nehogy lábát az éles kő felsértse, s melenget, nehogy az idő viszontagságainak ki legyen téve. Ó, milyen jó is hozzám Isten, mily kegyes és szeretettel teljes! Mennyi odaadással tartozom ezért viszont neki! Lehet-e még más gondom is, mint hogy Neki, egyedül Neki szolgáljak? Ti pedig, boldog Szellemeik, alázattal kérlek titeket, hogy ne hagyjatok magamra engemet. Kísérjetelek továbbra is az útban, míg majd ott fenn, szemtől-szemben meglátlak benneteket és együtt áldjuk majd a gondviselő, jó, nagy Istent, közös Atyánkat.

3. HARMADIK OK: A GONOSZ ELLENSÉG ÁDÁZ INCSELKEDÉSE

Már Szent Pál mondja: „Nem (csak) a test és vér (emberek) ellen kell tusakodnunk, hanem a fejedelemségek és hatalmasságok ellen, ennek a sötétségnek világkormányzói ellen, a gonoszságnak égi magasságokban lévő szellemei ellen.“⁷ Ezek a hatalmasságok a bukott

angyalok, akik bár a kegyelmet elvesztették, de lángelméjüket, erejüket és egyéb természeti képességeiket megőrizték.

Ezek a pokoli szellemek gyűlölnék bennünket és irigykednek reánk, mert emberek vagyunk, Isten képmásai és gyermekei, hivatottak az ő helyüket az égben betölteni. Hatnak képzelőtehetségünkre, érzéki természetünkre. Sugallataikkal igyekeznek minket megtéveszteni, veszélyes alkalmakba keverni. Olykor meg nyílt támadást intéznek, vagy valóságos viharokat támasztanak ellenünk. Főleg akkor teszik ezt, ha Istenért valami nagy dologba kezdünk. Ilyenkor azt tapasztaljuk, hogy az egész világot fellármázzák, hogy minket elgáncsoljanak. Sajnos, az emberek, még a jók is, igen sokszor hisznek nekik s lépre mennek . . . Azt mondják, az ördögnek több apostola van tizenkettőnél. Ahol templom épül, ott az ördög is bizton épít magának melléje kis kápolnát. Isten majma a gonoszlélek. Neki is kellenek papok, apácák, és prédikáltat magának kenettel teljesen. Lótnak-futnak az ő ügyében, csak hogy neki lelkeket nyerjenek. Mi lenne belőlünk s annyi szegény lélekből, ha Isten még hatalmasabb védelmi seregről nem gondoskodott volna? Nyissuk csak ki lelki szemünket, s mi is tapasztaljuk, amit Elizeus, aki így szólott szolgálójához: „Ne félj, mert többen vannak velünk, mint velük!”¹⁸ S a szolga csakugyan meg is látja az őrangyalok hatalmas védőseregét.

Ma is Egyházunk óriási, jól tervezett, koncentrikus támadásnak van kitéve. Tudjuk, hogy a gondolat, a terv honnan ered. Ismerjük a sötétség világkormányzóit, „az égi magasság-

ban levő szellemeket". „Ennélfogva — int az Apostol — vegyétek fel az Isten fegyverzetét, hogy ellenállhassatok a gonosz napon.”¹

Főleg pedig kérjük a szent őrangyalokat és frissítsük fel magunkban és másokban az ő tiszteletüket.

Beszélgetés az Úrral. Tehetjük ezt az Egyház imájával: „Isten, aki kimondhatatlan gondviselésedben szent angyalaidat méltóztattál küldeni őrizetünkre, alázatos könyörgésünkre add meg nekünk, hogy oltalmuk mindig megővjon s örökké örvendhessünk velük. Amen.”

Felteszem, hogy ma a szent őrangyalra sokszor gondolkodok s mindig és mindenütt szent jelenlétének tudatában járok.

¹ 90. zsolt. 11. — ² Zsid. 1, 14. — ³ Mt. 18, 10.
— ⁴ 8. zsolt. 5, 6. — ⁵ 90. zsolt. 10—12. —
⁶ 138. zsolt. 8, 10. — ⁷ Ef. 6, 12. — ⁸ IV Kir. 6, 16.
— ⁹ Ef. 13.

XLIX

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL VIII

A SZENT ANGYALOK ÉS A GONDVISELÉS B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. MINDEN EMBERNEK VAN ÓRANGYALA

Mélyítsük el ebből a szempontból az előző elmélkedésnek gondolatait. A jóságos isteni Gondviselés mindenegyres embernek rendelt őrzőangyalt. Nemcsak az igazaknak s választottaknak, hanem a bűnösöknek is, még azoknak is, akiknek vesztét előre látja.

Hiszen Ő a legőszintébben „*azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön s az igazság ismeretére eljusson*”.¹

Ez annál is bámulatosabb, mert hiszen egyetlen angyal akár egész városnak gondját elláthatná. Ime, mégis külön-külön minden ember neki kijelölt angyalt kap oldala mellé, aki aztán kíséri, óvja, dorgálja, vigasztalja. Még akkor sem tágít oldala mellől, ha a lélek fellázad Isten ellen és nem hallgat őrangyala sugalmaira. Ha a pártfogoltja, neveltje szépen halad az erény útján, nagy öröme van benne.

Ha rossz útra tér, azért a jó angyal a boldogságból, amelyet Isten állandó szemléléséből merít, mit sem veszít. Kitart és teszi kötelességét.

„Míg Isten *lelkünkben* van, addig az angyal csupán *mellettünk*. Olyan, mint a szobatársunk, Isten pedig a mi életünk.” (Szent Bernát.) Mily csodálatos tehát a Gondviselés kegyessége! De egyben ez a tény sok tanulságot is kínál meg szívlelésre.

Nevezetesen, hogyan legyünk mi is testvéreinknek és a reánk bízottaknak látható örzőangyalai?

Először is sohase mondjam Kainnal az Úrnak: „Talán bizony örzője vagyok-e én öcsémnek?”¹² „Mit tudom én, hol van, merre jár?”¹³ Tehát legyek állandóan azokkal, akikre felügyelnem kell. A nevelőnek ugyanis mindent kell látnia, tudnia, a nélkül, hogy ezzel a rábízottaknak terhére válnék. Olyan legyen, miát a levegő, amely szinte láthatatlanul ott van; de nem nyomasztóan, hanem éltetően. Aztán szent közömbösséggel kell eltelve lennem, vajjon Isten előljáróm által őrizetre kít és mit bíz reám? Lám, az a magasztos, fennkölt szellem sem panaszkodik, hogy csak egyet bízta rá, talán éppen koldus vagy pogány gyermeket, míg társa királyfira vagy magára a pápára vigyáz.

De Miollis digne-i püspök papot küldött egyházmegyéjének egyik világhátamögötti kis falujába, ahol csupán mintegy 100 hívő élt, vagy inkább tengődött a hegyek között. „De méltóságos uram, — szolt erre a pap főpásztorához — *engem* küld oda, akiben még duzzad

a tetterő és munkakedv, s már oly régen teljesíték szolgálatot? *Reám* biz egy száz lelkes plébániát?" „Kedves plébános úr, — válaszolt erre a püspök — lám, az ön őrangyalának ön egyedül az egész plébániája, és neki ez egészen elég.” Aztán mosolyogva tette hozzá még: „És ha majd az ön őrangyala önnel elvégezte dolgát, nem lesz kifogása, hogy megint csak ilyen kicsiny plébániával kell újra elkezdenie.”

Édes Istenem, én sem vetek meg egyet sem azok közül, akiket Te annyira szeretsz, s meg-szívlelem Jézusom szavát: „Vigyázzatok, hogy meg ne vessetek egyet e kicsinyek közül!”

2. AZ INTÉZMÉNYEKNEK IS VAN ÓRANGYALUK

Az isteni bölcseségnek és jóságnak tetszett a szent angyalokat a mindenség kormányzásába bevonni, őket mindenre kiterjedő gondviselése eszközeivé tenni. Rendelt ezért őrzőangyalt egy-egy plébániának, zárdáknak, rendtartományoknak, püspökségeknek, magának az Egyháznak, akinek nevét is tudjuk. Ez Szent Mihály főangyal, akihez XIII. Leo pápa rendeletéből minden szentmise végén az Egyházért külön is imádkozunk.

A pápát állítólag, akit „Lumen de coelo”-nak neveztek, egy látomása bírta ennek az imának sürgős elrendelésére.

Van továbbá őrangyala az egyes országoknak. Ime, egyik angyal így beszél Dániel prófétahoz: „A perzsák országának fejedelme huszonegy napon át ellenem állt, de íme Mihály, a legfőbb fejedelmek egyike, segítségemre jött és én őt hagytam ott a perzsák királyánál.” Szép bepillantást enged ez a kinyilatkoztatás

a szent angyalok szorgos tevékenységére a lelkek, társulatok, a világ javának és békéjének érdekében. Hogy miért nem látszik mindig szent diplomáciájuk sikere, megmagyarázza Aquinói Szent Tamás: „Az isteni bölcsesség némely rossz dolgot is eltűr, amelyet a gonoszlelkek a világon művelnek, hogy abból valami jót hozzon elő. Éppen azért a jó angyalok sem akadályozzák meg bukott társaik minden gárázdálkodását.”

De a Gondviselés terveit azért ezek nem tudják elrontani és Isten számadásait nem húzhatják keresztül. Ezt már a jó angyalok nem engedik. Hiszen amint Damasceni Szent János mondja: „A szent angyalok erősek és készek; csak Isten intésére várnak, hogy nyomban ott teremjenek, s az ő szent akaratát végrehajtsák. Védik az egyes világrészeket, gondoskodnak országokról és népekről, amelyek védelmére őket a nagy Világteremtő rendelte. Intézik sorsunkat és segítségünkre vannak.”

Sőt, mint jámborul hihető, vannak angyalok, akik még az állat- és növényországra is gondot viselnek, hogy az egyes fajok ki ne vesszenek, s így az idők végéig az ember szolgálatára legyenek. Nem tehetek tehát lépést, nem tekinthetek sem jobbra, sem balra, hogy lelki szemem az én érdekemben tevékenykedő angyallal ne találkozzék. Nem jártak tehát messze az igazságtól a pogányok sem, akik a természeti erők működését bizonyos szellemi lényeknek, géniuszoknak tulajdonították.

Mily becéző gondnak vagyok tehát tárgya Isten részéről. Adhatok-e elég hálát, türhe-

tem-e, hogy szívembe férközzék a bizalmatlanságnak legkisebb árnyéka is? Szerethetke-e mást, mint az engem ennyire szerető Istent? Szolgálhatok-e másnak, mint neki?

3. AZ ANGYALOK MILYEN ÖRÖMMEL SZOLGÁLNAK

Azt is nagy haszonnal tehetem elmélkedésem tárgyává, hogy az angyalok milyen örömmel és szinte élvezettel teljesítik velünk szemben védői tisztjüket s állnak mindenkor és mindenben szolgálatunkra. Oka ennek első-sorban:

a) az Úr Isten iránti legodaadóbb hódolatuk. Hiszen ezt a szent hivatalt Isten bízta reájuk. Márpedig lehet-e teremtménynek nagyobb boldogsága és öröme, mint mikor a Teremtőjének tehet szolgálatot, okozhat örömet? Figyeljük csak meg Ráfael angyal szerepét Tóbiás idilli történetében. Jóllehet, mint maga mondja, „egy ő a hét közül, akik az Úr előtt állnak”,⁶ mégis mennyi figyelemmel, készséggel és örömmel jár el Tóbiás ügyeiben, mintha akár egy hatalmas égitestet kellene pályáján irányítania. Ilyen valamennyi angyal. Ó szent angyalok, „ti erős hősök, kik teljesítitek szavát, mihelyt meghalljátok parancsának hangját, áldjátok az Urat seregei mind”,⁷ hogy titeket ily tökéleteseknek alkotott, s belétek annyi jóságot oltott. Áldjátok helyettem is, s kérjétek, hogy én is titeket az Úr szolgálatában, a készségben és pontosságban utánozhasalak.

b) Másik oka az angyalok szolgálatkészségének velünk szemben, irántunk való lángoló

szeretetük. Mennyi részvétellel vannak eltelve velünk, kisebb, gyengébb testvéreikkel szemben, mutatja szerepük a megváltás történetében. Mennyire örültek a mi szerencsénknek, mikor az ő Uruk értünk a természetünket magára vette s embernek született! Milyen szerenádokat adtak ekkor Betlehem mezői felett Isten dicsőségére és a mi vigasztalásunkra, örömünkre! Érzületük milyen szép kifejezésre jut, amikor egyikük János apostolnak megjelenik. János leborul előtte. Mire az angyal előzékenyen elhárítja magától ezt a tiszteletadást és így szól: „Vigyázz, ne tedd ezt, szolgatársad vagyok én neked és testvéreidnek, akiknél Jézus tanúbizonyosága van.”⁹ Ezzel azt akarja mondani: Testvérek vagyunk, s nekem nagyobb öröm, hogy nektek, embereknek Jézus kedvéért szolgálhatok, mint hogy az Úr angyala vagyok.

c) Harmadik oka az angyalok szolgálatkészségének a hő vágy, hogy a társaik bukása folytán támadt hézagok az égben betöltve legyenek.

Innen van, hogy mint Urunk Jézusunk mondja: „Oly nagy öröm léssen mennyben (vagyis az angyaloknál) egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, kiknek nincs szükségük bünbánatra.”¹⁰

Viszont ha bánkódásra képesek volnának, „a béke követői (angyalai) keservesen sírnának”¹⁰ az igazak bukásán, a lelkek pusztulásán. Siránkoznának a mi lanyhaságunkon is a jó Istennek, a közös Atyának szolgálatában. Nincs bennük egy csepp irígység sem. Ha egy-egy lélek magasrangú angyal üresen maradt helyét tölti be, ha akár a kerubok vagy szeráfok

sorába jut, vagy akár királynőjük lesz, csak örülnek s gratulálnak neki. Így kellene nekem is szívből kívánnom, hogy testvéreim jók, szentek s az égben minél dicsőbbek legyenek, s nálam magasabbra emelkedjenek.

Szeressem és tiszteljem a szent angyalokat, barátkozzam velük, mert ez a barátság valahogyan közli szellemüket és jótulajdonságaikat.

Beszélgetés az Úrral: „Isten, ki csodálatos renddel osztod szét az angyalok és emberek szolgálatát, add kegyesen, hogy azok, akik örökké szolgálva előtted állanak a mennyben, életünket őrizték a földön. A mi Urunk Jézus Krisztus által.”

Felteszem, mint tegnap, a gyakori megemlékezést napközben a szent őrangyalról, kérve az ő hathatós támogatását, főleg a kísértés idején.

¹ I Tim. 2, 4. — ² Gen. 4, 9. — ³ U. o. —
⁴ Mt. 18, 10. — ⁵ Dan. 10, 13. — ⁶ Tób. 12, 15. —
⁷ 102. zsolt. 20, 21. — ⁸ Jel. k. 19, 10. — ⁹ Lk.
15, 7. — ¹⁰ V. ö. Iz. 33, 7.

L

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL VIII

A SZENT ANGYALOK ÉS A GONDVISELÉS C)

Első előgyakorlat. A szentírási szöveg: „Bizony, bizony mondom nektek, látni fogjátok az eget megnyílni, és az Isten angyalait föl- és leszállni.”¹

Második előgyakorlat. Elgondolom azt a fenséges jelenetet, amelyre Jézus a fent idézett szövegben céloz. Nagy sürgés-forgás az ég és föld, a látható és láthatatlan világ között. Angyalok szállnak fel és le, hogy ügyeinket a mennyei Atyánál közvetítsék, lebonyolítsák.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a szent angyaloknak közvetítő tevékenységéből minél több lelki hasznot és tanulságot merítsek.

1. AZ ANGYALOK LESZÁLLNAK

Tehát — hála Istennek! — ismét tárva nyitva felettünk az ég, amelyet bezárt hajdan a bűn. A mennyei hazával való kapcsolatunk ismét helyreállott. Vannak követői az égieknek mihozzánk, és viszont. Milyen öröm és vigasztalás ez számunkra, milyen reményforrás!

De mit jelent az angyaloknak ez a „leszállása”? Nagy titok ez. Sokkal többet mond a

helyváltoztatásnál. Értenuünk kell az angyalnak és az embernek különböző állapotát. Hol vagyunk mi, és hol az angyal? Mi, Éva árva gyermekei itt a siralomvölgyben bolyongunk, ő, az angyal, otthon, mindent jó forrásánál pihen, szüntelen látva az Istent. Mi sírunk, jajgatunk Babilon vizeinél, ő szent élvezettel issza az élet vizét Isten városában.

Pedig mi testvérek vagyunk. Közös az Atyánk, közös a hivatásunk. Tehát ez nem maradhat állandóan így. Az angyal leszáll, hozzánk leereszkedik, hogy velünk, testvéreivel *irgalmat gyakoroljon*.

Amúgy is nagyon jól tudja ő, hogy a jó-ságos Istennek jogara alatt — akinek irgalma minden munkája fölött vagyon — nincs és nem is lehet valami nagyobb és lenségesebb, mint hogy segítségére siessen a szenvedőnek, nyomorultnak, szűkölködőnek. Mit tegyen? Az égben nem talál olyat, akin segíthetne, akit boldoggá tehetne. Van azonban elég ilyen a földön. Leszáll tehát közénk.

Ismerjük meg ebből is, milyen nagy dolog az irgalom gyakorlása. Hiszen e nélkül még az égben is hiányzik valami. Milyen példa és buzdítás ez reánk, ha Isten testi-lelki javakkal bőven áldott meg minket, főleg a szerencsétlenségnek és nyomornak eme éveiben... Lám, olyan öröm jót tenni, hogy még az angyalok is szinte megirigylik tőlünk.

Ha azonban az angyali lélek legmélyébe pillantunk, találunk ott még egy mélyebb okot, mint a jöttévésben rejlő gyönyörűség. És ez a hála Isten iránt, aki őt a szörnyű kísértés pillanatában a bukástól kegyelmével megőrizte.

Ő is tehát adósa Istennek. Tartozását lefizeti nekünk, mert reá is vonatkoznak az Úr Jézus igéi: „Amit egynek e legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtétek.”¹²

Azért csak jöjjetek, kedves angyalok! Szálljatok le hozzánk. Van itt bő aratása azoknak, akik irgalmat gyakorolni akarnak s a mennyei Atyát kívánják utánozni.³ Íme, itt csupa szenvedő, mert csupa ember. Valamennyi rab. Rabja a halandó testnek, a nyomorúság e fészkének, amely ólomsúllyal nyomasztja az égbe törő lelket.

Valamennyi tudatlan; homályban botorkál és tévelyeg. Oszlassátok el a ködöt, amely a tisztalításban akadályozza őket.

Valamennyi az érzékek csábjának átkos hatalma alatt áll. Ó ti, tiszta lelkek, akik az élvezetek égi forrásaiból merítetek, hozzatok nekünk is a mennyei tiszta vigaszból néhány kijózanító harmatcseppet.

Valamennyiünk szívében ott az irigység csirája. Innen a sok érzékenykedés, egyenetlenség, megszólás és haragtartás. Ti, a szeretet és békesség lelkei, oldjátok fel bennünk a gyűlölködés keserű ízét s legyetek számunkra a szent egyetértésnek láthatatlan szerzői, eszközlői.

Ámde hol lenne a vége, ha az angyalok minden jótékony munkáját felsorolnánk. Hiszen ők minden szükségünkben részt vesznek, mindig együtt éreznek velünk és rajtunk segíteni állandóan készek. Éjjel-nappal övnak-védnek, nincs pillanat, amelyben reánk gondot ne viselnének. Mi is kérdezhetjük tehát méltán Tóbiással: „Mit adhatnánk nekik, ami méltó lenne ezekért?”¹⁴

A szent angyalok nagylelkű, önzetlen barátok, akik akkor érzik magukat leginkább megjutalmazva, ha nekik a jótevésre minél több alkalmat nyújtunk. Hálásak, ha sugalmaikat követjük, kezüket sok imával, könyörgéssel, dicsérettel, hálaadással mintegy megtömjük, hogy legyen mit a mennyei Atya elé vinniök. No meg főleg, ha a tökéletességre komolyan törekszünk, hogy így egykor az égben nekik méltó társaik legyünk.

2. AZ ANGYALOK FELSZÁLLNAK

Igen, „felszállnak“, de nem úgy, hogy ezáltal tőlünk eltávoznak. Amint elhagyják az eget, a nélkül, hogy Isten látásáról, és így a voltaképeni mennyországról lemondanának, úgy felszállnak, a nélkül, hogy a mi őrizetünkkel egy pillanatra is felhagynának. Ők mindenütt Isten szemléletébe vannak merülve és így mindenütt végtelenül boldogok. „Hogyan is világosítanak meg — kérdi Nagy Szent Gergely — a vakot, ha maguk nélkülöznek a reájuk özönlő isteni világosságot?“ Bizonynal erre céloz Debora is, amikor fenséges diadalénekében zengi: „Az égből harc indult ellenük (Isten népe ellenségei ellen), helyükről és pályájukról harcra keltek Sziszarával a csillagok.“⁵

Nincs okunk tehát aggodalomra. Ha felszállnak, viszik magukkal:

a) imáinkat, könyörgéseinket. Miért? Hiszen azoknak Jézus ígérete folytán amúgy is megvan már a hatóerejük, s szállnak tömjénfüstként az égbe, amint azokat a szeretet lángja szívünk oltárán megolvasztja? Amde, jól

tudjuk, mert tapasztaljuk, hogy valóságban az érzékiség mennyire ránehezedik az imádkozni kívánó lélekre. Mennyi a zavaró és szórakoztató körülmény, amely állandóan akadékoskodik, hogy Istennel találkozzunk és zavartalanul társalogjunk. Szinte erőszakra van e végből szükségünk. S nem kell-e olykor félnünk, hogy imánk a felhőket áttörni nem tudja és saját terhe erre a sárgolyóra viaszasujtja. Nos, itt van szerencsénkre a szent angyal. Hiszen éppen az ő feladata, hogy imánkat a sajátjával mintegy összeolvastva, a Magasságbelinek bemutassa. Vigasztomra így szól hozzám is, mint Tóbiášhoz: „Én az Úr elé vittem imádságodat.”⁶⁶

b) Így mutatja be az angyal az égbe fel szállva a mi gyakran bizony gyarló és tökéletlen jócselekedeteinket s erénygyakorlatainkat is.

c) Különös gyönyöre azonban a szent őrző-angyaloknak, amikor a bűnbánók könnyeit az égbe vihetik és bemutatathatják az Úrnak. Hogyan dicsekszenek ilyenkor szent társaiknak! Elbeszélik, hogy hosszú, türelmes igyekvésük, tanácsaik, imáik végre megtermették gyümölcseiket. A bűnös valahára lerakta fegyverét, a kevély fő meghajolt, a gögös vállak végre is magukra vették az Úr édes-kedves igáját. A bűnös szemek megnyíltak és megsiratták a szomorú multat. A bilincs szét van törve, a vagyonban, becsületben okozott kár jóvá van téve. És ilyenkor — mint Jézus maga megmondotta — ujjongásba tör ki az egész mennyország, és az irgalom Atyját valamennyien hállalkodva áldják.

d) No meg a türelmes szenvedőkkel, főleg a betegekkel mennyi örömük van az angyaloknak! Szent tisztelettel tekintenek rájuk, mert bámulják rajtuk az Üdvözítő díszjeleit. Sőt szent irígység fogja el őket. Hiszen ők Urunkért — bármennyire kívánnák is — nem szenvedhetnek. Mi most ezt az örömet és szent irígységet alig értjük és keresztünkről szívesen lemondanánk bárki javára. De mennyire másként gondolkodunk majd az égben, amikor ez igazi értékeknek tiszta tudatára ébredünk. Tanuljuk megbecsülni a mennyei dolgokat! Mi emberektől körülvéve azok véleményéhez, hiú ítéleteihez alkalmazkodunk. Milyen csalódás! Láthatatlan világ is van ám, amelyről azt mondja Szent Pál: „Az élő Isten városához járultatok, a mennyei Jeruzsálemhez, és a sok ezer angyalok seregéhez.” Nekünk tehát ezek gondolataihoz, értékeléséhez és izléséhez kell símulnunk.

e) De mi lesz akkor, ha az angyalok minden törekvése, hogy rajtunk segítsenek, dugába dől s megtörik a mi szabadakaratonkon? ... Ha a Babilonon, amely a puhaságba merült, önmegtágadásról tudni sem akaró lélek jelképe — segíteni már nem lehet? A szent angyalok, ezek a mennyei orvosok, összejönnek és mintegy konzíliumot tartanak felette és megállapítják: „Gyógyítottuk Babilont, de nem gyógyult meg, hagyjuk magára, és menjen kiki országába.” Legfeljebb csak a tulajdon örzőangyal virraszt még mellette, hogy a halál óráján Krisztus ítélőszéke elé kísérje.

Beszélgetés az Úrral: „Végzetetlen örök Isten! Magasztaljuk nevedet; angyalaid sere-

gében hön imádunk tégedet. Országodban ök királyi széked előtt állanak és ott a mi nevünkben is szüntelenül áldanak." Majd a szent angyalokhoz fordulhatunk: „Köszöntünk és magasztalunk édes őrzőangyalunk. Éretted a nagy Istennek mély hálával hódolunk, hogy tégedet tiszta lélek, bűnös gyarlóságunk gyámolává rendelt a mi jóságos Úrunk." (Tárkányi után.)

Feltételem ismét csak a szent angyalokkal való barátkozás, hogy értelmünket fényesebbé, szívünket melegebbé, lelkületünket magukhoz hasonlóbbá, angyaliasabbá, tisztábbá tegyék.

¹ Jn. 1, 51. — ² Mt. 25, 40. — ³ V. ö. Lk. 6, 26. — ⁴ Tób. 12, 3. — ⁵ Bir. 5, 20. — ⁶ Tób. 12, 12. — ⁷ Zsid. 12, 22. — ⁸ Jer. 51, 9.

LI

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL VIII

A SZENT ANGYALOK ÉS A GONDVISELÉS D)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. A FELEJTETT JÓBARÁT

Valóban, ilyen a szent őrangyal. Ez a hatalmas és dicső égi fejedelem nem tartja rangján alulinak, hogy velünk állandóan foglalkozzék, bennünket jótéteményekkel halmozzon el. És mi a hála? Feledjük őt és nem törődünk vele. Alig van vallásunknak igazsága, amelyet annyira tudatlanra vennénk és segélyforrása, amelyből ritkábban s hanyagabban merítenénk. Vajjon nem gyakorlati tagadása-e ez a Gondviselésnek?

Hogy ebbe a hibába ne essünk s e miatt jelentékeny károkat ne szenvedjünk, vegyük megint csak fontolóra a jótékony szerepet, amelyet a szent őrangyal velünk szemben betölt.

Először is újra meg újra fel kell frissíteni emlékünkből, hogy a felejtés onnan ki ne törölhesse, hogy szent angyalunk állandóan velünk van. Képzeldésünket ugyan kár volna ezzel fárasztani, de tudatunkban kell annak

léhető gyakran, szinte állandóan meglennie. Milyen szép példát adnak erre a bretagneiak, akik a vándort, ha találkoznak vele, még ha egyedül megy is, így köszöntik: Légy üdvözölve te és útítársad!

Ilyenkor a kísérő őrzőangyalra gondolnak. Voltak Szentek, akik az őrangyal jelenlétét valamiképpen érzékelték is. Így Római Szent Franciska állandóan jobbján látta a szent őrangyalt, aki magából olyan fényt árasztott, hogy a Szent még éjtszaka is ϵ mellett zsolozsmázhatott. Az angyalok többnyire bájos gyermekalakot öltenek, amikor megjelennek. Ez mindenesetre kedvességüket és szeretetreméltóságukat jellemzi, de nem hatalmas erejüket és bölcseségüket.

Szalézi Szent Ferenc beszéli egyik kispapjáról, hogy őrzőangyala jelenlétét szintén valamiképpen érzékelté. Ha az ajtón ki-bejárt, a szent angyalt engedte előre. Miután azonban a Szent Püspök klerikusát áldozópappá szentelte, az angyal a papi méltóságra való tekintettel ezt az előzékenységet magától elhárítva, előre engedte védettjét. Ezt a bizonyos versenyt egymás megbecsülésében mások is észrevehették. Ez a naív kis példa, amelynek a nagy genfi püspök ad tekintélyével emberi hitelességet, nálunk is valami jó gyakorlatnak vagy szokásnak lehet kiindulópontja.

2. AZ ANGYALOK SZEREPE LELKI ÉLETÜNKBEN

A keresztény aszkétika már ősidőktől fogva a lelki életben három fejlődési fokozatot szokott megkülönböztetni: a tisztulás, a felvilágosodás és az egyesülés útját, állapotát. A szent angyalok mind a három útban nagyon tevé-

kenyen működnek közre és vannak segítségünkre.

a) Minden igyekezetükkel azon vannak, hogy hibáinktól, gyarlóságainktól mind gyökeresebben megszabaduljunk, szóval tisztuljunk. Mikor Izaiást az Úr magas prófétai tisztjére meghívja, előbb alaposan megtisztítja. Hogyan? Maga a Próféta beszámol erről. „A seregek Urát láttam szememmel! Erre az egyik szeráf odaröpült hozzám, kezében izzó köszén volt, melyet csípővassal az oltárról hozott és megérintette szájamat, és így szólt: „Ime, azzal, hogy ez megérintette ajkadat, eltűnt a te gonoszságod és bocsánatot nyert bűnöd.”¹¹

Jelképe ez annak a folyamatnak, amely lelünkben általában végbemegy, s aminek a szent angyalok tevékeny eszközlői. Mennyi belső szemrehányáson, kétségen és aggályon kell átmenünk, míg hibáinktól, tökéletlenségeinktől megszabadulunk és az önszeretet salakjának legfinomabb rétegeitől is megtisztulunk. A Szentek mind átmentek rajta. Ha Római Szent Franciska csak hiábavaló gondolatokkal is foglalkozott, az angyal, akit különben állandóan szemlélt, egyszerre a belőle áradó fénnel együtt eltűnt, és csak akkor jelent meg újra, ha a Szent hibáját megbánta s azért megvezekelt. Általában a paradicsomi bukástól kezdve az utolsó ítéletig a szent angyalok Isten javító szándékából eredő csapásainak eszközei.

b) Hogy pedig a szent angyalok bennünket, embereket oktatta, vigasztalva megvilágosítanak, arra számtalan példát találunk a Szentírásban és a Szentek életrajzaiban. Hogy csak néhányról emlékezzünk meg, mikor Ágár úrnő-

jének, Sárainak szigorú bánásmódja elől a pusztába menekül, angyal figyelmezteti kötelességére: „Térj vissza asszonyodhoz és alázd meg keze alatt magad!”¹² Vajjon nem sugallt-e már az őrangyal valami hasonlót lelkiismeretünk által nekünk is, mikor kevélységből vagy érzékenykedésből kivontuk magunkat a szent engedelmesség ígája alól?

Hogy milyen bölcsen és kedvesen oktatja Ráfael angyal az öreg és az ifjú Tóbiást, az Irás művészi szépséggel beszéli el az ő könyvükben. Angyal küldi a pásztorokat Jézus járszolóhoz, minden világosság és vigasz fényforrásához, angyal ad utasítást az Apostoloknak nyomban az Úr égbeszállta után. Angyal szabadítja meg az Apostolokat börtönükből és küldi, bátorítja őket: „Menjetek, álljatok oda, és hirdessétek a népnek a templomban ezen életnek minden ígését.”¹³ Angyal utasítja Kornélius századost, hogy Péter apostolt magához hívassa s általa a keresztény tant megismerje s elfogadja. Angyal oktatja Kortonai Szent Margitot: „Az Úr akarja, hogy alázatos, engedelmes és Iránta gyermekdeden tiszteletudó légy!” Angyal irányítja Római Franciska erényéletét is. Mérsékli vezeklését és a tökéletességre való törekvésben túlságos és így rendetlen hevét.

Az effajta sugalmakat, mikor lelkemben megcsendülnek — én se utasítsam vissza. Gondoljak ilyenkor jóakaró tanácsadómra, a szent őrzőangyalra.

c) De az egyesítő szeretetnek is buzgó eszközlői a szent angyalok.

Ők ütik lelkünkön azt a szeretetsebet, amelyet Keresztes Szent János így énekel meg:

„Ó édes égetés
ó kedves, drága seb.”

Mikor Isten a lélekkel menyegzőjét tartja, rendesen az angyal az, aki ennek jelképét, a gyűrűt, a választottnak ujjára húzza. Angyalkezek szokták, mint kis Cupidók a lelkeket átalszegezni. Szent Teréz így beszél róla Önéletrajzában: „Angyalt láttam a baloldalról *testi alakban*, ami nálam ritkaság. Nagy aranydárdát tartott kezében, melynek csúcsa kissé tüzes volt. Úgy tűnt fel előttem, hogy többször belédöfte szívembe... A borzasztó kín (amelyet ezzel előidézett), oly végtelen gyönyörűséget is okozott, hogy lehetetlen volt kívánnom, hogy megszűnjék. A lélek ilyenkor semmi másval nem éri be, mint magával Istennel...”

Kis Szent Teréz életében is olvashatunk valami hasonlót. Az angyali közreműködésről nála sincs okunk kételkedni. „Nincs a földi dolgok közt, — írja Terézke — ami csak távolról is hasonlítana az isteni (szeretet) lángok erejéhez, mindent magába olvasztó hevéhez. Úgy érzem, hogy láthatatlan erő vonz hozzá (Istenhez), és elmerít benne, úgyhogy tüzzé, lánggá változtat engem is. Ó, mily édes ez a tűz, mily gyönyörűséges ez a láng.”³

3. A SZENT ANGYALOK ÉS LELKIGYAKORLATAINK

Hogy pedig a lelkigyakorlatainkban, nevezetesen imaéletünkben a szent angyaloknak milyen jelentős szerep jut, azt az előző pontokból máris bizton következtethetjük. Még magában a szentmisében is, ahol Jézus személyesen jár közben értünk az Atyánál, a Szentlélektől

vezetett Egyházunk az angyal közbenjöttét kéri: „Alázatosan kérünk mindenható Isten, vitesd ezeket (Krisztus testét, vérét) szent angyalod kezével magasztos oltárodra, isteni Fölséged színe elé...” (Kánon.)

Mennyivel több szerep jut a szent angyaloknak, amikor mi az ajak áldozatát, a zsolozsmát mutatjuk be Istennek. Hogy zsolozsmáinkban résztvesznek az angyalok, azokat javítva, értékesítve, már Dávid elárulja, amikor így zoltározik: „Magasztallak az angyalok színe előtt.”⁶ De ebben egyúttal ellenőreink is. B. Faber, mikor a zsolozsmáját végzé, mindig maga mellett gondolta a jó angyalt, aki az üdvös gerjedelmeket, de a gonoszlelket is, aki a hibákat jegyezte.

Elmélkedéseink sikere is sokban függ a jó angyalok sugalmaitól.

Beszélgetés az Úrral és szent angyalaival.
Kérek tőlük segítséget, főleg imáim felmelegítését és emelését, előbb azonban hálálkodom azért, amit eddig tőlük kaptam. Fel is teszem magamban, hogy ma én sem kapok imába a nélkül, hogy szent angyalom jelenlétére ne gondolnék, s hozzá ne folyamodnám, hogy velem tartson.

¹ Iz. 6, 5—7. — ² Gen. 16, 9. — ³ Ap. csel. 5, 20. — ⁴ Ap. csel. 10. — ⁵ Önéletrajz 196. l. — ⁶ 137. zsolt.

LII

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL VIII

A SZENT ANGYALOK ÉS A GONDVISELÉS E)

Első előgyakorlat, mint az előző elmélkedésben.

Második előgyakorlat. Lehet az őrangyalnak egyik népszerű elképzelése; pl. amint a gyermeket a hídon vagy más veszélyes úton kíséri, vagy az ellenségtől óva védi.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a szent őrangyal által nyújtott felette sok jótéteményt sok hálával és annak felhasználásával viszonozzam.

1. AZ ŐRZÓANGYAL S A BETEGEK ÉS HALDOKLÓK

Hogy a szent angyalok a betegágyon sem hagynak el bennünket, az mennyei jószágukból önként következik. Hiszen a betegségben többnyire minden földi vigasz csödöt mond, és mi gyakran mindenkitől elhagyatva sínylődünk. Vajjon nem sokszorozza-e meg ilyenkor a leg-hűségesebb — jóllehet eddig talán felejtett — barát igyekezetét, hogy minket segítsen? Ezer meg ezer példa igazolja, hogy a szent angyal a betegeknek és haldoklóknak legjobb és legönzetlenebb támasza.

Midőn *Kostka Szent Szaniszló* Bécsben egy lutheránus házában betegen fekszik, angyal hozza el számára a szent Útravalót, hogy a vele annyira rokonlelkületű ifjút megvigasztalja.

Néri Szent Fülöp maga látja, amint a szent angyalok sugalmazzák *Lelliszi Szent Kamill* rendje ápolóit, hogy a betegek s haldoklók vigasztalására mit mondjanak.

Magyar Szent Erzsébet szent őrangyala madárka alakját öltve látogatja meg betegágyán, és olyan édesen énekel neki, hogy a Szent nemcsak a gonosz szellem támadásaitól maradt ment, hanem az édes vigaszok tengerébe merült.

Szent Domonkosról is beszélnek, hogy halála közeledtével látja a szent angyalt, aki barátságosan int neki s szeretettel felszólítja: „Jöjj kedvesem, jöjj az örömré!”

Tolentinói Szent Miklóst halála előtt hat hónapon keresztül hívogatja az angyal a menyeyi paradicsomba. Ennek folytán a Szentet olyan nagy epedés fogja el az ég után, hogy Pállal nem szűnik meg ismételtetni: „Kívánok feloszolni (meghalni) és Krisztussal lenni.”

Mi is, ha szent őrangyalunkat tiszteljük, bizalommal tekinthetünk a betegség olajfák-hegyi óráira, midőn annyi szükségünk lesz a vigasztalásra, amelyet emberektől már alig remélhetünk. A válás a mulandóktól, a bizonytalan jövő sors, a testi szenvedések, a lelkiismeret aggályai s a gonosz szellem támadásai bezzeg még a legerősebb lelkeket is nagyon kipróbálják ilyenkor. De ne féljünk! Ott lesz az őrangyal is, aki minket is, mint a haláltusát vívó Urunkat, „megerősít”.

2. AZ ÓRANGYAL ÉS A TISZTULÓ LELKEK

Keresztény közhit, amely a magánkinyilatkoztatásokkal is teljesen összhangzásban van, az, hogy az őrangyal szerepe nem szűnik meg a halál óráján sem. Mennyei védőnk elkíséri lelkünket a tisztítóhelyre is, ha itt a földön még nem fizettük le a bűneinkért járó büntetéseket.

Pazzi Szent Magdolna látja, amint egyik rendtestvérét az angyal a tisztítóhelyről az égbe viszi.

Római Szent Franciska is szemléli, amint az őrzőangyal a reá bízott lelket a tisztítóhelyre vezeti és aztán várakozik reá. Amint szentmisét, imákat s jócselekedeteket ajánlottak fel ezért a lélekért, nyomban bemutatta ezeket a mennyei Atyának. És amennyiben Isten a közbenjárást elfogadta, az angyal ezt a lélek megfelelő enyhítésére fordította.

Bizunk mi is elhúnytjaink őrangyala kezére minél több lelki alamizsnát. Kérjük főleg az angyalokat, hogy az értük bemutatott szentmisékből Krisztus drága véréért vigyék és öntsék a tisztítótüzre, hogy szeretteink megenyhüljenek és minél előbb Isten színelátására meheszenek.

3. AZ ÓRANGYAL S FÖLDI ÉLETÜNK VESZÉLYEI ÉS SZÜKSÉGLETEI

Az őrzőangyalok feladata és szerepe a mi földi életünk védelme is. A Szentírás ezt kiemeli s a keresztény közhit ezt talán leginkább hangsúlyozza. Oka ennek bizonytalanság, mert ebben nyilatkozik meg az őrangyalok segítségével legkézzelfoghatóbban és így legcsodálatosabb módon.

A Zsoltáros zengi: „Az Úr angyala táboroz azok körül, kik őt félik, és szabadulást hoz nekik.”⁴ Így hozott szabadulást Dánielnek és társainak a tüzes kemencében is és „olyanná tette annak belsejét, mintha harmatos szellő fújdogált volna benne, s a tűz egyáltalán nem érintette őket, sem fájdalmat, sem semmiféle bántódást sem okozott nekik”.⁵ Majd mikor Dárius király őt a perzsa főemberek agyarkodására az oroszlánok vermébe dobatta, mint maga elbeszéli: „Az én Istenem elküldötte angyalát és (ez) bezárta az oroszlánok száját és ezek nem ártottak nekem.”⁶

Judit is, mikor életére és erkölcsére oly veszélyes vállalkozása után Betuliába Holofernes levágott fejével győzelmesen visszatér, így nyilatkozik: „Magának az Úrnak életére mondom pedig, hogy megőrzött engem az ő angyala, mikor innen elmentem, ott tartózkodtam, meg ide visszatértem és nem engedte, hogy bemocskolják szolgálóleányát.”⁷

Némelykor a szent őrzőangyal érzékelhető módon lép közbe, ahogy Overberg Bernáttal († 1826-ban), a híres papi nevelővel tette, akit hallhatóan figyelmeztetett, hogy utitársaival azonnal hagyja el azt az erdei házat, ahol éjjelre megszállott. Később tudódott ki, hogy ott meg akarták őket gyilkolni, hogy kocsijukat, lovaikat és holmijukat elrabolják.

1913 november 8-án Znojemski Rudolf hadapród a Zrínyi hadihajó fedélzetén jár-ke-l, mikor hirtelen azt hallja, hogy valaki nevén szólítja. Megáll és hátranéz. Ebben a pillanatban esik lába elé az egyik emelődaru nagy vas-horga, amely valószínűleg halálra sebesíti, ha

csak egy lépést is tesz előre. Sohasem lehetett megtudni, hogy a titokzatos hang kitől származott. Mi méltán hihetjük, hogy az őrangyalától.

Nemritkán valami bajnak, szerencsétlenségnek ösztönszerű előre megérzése vesz rajtunk erőt s figyelmeztet, hogy a veszélytől meneküljünk. Itt alig lehet másra gondolni, mint hogy ezt az érzést jó őrangyalunk ébresztette bennünk.

Különösen gyermekeknél tapasztaljuk az őrangyalok csodálatos közbejöttét. IX. Pius (1846—1878) mint gyermek, grófi szülei házikápolnájában ministrál. Midőn az oltár lépcsőjén térdel, az oltárnak ellenkező oldalán alak jelenik meg neki, aki integetve, mind sürgetőben hívogatja őt. Végre, bár húzódozva, feláll és a másik oldalra megy. A következő pillanatban a tetőzetről nagy szobor zuhant le éppen arra a helyre, ahol a leendő nagy pápa térdelt. Az őrzőangyal megmentette őt Egyháza számára.

Hasonló példákkal mi is találkoztunk már az életben.

Miért is valahányszor útra indulunk, vagy akárcsak otthonunkat elhagyjuk, az őrangyalhoz folyamodni el ne mulasszuk. De gondoljunk útközben is többször reá. Hosszabb utakra az Egyház külön imát is ajánl papjainak és szerzeteseinek, amit a világiak is nagy haszonnal alkalmazhatnak. Ebben az ú. n. Itineráriumban is különös ima van a szent őrangyalhoz, amelyet elmélkedésünk végén beszélgetésnek használhatunk lassan és megfontoltan mondva, mintegy átizelve azt, gondolva közben az élet egész vándorútjára.

Beszélgetés az Úrral: „Isten, ki Izrael fiait a tengeren száraz lábbal átmenni engedted, és a Három Bölcsnek útját Tehozzád a csillag által megjelölted, adj nekünk szerencsés utát és jó időt, hogy angyalod kíséretében és oltalma alatt a helyre, ahova indultunk, megérkezzünk, s végül azután az örök élet révpartjára szerencsésen eljussunk.“

Felteszem magamban, hogy ma a házat, sőt szobát sem hagyom el egy fohász nélkül a szent őrangyalhoz.

¹ Lk. 22, 43. — ² 33. zsolt. 8. — ³ Dán. 3, 50.
— ⁴ U. o. 6, 22. — ⁵ Jud. 13, 20.

LIII

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL VIII

A SZENT ANGYALOK ÉS A GONDVISELÉS F)

Első és második előgyakorlat, mint az előző elmélkedésekben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a kötelezettségeknek, amelyeket az angyalok részéről tapasztalt jótétemények reám rónak, híven megfeleljek.

1. KÖTELEZETTSÉGEIM A SZENT
ŐRANGYALLAL SZEMBEN

Hogy a szent őrangyallal szemben köteleiségeim is vannak, úgy hiszem, sohasem kétkedtem, és most is készségesen elismerem. De üdvös lesz most már a módját is külön fontolóra vennem.

a) Ne legyen nap, hogy az őrangyal tisztelőre valami, legalább kis imát ne végezzek. Ha mást nem, legalább mondjam el azt a kis imát, amelyet gyermekkoromban a katekizmusból tanultam. Vagy a közismert rövid kis fohászima is megfelelő: „Istennek szent angyala, akire az isteni Jóság az őrizetemet bízta, világosíts meg engem, őrizz, vezérelj és kormá-

nyozz. Amen." Fainben, Franciaországban, Loup Jenökét kicsi korában egy átvonuló cigánykaraván magával hurcolta. Később, mikor már a fiú nagybacska lett, szerencsésen megszökött. Szüleiről, hovatartozandóságáról azonban mit sem tudott. Egyetlen nyom volt a rendőrség kezében, hogy szüleit feltalálják: rövid kis ima az őrangyalhoz, amelyet a gyermek anyjától tanult; közölték ezt az imát az újságokban, és íme a szülők csakhamar jelentkeztek és boldogan vették át a gyermeket. Ilyen hálásak az őrangyalok a legkisebb tiszteletért is ...

b) Ne múlják el október 2-a, az Őrangyalok ünnepe, sőt az egész október hónap a nélkül, hogy a talán már kissé sablonossá vált őrangyaltiszteletet magunkban és hozzátartozóinkban fel ne frissítsük.

Adjunk ezen a napon, illetőleg többször októberben hálát Istenünknek, hogy nekünk az őrangyalban ilyen fenséges nevelőt, mestert, védőt, barátot és társat adott. De adjunk hálát az Úrnak a jótéteményekért is, amelyeket az őrangyalunkra halmozott, hogy őt a kísértés idején megőrizte s kegyelmével gazdagította, kitüntette. Ezzel csak fokozódik majd köztünk s angyalunk közt a benső barátság. Minthogy azonban minden barátság a hasonlóságon alapul, azért engedjük át magunkat mindinkább az angyal nevelő, képző munkájának azáltal, hogy sugalmait híven követjük s neki mint testvérnek és mennyei pedagógusnak szót fogadunk, s tőle minél többet eltanulunk. Így öltjük majd magunkra mindinkább a testvéries angyali vonásokat.

2. LEGYÜNK ÓRANGYALUNK TESTVÉREI

a) Mint jó testvérek, sajátítsuk el példájából az engedelmességet. Az angyalokat a keresztény képírás szárnyakkal ábrázolja. Azt jelenti ez, hogy ők, „az erősek, hősök teljesítik a Magasságbeli szavát, mihelyt meghallják parancsának hangját”!

Meghallották kegyelmének felhívását a nagy angyalháborúban, mikor Szent Mihály zászlajához csatlakoztak és átvették annak jel-szavát: „Ki olyan, mint az Isten?” Hűek maradtak. Azóta most már boldog biztonságban, örömmel állnak az Úr rendelkezésére. És én szegény ember ne tanulnék meg tőlük engedelmeskedni, a kísértés idején hűnek maradni? Ez felmondását jelentené a barátságnak nemcsak Istennel, hanem velük is.

b) Az angyal iránti hálámat és testvéri szeretetemet akkor is tanúsíthatom, s angyalomnak a legnagyobb örömet úgy okozom, ha segítek neki a Legfelségesebbet dicsérni. Már itt a földön meg kell kezdenem ezt az angyali testvériséget a közös Úr s Atya magasztalásában, együtt zengve: „Méltó a Bárány, aki megöletett, hogy övé legyen a hatalom és istenség és bölcsesség és erő és tisztelet és dicsőség és áldás.”¹²

Isten magasztalásával kell kezdenem a napot és eltöltenem. Ha aztán pihenni térek, felkérem angyalomat, hogy most már az éjtszaka nevében és helyettem folytassa azt, mígnem új napra virradva felvehetem a szent versenyt vele. Kérjük főleg, hogy az éj folyamán álljon társaival díszörséget helyettünk a tabernákulum előtt.

c) De még inkább hasonlóvá és méltó leszek

az angyali barátkozásra a tiszta élet által. Az angyalokkal való gyakori, szinte állandó érintkezés ezt különben is önkénytelenül eszközli. Hiszen maga a Szentlélek leszegezi az elvet: „Amilyen (valaki) ő maga (pl. az angyal), olyan a barátja.”³ Az angyali barátság megköveteli tőlünk a nagy szerénységet, szemérmességet, amelyet nemcsak Istennek, a legszentebbnek, hanem az angyalnak állandó jelenléte is megkövetel. Az Apostol elrendeli, hogy a nők a templomban csak fátyolban jelenjenek meg, „az angyalok miatt”.⁴ Nehogy t. i. olyan gondolatok támadjanak bennük s olyanokat ébresszenek másokban, melyek az angyaloknak nem tetszenek. A tisztaság gyengéd szeretete és gondos őrizete nélkül nincs remény, hogy angyalunkat egyszer meglátjuk s nevét megtudjuk. Mert az égbe, ahol az őrangyalom otthon van: „nem lép be semmi fertőzött vagy undokság”.⁵ Pedig milyen édes volna itt a földön megkezdett barátságot egykor ott fenn is folytatni! Miért is ami nem egészen tiszta, azt úgy tekintsük, mint amihez semmi közünk sincs. Tehát az Apostol intelme szerint: „Semmiféle tisztátalanság... szóba se jöjjön köztetek.”⁶

Szent Ignác pedig szabályaiban szépen mondja: „Ami a tisztaság fogadalmát illeti, magyarázatra nem szorul, mivel ismeretes, mily tökéletesen kell azt megőrizni, hogy testünk-lelkünk tisztaságával az angyalok tisztaságát törekedjünk követni.” (28. szab.)

3. LEGYÜNK TESTVÉREINK ANGYALAI

Igen! ez az, amivel angyalaikat nekik nagyon tetszően tiszteljük és hálájukat kiérde-

meljük. Legyünk tehát a szent angyalok munkatársai testvéreink lelkének művelésében és megmentésében. Boldog Faber Péter, ha valahova indult vagy valamely községet érintett, lélekben mindig üdvözölte az ott működő őrangyalokat és felkérte a közös munkára őket. És sohasem csalódott, mert mindenütt csodálatos eredménnyel dolgozott. Nem csoda tehát, hogy mikor 1546-ban, negyven éves korában elhunyt, lelkét égi barátaitól, az angyaloktól körülvéve látták égbe szállani.

Óvakodjunk tehát, nehogy a gyermeked lelkeket példánkkal, szavunkkal vagy kevésbé szerény magaviseletünkkel megbotránkoztassuk. Hiszen mint édes Üdvözítőnk szinte fenyegetően figyelmeztet: „Mondom nektek, hogy azok angyalai az égben mindenkor látják Atyám orcáját, ki mennyekben vagyon.”

De az még nem elég, hogy mi nem rontunk, akik építő munkára vagyunk hivatva. Tekintsünk tehát körül, hogy észrevegyük az alkalmakat, amikor feladatunkat: oktató, védő, vezető szerepünket betölthetjük. Ha valamiben, ám ebben nagy segítségünkre lesz az őrangyal.

Ő majd megtanít, mikor célszerűbb a nyílt figyelmeztetés s mikor a leplezett. Továbbá kire miképpen lehet legjobban hatni. Majd eltaláljuk akkor a kellő szót és megfelelő alkalmat. Észreveszünk egyet és mást, amit tudnia és látnia kell annak, aki mások vezetésére hivatott. Így aztán nemcsak a saját őrangyalunk szeretetét érdemeljük ki, hanem a többi szent angyal benső barátságára is méltán számíthatunk. Be-fejezhetjük a szent angyalokról szóló elmélkedési sorozatot a következő kis imával:

„Ó szent Örangyalom, a te gondviselésedre bízta Isten az ő nagy jóvoltából életemet. Te minden szükségemben mellettem állasz, nyomorúságomban, bánatomban vigasztalsz, csüggettségemben bátorítasz és közbenjárásoddal Istentől szüntelen új meg új kegyelmeket szerzesz. Gyermeki szívvel adok hálát minden eddigi jótéteményedért és kérlek, szerető Gondviselőm, folytasd jóságos szorgoskodásodat a jövőben is. Őrizz meg ellenségeimtől, óvj a bűnre vezető alkalmaktól és nyerd meg Istentől a kegyelmet, hogy szent sugallataidat jó szívvel fogadjam és híven teljesítsem. Kiváltképen pedig arra kérlek, oltalmaz halálom óráján és el ne hagyj, míg be nem vezettél az örök boldogságba. Amen.”

Felteszem magamban, hogy csinálók magamnak kis életervet az őrangyalkultusz szempontjából. Mit teszek minden nap, minden héten vagy hónapban az őrangyal tiszteletére, s hogyan aknázom ki ezt az olyan édes és üdvös igazságot magam és mások lelki javára.

¹ 103. zsolt. 20. — ² Jel. k. 5, 12. — ³ Jézus, Sir. f. 6, 17. — ⁴ I Kor. 11, 10. — ⁵ Jel. k. 21, 27. — ⁶ Ef. 5, 3. — ⁷ Mt. 18, 10.

LIV

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL IX

A MEGVÁLTÁSBAN ÉRVÉNYESÜLŐ GONDVISELÉS

Első előgyakorlat. A szentírási szöveg: „Ebben van számunkra a megváltás... hogy (Isten) meghozva az idők teljességét, helyreállítson Krisztusban mindent, ami az égben és földön van.”¹

Második előgyakorlat. Elgondolhatom, amidőn Gábor angyal köszönti Szűz Máriát s kijelenti neki, hogy fiát Jézusnak kell hívnia, ami annyit jelent, mint Szabadító, Üdvözítő.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy mi, akik az angyali üzenet által szent Fiának, Jézus Krisztusnak megtestesülését megismertük, azokban a javakban, amelyeket gondviselése ezáltal nekünk felajánl, mindnyájan bőven részesüljünk.

1. A GONDVISELÉS A BŰNBEESÉS ELŐTT

Isten már kezdettől fogva mindenképen megmutatta, hogy az embert gondviselése által természetfeletti, örök céljára akarja eljuttatni. Az összülöt mindjárt a teremtéskor a megszentelő malaszt, az eredeti, első igazságnak állapotába emeli fel, azzal az ígérettel, hogy összes utódai is ebben születnek, ha atyjuk, Ádám, hűséges, engedelmes szolgája marad Istenének.

Ezt az állapotot aránylag igen könnyű lett volna valamennyiünknek megőrizni. Hiszen hiányzott volna három rettentő akadály, amely most, a bűnbeesés után, oly veszedelmes szirtje, örvénye lelki életünknek, t. i. nem dúltak volna bennünk a forradalmasított szenvedélyek viharai, nem nyomasztott, húzott volna bennünket a föld felé a testi nyomorúság és gyengeség és nem lett volna annyi külső ellenség, a gonosz világ. Az egyéni bukás akkor sem lett volna kizárva, de a vétkest Isten azonnal eltávolította volna az emberi családból. A gonoszlélek akkor is tett volna kísérleteket, hogy minket elcsábítson, de könnyű lett volna támadásait legyőzni. Hiszen az értelem tisztán világított volna bennünk, hogy cselfogásait felismerjük, s a kísértés tüzes csóvái nem találtak volna bennünk, mint most, gyúlékony anyagra, a „konkupiszzcenciának” nevezett rosszra való hajlamban. Mindebből látom Isten végtelen jóakarátát az emberrel szemben és őszinte szándékát, hogy mindenkit üdvözítsen. Mert „Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön”.²

Magam ugyan az eredeti igazságnak ezeket a javait nem élvezem, de azért Istennek mégis hálásan megköszönöm. Hiszen nem Istenen múltott, hogy azokban én már nem részesülhettem. De meg azért is, éspedig még inkább, hálálkodom, merthiszen az ő Gondviselésének bölcsesége és jósága megtalálta a módját, hogy a megtestesülés által az én még nagyobb javamra mindent helyreállítson.

2. A GONDVISELÉS A BŰNBESÉS UTÁN

Isten kétségkívül megakadályozhatta volna Adám bukását. Ha mégis megengedte, ezt csupán azért tette, mert látta azokat a mérhetetlen, végtelenbe nyúló előnyöket, amelyeket az ő jóságos szeretete a bűnből elő tud hozni. Megdicsőíti ezzel is önmagát. Ime most már gyakorolni tudja a bámulatraméltó erényt: az *ellenségszeretetet*. Jót tett velünk már akkor, „mikor ellenségei voltunk”.³ Azóta „napját felkelti jókra és gonoszokra s esőt ad az igazaknak és hamisaknak”.⁴ Azóta atyai szíve mindenkit utolsó leheletéig hív és vár a bűnbánatra, hogy megbocsásson. Vajjon nem dicsőségesebb-e ez reá, mint ha nem volna senki sem, aki könyörületre szorul?

Ami pedig még nagyobb dicsőséget szerez számára, ez az a mód, amellyel a nagy „helyreállítás” végrehajtja. Leszáll az égből és maga lép munkába, hogy gondviselését személyesen gyakorolja. Az emberiséget kifejezhetetlen bőkezűséggel kárpótolja mindenért, amit a paradicsomban elvesztett. „Ó boldog, ó szerencsés bűn, — kiált fel ennek megfontolásakor az Egyház — amelyet Isten ilyen s ekkora Megváltóra érdemesített.” (Exultat.) Ó mennyi Atya! meddig mehetne még tovább a te gondviselésed, mikor tulajdon Egyszülöttedet adod, hogy a szolgádat megmentse? Ó Istenfia! légy örökre áldva. Vajjon tudott volna-e bölcseséged valami nagyobbat elgondolni, mint mikor elhatároztad, hogy emberré leszel, hogy ne kelljen az embernek vétke folytán örök halálba mennie? Ó Szentlélek! adhattad volna-e végtelen szeretetednek nagyobb bizonyágát, mint

mikor az embert jótéteményekkel halmozod el, nem tekintve annak teljes méltatlanságát? Ó teljes Szentháromság! reám is, szegény bűnös lélekre irgalommal tekints le és a bennem elmosódott, sőt beszennyeződött istenképet állítsd helyre!

3. MIT KAPTUNK KRISZTUSBAN?

Sokkal többet, mint amit a bűn folytán elvesztettünk. Jó ezt részletesen is fontolóra vennünk s akkor megszűnünk majd elégedetlenkedni s nem sópánkodunk majd „az elvesztett paradicsom” után annyi mélabúval.

a) Ádámban elvesztettük az eredeti megszentelő malasztot, de a szent keresztségben Isten azért minket bőségesen kárpótol. Malasztot kapunk vissza, amelyen — mondhatnók — Krisztus isteni vére csillog, s teszi azt mondhatatlanul drágábbá és értékeesebbé.

b) A paradicsomban nem lett volna ugyan kísértés és csata, nyugodt derűvel éltük volna le életünket. De viszont távolról sem lett volna annyi érdemünk, s nem várt volna az égben bennünket oly dicső korona.

c) Mentek lettünk volna ezernyi szenvedéstől és haláltól. De azt se felejtsük el, hogy Krisztus mindezt számunkra, amikor azokban személyesen résztvett, dicsővé s szinte kívánatossá tette. A Gondviselés a kereszt által nyújt módot a győzelemre és annyi nagyszerű erényre. Hol maradna a türelem, a hit, a bizalom, a szegénység erénye, hol maradna az ezernyi áldozat, hol a hősiesség, a titkos és nyilvános vértanúság, ha nem volna a föld a siralomvölgy, a szenvedés és üldöztetés ta-

nyája? Hol maradna a rengeteg jutalom és boldogság, amely mindennek bére? Mondhatjuk, hogy a mennyország a bűn s annak következményei folytán szebbé és boldogabbá vált. Nem kell-e e miatt a Gondviselést bámulnom és a helyett, hogy elégedetlenkedném, hálával imádnom?

Jól mondta az Apostol: „Nem úgy áll a dolog a kegyelemajándékkal, mint a bűnbeeséssel... Mikor elhatalmasodott a bűn, még bőségesebb lett a kegyelem.” Mit nyertünk Krisztussal! Gondoljunk az új paradicsomra, az új tejjel-mézzel folyó országra, az Egyházra. Aztán a szentségekre. Mit kaptunk pl. a szent keresztségben? Ez rendezi — mondhatnók — sajtó alá életünk második, a kegyelem keze által javított kiadását, amely elnyeri az örök élet pályadíját. Valami isteni gyullad ki ezáltal szívünkben, amely megújít bennünket és Isten fiaivá avat. Mi, akiket kiskorunkban kereszteltek meg, nem tapasztaljuk ezt a boldogító élményt, amelyet a felnőtt korban, kellő előkészülettel fogadott keresztség jelent. Szent Ágoston leírja azt: „Felvettük a keresztséget s szétfoszlott az (aggodalmas) gond az elmúlt bűnös élet miatt. Nem tudtam eltelni ama napokban a csodálatos édességgel, amikor fontolgattam a te terved mélységét, amellyel intézed az emberek üdvösségét. Mint sirdogáltam, amikor hallottam a te himnuszaidat és énekeidet, megindulva belsőleg a te Egyházad édes szavától. Ó ezek a hangok fülembé hatoltak és szétöntötték szívemben a te igazságodat. Leheleted izzásba hozta buzgóságomat, s könnyeim oly jólesően folydogáltak.” (Conf.)

Arról a végtelen kegyről aztán mint vélekedünk, hogy Isten a bocsánatot nemcsak a keresztségben, hanem szüntelen ismételve kész megadni nekünk, és pedig csaknem hasonló gyönyör és béke kíséretében. És nem áll-e meg szinte az ember esze, ha kissé elmélkedve gondol az Oltáriszentségre! Istenünket isszuk-esszük és beléje olvadunk s őt szívünk édes rabjává tesszük. Mi éhhez képest az elvesztett paradicsomi életfa?

Gyakorlati következtetés legyen számunkra, hogy ne csak higgyünk, hanem éljünk is hitünk szerint. Főleg mi, akiket Isten nagyobb műveltséghez segített. Értsük meg, mikor Isten bennünket műtermében munkába vesz. Hiszen mi nagyobbra születtünk. Hitünknek egyik nagy-szerűségét és szépségét lássuk abban, hogy nem ad Isten minket készen magunknak, hanem hagy munkát nekünk. Így aztán, ha szentek leszünk, Istenünkkel együtt örülhetünk. Azért elő a vésővel és kalapáccsal, elő a nyíróollóval és baltával, hogy szívünkben Istennek hajlékot építsünk, illetőleg Urunknak szépen rendezett virágoskertjévé legyünk. A Gondviselés ezt a megváltás által lehetővé tette, s tőlünk függ, hogy valóság is legyen belőle.

Beszélgetés az Úrral. Ó isteni, édes Megváltó, tőlem telhető melegséggel adok neked hálát atyai gondviselésedért, amellyel velem az ártatlan paradicsomi állapot előnyeit és örömeit megint, és pedig magasabb értelemben és bőségesebben közlöd. Jobb veled itt harctéren lenni, mint nélküled békét élvezni. Mert a béke nélküled mulékony, s éppen azért nem is igazi béke, míg ellenben a harcnak a te olda-

ladon és a te támogatásoddal örök béke lesz a vége, bére. Amen.

Felteszem magamban, hogy ma semmit sem mulasztok el, amit a keresztény s állapotbeli tökéletesség terén elérnem lehet. Teszem ezt hálával és szeretetből.

¹ Ef. 1, 7—10. — ² I Tim, 2, 4. — ³ Róm. 5, 10.
— ⁴ Mt. 5, 45. — ⁵ Róm. 5, 15—20.

LV

AZ ISTENI GONDVISELÉSRŐL X

A KATOLIKUS EGYHÁZ ÉS A GONDVISELÉS

Első előgyakorlat. A szentírási szöveg: „A Bölcsesség házat épített magának, kifaragta hét oszlopát, leölte áldozatait, elegyítette borát, meg is terítette asztalát. Elküldte szolgálóit”, hogy a házatőra minden jóakarató embert meghívjanak, s felszólitja azokat: „Jertek, egyétek étkeket, s igyatok a borból, melyet nektek elegyítettem.”¹

Második előgyakorlat. Az Egyházat elképzelem, amint azt jelképileg ábrázolni szokták, pl. a római Szent Péter-templom alakjában.

Harmadik előgyakorlat. Kérek odaadó hűséget és tevékeny szeretetet Krisztus Egyháza, az én lelki anyám iránt: „Ha megfeledekzem rólad, Jeruzsálem (Egyházam), menjen feledésbe jobb kezem!”²

1. „A BÖLCSESEG HÁZAT ÉPITETT”

Fontolóra veszem, hogy az isteni Gondviselés gyermekei számára házat épít, „mely az élő Isten Egyháza, az igazság oszlopa s szilárd alapja”.³

Célja ezzel az, hogy ebben a házban minden eszközt bőségben megtaláljunk, amely

szükséges és alkalmas, hogy a büntől és pokoltól szabaduljunk, tökéletesen, szentül éljünk és így üdvösségünket elérjük. Így valósul meg bennünk Isten terve s nagyobb dicsősége.

A Gondviselés evégből tehát *házat* épített és nem *házakat*. Miért is mindenkinek, aki azt megismerte, belépni főbenjáró kötelessége. Ezt a Szentírásan alapuló hagyomány mindenkor mint magától érthető tekintette.

„Az Egyházon kívül minden egyebet fel lehet találni, — mondja Szent Ágoston — csak egyet nem: az üdvösséget.” „Csak egy Egyház van (a katolikus), amelyben üdvözülni lehet, állítja Szent Tamás, amint Noé bárkáján kívül sem lehetett megmenekülni.”

Ugyanez már Szent Ciprián gondolata is, aki hozzáteszi: „Nem lehet annak atyja Isten, akinek nem anyja a katolikus Egyház.”

Ó milyen hálával tartozom neked Istenem, hogy engem ebben a Noé-bárkában születni, vagy abba belépni engedted. „Ha rabszolgáddá lennék is, akkor sem tudnám meghálálni gondviselésedet.”⁴⁵

2. KIFARAGTA HÉT OSZLOPÁT

Az oszlop a szilárdságnak és dísznek jelképe.

A vatikáni szent zsinat abban a bábeli zür-zavarban, amely az újkorban vallási szempontból uralkodik, méltósággal teljesen hirdeti Krisztus Egyházának felismerhetőségét, változatlanágát és szilárdságát. „Az Egyház kiterjedtségének csodálatos módja, rendkívüli szentsége, minden jöban való kimeríthetetlen termékenysége, mindent felölelő egysége, le-

győzhetetlen fennmaradása által magában véve is cáfolhatatlan bizonyosságot tesz isteni küldetéséről. Úgy áll az Egyház, mint kiemelkedő jel a népek közt.⁶ Így hívja mindazokat magához, akiknek még van hitük. Gyermekének pedig megadja a bizonyosságot, hogy annak a hitnek, amelyet vallanak, sziklaszilárd az alapja.”⁷ Ha már egyszer a katolikus Egyház az üdvözülésre feltétlenül szükséges, ennek így is kell lennie. Kell, hogy azt minden jóakarátú ember minden nagyobb nehézség nélkül felismerhesse. És csakugyan, ha imádkozik, ha alázatos, ha tisztaéletű, fel is ismeri.

Hurter Frigyes — előbb protestáns történetíró — lelkész így okolja meg a katolikus Egyházba lépését: „Engem nem valami külsőség vezetett a katolikus Egyházba. Úgy tettem, mint aki házat akar vásárolni, s azért most nagy körütekintéssel, kíváncsian szemügyre veszi. Magam is átvizgáltam az Egyházat, s több bepillantást nyertem, mint akárhány, aki abban születik. Soká tétováztam, míg végre kimondottam: ez a ház tetszik nekem. S miután meggyőződtem, hogy ez a ház szilárd, otthonosan lakható s nekem megfelelő, akkor hátróztam el, hogy én ennél a háznál maradok.” „Engem az ilyen vizsgálódástól talán a Gondviselés felmentett, de nem attól, hogy számot adjak magamnak hitemről. A mi istenszolgálatunknak — mint Szent Pál mondja — „*ész-szerűnek* kell lennie.”⁸ Azért kell, hogy hitünket jól megismerjük, és hivatásunk és műveltségünk foka szerint tanulmányozzuk. „A fényesség ugyan fényesség marad, ha a vak nem is látja azt”, — mondja Szent Ágoston —

de az is igaz, hogy az önkéntes vakság az örök sötétség honába visz, mert „aki nem hiszen, elkárhozik”.⁹

Azért hívogat Szent Agoston is — saját példájára hivatkozva — mindenkit olyan szívreszólan az Egyházba.

Miután ugyanis saját megtérése megható történetét elmondotta, így folytatja: „Gondoskodjál tehát *te is a tulajdon lelkedről*. Ha észretérve belátod, hogy elég volt a tévelygésből, s a zürzavarnak egyszer már véget akarsz vetni, ám akkor maradj azon az úton, amelyet a katolikus Egyház tanítása neked mutat s ragaszkodjál a tanhoz, amely Krisztustól az apostolokon keresztül szállott reánk, és száll majd a következő nemzedékekre!”

Ha pedig egyszer az igazságot Egyházunk tévmentes ajkáról megtanultuk, őrizzük azt a szent világosságot sokkal inkább, mint ahogy szemünk fényét óvni szoktuk, s azt a világ minden kincséért fel ne áldozzuk.

Melanchtont, Luther vallásának egyik főoszlopát, az író, tudóst tulajdon édesanyja halálos ágyán kérdi: „Fiam, nyilatkozzál őszintén, vajjon melyik hit az igaz: az új vagy a régi (katolikus)? Istenre kérlek, ne titkold el előttem, most, mikor Isten ítélőszéke elé lépni készülük.”

Melanchton egyideig hallgatott. Végre a kevélységet legyőzte benne a fiúi szeretet. „Anyám, — szólt — te csak maradj a régi hit mellett. Az új hit könnyebb, de a régi biztosabb.”

Valami hasonló kétség elé állít bennünket az élet, amikor kísértve vagyunk a tökélete-

sebbet elhagyni s a világ országújtjára visszater-
térni. A világban élni (talán!) könnyebb, de
a hivatásom mellett megmaradni biztosabb.

3. „KRISZTUS DICSŐVÉ TETTE MAGÁNAK AZ EGYHÁZAT”¹⁰

Mind az ó-, mind az újszövetségi szent iratok, amelyek kétségkívül Krisztus messiási országára, a katolikus Egyházra vonatkoznak, annak szépségéről mind elragadottan nyilatkoznak. Ez a szépség az Egyház egyik bizony-sága igazsága mellett és egyúttal hatalmas vonzóereje is. Maga Krisztus — akinek isteni ízlése van — annyira szereti Egyházát és olyan kimondhatatlanul szépnek tartja, hogy jegyesének tekinti. Miért is „önmagát adta érte a végett, hogy megszentelje... dicsővé tegye... hogy sem folt, sem ránc, sem más efféle ne legyen rajta, hanem legyen szent és szeplötelen”.¹¹ Az Egyház hívei, sőt — sajnos — szolgálói is lehetnek gyarlók, bűnösök, de az Egyház szépségét mindez nem érinti. Az Egyház tanaiban, szent szerkezetében végtelenül szent, szépséges és szeplötelen, s millió számra termeli a szenteket. Lehetetlen volna ez, ha maga nem volna szép és szent. Az Isten Egyházának külső dísze is méltó az Isten kezéhez, amely alkotta. Ez akárhányszor a kívül állókat is elbájolja.

Lehler protestáns dékán mondja: „A katolikus istentisztelet nélkül nem volna Raffael, sem Fra Angelico, sem Van Eyck, stb. akik az Isten családját itt a földön ecsetjükkal, vésőjükkal a szent szépségnek oly gazdagságával

díszítették fel, amely minden időnek kincse marad..."

Lavater is bámulattal hajol meg az Egyház szépsége előtt és protestáns létére bevallja, hogy az Egyház nagyszerű építményének összeomlása az egész kereszténység rombadöltét jelentené.

Kinsky bárónőt, a nyakas protestánst csak művészi érzéke csalta be a római Szent Péter templomba. Mikor kijött onnan, nem tudta megállni, hogy egy campagnai polgárasszony-nyal szót ne váltson s fel ne kiáltson: „No már a ti templomotokban a zene mégis csak szép.” „A ti templomotokban?” — kérdi amaz. „Hát az úrnő nem katolikus?” „Nem”, feleli a bárónő. Mire Campagna egyszerű leánya kimondhatatlanul szánakozó és fájdalmas pillantást vetve a bárónőre, csak ennyit jegyzett meg: „Ó poverina!” „Ó te nagyon szegény!” Ez a megjegyzés és az azt kísérő szánakozás volt a rés, amelyen a kegyelem világossága a bárónő szívébe hatolt, a megtérésnek lett eszközlője.

Milyen hálás vagyok, Uram, gondviselésed iránt, hogy engem nem kell senkinek így le-sajnálnia. Hiszen engem te, az igazság napja sugározol be Egyházad szépségén keresztül. „Úgy érzem, hogy a fényes naptól kivált égi test vagyok, amióta katolikus lettem” — mondja a megtért Langbehn.

Mit teszünk mi katolikusok, hogy ebben a szerencsében elszakadt testvéreink is minél hamarabb és minél többen részesedjenek? Legalább imádkozunk-e ezért eleget? Igyek-szünk-e hozzájuk jó iratokkal, felvilágosítás-

sal, tanáccsal s főleg hamis ítéleteik eloszlatásával férközni? Hiszen a legtöbbször olyan jó ember, és természet szerint katolikus. Isten ugyanis minden szívet az igazság megismerésére teremtett, s erre hajlékonyá is tette.

Az előbb említett Langbehn beszéli: Otthonában szokás volt, hogy miután a protestáns emberek az Úrvacsorát fogadták, a templom üres falának egyik pontja felé meghajoltak. Senki sem tudta miért? De egyszer már mindenki így tette. Ilyen a szokás zsarnoki hatalma. Később tűnt ki az oka. Mikor ugyanis a templomot tatarozták és a fedő vakolatot eltávolították, szép Istenanya-kép tűnt elő. A régi katolikus időkben maradt e kép s a szokás, hogy előtte meghajoljanak. Ez megmaradt akkor is, mikor a kép már eltűnt, és az idők olyan szomorúan megváltoztak...

Ó, ha mi is a salakréteget, amelyet a nevelés s az Egyházunkat bántó prédikációk a szegény protestáns szívekre vontak, el tudnók ima, jó példa és apostolkodás által távolítani! Mennyire „megsokasodnának s örvendeznének szent örömmel azok a szívek, amelyek keresték s megtalálták az Urat”.¹²

Beszélgetés az Úrral. Ömleng lelkemből a a hála. Áldom az Urat és gondviselését, amellyel Egyházát megalkotta, nekünk ajándékozta. Aztán engem is, mint hajdan Bálaámot, ösztönöz a Szentlélek, hogy magasztaljam az Egyházat, amelyet az ószövetségben Izrael népe már előre jelképezett és képviselt: „Mily szépek sátoraid, Jákob, hajlékaid, ó Izrael! Mint az erdős völgyek, mint a folyóvízmenti jól öntözött kertek, mint a sátrak.

melyeket az Úr állított fel, mint a vizekmenti cédrusok. Ömlik a víz vedreiből, a vetés bőséges vizek közé kerül...¹³

Fel is teszem magamban, hogy ma munkáimat és jócselekedeteimet tévedező testvéreimért ajánlom fel s azért nagyon jól végzem.

¹ Péld. 9, 1—5. — ² 136. zsolt. 5. — ³ I Tim. 3, 15. — ⁴ Exp. Symb. 9. — ⁵ Tób. 9, 2. — ⁶ V. ö. Iz. 11, 10. — ⁷ Denz. 1794. — ⁸ Róm. 12, 1. — ⁹ Mk. 16, 16. — ¹⁰ V. ö. Ef. 5, 27. — ¹¹ Ef. 5, 25—27. — ¹² V. ö. 104. zsolt. 3. — ¹³ Num. 24, 5—6.

LVI

„ÉN PEDIG MONDOM NEKTEK”¹

Első előgyakorlat. A lent idézett szöveg.

Második előgyakorlat. Szemlélem az Urat, amint a „Boldogság hegyén” ül és hegyibeszédét tartja. Isteni tekintélyét kifejezhetetlen jósággal egybeolvasztva hatszor ismétli: „Én pedig mondom nektek.”

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy — miként ő maga szívemre köti: „Tanuljatok tőlem!”² — az ő igazi tanítványa legyek és evangéliumát lehető hüen átéljem.

1. „ÉN”

A hegyibeszédnek már első akkordjánál érezhető, hogy az, aki most „megnyitotta száját”,³ nemcsakupán valami lángeszű törvénytudós, hanem több, sokkal több annál. Egyszerre aztán felemelkedik, mint a dombok közül a hegyóriás, az isteni „Én”. „*Én pedig mondom nektek.*” Az az „én” nyilatkozik meg, aki hajdan a pusztában azt mondotta: „*Én* vagyok, *Aki vagyok.*”⁴ „*Én*, aki (atyáitokhoz) szólottam, ime itt vagyok.”⁵

Szemléljük lélekben kissé elmerengve ezt a nagy „Én”-t.

Király ő, mint Pilátus előtt maga kijelenti később: „Én király vagyok.”⁴

De nem olyan közönséges király, aminő akadt ezerszámra a föld hátán. Ő a királyok Királya, uralkodók Uralkodója. Az ő „királyságának nem lesz vége”.⁷ De még több, Ő az örök dicsőség királya, *maga az Isten*. „Mert őbenne lakozik az istenségnek egész teljessége valósággal.”⁸ Aki elmondhatta magáról: „Én és az Atya egy vagyunk”,⁹ mielőtt Ábrahám lett, én vagyok”,¹⁰ „minden hatalom nekem adatott mennyben és földön”.¹¹

Amde ezt a minden képzeletet és elgondolást felülmúló felséget nem tolja előtérbe, nem érezteti, nem fitogtatja, hanem a jóság, bájos kedvesség, szelídség és alázatosság lepélébe burkolja. Ő csupa szeretet, sőt maga a szeretet. Mint most, a hegyibeszéd alkalmából is látjuk, a nép tódul utána, nem fél tőle, mint hajdan, mikor mint Jahvé magát Sinai ormán bemutatta. Étlen, szomjan követik őt a tömegek, csak hogy szavát hallják és közelében lehessenek. Aztán micsoda bölcsesség lakik benne! Tanítása olyan nemes és magasztos, hogy valami tökéletesebbet elgondolni sem lehet. Nincs és nem lesz soha senki, aki abban hiányt vagy tökéletlenséget találhatna, vagy olyat, ami az emberi méltóságnak ellentmondana. Egyéni életében sem lehetett a tökéletlenséget még ellenséges, árgus szemekkel sem felfedezni. Ezt még árulója, Júdás is elismeri.

Akarata mindenható. Korlátlan ura az egész természetnek. Viharok és szelek, álla-

tok, növények és betegségek, a halál, sőt maga az ördög engedelmeskednek neki.

Volt-e valaha uralkodó, akinek annyian és annyira hódoltak; szívükkel, lelkükkel, vagyonukkal és életükkel adóztak? Milliók kitüntetésnek tartották, hogy érte meghalhattak. Éspedig nemcsak akkor szerették őt, amikor látták, hanem évezred múltán is. Sőt ma jobban szeretik őt, mint szerették földi életében. Százmilliók hisznek feltétlenül neki, építenek ígéretére, töltik be hajszálpontossággal törvényeit, s keresnek és találnak nála egyedül vigaszt az élet komoly óráiban.

Már mintegy húsz százada uralkodik így Jézus Krisztus az emberi szíveken, és hatalma nem csökken. „Jézus Krisztus ugyanaz tegnap és ma és mindörökké.”¹² Minden földi nagyság úgy eltűnik mellette, mint a homokbucka a Himalája tövében. Minden földi dicsőség pislogó mécses, ha ezzel az isteni Nappal összemérem.

Ki mondhatta volna tehát nagyobb önértettel: „ÉN”?

Ó Jézus, én is teljes szívvel-lélekkel hódolok neked: „Én Uram és én Istenem!”¹³ Én is, mint hajdan Tamás apostolod, e szavakba belezárom, amit túlbőségéből nem tud elmondani szívem.

2. „ÉN PEDIG”

Szüntelenül ismétli az Úr egymásután: „Én pedig”.

Ez a „pedig” új világkorszakot jelent, szembehelyezkedését az Úrnak nemcsak a nagy-

tekintélyű rabbi-iskolákkal, hanem az eddigi elavult emberi tanítással is.

„Az ember története — mondja Papini — egy tanítás története. A nagy szellemű Kevesek és nagyszámú Sokak háborújának története. Története egy mindig elhibázott és mindig újrakezdett nevelésnek, egy hálátlan, fáradságos, kelletlenül fogadott, gyakran visszautasított nevelésé, amelyet időnkint elhanyagoltak, időnkint újrakezdték...” Az állatembert kellett ugyanis Isten gyermekévé, lelkiessé, tisztává, szentté nevelni...

Isten adott e végből törvényt már kezdetől fogva. „De ezt a törvényt sokkal gyakrabban áthágták, mint megtartották. Az erősek dacosan túrték, a hatalmasok, akiknek támogatniok kellett volna, kibújtak alóla, a gonoszok nyíltan megsértették, a gyengék kijátszották. De ha teljes egészében mindnyájan és mindig megtartották volna, akkor sem lett volna elegendő arra, hogy legyőzze az újra meg újra felbugyogó és szüntelenül kivirágzó bünt... Csak korlátozása volt az emberrel született vadságnak, de nem gyökeres kiirtása.”¹⁴ Maga Isten is alkalmazkodva a gyermekkorát élő emberiség tökéletlen állapotához, egyet és mást elnézett, eltűrt. Ilyen volt a helyzet, mikor a nagy mindent „Helyreállító” megjelent, s bejelenti: „*Ime, itt vagyok.*”¹⁶

Miután programjának alaptételeit a „Boldogság” édes mézébe burkolva beadagolta és ezáltal a szíveket mintegy kellemes narkózisba ejtette, akkor veszi elő az operálókését. Nyíltan kijelenti: Eddig így volt, de ezentúl nem

így lesz. „Hallottátok, hogy mondatott a régi-
eknek... én pedig mondom nektek...”¹¹⁶

Nekem is tehát végtére új emberré kell
lennem, kibontakozva a régi, állati emberből.
„Az éjszaka előrehaladt, a nappal pedig el-
közelgett.”¹¹⁷

„Él a régi kovással, hogy új tézstává
legyetek!”¹¹⁸ Itt az idő, hogy „mi is éljünk új
életet!”¹¹⁹

Legyünk mi is a nyolc boldogság emberei:
szegények, szelídek, tiszták és békességese-
sek, kik Isten szíve szerint sírnak és megbocsátanak
üldözőiknek, akik komolyan veszik szabályait,
törvényeit a tökéletességnek...

3. „ÉN PEDIG MONDOM NEKTEK”

Az Üdvözítő nemcsak nagy törvényhozó,
hanem éppen azért nagy lélekismerő is. Tudta,
hogy gyökeres erkölcsi változást bizonyos lát-
szólagos túlhajtások, mondhatnám forradalom
nélkül eszközölni nem lehet. Innen van, hogy
az ő reformjai sokak előtt túlhajtottaknak s
lehetetleneknek tűnnek fel. Pedig „parancsai
nem lehetetlenek, hanem tökéletesek”. Lássuk
az eredeti szöveget: „Hallottátok, hogy mon-
datott a régieknek: „Ne ölj!”... Én pedig
mondom nektek, hogy mindenkit állítsanak a
törvényszék elé, aki csak haragszik is fele-
barátjára. Aki pedig felebarátjának azt mond-
ja: *buta* (raka), állítsák a nagytanács elé. Aki
pedig azt mondja: *istentelen* (bolond), jusson
a tüzes gyehennába.”¹²⁰

A régi törvény amúgy nagyjában meg volt
elégedve azzal, ha állat — ember nem öli, gyil-
kolja egymást. Jézus súlyosan ítél meg minden

jogtalan és túlzott haragot. A régi törvény tiltja a házasságtörést. Az új Törvényhozó nem áll meg itten. Megköveteli a feltétlen tiszta szívet olyannyira, hogy „ha jobb szemed megbotránkoztat téged, vágd ki azt és vedd el magadtól!”²¹

Szóval a szent tisztaságot veszélyeztető alkalmakról és összeköttetésekről is le kell mondanunk, még akkor is, ha olyan nehéz volna ez reánk, mint a szemünktől megválni.

Sorra kerül aztán a hamis eskü, amelynek gyökeres ellenszere az, hogy egyáltalában ne esküdjünk, hacsak valami fontos ügy ezt kötelességünkké nem teszi.

Aztán megint csak a felebaráti szeretetre tér vissza az Úr, s azt ajánlja, hogy a sértésnek ellene ne álljunk és „a jobb orcánkat megütőnek fordítsuk oda a másikat is”.²² Így a goromba bántalmazót bizonynyal a legnagyobb zavarba hozzuk. Észreveszi, hogy sokkal nagyobb erkölcsi erővel áll szemben, mint aminővel ő rendelkezik. Ez majd arra bírja, hogy a bántást abbahagyja és szégyenkezve, talán bocsánatot kérve távozzék. Ezt bizonynyal nem szükséges szóról-szóra értenünk, de mindenestre hathatós figyelmeztetés a szelid és békülékeny lelkületre. Mindenütt tehát bizonyos túlzás. De céltudatos túlzás. Az elgörbült fát ugyanis nemcsak felállítjuk, hanem az ellenkező oldalra hajlítjuk. Mikor aztán elengedjük, felegyenesedve állja meg helyét.

4. A HEGYIBESZÉD VÉGE

Ezt a pontot egészen az Úr Jézus szájából vesszük.

„Azért mindaz, aki az én igéimet hallja, és azokat megcselekszi, hasonló leszén a bölcs emberhez, ki házát kősziklára építette. És szakadt az eső, jött az árvíz, a szelek fújtak, és ama háznak estek, de nem dőlt össze, mert kősziklára volt alapítva.

És mindaz, aki ez igéimet hallja, de azokat meg nem teszi, hasonlónak leszén a bolond emberhez, ki házát homokra építette. És szakadt az eső, jött az árvíz, a szelek fújtak és ama házra rohantak, és összedőlt az, és nagy volt annak omlása...

És lőn, mikor elvégezte Jézus a beszédek, álmétkodának a seregek az ő tanításán, mert úgy tanította őket, mint akinek hatalma van...²²

A seregek erre lassankint szétozlanak... Én pedig nagyot gondolok. Elhatározom, hogy Jézussal maradok. Ezentúl lábnyomon követem...

Beszélgetek vele és erre kérek tőle most már buzgón kegyelmet és erre teszek valami gyakorlati jófélétt.

Jelszónak választom, s ezt a mai napon sokszor ismételve mindenre alkalmazom:

„Mester, követlek téged, bárhová mégy”²⁴

¹ Mt. 5, 28. — ² Mt. 11, 29. — ³ Mt. 5, 1. — ⁴ Ex. 3, 14. — ⁵ Iz. 52, 6. — ⁶ Jn. 18, 37. — ⁷ Lk. 1, 33. — ⁸ Kol. 2, 9. — ⁹ Jn. 10, 30. — ¹⁰ Jn. 8, 58. — ¹¹ Mt. 29, 18. — ¹² Zsid. 13, 8. — ¹³ Jn. 20, 28. — ¹⁴ V. ö. Papini Storia di Cristo. — ¹⁵ Iz. 52, 6. — ¹⁶ Mt. 5, 21—22. — ¹⁷ Róm. 13, 12.

— ¹⁸ I Kor. 5, 7. — ¹⁹ Róm. 6, 4. — ²⁰ Mt. 5, 21, 22. — Lásd Szentiványi: A századok halhatatlan királya. — ²¹ Mt. 5, 29. — ²² Mt. 5, 39. — ²³ Mt. 7, 24—29. — ²⁴ Mt. 8, 19.

A. M. D. G.

Az Elmélkedések folytatása a „Példabeszédekben szólott” című (I—II) kötetekben. Az utolsó kötetben a Szentekről is adunk elmélkedéseket.

P. MÜLLER ELMÉLKEDÉSI SOROZATA:

Harmatozzatok egek. Advent I. vasárnapjától Vízkereszt utáni első vasárnapig.

Példát adtam nektek. Vízkereszt utáni első vasárnaptól hamvazószerdáig.

A kereszt iskolája. Hamvazószerdától nagyszombatig.

A kereszt diadala. Húsvétvasárnaptól Szentháromság vasárnapig.

Szeretett minket. Szentháromságvasárnaptól pünkösd utáni 7. vasárnapig.

Tanuljatok tőlem. Pünkösd utáni 7. vasárnaptól a 15. vasárnapig.

TARTALOM

| | |
|---|---|
| Pütkösd utáni VII. vasárnap. A hegyi- beszéd. (Rövid összefoglalás a lelki- gyakorlatok pontjai nyomán) | 3 |
|---|---|

Pütkösd utáni VII. vasárnapot követő hét

| | |
|---|----|
| Hétfő. A hegyibeszéd. I. (A nyolc boldog- ság) | 13 |
| Kedd. A hegyibeszéd. II. (A nyolc boldog- ság) | 22 |
| Szerda. A hegyibeszéd. III. (A nyolc bol- dogság) | 32 |
| Csütörtök. A nyolc boldogság. IV. | 41 |
| Péntek. A nyolc boldogság. V. („Boldogok az irgalmasok...” A) | 52 |
| Szombat. A nyolc boldogság. V. („Boldo- gok az irgalmasok...” B) | 62 |
| Pütkösd utáni VIII. vasárnap. A nyolc boldogság. V. („Boldogok az irgalma- sok...” C) | 70 |

Pütkösd utáni VIII. vasárnapot követő hét

| | |
|--|-----|
| Hétfő. A nyolc boldogság. VI. („Boldogok a tisztaszívűek...” A) | 80 |
| Kedd. A nyolc boldogság. VI. („Boldogok a tisztaszívűek...” B) | 88 |
| Szerda. A nyolc boldogság. VI. („Boldo- gok a tisztaszívűek...” C) | 97 |
| Csütörtök. A nyolc boldogság. VI. („Bol- dogok a tisztaszívűek...” D) | 105 |

| | |
|---|-----|
| Péntek. A nyolc boldogság. VII. („Boldogok a békességesek, mert ők Isten fiainak fognak hivatni”) | 114 |
| Szombat. A nyolc boldogság. VIII. („Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa”) | 123 |
| Pütkösd utáni IX. vasárnap. Az Úr imádsága. (Bevezetés) | 133 |

Pütkösd utáni IX. vasárnapot követő hét

| | |
|--|-----|
| Hétfő. Az Úr imádsága. I. („Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben”) | 142 |
| Kedd. Az Úr imádsága. II. („Szenteltessék meg a te neved”) | 151 |
| Szerda. Az Úr imádsága. III. („Jöjjön el a te országod”) | 160 |
| Csütörtök. Az Úr imádsága. IV. („Legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is” A) | 168 |
| Péntek. Az Úr imádsága. IV. („Legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is” B) | 176 |
| Szombat. Az Úr imádsága. IV. („Legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is” C) | 183 |
| Pütkösd utáni X. vasárnap. Az Úr imádsága. IV. („Legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is” D) | 191 |

Pütkösd utáni X. vasárnapot követő hét

| | |
|--|-----|
| Hétfő. Az Úr imádsága. IV. („Legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is” E) | 199 |
|--|-----|

| | |
|--|-----|
| Kedd. Az Úr imádsága. V. („Életünkre szükséges kenyerünket add meg nekünk ma" A) | 208 |
| Szerda. Az Úr imádsága. V. („Életünkre szükséges kenyerünket add meg nekünk ma" B) | 215 |
| Csütörtök. Az Úr imádsága. V. („Életünkre szükséges kenyerünket add meg nekünk ma" C) | 221 |
| Péntek. Az Úr imádsága. V. („Életünkre szükséges kenyerünket add meg nekünk ma" D) | 229 |
| Szombat. Az Úr imádsága. V. („Életünkre szükséges kenyerünket add meg nekünk ma" E) | 236 |
| Pütkösd utáni XI. vasárnap. Az Úr imádsága. VI. („Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek" A) | 243 |

Pütkösd utáni XI. vasárnapot követő hét

| | |
|--|-----|
| Hétfő. Az Úr imádsága. VI. („Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek" B) | 251 |
| Kedd. Az Úr imádsága. VI. („Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek" C) | 259 |
| Szerda. Az Úr imádsága. VI. („Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek" D) | 266 |
| Csütörtök. Az Úr imádsága. VI. („Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen | |

| | |
|---|-----|
| mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek" E) | 273 |
| Péntek. Az Úr imádsága. VI. („Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek" F) | 279 |
| Szombat. Az Úr imádsága. VI. („Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek" G) | 286 |
| Püskösd utáni XII. vasárnap. Az Úr imádsága. VI. („Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek" H) | 295 |

Püskösd utáni XII. vasárnapot követő hét

| | |
|---|-----|
| Hétfő. Az Úr imádsága. VII. („És ne vigy minket a kísértetbe" A) | 302 |
| Kedd. Az Úr imádsága. VII. („És ne vigy minket a kísértetbe" B) | 310 |
| Szerda. Az Úr imádsága. VII. („És ne vigy minket a kísértetbe" C) | 317 |
| Csütörtök. Az Úr imádsága. VIII. („De szabadíts meg a gonosztól! Amen") | 323 |
| Péntek. Az isteni Gondviseléről. I. | 330 |
| Szombat. Az isteni Gondviseléről. II. | 336 |
| Püskösd utáni XIII. vasárnap. Az isteni Gondviseléről. III. | 342 |

Püskösd utáni XIII. vasárnapot követő hét

| | |
|--|-----|
| Hétfő. Az isteni Gondviseléről. IV. | 349 |
| Kedd. Az isteni Gondviseléről. V. (A választottak szenvedései) | 356 |
| Szerda. Az isteni Gondviseléről. VI. (A bűnösök „szerencséje") | 362 |

| | |
|---|-----|
| Csütörtök. Az isteni Gondviselésről. VII. (Az ima és a Gondviselés) | 369 |
| Péntek. Az isteni Gondviselésről. VIII. (A szent angyalok és a Gondviselés. A) | 376 |
| Szombat. Az isteni Gondviselésről. VIII. (A szent angyalok és a Gondviselés. B) | 382 |
| Pütkösd utáni XIV. vasárnap. Az isteni Gondviselésről. VIII. (A szent angyalok és a Gondviselés. C) | 389 |
| <i>Pütkösd utáni XIV. vasárnapot követő hét</i> | |
| Hétfő. Az isteni Gondviselésről. VIII. (A szent angyalok és a Gondviselés. D) . | 396 |
| Kedd. Az isteni Gondviselésről. VIII. (A szent angyalok és a Gondviselés. E) . | 402 |
| Szerda. Az isteni Gondviselésről. VIII. (A szent angyalok és a Gondviselés. F) . | 408 |
| Csütörtök. Az isteni Gondviselésről. IX. (A megváltásban érvényesülő Gondvise- lés) | 414 |
| Péntek. Az isteni Gondviselésről. X. (A katolikus Egyház és a Gondviselés) . | 421 |
| Szombat. „Én pedig mondom nektek” . | 429 |

